

ଭାରତର ମହାଲେଖାନିୟୁକ୍ତକ ତଥା ମହାସମାକ୍ଷକଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ

ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷେତ୍ର
ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ସମାପ୍ତ ବର୍ଷ ପାଇଁ

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର
ପ୍ରତିବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 4 ବର୍ଷ 2014

ଭାରତର
ମହାଲେଖାନିୟୁକ୍ତ ତଥା ମହାସମାକ୍ଷକଙ୍କ
ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ସମାପ୍ତ ବର୍ଷ ପାଇଁ
ପ୍ରତିବେଦନ
ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷେତ୍ର

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର
ପ୍ରତିବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 4 ବର୍ଷ 2014

ସୂଚୀପତ୍ର

	ପ୍ରସଙ୍ଗ ସୂଚନା	
	ଅନୁଚ୍ଛେଦ	ପୃଷ୍ଠା
ମୁଖବନ୍ଧ		vii
ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ		ix ରୁ xiii
ଅଧ୍ୟାୟ I : ସାଧାରଣ		
ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା	1.1	1
ବିଭାଗ ତଥା ସରକାରଙ୍କର ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତି ଜବାବ	1.2	3
ସମୀକ୍ଷା ମତବ୍ୟ ପ୍ରତି ଅପର୍ୟାପ୍ତ ସଂଶୋଧନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ	1.2.1	4
ବିଭାଗୀୟ ସମୀକ୍ଷା କମିଟି (ଡି-ଏସି) ବୈଠକ	1.2.2	5
ସମୀକ୍ଷାରେ ସମ୍ୟକ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ନଥିପତ୍ର ଅନୁପସ୍ଥାପନ	1.2.3	6
ଟିଠା ଅନୁଚ୍ଛେଦଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ବିଭାଗମାନଙ୍କ ଜବାବ	1.2.4	6
ପ୍ରତିବେଦନ ଉପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ	1.2.5	6
ପୂର୍ବ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପାଳନ - ଅସୁଲି ଓ ମାମଲା ଗ୍ରହଣର ସ୍ଥିତି	1.2.6	7
ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଘାପିତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ପରିଚ୍ଛଳିତ ହେଉଥିବା ପଦ୍ଧତିର ବିଶ୍ଳେଷଣ	1.3	7
ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନର ସ୍ଥିତି	1.3.1	8
ପ୍ରତିବେଦନ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଧାନ ଅଂଶ ପ୍ରତି ବିଭାଗ / ସରକାରଙ୍କର ଭରସା ପ୍ରଦାନ	1.3.2	8
ସମୀକ୍ଷା ଯୋଜନା	1.4	9
ସମୀକ୍ଷାର ପରିଣାମ	1.5	10
ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସ୍ଥାନୀୟ ସମୀକ୍ଷାର ସ୍ଥିତି	1.5.1	10
ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ	1.5.2	10
ଅଧ୍ୟାୟ-II : ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କର, ପ୍ରବେଶ କର ଏବଂ ଚୂର୍ତ୍ତି କର		
କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ	-	11
କର ପରିଚ୍ଛଳନା	2.1.1	12
ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା	2.1.2	12
ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ଅଧିନିୟମରେ କରଦାତାଙ୍କ ପାର୍ଶ୍ୱ ଚିତ୍ର	2.1.3	14
ବିରୁଦ୍ଧାଧିନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାମଲା	2.1.4	15
ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ (ବିକ୍ରୟ କର ମାମଲା)	2.1.5	16
ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ	2.1.6	16
ସଂଗ୍ରହର ବିଶ୍ଳେଷଣ	2.1.7	16

	ପ୍ରସଙ୍ଗ ସୂଚନା	
	ଅନୁଚ୍ଛେଦ	ପୃଷ୍ଠା
ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ	2.1.8	17
ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍ଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା	2.1.9	17
ସମୀକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ	2.1.10	18
ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୂଳ ଉତ୍ସରୁ କର କାଟ ଉପରେ ସମୀକ୍ଷା	2.2	19
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ	2.3	28
ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ପଠିତ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିସୂଚନା ପାଳନ/ ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା	2.4	28
ନିମ୍ନତର କର ହାର ପ୍ରୟୋଗ ହେତୁ କରର ସଙ୍କ୍ରୋଧ	2.4.1	28
ମାନାଦର୍ଶର ଭ୍ରମାତ୍ମକ ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ କରର ସଙ୍କ୍ରୋଧ	2.4.2	30
କଟନିୟମ କିମ୍ବା ସୁତା ଉପରେ କର ନିମ୍ନରଣ	2.4.3	31
ଶୁଳ୍କ ହାକିଦାରୀ ପାସ୍ ବହି ଉପରେ କରର ଅନାରୋପଣ	2.4.4	32
ବାର୍ଷିକ ସମୀକ୍ଷିତ ହିସାବ ଉପରେ ପ୍ରମାଣିତ ରିପୋର୍ଟ ଉପସ୍ଥାପନ ନହେବା ଯୋଗୁଁ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ	2.4.5	33
ଦାବି ଅନ୍ତର୍ଗତ କର ଓ ଜୋରିମାନା ସହ ସୁଧର ଅନାଦାୟ	2.4.6	34
ବିଳମ୍ବରେ କର ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପନ	2.4.7	35
ଯତ୍ନପାତ୍ର ଗୁଡିକର ଯତ୍ନାଂଶର କ୍ରୟ ଉପରେ ଅଗ୍ରହଣୀୟ ନିବେଶ କର ଜମା ମଞ୍ଜୁରୀ	2.4.8	36
କରର ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତ	2.4.9	37
ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଉପରେ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ	2.4.10	38
ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ରର ଅଣ ସଂଶୋଧନ ହେତୁ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ	2.4.11	38
ନିମ୍ନତର କର ହାର ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ କରର ସଙ୍କ୍ରୋଧ	2.4.12	39
କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ପଠିତ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିସୂଚନା/ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଆଦେଶର ପାଳନ / ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା	2.5	40
କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର ଦେୟ ବଦଳରେ ନିବେଶ କର ଜମାର ଅତ୍ୟଧିକ ସମାୟୋଜନା	2.5.1	40
ନିମ୍ନତର କର ହାର ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ କରର ସଙ୍କ୍ରୋଧ	2.5.2	41
‘ସ୍ୱ’ ଫର୍ମରେ ଘୋଷଣାପତ୍ରର ଦୁରୁପଯୋଗ ପାଇଁ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ	2.5.3	42
ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ଜୋରିମାନା ଅନାରୋପଣ	2.5.4	43

	ପ୍ରସଙ୍ଗ ସୂଚନା	
	ଅନୁକ୍ରମ	ପୃଷ୍ଠା
ଡ୍ୟୁପ୍ଲିକେଟ୍ 'ସି' ଫର୍ମରେ ଘୋଷଣାପତ୍ର ବଦଳରେ ରିଆଡି କର ହାରର ଅନିୟମିତ ମଞ୍ଜୁରୀ ଯୋଗୁଁ କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ	2.5.5	43
ଓଡିଶା ପ୍ରବେଶ କର ଅଧିନିୟମ/ ନିୟମାବଳୀ ସହ ପଠିତ ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କର ପାଳନ/ ଅନୁପାଳନ ନହେବା	2.6	44
ଅନୁସୂଚୀତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରବେଶ କରର ଅନାରୋପଣ	2.6.1	44
ଆମଦାନୀ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁସୂଚୀତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରବେଶ କରର ଅନାରୋପଣ	2.6.2	45
ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରବେଶ କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ	2.6.3	46
ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ	2.6.4	46
ଅଧ୍ୟାୟ-III : ମୋଟର ଯାନ କର		
କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର	-	49
କର ପରିଚାଳନା	3.1.1	50
ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା	3.1.2	50
ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ	3.1.3	51
ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ	3.1.4	51
ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା	3.1.5	51
ସମାକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ	3.1.6	51
ସମାକ୍ଷାର ପରିଣାମ	3.1.7	52
ସମାକ୍ଷା ମତ୍ରବ୍ୟ	3.2	52
ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ଅନୁପାଳନ ନହେବା	3.3	52
ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ଅନାଦାୟ / ସମ୍ଭାରୋପଣ	3.3.1	53
ନୂତନ କରହାର ଅନୁସରଣ ନହେବା ଯୋଗୁଁ ଘରୋଇ ସେବା ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକରୁ ମୋଟରଯାନ କର ଅନାରୋପଣ/ ସମ୍ଭାରୋପଣ, ଅନାଦାୟ/ ସମ୍ଭାରୋପଣ	3.3.2	55
ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅପରାଧ ଜନିତ ଜୋରିମାନା ଅନାଦାୟ	3.3.3	56
ବିଳମ୍ବରେ ପୈଠ ହୋଇଥିବା ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ବାବଦରେ ଜୋରିମାନା ଅନାରୋପଣ / ସମ୍ଭାରୋପଣ	3.3.4	57
ନୂତନ କରହାର ଅନୁସରଣ ନହେବା ଯୋଗୁଁ ଏକକାଳୀନ କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ	3.3.5	57
ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଗାଡ଼ିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଭେଦାତ୍ମକ କର ଅନାଦାୟ	3.3.6	58
ଆକ୍ରମ ରାଜ୍ୟ ମାର୍ଗରେ ଚଳାଚଳ କରୁଥିବା ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଗାଡ଼ିରୁ ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ଅନାଦାୟ/ ସମ୍ଭାରୋପଣ	3.3.7	59
ଭିସିଆର୍ ହୋଇଥିବା ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଯାନଗୁଡ଼ିକୁ ଠାରୁ କର ଅନାଦାୟ/ ସମ୍ଭାରୋପଣ	3.3.8	60
ଅନୁଚିତ ଫରମିଟ୍ ପ୍ରଦାନ ହେତୁ ରାଜସ୍ୱ ହାନି	3.3.9	61

	ପ୍ରସଙ୍ଗ ସୂଚନା	
	ଅନୁଚ୍ଛେଦ	ପୃଷ୍ଠା
ଅବସିତ ଫିଟନେସ୍ ଥାଇ ମାଲବାହୀ ଯାନ ଚଳାଚଳ	3.3.10	62
ସରକାରଙ୍କ ଅଧିସୂଚନା / ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା	3.4	63
ପ୍ରକ୍ରିୟା ଫିସ୍ ଅନାଦାୟ	3.4.1	63
ଅଧ୍ୟାୟ- IV : ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍		
କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର	-	65
କର ପରିଚ୍ଛେଦନା	4.1.1	66
ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା	4.1.2	66
ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ	4.1.3	67
ସମାକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ	4.1.4	67
ସମାକ୍ଷାର ପରିଣାମ	4.1.5	67
ଉନ୍ନତ୍ୟ ରାଜିନାମା ଦଲିଲ ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟର ସମାକ୍ଷା	4.2	67
ସମାକ୍ଷା ଅବଲୋକନ	4.3	72
ଅଧିନିୟମ / ନିୟମ ଏବଂ ସରକାରୀ ଅନୁଦେଶ ଅନୁପାଳନ ନହେବା	4.4	72
ସମ୍ପତ୍ତି ଉନ୍ନତ୍ୟ ବ୍ୟୟର ଛାଡ଼ ଯୋଗୁଁ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍‌ର ସମ୍ଭାବନା	4.4.1	73
ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଯୋଗୁଁ ରାଜସ୍ୱ ସମ୍ଭାବନା	4.4.2	74
ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟରୁ ଜମି କର ଓ ସେସ୍ ଛାଡ଼ ଯୋଗୁଁ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍‌ର ସମ୍ଭାବନା	4.4.3	76
ଭୁଲ ହିସାବ / କୋଠାଘର ମୂଲ୍ୟ ଛାଡ଼ ଯୋଗୁଁ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍‌ର ସମ୍ଭାବନା	4.4.4	78
ଅଧ୍ୟାୟ-V : ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଓ ଫିସ୍		
କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ	-	79
କର ପରିଚ୍ଛେଦନା	5.1.1	80
ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା	5.1.2	80
ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ	5.1.3	81
ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ	5.1.4	81
ସମାକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ	5.1.5	82
ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା	5.1.6	82
ସମାକ୍ଷାର ପରିଣାମ	5.1.7	82
ସମାକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟ	5.2	82
ଅଧିନିୟମ/ନିୟମାବଳୀ/ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁଦେଶର ପାଳନ ନହେବା	5.3	83

	ପ୍ରସଙ୍ଗ ସୂଚନା	
	ଅନୁକ୍ରମ	ପୃଷ୍ଠା
ବାଣିଜ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଷ୍ଟକ୍ ଉପରେ ଭେଦାତ୍ମକ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ	5.3.1	83
ଓଏସବିସି ଡିପୋମାନଙ୍କରେ ବିଳମ୍ବରେ ପହଞ୍ଚିଥିବା ଷ୍ଟକ୍ ଉପରେ ଭେଦାତ୍ମକ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ	5.3.2	84
ଓଏସବିସି ଠାରୁ ଆଇଏମଏଫଏଲର ଲ୍ୟାଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ ଦରର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଜନିତ ଭେଦାତ୍ମକ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ	5.3.3	84
ଠିପିବନ୍ଧ ଆଇଏମଏଫଏଲ ଦୋକାନର ସ୍ଥିରାକରଣରେ ଅନିୟମିତତା ଯୋଗୁଁ ରାଜସ୍ୱ ହାନି	5.3.4	85
ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ବିଅରର ଉପରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ	5.3.5	87
ନୟନତମ ପ୍ରତ୍ୟାଭୂତ ପରିମାଣ ଠାରୁ ଦେଶୀ ମଦର ସଲୁ ଉଠାଣ ବାବଦରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ	5.3.6	88
ଆଇଏମଏଫଏଲ୍ ଓ ବିଅରର ସଙ୍କ୍ର ଉଠାଣ ପରିମାଣ ଉପରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ	5.3.7	89
ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ସମୟ ଚଳୁ ରହିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନାଦାୟ	5.3.8	90
ଡିପୋ ଲାଇସେନ୍ସ ଫି ଅନାଦାୟ/ ସଙ୍କ୍ରାଦାୟ	5.3.9	91
ଓଏସବିସି ଡିପୋରେ ଗଢ଼ିତ/ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିବା ମଦ ଉପରେ ଲେବୁଲ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଫି ଅନାଦାୟ	5.3.10	92
ଗୁଡ଼ ଉପରେ ଉପ ଯୋଗ ଫି ପାଇଁ ଦାବି ଉଚ୍ଛାଦନ ନହେବା	5.3.11	92
ଲାଇସେନ୍ସ ନଥାଇ ଗୁଡ଼ ବ୍ୟବସାୟ ହେତୁ ରାଜସ୍ୱ ଅନାଦାୟ	5.3.12	93
ଡିନେଟର୍ଟ୍ ସ୍ୱିଚ୍ ଉପରେ ପରିବହନ ଫି ଅନାଦାୟ	5.3.13	94
ଅଧିକ ଅପତୟ ହୋଇଥିବା ସ୍ୱିଚ୍ ଉପରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ସଙ୍କ୍ରାଦାୟ	5.3.14	94
କମ୍ପୋଜିଟ୍ ଲେବୁଲ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଫି ଓ ଯୁକ୍ତର୍ଥ ଫି ଅନାଦାୟ	5.3.15	95
‘ଠିପି ଖୋଲା’ ହୋତେଲ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଲାଇସେନ୍ସ ଫି ସଙ୍କ୍ରାଦାୟ	5.3.16	96
ମହୁଲ ଫୁଲର ପରିବହନ ଫି ସଙ୍କ୍ରାଦାୟ	5.3.17	96
ଅଧ୍ୟାୟ -VI : ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତ		
କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର	-	97
ଅଣକର ରାଜସ୍ୱ ପରିଚାଳନା	6.1.1	98
ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା	6.1.2	98
ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ	6.1.3	98
ସମାକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ	6.1.4	98
ସମାକ୍ଷାର ପରିଣାମ	6.1.5	99
ଇସ୍ତାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷା	6.2	100
ସମାକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟ	6.3	124
ଅଧିନିୟମ/ ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଳନ ନହେବା	6.4	124

	ପ୍ରସଙ୍ଗ ସୂଚନା	
	ଅନୁଚ୍ଛେଦ	ପୃଷ୍ଠା
ବିଧିମାନ୍ୟ ଲିଙ୍ଗ ନଥାଇ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ବେଆଇନ ଉତ୍ତୋଳନ, ଅପସାରଣ ଏବଂ ଧାରଣ	6.4.1	125
ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ହାନି ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀୟ କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କ ଫାଇଲ୍ଡ୍ ଉପରେ ରାଜଭାଗ ଅନାଚାରପଣ	6.4.2	126
ଲୁହାପଥର ଉପରେ ରାଜଭାଗ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ	6.4.3	127
ବିଳମ୍ବରେ ରାଜଭାଗ ପ୍ରଦାୟ ହେତୁ ସୁଧ ଅନାଚାରପଣ	6.4.4	127
ଷ୍ଟିମ୍ କୋଇଲା ଉପରେ ରାଜଭାଗ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ	6.4.5	128
‘ବି’ ଗ୍ରେଡ୍ ଇ-ନିଲାମ କୋଇଲା ରାଜଭାଗ ସଞ୍ଚାରୋପଣ	6.4.6	128

ପରିଶିଷ୍ଟ

ସଂଖ୍ୟା	ବିବରଣ	ପ୍ରସଙ୍ଗ ସୂଚନା	
		ଅନୁଚ୍ଛେଦ	ପୃଷ୍ଠା
1	ନିଜ ନିଜ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣୀକୃତ ବାର୍ଷିକ ସମୀକ୍ଷିତ ହିସାବର ଅବିକଳ ନକଲ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇନଥିବା ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଦର୍ଶାଉଥିବା ବିବରଣ	2.4.5	131
2	କର ପ୍ରଦାନରେ ବିଳମ୍ବ ପାଇଁ ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନା ଅନାଚାରପଣ ଦର୍ଶାଉଥିବା ବିବରଣୀ	2.4.7	132
	ପରିଭାଷା	--	133

ମୁଖବନ୍ଧ

ଓଡ଼ିଶାର ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥାପନ ନିମନ୍ତେ ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 151 ଅନୁସାରେ ଏହି ପ୍ରତିବେଦନଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଅଛି ।

ମହାଲେଖା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ତଥା ମହାସମାପକଙ୍କ (କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, କ୍ଷମତା ଏବଂ ସେବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀ) ଅଧିନିୟମ, 1971 ର ଧାରା 16 ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମାପକ ସମ୍ପାଦନ କରାଯାଇଅଛି । ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ବିକୃଷ୍ଟ କର/ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର, ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍, ମୋଟରଯାନ କର, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର ଏବଂ ଅଣକର ପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମାପକ ଫଳାଫଳ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଅଛି ।

ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟରେ 2012-13 ବର୍ଷରେ ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିବା ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଯାହା ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସମାପକ ପ୍ରତିବେଦନ ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇପାରି ନଥିଲା; ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ 2012-13 ବର୍ଷର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟର ବିଷୟମାନ ମଧ୍ୟ ସାମିଲ କରାଯାଇଅଛି ।

ଭାରତର ମହାଲେଖା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ତଥା ମହାସମାପକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ହୋଇଥିବା ସମାପକ ମାନଦଣ୍ଡ ସହିତ ଅନୁରୂପତାକୁ ଆଧାର କରି ସମାପକ ସମ୍ପାଦନ ହୋଇଅଛି ।

ଅନୁବାଦିତ ପ୍ରତିବେଦନରେ ସମେତ ଜାତ ହେଲେ ଇଂରାଜୀ ପ୍ରତିବେଦନ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେବ ।

ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ

ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ 6,195.38 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର, ସୁଧ, ଜୋରିମାନା ଇତ୍ୟାଦିର ଅନାରୋପଣ/ ସହାରୋପଣ, ରାଜସ୍ୱହାନି ଇତ୍ୟାଦି ଦର୍ଶାଉଥିବା 61 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ଓ ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷା ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଅଛି । କେତେକ ମୁଖ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନିମ୍ନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

I ସାଧାରଣ

ବିଗତ ବର୍ଷରେ ସରକାରଙ୍କ ସମୁଦାୟ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି 40,267.02 କୋଟି ଟଙ୍କା ହୋଇଥିବା ସ୍ଥଳେ 2012-13 ବର୍ଷରେ ଏହା 43,936.91 କୋଟି ଟଙ୍କା ହୋଇଥିଲା । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ 52.60 ପ୍ରତିଶତ କର ରାଜସ୍ୱ (15,034.13 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଏବଂ ଅଣକର ରାଜସ୍ୱ (8,078.04 କୋଟି ଟଙ୍କା) ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ 47.40 ପ୍ରତିଶତ, ବିଭାଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କରରୁ ରାଜ୍ୟର ଅଂଶ (13,965.01 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଓ ସହାୟକ ଅନୁଦାନ (6,859.73 କୋଟି ଟଙ୍କା) ବାବଦରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 1.1.1)

2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ କର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର, ପ୍ରବେଶ କର, ବୃତ୍ତିକର ଇତ୍ୟାଦି ଓ ମୋଟେଯାନ କର, ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍, ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଓ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ / ଆଦାୟ ସମନ୍ୱୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା 13,428.22 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ / ସହାରୋପଣ / ରାଜସ୍ୱ ହାନି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନିୟମିତତା, 1,63,150 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 1.5.1)

II ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର, ପ୍ରବେଶ କର ଓ ବୃତ୍ତିକର

“ଠିକାଦାର ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୂଳ ଉତ୍ପରୁ କର କାଟ” ଉପରେ କରାଯାଇଥିବା ସମୀକ୍ଷାରୁ ନିମ୍ନ ବିଷୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ।

କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ମାନେ 114 ଗୋଟି କାମରେ ଠିକାଦାର ମାନଙ୍କର ମୂଳ ଉତ୍ପରୁ କର କାଟ ଓ ଜୋରିମାନା ବାବଦ 1.02 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିନଥିଲେ ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.2.4.1(a))

22 ଜଣ କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ନିମ୍ନ କର ଲାଗୁ କରିବା ଦ୍ୱାରା 88.18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସହ କାଟ କରିଥିଲେ ଏବଂ 1.76 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.2.4.1(b))

ସଞ୍ଜ ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଥିବା ମାନାଦର୍ଶର ଭ୍ରମାତ୍ମକ ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ 1.17 କୋଟି ଟଙ୍କା କର ଓ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.4.2)

କଟନିୟମକୁ ଜରମୁକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିବେଚନା କରି 2.31 କୋଟି ଟଙ୍କା କର, ଜୋରିମାନା ଓ ସୁଧ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.4.3)

ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶୁଳ୍କ ହକଦାରୀ ପାସ୍ ବହି ଉପରେ 1.3 କୋଟି ଟଙ୍କା କର ଓ ଜୋରିମାନା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.4.4)

5,542 ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାର୍ଷିକ ସମାକ୍ଷିତ ହିସାବ ଉପରେ ପ୍ରମାଣିତ ରିପୋର୍ଟ ଉପସ୍ଥାପନ ନ କରିଥିବା ଯୋଗୁଁ 15.96 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.4.5)

ଦାବି କରାଯାଇଥିବା 2.53 କୋଟି ଟଙ୍କା କର ଓ ଜୋରିମାନା ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଠାରୁ ଅନାଦେୟ ରହିଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.4.6)

ବିଳମ୍ବରେ କର ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ଯୋଗୁଁ 704 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ 1.04 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.4.7)

ହିସାବ ବହି ଓ ଘୋଷଣାପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ବିନା ସମର୍ଥନରେ ରିଆଡି ଉପଭୋଗ କରିଥିବା ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସମୟରେ ହିସାବ ବହି ଉପସ୍ଥାପନ ନକରିଥିବା ହେତୁ ସାତଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ 4.40 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଆର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.5.4)

ଦ୍ରବ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଅନୁଚିତ ଶ୍ରେଣୀକୃତ କାରଣରୁ ଦୁଇଟି ରେଞ୍ଜର ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ 2.53 କୋଟି ଟଙ୍କା କର ଓ ଜୋରିମାନା ଆରୋପଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.6.1)

ଆମଦାନୀ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଣ ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭାବେ ବିବେଚନା କରି ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ 3.21 କୋଟି ଟଙ୍କା କର ଓ ଜୋରିମାନା ବାବଦ ଆରୋପ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.6.2)

ଅନୁଚିତ କର ହାର ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ ଗୋଟିଏ ମଣ୍ଡଳ ଓ ଗୋଟିଏ ରେଞ୍ଜର ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ 1.55 କୋଟି ଟଙ୍କା କର ଓ ଜୋରିମାନା ଆରୋପ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.6.3)

ତିନୋଟି ମଣ୍ଡଳ ଓ ଗୋଟିଏ ରେଞ୍ଜର ଚାରିଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ 55.26 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଆରୋପ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.6.4)

III ମୋଟର ଯାନ କର

37,098 ଗୋଟି ବିଭିନ୍ନ ଗାଡ଼ିରୁ ଜୋରିମାନା ସହ 83.01 କୋଟି ଟଙ୍କାର ମୋଟର ଯାନ କର / ଅତିରିକ୍ତ କର ଅନାଦେୟ କିମ୍ବା ସମ୍ଭାଦେୟ ଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 3.3.1.1 ଏବଂ 3.3.1.2)

ଅତ୍ୟଧିକ ଭାରି ବହନ କରିଥିବା 866 ଗୋଟି ପଶ୍ୟବାହୀ ଯାନ ଠାରୁ 0.62 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରମ୍ପାଯୋଗ ଫିସ୍ ଅନାଦେୟ ଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 3.3.3)

ବିଳମ୍ବରେ ମୋଟର ଯାନ କର / ଅତିରିକ୍ତ କର ପ୍ରଦାନ ହେତୁ 65 ଗୋଟି ଯାନ ଉପରେ 0.18 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଅନାଦେୟ କିମ୍ବା ସମ୍ଭାଦେୟ ଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 3.3.4)

1.08 ଲକ୍ଷ ମାମଲାରେ ଗାଡ଼ିମାଲିକ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ 1.08 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଫିସ୍ ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 3.4.1)

IV ଭୂ - ରାଜସ୍ୱ, ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ

“ଉନ୍ନୟନ ରାଜିନାମା ଦଲିଲ ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସର ଆଦାୟ” ଉପରେ ହୋଇଥିବା ସମୀକ୍ଷା ବିଷୟବସ୍ତୁ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତେ ଉନ୍ନୟନ ରାଜିନାମା ରୂପେ ଦଲିଲ ଗୁଡ଼ିକର ଅବଗୀକରଣ ଯୋଗୁଁ ସରକାରଙ୍କ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ ବାବଦରେ 10.74 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଅବିରତ ଯିବାର ହେଲା ।

ଅନୁକ୍ଷେପ 4.2.2 (a)

ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତେ ସହଯୋଗ ରାଜିନାମା ରୂପେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ ଯୋଗୁଁ 99.93 ଲକ୍ଷର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ ସଂଗ୍ରହାଦାୟ ହେଲା ।

ଅନୁକ୍ଷେପ 4.2.2 (b)

ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାପତ୍ର ଦଲିଲରେ ଦଖଲ ମତ୍ତାଣ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ହିସାବରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ ଆଦାୟ ନହେବା ଯୋଗୁଁ 114.10 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ହାନି ଘଟିଲା ।

ଅନୁକ୍ଷେପ 4.2.3 (a)

ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମାରେ ଦଖଲ ମତ୍ତାଣ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏହା ଉପରେ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ହିସାବରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ ଆଦାୟ ନହେବା ଯୋଗୁଁ 7.85 କୋଟି ସଂଗ୍ରହାଦାୟ ହେଲା ।

ଅନୁକ୍ଷେପ 4.2.3 (b)

ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟରେ ଜମିର ଉନ୍ନୟନ ମୂଲ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନହେବା ଯୋଗୁଁ 11.05 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ ସଂଗ୍ରହାଦାୟ ହେଲା ।

ଅନୁକ୍ଷେପ 4.4.1

ଦଲିଲ ମୂଲ୍ୟର ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଯୋଗୁଁ 69.63 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସରକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହାଦାୟ ହେଲା ।

ଅନୁକ୍ଷେପ 4.4.2 (b)

V ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ଫିସ

2011-12 ର ବାର୍ଷିକ ଅନ୍ତିମ ଷ୍ଟକ ଉପରେ 2.15 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଭେଦାତ୍ମକ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଓଏସ୍‌ବିସି ଠାରୁ ଆଦାୟ ହୋଇନାହିଁ ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 5.3.1)

ରାୟଗଡ଼ା ଜିଲ୍ଲାରେ ଠିପିବନ୍ଧ ମଦ ଦୋକାନ ସ୍ଥିରୀକରଣରେ ଅନିୟମିତତା ହେତୁ 1.02 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଯିବାର ହେଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 5.3.4)

ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାରେ ଗୋଟିଏ ମଦ ଭାଟିରେ ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ବିଅରକୁ ନଷ୍ଟ ନକରିବା ଫଳରେ 72.45 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଅବରୋଧ ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 5.3.5)

ଦେଶୀ ମଦର ନ୍ୟୁନତମ ପ୍ରତ୍ୟାଭୂତି ପରିମାଣର ସଞ୍ଚ ଉଠାଣ ଉପରେ 72.43 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଅନାରୋପଣ ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 5.3.6)

ସମଲପୁର, ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ ଏବଂ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଠାରେ 35 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଡିପୋ ଲାଇସେନ୍ସ ଫି ଅନାରୋପଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ଓଏସ୍‌ସିସି ଦ୍ୱାରା ଡିପୋ ଖୋଲିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 5.3.9)

ଗୋଟିଏ ପାନଶାଳା ଠାରୁ ଗୁଡ଼ ଏମ୍‌ଜିକୁଏର କମ୍ପତି ଉପଯୋଗ ଯୋଗୁଁ 11.21 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଉପଯୋଗ ଆଦାୟ ହୋଇନାହିଁ ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 5.3.11)

ବ୍ୟବସାୟିକ ଲାଇସେନ୍ସ ପାଇଁ 12.80 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପଇଠ ନକରି ଚାରୋଟି ଟିନି କଲ ଗୁଡ଼ ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଅନୁମତି ପାଇଛନ୍ତି ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 5.3.12)

ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଉପରେ କମ୍ପତି ଉପଯୋଗ ହୋଇଥିବା ମହୁଲ ପୂଲ ଉପରେ 37.22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ପରିବହନ ଫି ଅନାରୋପଣ ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 5.3.17)

VI ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି

“ଇସ୍ପାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା” ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମାକ୍ଷା ଏବଂ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ-

- ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୀର୍ଘମିଆଦି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି ନଥିଲା ।
(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.8)
- ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ/ ଖଣି ଲିଜ୍/ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଏବଂ ବନ୍ଦୁଥିବା ଖଣିର ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଏବଂ ଫର୍‌ସଲ୍ଲା ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସାମା ନଥିବା ଫଳରେ ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ବିଳମ୍ବରେ ଫର୍‌ସଲ୍ଲା ଦେବାରୁ ପରିଣାମତଃ ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା ।
(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.9.1 ଏବଂ 6.2.9.2)
- ଅଧିନିୟମ/ ନିୟମାବଳୀର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ପୂର୍ବକ ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁଥିବା ଅନୁମତି ମଞ୍ଜୁରୀ ଫଳରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅବୈଧ ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଥିଲା ।
(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.10.2)
- 552.50 କୋଟି ଟଙ୍କାର 47.42 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ବେଆଇନ ଉତ୍ତୋଳନ/ ମହଜୁଦ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସନ୍ଧାନ ହୋଇନଥିଲା ।
(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.11.1)
- ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ଅପସାରିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଯାଞ୍ଚରେ ତୃଟି ଯୋଗୁଁ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ପରିମାଣରୁ ଅଧିକ 75.16 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 37.23 ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଅପସାରଣର ସନ୍ଧାନ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା ।
(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.11.2)
- ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଯୋଗୁଁ 273.23 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ସଞ୍ଚାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା ।
(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.12.1)

- ଅଭିଗ୍ରହୀତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ନିକାଶ ପାଇଁ ସମୟସୀମା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ସରକାରୀ ରାଜସ୍ୱର ଅବରୋଧ ହୋଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.12.4)

ବିଭାଗ 201.31 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 22.72 ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ଲୁହା ଓ 439.7 ଟନ୍ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପଥର ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଅପସାରଣ ପାଇଁ ଅନୁଚିତ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.4.1)

4.16 ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ଉପରେ 13.84 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ଆରୋପଣ କରାଯାଇ ତାହା ବେନିଫିଜେସନ୍ ଜନିତ କ୍ଷତି ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.4.2)

4.70 ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ 9.12 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ସଂସ୍ଥ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.4.3)

ରାଜଭାଗର ବିଳମ୍ବିତ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ 5.92 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଆରୋପଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.4.4)

ବାଷ୍ପ କୋଇଲା ଉପରେ ରାଜଭାଗ ହିସାବ କରିବା ସମୟରେ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା 2.11 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ସଂସ୍ଥାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.4.5)

ଅଧ୍ୟାୟ-I: ସାଧାରଣ

1.1 ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା

1.1.1 ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 2012-13 ବର୍ଷରେ କର ଏବଂ ଅଣକର ବାବଦରେ ସଂଗୃହୀତ ରାଜସ୍ୱ ଏବଂ ସେହି ବର୍ଷ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତି ବିଭାଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କର ଓ ଶୁଳ୍କରୁ ରାଜ୍ୟର ଅଂଶ ଓ ସହାୟକ ଅନୁଦାନ ତଥା ବିଗତ ଚାରି ବର୍ଷର ଅନୁରୂପ ଚିତ୍ର ନିମ୍ନ ସରଣୀରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା:

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)						
	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	
1.	ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗୃହୀତ ରାଜସ୍ୱ					
	• କର ରାଜସ୍ୱ	7,995.20	8,982.34	11,192.67	13,442.74	15,034.13
	• ଅଣକର ରାଜସ୍ୱ	3,176.15	3,212.20	4,780.37	6,442.96	8,078.04
	ମୋଟ	11,171.35	12,194.54	15,973.04	19,885.70	23,112.17
2.	ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ					
	• ନିର୍ବିଭାଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କର / ଶୁଳ୍କରୁ ରାଜ୍ୟର ଅଂଶ	8,279.96	8,518.65	10,496.86	12,229.12	13,965.01 ¹
	• ସହାୟକ ଅନୁଦାନ	5,158.70	5,717.02	6,806.25	8,152.20	6,859.73
	ମୋଟ	13,438.66	14,235.67	17,303.11	20,381.32	20,824.74
3.	ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି (1+2)	24,610.01	26,430.21	33,276.15	40,267.02	43,936.91
4.	1 ର 3 ସହିତ ଶତକଡ଼ା ହାର	45.39	46.14	48.00	49.38	52.60

ଉପରୋକ୍ତ ସରଣୀ ସୂଚୀତ କରୁଅଛି ଯେ 2012-13 ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗୃହୀତ ରାଜସ୍ୱ (23,112.17 କୋଟି ଟଙ୍କା) ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହର 52.60 ପ୍ରତିଶତ ଅଟେ, ଯାହାକି ଗତବର୍ଷ 49.38 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । 2012-13 ବର୍ଷର ଅବଶିଷ୍ଟ (20,824.74 କୋଟି ଟଙ୍କା) 47.40 ପ୍ରତିଶତ ରାଜସ୍ୱ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।

¹ ବିଗତ ବିବରଣୀ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ 2012-13 ବର୍ଷର ଅର୍ଥ ହିସାବ ପୁସ୍ତକାଭିଧାନ ବିବରଣୀ - 11 ରାଜସ୍ୱର ଲଘୁ ଶୀର୍ଷ ମୁତାବକ ପୁଞ୍ଜୀନୁପୁଞ୍ଜ ହିସାବ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ । ଉକ୍ତ ସରଣୀରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅର୍ଥ ହିସାବ ପୁସ୍ତକାଭିଧାନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା କ- କର ରାଜସ୍ୱ ଅନ୍ତର୍ଗତ ମୁଖ୍ୟ ଶୀର୍ଷ 0020 ନିଗମ କର, 0021- ନିଗମ କର ବ୍ୟତୀତ ଆୟକର, 0028- ଆୟ ଏବଂ ବ୍ୟୟ ଉପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର, 0032- ସମ୍ପଦ କର, 0037-ସାମା ଶୁଳ୍କ, 0038- କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ, 0044- ସେବା କର ଏବଂ 0045- ଫଣ୍ଡ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା ଜନିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର ଓ ଶୁଳ୍କ, ଅଧିକସ୍ଥ ଲଘୁ ଶୀର୍ଷ, 901- ରାଜ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ଅର୍ପିତ ନିଟ ଅଗ୍ରାମର ଅଂଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗୃହୀତ ରାଜସ୍ୱ ମଧ୍ୟରୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇ ବିଭାଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କରରୁ ରାଜ୍ୟର ଅଂଶ ସରୂପ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

1.1.2 2008-09 ଠାରୁ 2012-13 ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂଗୃହୀତ କର ରାଜସ୍ୱର ଚିତ୍ର ନିମ୍ନ ସାରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରୁଅଛନ୍ତି :

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)							
କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ରାଜସ୍ୱ ଶାଖା	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2011-12 ତୁଳନାରେ 2012-13 ରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି (+)/ହ୍ରାସ (-)
1.	ଓଡ଼ିଶା ବିକ୍ରୟ କର (ଓସିଟି) ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର (ଓଭାର୍)	4,268.72	4,914.99	6,221.28	7,463.39	8,929.61	(+) 19.65
	କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର (ସିଏସିଟି)	534.61	493.77	585.52	733.45	755.07	(+) 2.95
2.	ବିଦ୍ୟୁତ କର ଓ ଶୁଳ୍କ	365.03	459.96	458.06	551.65	590.48	(+) 7.04
3.	ଭୂ-ରାଜସ୍ୱ	348.79	292.18	390.66	521.47	420.21	(-) 19.42
4.	ମୋଟର ଯାନ କର	524.43	611.23	727.58	787.99	746.19	(-) 5.30
5.	ମାଲ ଓ ଯାତ୍ରା କର	638.32	815.25	1,111.37	1,312.36	1,342.54	(+) 2.30
6.	ରାଜ୍ୟ ଅବକାଶ	660.07	849.05	1,094.26	1,379.00	1,498.64	(+) 8.68
7.	ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍	495.66	359.96	415.82	498.14	544.88	(+) 9.38
8.	ପଣ୍ୟରୂପ୍ୟ ଓ ସେବା ଜନିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର ଓ ଶୁଳ୍କ	47.39	50.40	54.84	68.39	70.52	(+) 3.11
9.	ଆୟ ଓ ବ୍ୟୟ ଉପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର - ବୃତ୍ତି, ବାଣିଜ୍ୟ, ଆକାଶିକା ଓ ନିୟୋଜନ ଉପରେ କର	112.18	135.55	133.28	126.90	135.99	(+) 7.16
ମୋଟ		7,995.20	8,982.34	11,192.67	13,442.74	15,034.13	

ଉତ୍ସ: ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ 2012-13 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ହିସାବପତ୍ର

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ପରିବର୍ତ୍ତନର କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗ ମାନେ ନିମ୍ନମତେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି :

ଓଏସିଟି ସିଏସିଟି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଆଇ ଓଡ଼ିଶା ଭାର୍: 2.95 ସିଏସିଟି ଓ 19.96 ଓଭାର୍ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବସାୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ବୃଦ୍ଧି ଓ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଜୋରଦାର ଆଦାୟ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଭାର୍/ଏସିଟି/ସିଏସିଟି ବାବଦ ସମୁଦାୟ ରାଜସ୍ୱର 99.53 ପ୍ରତିଶତର ଆଦାୟ ପ୍ରାକ୍ ଆକଳନ ସମୟରେ ଏବଂ 0.47 ପ୍ରତିଶତ ବିଭାଗ ଆକଳନ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିଲା ।

ମୋଟରଯାନ କର: 5.30 ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସର କାରଣ ଆର୍ଥିକ ମାନ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ, ନୂତନ ଯାନମାନଙ୍କର କମ୍ ପଞ୍ଜିକରଣ, ଅନ୍ୟରାଜ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ଯିବା ପାଇଁ/ଟିକସ ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁମତିପତ୍ର ଏବଂ ବହୁତ ଗୁଡ଼ିଏ ଯାନ ଚଳାଚଳ ରହିତ ଥିବାରୁ ହୋଇଥିଲା ।

ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍: ବେଞ୍ଚ ମାର୍କ ଭେଲ୍ୟୁଏସନର ପୁନରୀକ୍ଷଣ, ବିଚାରାଧୀନ ଅବ ମୂଲ୍ୟାୟନ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଏକକାଳୀନ ମାମାଂସା ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ମହା ନିରୀକ୍ଷକ, ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ରିୟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠା ଉଦ୍ୟମ 9.38 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ଥିଲା ।

ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ଅନୁରୋଧ ଏବଂ ଜୁଲାଇ 2013 ରେ ସ୍ଥାବକ ପଠାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକ ଡିସେମ୍ବର 2013 ସୁଦ୍ଧା ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର କାରଣ ଜଣାଇନଥିଲେ ।

1.1.3 ନିମ୍ନ ସାରଣୀ 2008-09 ଠାରୁ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସଂଗୃହୀତ ଅଣଲବ ରାଜସ୍ୱର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରୁଅଛି :

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)							
କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ରାଜସ୍ୱ ଶାଖି	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2011-12 ତୁଳନାରେ 2012-13 ରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି (+)/ ହ୍ରାସ (-)
1	ଅଣଲବ୍ଧ ଖଣିଜ ଓ ଧାତବ ଶିଳ୍ପ	1,380.60	2,020.76	3,329.25	4,571.57	5,695.70	(+) 24.59
2	ସୁଧ ପ୍ରାପ୍ତି	654.67	379.23	260.84	576.38	588.25	(+) 2.06
3	ବନ୍ୟ ଓ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ	139.29	109.03	157.68	192.39	188.92	(-) 1.80
4	ଜଳସେଚନ ଓ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦେଶୀୟ ଜଳ ପରିବହନ	52.95	70.13	143.09	333.11	396.76	(+) 19.11
5	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା	9.38	56.48	11.06	16.07	12.76	(-) 20.60
6	ପୂର	38.31	41.99	48.79	47.16	49.77	(+) 5.53
7	ଆରକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତି	22.25	36.69	38.45	36.18	52.62	(+) 45.44
8	ଶିକ୍ଷା	10.65	14.88	25.98	21.18	89.10	(+) 320.68
9	ଚକ୍ରା ଓ ଜନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ	32.18	12.96	19.55	37.12	10.55	(-) 71.58
10	ବିବିଧ ସାଧାରଣ ସେବା	388.85	11.60	412.29	86.86	225.60	(+) 159.73
11	ଶିଳ୍ପ	0.63	2.66	2.07	3.37	2.14	(-) 36.50
12	ସମବାୟ	2.01	1.99	2.18	1.92	2.97	(+) 54.69
13	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଣଲବ ପ୍ରାପ୍ତି	444.38	453.80	329.14	519.65	762.90	(+) 46.81
ମୋଟ		3,176.15	3,212.20	4,780.37	6,442.96	8,078.04	

ଉତ୍ସ: 2011-12 ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ହିସାବପତ୍ର

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପରିବର୍ତ୍ତନର କାରଣ ନିମ୍ନମତେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା :

ଅଣଲବ୍ଧ ଖଣିଜ ଓ ଧାତବ ଶିଳ୍ପ – ଲୌହପଥର ଓ କ୍ୱୋମାଲଟ ଇତ୍ୟାଦିର ରାଜଭାଗ ଦର ବୃଦ୍ଧି 24.59 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ଥିଲା ।

ବନ୍ୟ ଓ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ: ଓଡ଼ିଶା ବନ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଠାରୁ କମ୍ କେନ୍ଦ୍ରପତ୍ର ରାଜଭାଗ ଆଦାୟ ଯୋଗୁଁ 2011-12 ତୁଳନା ଅପେକ୍ଷା 2012-13 ବର୍ଷରେ 1.80 ପ୍ରତିଶତ କମ୍ ଆଦାୟର କାରଣ ଥିଲା ।

ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ଅନୁରୋଧ ଏବଂ ଜୁଲାଇ 2013 ରେ ସ୍ଥାବକ ପଠାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକ ଡିସେମ୍ବର 2013 ସୁଦ୍ଧା ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ପରିବର୍ତ୍ତନର କାରଣ ଜଣାଇ ନଥିଲେ ।

1.2 ବିଭାଗ ତଥା ସରକାରଙ୍କ ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତି ଜବାବ

ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥିବା କର, ଶୁଳ୍କ, ଫିସ୍, ଇତ୍ୟାଦିର ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ଅନାରୋପଣ / ସହାରୋପଣ ଇତ୍ୟାଦିର ମାମାଂସା ସମାକ୍ଷା ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ମୁଖ୍ୟ (ଏଚ୍/ଓଓ) ଏବଂ ବିଭାଗୀୟ ମୁଖ୍ୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଏଚ୍/ଓଡି) ମାନଙ୍କୁ ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନ (ଆଇଆର) ଜରିଆରେ

ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ବିଭାଗ, ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନ ଉପରେ ସଂଶୋଧନକ୍ଷମ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରି ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ତର ଏକ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ପଠାଇବା ବିଧେୟ । ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାର (ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷେତ୍ର), ଓଡ଼ିଶା (ପିଏଜି) ଉକ୍ତ ଉତ୍ତର ଗୁଡ଼ିକୁ ଭିତ୍ତି କରି ସମାକ୍ଷା ଅନୁକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ମାମାଂସା କରିଥାନ୍ତି । ବିରୋଧୀମାନ ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକର ମାମାଂସା ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗୀୟ ସମାକ୍ଷା କମିଟି (ଡିଏସି) ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥାଏ । ଆଇଆର ତଥା କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ସମାକ୍ଷା (ପିଏ) ପ୍ରତିବେଦନ ଗୁଡ଼ିକର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକ ମହାଲେଖା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ତଥା ମହା ସମାକ୍ଷକ (ସିଏଜି)ଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୁଏ ଏବଂ ସରକାରୀ ହିସାବ କମିଟି (ପିଏସି) ଦ୍ୱାରା ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥାଏ । ଏପ୍ରକାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତି ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକୁ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଛଅ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ମତାମତ ନିମନ୍ତେ ପଠାଯାଇଥାଏ । ସିଏଜିଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ବିଧାନସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯିବାର ତିନିମାସ ମଧ୍ୟରେ ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକ ଅନୁପାଳନ ଚିଠିପତ୍ର ଦେବା ଦରକାର । ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକର ଚିଠିପତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ପଏସି ଅନୁକ୍ଷେପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି ଏବଂ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟରେ ସୁପାରିଶ ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପିଏସି ସୁପାରିଶ ଅନୁସାରେ ଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଚିଠିପତ୍ର ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇବା ଦରକାର । ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ଉତ୍ତାପନ କରାଯାଇଥିବା ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଭାଗୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପିଏସିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଲୋଚିତ ହୋଇ ସର୍ବଶେଷରେ ମାମାଂସା କରାଯାଇଥାଏ ।

ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକ ତଥା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମାକ୍ଷା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ 1.2.1 ରୁ 1.2.6 ଅନୁକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

1.2.1 ସମାକ୍ଷା ମତ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରତି ଅପଯ୍ୟାପ୍ତ ସଂଶୋଧନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ

ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାର ସାମୟିକ ଭାବେ ସରକାରୀ ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକର ବିହିତ ଅଧିନିୟମ, ନିୟମାବଳୀ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ କ୍ରିୟାବିଧି ଅନୁଯାୟୀ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାରବାର ହିସାବର ଅନୁରକ୍ଷଣ, ନିରୀକ୍ଷଣ ଏବଂ ସଞ୍ଚାଳନ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନଥିପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କରିଥାନ୍ତି । ନିରୀକ୍ଷଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିବା ଅନିୟମିତତା ଗୁଡ଼ିକର ଘଟଣା ସ୍ଥଳରେ ମାମାଂସା ହୋଇ ନ ପାରିଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଏର୍ଡ଼ଓକୁ ଆଇଆର ଜରିଆରେ ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ଅବିକଳ ନକଲ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ସଂଶୋଧନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ପଠାଯାଇଥାଏ । ଏର୍ଡ଼ଓ, ଏର୍ଡ଼ଓ ଏବଂ ସରକାର ଆଇଆର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ମତ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ତୁରନ୍ତ ଉତ୍ତର, ତୃଟି ଏବଂ ଲଘନ କରିଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଶୋଧନ ପ୍ରାଥମିକ ଉତ୍ତର ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାରଙ୍କୁ ଆଇଆର ଜାରି ହେବା ଦିନ ଠାରୁ ଏକମାସ ମଧ୍ୟରେ ଜଣାଇବା ଦରକାର । ଗୁରୁତର ଆର୍ଥିକ ଅନିୟମିତତା ଗୁଡ଼ିକ ଏର୍ଡ଼ଓ ଓ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

ଡିସେମ୍ବର 2012 ସୁଦ୍ଧା ପଠାଯାଇଥିବା ଆଇଆର ସ୍ଥିତିରୁ ଆମେ ଜାଣିଲୁ ଯେ 2,376 ଗୋଟି ଆଇଆର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ 5,442.03 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଜଡ଼ିତ 7,884 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ଜୁନ 2013 ସୁଦ୍ଧା ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ 1,180 ଗୋଟି ଆଇଆର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ 1,172.91 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଜଡ଼ିତ 3,952 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ଅବଧି ଏବଂ 1,037 ଆଇଆର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ 3,893.44 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଜଡ଼ିତ 3,377 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ଏକ ରୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 159 ଗୋଟି ଆଇଆର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ 376.68 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଜଡ଼ିତ 555 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ଚଳିତ ବର୍ଷର ଥିଲା ।

	ଜୁନ 2011	ଜୁନ 2012	ଜୁନ 2013
ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହୋଇ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରତିବେଦନର ସଂଖ୍ୟା	3,267	3,597	2,376
ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହୋଇ ରାଜସ୍ୱ ମତ୍ରବ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା	9,712	10,270	7,884
ଜଡ଼ିତ ଥିବା ରାଜସ୍ୱର ପରମାଣୁ (ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)	6,258.05	7,454.18	5,442.03

ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହୋଇ ଜୁନ 2013 ସୁଦ୍ଧା ବାକି ପଡ଼ିଥିବା ଆଇଆର ଓ ସମାକ୍ଷା ମତ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ବିଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ ସର୍ବଶେଷ ସ୍ଥିତି ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ବିଭାଗର ନାମ	ପ୍ରାର୍ଥର ସ୍ଵରୂପ	ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହୋଇ ବାକିଥିବା ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନ	ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହୋଇ ବାକିଥିବା ସମାକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ	ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମାଣ (ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)	ପ୍ରଥମ ଉତ୍ତର ମିଳିନଥିବା ପ୍ରତିବେଦନର ସଂଖ୍ୟା
1.	ଅଥ	ଓଏସଟି ସିଏସଟି ସମେତ ଓଭାର୍	739	1799	870.30	44
		ପ୍ରବେଶ କର	245	430	125.91	
		ଦୂର କର	8	11	16.95	
2.	ଅବକାରୀ	ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ	257	591	244.95	45
3.	ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚ୍ଛେଦନା	ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍	517	850	408.02	123
4.	ଇସ୍ତାତ ଓ ଖଣି	ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି	154	418	3073.12	5
5.	ପରିବହନ	ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ମାଲ ଓ ଯାତ୍ରୀ କର	423	3570	690.14	33
		ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ସଡକ ଓ ପରିବହନ ନିଗମ	29	202	11.84	
		ସରକାରୀ ପ୍ରେସ୍	4	13	0.81	
ମୋଟ:			2,376	7,884	5,442.03	250

ଉତ୍ସ: ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀମନ୍ଦିର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦ୍ଵାରା ଅନୁରକ୍ଷିତ ତଥ୍ୟାବଳୀ

କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆଇଆର ଜାରି ହେବା ଦିନଠାରୁ ଏକ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ଉତ୍ତର ପହଞ୍ଚିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତ୍ରିସେମ୍ବର 2012 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଠାଯାଇଥିବା 250 ଗୋଟି ଆଇଆର ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ମିଳି ନ ଥିଲା । ଏହିପରି ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଆଇଆର ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ନ ମିଳିବା, ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀମନ୍ଦିର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦ୍ଵାରା ଆଇଆର ଦ୍ଵାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ତ୍ରୁଟି, ଅକୃତି ଓ ଅନିୟମିତତା ଗୁଡ଼ିକର ପରିଶୋଧନ ନିମନ୍ତେ ଏବଂ ଏବଂ ଏବଂ ଫି ମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ବିଫଳତା ସୂଚୀତ କରେ ।

ସମାକ୍ଷା ଚିକିତ୍ସା ଗୁଡ଼ିକର ଯଥାଶୀଘ୍ର ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତର ଦେବା ପାଇଁ ଏକ ଫଳପ୍ରସ୍ତୁତ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଏବଂ ଆଇଆର ଓ ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପଠାଇବା ତଥା ରାଜସ୍ୱ ହାନି ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ଏବଂ ବଜେଟ୍ ରାଜସ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସାମାନ୍ୟରେ ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ସମାକ୍ଷା ସରକାରଙ୍କୁ ସୁପାରିଶ କରୁଅଛୁ ।

1.2.2 ବିଭାଗୀୟ ସମାକ୍ଷା କମିଟି (ଡିଏସି) ବୈଠକ

ଆଇଆର ରେ ଥିବା ଅନୁକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ମାମାଂସା ତ୍ଵରାନ୍ୱିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସରକାର ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବିଭାଗୀୟ ସମାକ୍ଷା କମିଟି ଗୁଡ଼ିକ ଗଠନ କରିଆସିଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗୀୟ ସମାକ୍ଷା କମିଟି ନିୟମିତ ଭାବରେ ହେବା ଏବଂ ଏକ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ବାକି ଥିବା ସମାକ୍ଷା ରିପୋର୍ଟ ଗୁଡ଼ିକର ଫସଲ କରିବା ପାଇଁ ଅତିମ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତିନୋଟି ବିଭାଗ ପାଇଁ 18 ଗୋଟି ଡିଏସି ବୈଠକ ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ କି 1.09 କୋଟି ଟଙ୍କା ସମ୍ପଲିତ ସାତ ଗୋଟି ଆଇଆର ଏବଂ 159 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ମାମାଂସା ହୋଇଥିଲା । 2012-13 ବର୍ଷରେ ଇସ୍ତାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗ ତଥା ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପ୍ରଶାସନ ବିଭାଗ ପାଇଁ କୌଣସି ସମାକ୍ଷା କମିଟି ବୈଠକ ହୋଇନଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷା ସୁପାରିଶ କରୁଛି ଯେ, ଅଧିକ ଡିଏସି ବୈଠକ କରାଇବା ପାଇଁ ସରକାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଭାଗକୁ ଯଥାଯଥ ଅନୁଦେଶ ଦେବା ଦରକାର ଏବଂ ଅଧିକ ପ୍ରସ୍ତାବ ସହ ବିଶେଷ କରି ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଚିରଗାଧାନ ଥିବା ଆଇଆର ଗୁଡ଼ିକର ମାମାଂସା ପାଇଁ ପରିଶୋଧନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

1.2.3 ସମାକ୍ଷାରେ ସମ୍ୟକ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ନଥିପତ୍ର ଅନୁପସ୍ଥାପନ

ରାଜସ୍ୱ ଉପାର୍ଜନ କରୁଥିବା ଯୁନିଟ୍‌ଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷତିଭୟ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଦିତ ସ୍ଥାନୀୟ ସମାକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଗରୁ ହୋଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଥିପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକୁ ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ସମ୍ୟକ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖିବାକୁ ବିଭାଗମାନଙ୍କୁ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 47 ଗୋଟି ବାଣିଜ୍ୟ କର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ² ଦ୍ୱାରା 1,219 ଗୋଟି ବିକ୍ରୟ କର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର / ପ୍ରବେଶ କର ସମ୍ପର୍କିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ର ସମାକ୍ଷା ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇନଥିଲା । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ 575 ଗୋଟି ମାମଲା 2012-13 ବର୍ଷ ସମ୍ପର୍କିତ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 644 ଗୋଟି ମାମଲା ବିଗତବର୍ଷ ମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କିତ ଅଟେ ।

1.2.4 ଚିଠା ଅନୁକ୍ଳେଦଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ବିଭାଗମାନଙ୍କ ଜବାବ

ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପିଏଜିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଚିଠା ଅନୁକ୍ଳେଦ (ଡିପି) ଗୁଡ଼ିକର ଜବାବ, ହସ୍ତଗତ ହେବା ଦିନ ଠାରୁ ଛଅ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ଦେବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଅର୍ଥ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସ୍ମାରକପତ୍ର ଜରିଆରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗମାନଙ୍କୁ ଅନୁଦେଶ ଜାରି କରିଥିଲେ । ଡିପି ଗୁଡ଼ିକର ତଥ୍ୟାବଳୀ ଦୃଢ଼ୀକରଣ କରିବା ସହିତ ତାହା ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଛଅ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ମତ୍ରବ୍ୟ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସେଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗୀୟ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ / ସଚିବ ମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ସରକାରୀ ପତ୍ର ଜରିଆରେ ପିଏଜିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଠାଯାଇଥାଏ ।

ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ନିମନ୍ତେ 78 ଗୋଟି ଡିପି (ଯୋହାକି ଗୋଟିଏ ପିଏ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ସମାକ୍ଷା ସମେତ 62 ଗୋଟି ଚିଠା ଅନୁକ୍ଳେଦରେ ଏକତ୍ରିତ)ର ତଥ୍ୟାବଳୀ ଦୃଢ଼ୀକରଣ କରିବା ସହିତ ତାହା ଉପରେ ମତ୍ରବ୍ୟ ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରି ଅପ୍ରେଲ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2013 ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗୀୟ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ / ସଚିବ ମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ସରକାରୀ ପତ୍ର ଜରିଆରେ ପଠାଯାଇଥିଲା । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଛଅ ସପ୍ତାହ ପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅର୍ଦ୍ଧ ସରକାରୀ ପତ୍ର ଜରିଆରେ ଅନୁସ୍ମାରକ ମାନ ମଧ୍ୟ ପଠାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ / ସଚିବ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ 44 ଗୋଟି ଚିଠା ଅନୁକ୍ଳେଦର କୌଣସି ଜବାବ ମିଳିନଥିଲା । ତେଣୁ ଅନୁକ୍ଳେଦଗୁଡ଼ିକ ବିଭାଗ ମାନଙ୍କର ବିନା ଜବାବରେ ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କରାଗଲା ।

1.2.5 ପ୍ରତିବେଦନ ଉପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ

ଅର୍ଥ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ଅନୁଦେଶ ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅନୁକ୍ଳେଦ ମାନଙ୍କର ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ୍ମକ ଚିହ୍ନଟି, ସମସ୍ତ ବିଭାଗମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହରେ, ପ୍ରତିବେଦନ ଉପସ୍ଥାପିତ ହେବା ଦିନ ଠାରୁ ତିନିମାସ ମଧ୍ୟରେ ବିଧାନସଭାକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ ମାନଙ୍କରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଅନୁକ୍ଳେଦମାନଙ୍କର ଡିସେମ୍ବର 2013 ସୁଦ୍ଧା ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ୍ମକ ଚିହ୍ନଟିଗୁଡ଼ିକର ପୁନର୍ବିଲୋକନରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ 1993-94 ରୁ 2011-12 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ (ରାଜସ୍ୱ ସେକ୍ଟର) ରେ ଥିବା 819 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ ମଧ୍ୟରୁ 184 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ ପିଏସି ଦ୍ୱାରା ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା ଓ 635 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ ଆଲୋଚିତ ହେବାକୁ ଅଛି । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ରାଜସ୍ୱ ସେକ୍ଟରରେ 499 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ³ ପିଏସି ଦ୍ୱାରା ଆଲୋଚିତ ହେବା ପାଇଁ ଅଛି । 2010-11 ରୁ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ (ରାଜସ୍ୱ ସେକ୍ଟର) ର 56 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ ଉପରେ ବିଭାଗମାନେ କୌଣସି ଜବାବ ଦାଖଲ କରିନଥିଲେ ।

² ରେଞ୍ଜ୍ ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ବଲାଙ୍ଗିର, କଟକ I, କଟକ II, ଯାଜପୁର, କୋରାପୁଟ, ପୁରୀ, ସମଲପୁର ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ।
ମଞ୍ଚଳ୍ ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ବଡ଼ବିଲ, ବରଗଡ଼, ଭଦ୍ରକ, ଭଞ୍ଜନଗର, ବଲାଙ୍ଗିର, ବୌଦ୍ଧ, ଭୁବନେଶ୍ୱର I, ଭୁବନେଶ୍ୱର II, ଭୁବନେଶ୍ୱର III, ଭୁବନେଶ୍ୱର IV, କଟକ I (କେନ୍ଦ୍ରୀୟ), କଟକ I (ସହର), କଟକ I (ପୂର୍ବ), କଟକ I (ପଶ୍ଚିମ), କଟକ II, ଡେଙ୍କାନାଳ, ଗଞ୍ଜାମ I, ଗଞ୍ଜାମ II, ଜଗତସିଂହପୁର, ଯାଜପୁର, ଜଗତୀ, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, କଳାହାଣ୍ଡି, କନ୍ଧାବାଞ୍ଚି, କେନ୍ଦୁଝର, କୋରାପୁଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନୟାଗଡ଼, ପୁରୀ, ରାୟଗଡ଼ା, ରାଉରକେଲା I, ରାଉରକେଲା II, ସମଲପୁର I ଏବଂ ସମଲପୁର II ।

³ 136 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ ସାଧାରଣ ସେକ୍ଟର, ଅର୍ଥନୈତିକ ସେକ୍ଟର-I ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ସେକ୍ଟର-II କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରାଯାଇଛି ।

ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀ ମାନଙ୍କର ଦାୟାଭାରୋପଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସରକାରୀ ହିସାବ କମିଟି (ପିଏସି) ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗ ସମାକ୍ଷା ଅନୁକ୍ରେମ ସମ୍ପର୍କିତ ପିଏସିଙ୍କର ସୁପାରିଶ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଚିଠିପତ୍ର (ଏଟିଏନ୍) ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯିବାର ଉଚିତ । ଦର୍ଶନ, ଏକାଦଶ, ଦ୍ଵାଦଶ, ତ୍ରୟୋଦଶ ଓ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବିଧାନସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ପିଏସି ରିପୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକରୁ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ ଏହି କମିଟି ଦ୍ଵାରା 1985-86 ରୁ 2006-07 ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ବିଭାଗ ଉପରେ ରାଜସ୍ଵ ପୁସ୍ତି ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅନୁକ୍ରେମଗୁଡ଼ିକର ପରୀକ୍ଷା କରି 428 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ରେମରେ ସୁପାରିଶ ହୋଇଥିବା ଥିବା 31 ଗୋଟି ପି.ଏ.ସି ରିପୋର୍ଟ ବିଧାନସଭାରେ ଫେବୃୟାରୀ, 1991 ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର, 2012 ମଧ୍ୟରେ ଉପସ୍ଥାପନ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଉକ୍ତ କମିଟିଙ୍କର 16 ଗୋଟି ସୁପାରିଶ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତିନୋଟି ବିଭାଗର⁴ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଚିଠିପତ୍ର ଡିସେମ୍ବର 2013 ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା ।

ଏହା ସୂଚୀତ କରୁଅଛି ଯେ ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ/ ପିଏସି ପ୍ରତିବେଦନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ରାଜସ୍ଵ ଅନାଦାୟ ସମ୍ପର୍କିତ ମୁଖ୍ୟାଂଶ ଗୁଡ଼ିକରେ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀମାନେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଭୂମିକା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷାରେ ଅଛନ୍ତି ।

1.2.6 ପୂର୍ବ ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପାଳନ - ଅସୁଲି ଓ ମାମଲା ଗ୍ରହଣର ସ୍ଥିତି

2007-08 ରୁ 2011-12 ବର୍ଷର ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ସମାକ୍ଷା ଅବଲୋକନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଜଡ଼ିତ 3,382.28 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, କର ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ, ରାଜସ୍ଵ ହାନି, ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନର ବିଫଳତା ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ଜୁନ 2013 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗ ମାନେ 1,856.25 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଭାବ ସାକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ 35.80 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥିଲେ । ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ ଦ୍ଵାରା ସବିଶେଷ ସାକୃତି ଓ ଅସୁଲିର ବିବରଣୀ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା :

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)				
କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ବର୍ଷ	ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନର ଆର୍ଥିକ ପରିମାଣ	ବିଭାଗ ଦ୍ଵାରା ସାକୃତିର ପରିମାଣ	ଅସୁଲିର ପରିମାଣ
1.	2007-08	484.80	142.69	15.33
2.	2008-09	578.83	67.13	5.14
3.	2009-10	304.94	181.72	0.25
4.	2010-11	1,032.61	891.03	15.08
5.	2011-12	981.10	573.68	Nil
ମୋଟ		3,382.28	1,856.25	35.80

1.3 ସମାକ୍ଷା ଦ୍ଵାରା ଉଦ୍ଘାପିତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକର ପରିଚ୍ଛଳିତ ହେଉଥିବା ପଦ୍ଧତିର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ବିଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନୀୟ ସମାକ୍ଷାରେ ସନ୍ଧାନ ହୋଇଥିବା ଓ 2008-09 ରୁ 2012-13 ବର୍ଷରେ ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ପରିବହନ ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନର ଧାରା ପରବର୍ତ୍ତୀ 1.3.1 ରୁ 1.3.2.2 ଅନୁକ୍ରେମ ଗୁଡ଼ିକରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

⁴ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ପରିବହନ, ଅବକାରୀ ଏବଂ ଲସାତ ଓ ଖଣି ।

1.3.1 ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନର ସ୍ଥିତି

ଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜାରି ହୋଇଥିବା ଆଇଆର ମାନଙ୍କରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଅନୁକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ 2013 ବର୍ଷ ମାର୍ଚ୍ଚ ସୁଦ୍ଧା ସେଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥିତିର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)												
ବର୍ଷ	ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବଶେଷ			ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା			ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ନିଷାଦିତ ସଂଖ୍ୟା			ଅନ୍ତିମ ଅବଶେଷ		
	ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନ ସଂଖ୍ୟା	ଅନୁକ୍ଷେପ ସଂଖ୍ୟା	ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ	ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନ ସଂଖ୍ୟା	ଅନୁକ୍ଷେପ ସଂଖ୍ୟା	ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ	ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନ ସଂଖ୍ୟା	ଅନୁକ୍ଷେପ ସଂଖ୍ୟା	ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ	ନିରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରତିବେଦନ ସଂଖ୍ୟା	ଅନୁକ୍ଷେପ ସଂଖ୍ୟା	ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ
2008-09	306	2,925	336.43	43	309	71.99	5	232	9.62	344	3,002	398.80
2009-10	344	3,002	398.80	26	238	67.83	84	550	3.06	286	2,690	463.57
2010-11	286	2,690	463.57	38	350	104.16	--	35	0.33	324	3,005	567.40
2011-12	324	3,005	567.40	18	135	45.81	--	6	0.01	342	3,134	613.20
2012-13	342	3,134	613.20	58	350	99.36	--	--	0.04	400	3,484	712.52

ଉତ୍ସ: ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରକ୍ଷିତ ତଥ୍ୟାବଳୀ

ଉପରୋକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅମାମାଂସିତ ଆଇଆର / ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକର ମାମାଂସା ଦ୍ୱରା ନିର୍ଦ୍ଦିତ କରିବା ପାଇଁ 76 ଗୋଟି ଡିଏସି ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ 89 ଗୋଟି ଆଇଆର ଏବଂ 823 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକର ମାମାଂସା ହୋଇଥିଲା ।

ଏତଦ୍ୱ୍ୟତୀତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ନିୟମିତ ନିରୀକ୍ଷଣ ସମୟରେ ଅମାମାଂସିତ ଆଇଆର/ ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକ ଘଟଣାସ୍ଥଳରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଉତ୍ତର ଭିତ୍ତିରେ ପୁନର୍ବିଲୋଚନ କରାଯାଇଥାଏ । ବିଭାଗ ଠାରୁ ଉତ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ପରେ ଏବଂ ସତ୍ୟ ପୁନର୍ବିଲୋଚନ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଆଇଆର / ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକର ମାମାଂସା କରାଯାଇଥାଏ ।

1.3.2 ପ୍ରତିବେଦନ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଧାନ ଅଂଶ ପ୍ରତି ବିଭାଗ / ସରକାରଙ୍କର ଭରସା ପ୍ରଦାନ

1.3.2.1 ସ୍ୱୀକୃତ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକରେ ଆଦାୟ

ରାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ପରିବହନ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତ ଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅନୁକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥିତି ଏବଂ ଆଦାୟ ପରିମାଣର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)						
ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ ବର୍ଷ	ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଅନୁକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା	ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକର ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ	ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଥିବା ଅନୁକ୍ଷେପ ସଂଖ୍ୟା	ସ୍ୱୀକୃତ ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକର ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ	ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପରିମାଣ	ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଥିବା ମାମଲାରେ ଆଦାୟ ପରିମାଣରେ କୁମବର୍ଷିଷ୍ଟ ସ୍ଥିତି
2007-08	9	60.37	8	59.20	0.42	8.79
2008-09	8+1(ଆର)	74.06	8	72.51	0.04	9.66
2009-10	7	71.42	6	69.98	10.47	11.38
2010-11	7+1(ପିଏ)	72.28	7	70.90	--	14.75
2011-12	12	84.34	11	83.05	--	--
ମୋଟ	43+1(ଆର) + 1 (ପିଏ)	362.47	40	355.64	10.93	44.58

ଉତ୍ସ: ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରକ୍ଷିତ ତଥ୍ୟାବଳୀ

2007-08 ରୁ 2011-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସମାକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଅସ୍ୱଳ୍ପ ପରିମାଣ ସ୍ୱୀକୃତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର 12.54 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ଯେହେତୁ ବକେୟା ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଫି ପ୍ରାପ୍ତି ଦାବି ଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଶା

ସରକାରୀ ଦେୟ ଆଦାୟ ଅଧିନିୟମ, 1962 ଅନୁସାରେ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ସରକାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଅବଶିଷ୍ଟ ପରିମାଣ ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିବା ଦରକାର ।

1.3.2.2 ସ୍ୱାକ୍ଷର ସୁପାରିଶ ଉପରେ ବିଭାଗ / ସରକାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ

ପିଏଜିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ପିଏର ପରିଶାମ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗକୁ ଚିଠା ପିଏ ପ୍ରତିବେଦନ ଆକାରରେ ପଠାଯାଇ ତାହାର ଉତ୍ତର / ମତ୍ତବ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ପ୍ରତିବେଦନ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାନ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସରକାର / ବିଭାଗଙ୍କର ମତ ପ୍ରତିବେଦନର ରୂପାନ୍ତରଣ ସମୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ପରିବହନ ବିଭାଗ ପାଇଁ ହୋଇଥିବା ପିଏ ଗତ ଛଅ ବର୍ଷର ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ସ୍ଥାନ ପାଇ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରମୁଖ ବିଷୟ ମାନ, ସୁପାରିଶ ଓ ବିଭାଗ / ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷର ହୋଇଥିବା ସୁପାରିଶ ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଅଛି ।

ପ୍ରତିବେଦନ ବର୍ଷ	କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷାର ନାମ	ସୁପାରିଶ ସଂଖ୍ୟା	ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ
2005-06	ମୋଟରଯାନ ବିଭାଗରୁ ପ୍ରାପ୍ତ	4	ସୁପାରିଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଭାଗ ପାଳନ କରାଯାଇଅଛି । ତତ୍ସବ୍ ରେଜିଷ୍ଟରର ଅନୁରକ୍ଷଣ, ବଜେୟା ଆଦାୟ, ଅସୁଲି ମାମଲାର ଫସଲିଆ ଏବଂ ଖାଲିଥିବା ଅତିର ପଦବି ଆଦି ପୂରଣ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଅଛି ।
2008-09	ମୋଟରଯାନ ବିଭାଗରେ ବାହନରେ ଥିବା ତଥ୍ୟ ଓ ପ୍ରମୁଖ ବିଦ୍ୟା ଉପରେ ସମୀକ୍ଷା	7	ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବହୁତଗୁଡ଼ିଏ ସୁପାରିଶ ପାଳନ କରାଯାଇଅଛି । ବ୍ୟବହାରକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଦସ୍ତାବିଜ ବିତରଣର ଅସୁବିଧା ଏବଂ ବିଳମ୍ବର ବିନାଶ ପାଇଁ ସମୟ ସମୟ ବ୍ୟବଧାନରେ ସ୍ମାର୍ଚ୍ଚ ଚିଫ୍ କମ୍ପାନୀ ଲିଃ ସହିତ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ବୈଠକ କରାଯାଇଥିଲା ।
2010-11	ମୋଟରଯାନ ବିଭାଗରେ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକରଣ	4	ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ କୋଣସି ଅନୁପାଳନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନଥିଲା ।

1.4 ସମୀକ୍ଷା ଯୋଜନା

ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ଅଧୀନସ୍ଥ ଯୁନିଟ୍ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନଙ୍କର ରାଜସ୍ୱ ସ୍ଥିତି, ସମୀକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟର ପୂର୍ବ ଧାରା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମାପକାଠି ଅନୁସାରେ ଉଚ୍ଚ, ମଧ୍ୟ ଏବଂ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ସମ୍ପାଦନା ଯୁନିଟ୍ ରୂପେ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କରାଯାଏ । ଶ୍ରେଣୀ ସମ୍ପାଦନାକୁ ଆଧାର କରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ଓ କର ପ୍ରଶାସନର ସମୀକ୍ଷାକାରୀଙ୍କ ବିଷୟକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ଯଥା ବଜେଟ୍ ଭାଷଣ, ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଶ୍ରେତପତ୍ର, ଅର୍ଥ କମିଶନରଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ (ରାଜ୍ୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ର), ଚିକିତ୍ସ ସଂସ୍ଥାର କମିଟିର ସୁପାରିଶ, ଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ପରିସଂଖ୍ୟାନର ବିଶ୍ଳେଷଣ, କର ପ୍ରଶାସନର ରୂପଚିତ୍ର, ସମୀକ୍ଷା ପରିସରର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଓ ଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବାର୍ଷିକ ସମୀକ୍ଷା ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ ।

2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସମୀକ୍ଷା ଯୋଗ୍ୟ ସମସ୍ତ 245 ଗୋଟି ଯୁନିଟ୍ ଯୋଜନା ମୁତାବକ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅନୁପାଳନୀୟ ସମୀକ୍ଷାରେ “ଉନ୍ନୟନ ରାଜିନାମା ଉପରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଫି ସ୍ୱ ବସାଣ” ଏବଂ ନିର୍ମାଣ ଠିକାଦାରୀ ମାନଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ତର କର କଟାଣ” ଉପରେ ଦୁଇଗୋଟି ଏବଂ ଇସ୍ତାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପିଏ ମଧ୍ୟ ସେହି କର ପ୍ରାପ୍ତର ପ୍ରଭାବକାରୀ ସମ୍ପର୍କରେ ପରୀକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ପରିଷ୍ଟଳନା କରାଯାଇଥିଲା ।

1.5 ସମାକ୍ଷାର ପରିଣାମ

1.5.1 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସ୍ଥାନୀୟ ସମାକ୍ଷାର ସ୍ଥିତି

ଓଡ଼ିଶା ବିକ୍ରି କର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରି କର, ପ୍ରବେଶ କର, ବୃତ୍ତି କର ଆଦି, ମୋଟର ଯାନ କର, ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍, ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ଫିସ୍ ଏବଂ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ତଥା ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ସମାକ୍ଷାରୁ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ, 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 1,63,150 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 13,428.22 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ / ସମ୍ଭାରୋପଣ ଓ ରାଜସ୍ୱ ହାନି ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଥିଲା । ସେହି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗମାନେ 6,516 ଟି ମାମଲାରେ 6,174.36 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଭାବ ସାକାର କରିଥିଲେ, ଯାହା ମଧ୍ୟରୁ 2,649 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 6,166.08 କୋଟି ଟଙ୍କା 2012-13 ବର୍ଷର ସମାକ୍ଷାରେ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ପୂର୍ବ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା । 2012-13 ବର୍ଷରେ ବିଭାଗମାନେ 742 ଟି ମାମଲାରେ 2.69 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥିଲେ ।

1.5.2 ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ

ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ ସମାକ୍ଷାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପିଏ, ଉନ୍ନୟନ ରାଜିନାମା ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ବସାଣ ଏବଂ ନିର୍ମାଣ ଠିକାଦାରୀ ମାନଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ତର କର କଟାଣ ଇତ୍ୟାଦି ଦୁଇଗୋଟି ପରିଚ୍ଛେଦକୁ ମିଶାଇ 62 ଗୋଟି ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ 6,195.38 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଭାବ ଜଡ଼ିତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଯାଇଅଛି । ବିଭାଗ ମାନେ/ସରକାର 5,407.82 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମାକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ଯାହା ମଧ୍ୟରୁ 7.46 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇଅଛି । ଅବଶିଷ୍ଟ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଜାନୁଆରୀ 2014 ସୁଦ୍ଧା ଉତ୍ତର ମିଳିନଥିଲା । ଏହି ଅବଲୋକନ ଗୁଡ଼ିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାୟ II ରୁ VI ରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଅଧ୍ୟାୟ-II: ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର, ପ୍ରବେଶ କର ଏବଂ ବୃତ୍ତିକର

କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ

କର ସଂଗ୍ରହରେ ବୃଦ୍ଧି / ହ୍ରାସ	2012-13 ବର୍ଷରେ ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର (ଓଭାଟ), (ଓଡ଼ିଶା ବିକ୍ରୟ କର (ସିଏସଟି) କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର (ସିଏସଟି) ସହ), ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରବେଶ କର (ଓଇଟି) ଏବଂ ବୃତ୍ତି କର (ପିଟି) ରୁ କରସଂଗ୍ରହ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କର ବାସ୍ତବିକ କର ସଂଗ୍ରହ ତୁଳନାରେ ଯଥାକ୍ରମେ 18.15 ପ୍ରତିଶତ, 2.30 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ 7.16 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ଅର୍ଥବିଭାଗର ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଙ୍ଗ, ଉପରୋକ୍ତ କର ସଂଗ୍ରହରେ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ସରୁପ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବସାୟ କାରବାରର ବୃଦ୍ଧି ତଥା ଏହି ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବଳିଷ୍ଠ କର ସଂଗ୍ରହ ଅଭିଯାନ ଯୋଗୁଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିବାର ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ।
ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା	ଅର୍ଥ ବିଭାଗର ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଙ୍ଗର ବିଭିନ୍ନ ସମାକ୍ଷାଯୋଗ୍ୟ ସଭାର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା 2002-03 ବର୍ଷ ଠାରୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗର ସ୍ଥାଣୁତା ଯୋଗୁଁ ପରିଚ୍ଛଳିତ ହୋଇପାରିନଥିଲା ।
ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ମତ୍ତବ୍ୟରୁ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱଳ୍ପ ଅସୁଲି	2007-08 ରୁ 2011-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅଡ଼ିଟ 24,497 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 1,061.99 କୋଟି ଟଙ୍କାର କରର ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ ଓ ଅନାଦାୟ, କର ଅବ୍ୟାହତି / ପ୍ରତିବଦଳର ଅନିୟମିତ ମଞ୍ଜୁରୀ, ସୁଧ / ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ ଆଦି ଦର୍ଶାଇଥିଲା । ଏହାମଧ୍ୟରୁ, ବିଭାଗ /ସରକାର 131 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 16.52 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମାକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ 25 ଗୋଟି ମାମଲାରେ କେବଳ 0.91 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି କରିଥିଲେ । ସମାକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟ ଗ୍ରହଣର ସ୍ଥିତି ତୁଳନାରେ ଅସୁଲିର ସ୍ଥିତି 55 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।
2012-13 ବର୍ଷରେ ସମାକ୍ଷାର ଫଳାଫଳ	2012-13 ବର୍ଷରେ ଓଭାଟ୍, ସିଏସଟି, ଓଇଟି ଏବଂ ପିଟି ସମନ୍ୱିତ 52 ଗୋଟି ଯୁନିଟର ନଥିପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଏବଂ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୂଳ ଉତ୍ତରୁ କର କାଟ ଉପରେ ଏକ ସମାକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଯେ 2,860 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 438.02 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର /ସୁଧ/ଜୋରିମାନା ଇତ୍ୟାଦିର ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା । 2012-13 ଏବଂ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 84 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 6.73 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତୃଟିକୁ ବିଭାଗ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । 2012-13 ବର୍ଷରେ ବିକ୍ରି କର, ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ଏବଂ ପ୍ରବେଶ କର କ୍ଷେତ୍ରରେ 0.39 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି ହୋଇଥିଲା ।
ଉପସ୍ଥାପିତ	ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୂଳ ଉତ୍ତରୁ କର କାଟ ଶୀର୍ଷକ ସମାକ୍ଷାର 263.52 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଅର୍ଥ ବିଭାଗର ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଙ୍ଗ ଅଧିନରେ ଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରବେଶ କରର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ସଂଗ୍ରହ ସମ୍ପର୍କିତ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ପାଳନ ନହେବା ହେତୁ 56.55 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମତ୍ତବ୍ୟମାନ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ଏହା ଉଦ୍‌ବେଗର ବିଷୟ ଯେ ଗତ କେତେ ବର୍ଷ ଧରି ପ୍ରତିବେଦନରେ ସେହି ଏକା ପ୍ରକାର ତୃଟି ବିଚ୍ୟୁତି ମଧ୍ୟ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବିଭାଗ ସମସ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟ କର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ସୂଚନା ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରୟୋଗ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସଂଶୋଧନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବିଭାଗକୁ ଏହି ପ୍ରକାର ତୃଟି ବିଚ୍ୟୁତିର ପୁନରାବୃତ୍ତି କମାଇବାକୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍କକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ତଥା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରିବା ସହିତ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତିକୁ ଉନ୍ନତ କରିବାକୁ ହେବ ।
ଅଡ଼ିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଏବଂ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସରକାରୀ ଦେୟ ଆଦାୟ ପାଇଁ ବିଭାଗ ଯଥା ଶକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦରକାର ।

2.1.1 କର ପରିଚ୍ଛଳନା

ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ କର ଯଥା ବିକ୍ରୟ କର, ମୂଲ୍ୟ ଯୁକ୍ତ କର, ପ୍ରବେଶ କର, ପ୍ରମୋଦ କର, ବିଳାସ କର ଓ ବୃତ୍ତି କର ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ଆଦାୟ ଯଥାକ୍ରମେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2005 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଧ ଥିବା ଓଡ଼ିଶା ବିକ୍ରୟ କର (ଓଏସଟି) ଅଧିନିୟମ, 1947 ବଦଳରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅପ୍ରେଲ 2005 ଠାରୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବା ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟ ଯୁକ୍ତ କର (ଓଭାଟ) ଅଧିନିୟମ, 2004, କେନ୍ଦ୍ରିୟ ବିକ୍ରୟ କର (ସିଏସଟି) ଅଧିନିୟମ, 1956, ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରବେଶ କର (ଓଇଟି) ଅଧିନିୟମ, 1999 ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରମୋଦ କର (ଇଟି) ଅଧିନିୟମ, 2007 ଓଡ଼ିଶା ବିଳାସ କର (ଓଏଲଟି) ଅଧିନିୟମ, 1995 ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ବୃତ୍ତି, ବ୍ୟାପାର, ଆଜାଦିକା ଓ ନିୟୋଜନ କର (ପିଟି) ଅଧିନିୟମ, 2000 ଅଧିନରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ । ଅର୍ଥ ବିଭାଗର ଅତିରିକ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବଙ୍କ ପ୍ରଶାସନିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ବାଣିଜ୍ୟ କର ଆୟକ୍ତ (ସିସିଟି) ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଚ୍ଛଳନା କରନ୍ତି । ସହଜ କର ପ୍ରଶାସନ ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟକୁ 12 ଗୋଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ 45 ଗୋଟି ମଣ୍ଡଳ ଓ 14 ଗୋଟି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସ୍ତର (ଏୟୁ) ରେ ଉପ ବିଭାଜିତ ହୋଇଅଛି । ଏହା ସହିତ ରାଜ୍ୟରେ ସତରଞ୍ଜ ବାଣିଜ୍ୟ କର କମିଶନର (ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ) ମୁଖ୍ୟ ଭାବେ ଥିବା ଛଅଟି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କ୍ଷେତ୍ର, 15 ଗୋଟି ଅନୁସନ୍ଧାନ ସ୍ତର (ଆଇୟୁ) ଏବଂ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ / ଆନ୍ତର୍ଜାତ୍ୟ କର ଫାଙ୍କକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଅତିରିକ୍ତ କମିଶନରମାନେ ମୁଖ୍ୟ ପଦବୀରେ ଥିବା ଛଅଗୋଟି ନିରୀକ୍ଷଣ ମଣ୍ଡଳ ରହିଛି ।

ଓଭାଟ/ ଓଇଟି ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ସିଏସଟି (ଓଡ଼ିଶା) ନିୟମାବଳୀ, 1957 ଅଧିନରେ ଥିବା ନିଜସ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବସାୟମାନେ ସେକ୍ସକ୍ୱାଟ ଭାବେ କର ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିଥାନ୍ତି ଯାହାକି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସିସିଟି / ସିଟିଓ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥାଏ । କେତେକ ମାମଲାରେ ବ୍ୟବସାୟମାନଙ୍କୁ ସମାକ୍ଷା ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ନୋଟିସ୍ ଦେଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକାରମାନଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ କର ସମାକ୍ଷା ଦଳମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମାକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ତାହାପରେ କର ସମାକ୍ଷା ରିପୋର୍ଟ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମାନ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ଦାବି କରାଯାଇଥାଏ । ମାତ୍ର, ବୃତ୍ତି କର ସହକାରୀ ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥାଏ ଯିଏକି ସହକାରୀ ବୃତ୍ତି କର ଅଧିକାରୀ (ଏପିଟିଓ) ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ବୃତ୍ତି କର ଅଧିକାରୀ ରୂପେ ଘୋଷିତ ହୋଇଥିବା ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

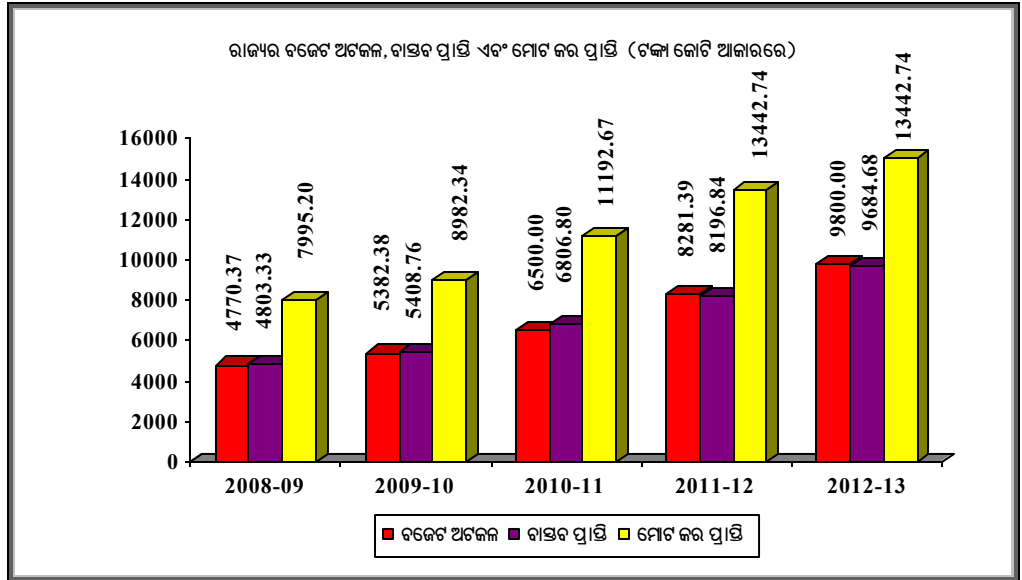
2.1.2 ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା

2008-09 ରୁ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ ଓଏସଟି / ଓଭାଟ୍ / ସିଏସଟି / ଓଇଟି / ପିଟି / ଇଟି ଏବଂ ଏଲ୍ଟି ବାବଦରେ ବାସ୍ତବ କର ପ୍ରାପ୍ତି ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା :

ଓଏସଟି / ସିଏସଟି ସମେତ ଓଭାଟ

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ବଜେଟ୍ ଅଟଙ୍କ	ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି	ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଧିକ (+)/କମ (-)	ପରିବର୍ତ୍ତନର ଶତକଡ଼ା ହାର	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି ତୁଳନାରେ ବାସ୍ତବ କର ପ୍ରାପ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ହାର
2008-09	4,770.37	4,803.33	(+)32.96	(+)00.69	7,995.20	60.08
2009-10	5,382.38	5,408.76	(+)26.38	(+)00.49	8,982.34	60.22
2010-11	6,500.00	6,806.80	(+)306.80	(+)04.72	11,192.67	60.81
2011-12	8,281.39	8,196.84	(-)84.55	(-)01.02	13,442.74	60.98
2012-13	9,800.00	9,684.68	(-)115.32	(-)01.18	15,034.13	64.42

ଉତ୍ସ : ସି.ସି.ଟି, ଓଡ଼ିଶା

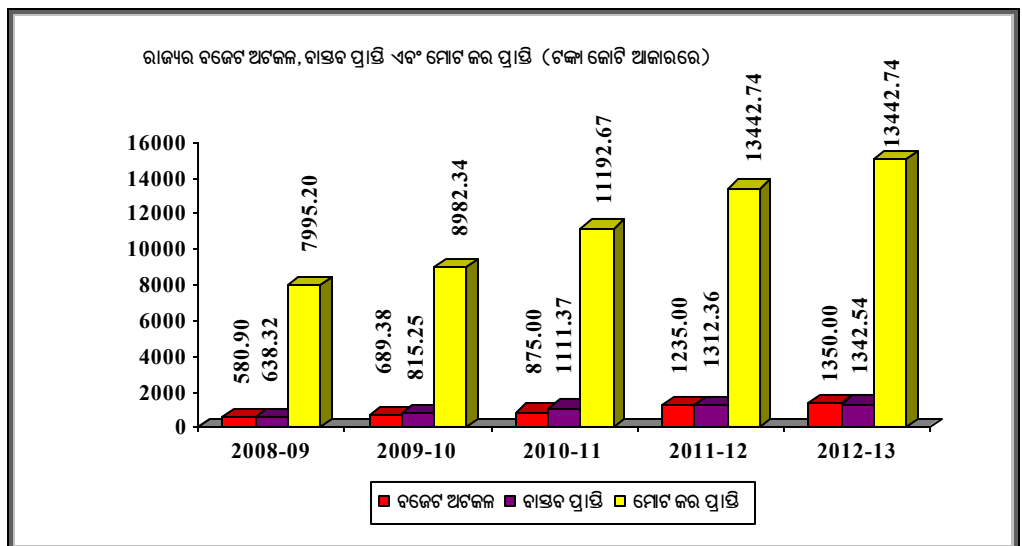
ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା ଦର୍ଶାଉଅଛି ଯେ 2008-09 ରେ ଏହା 4,803.33 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ 2012-13 ବର୍ଷରେ 9,684.68 କୋଟି ଟଙ୍କା (99.03 ପ୍ରତିଶତ) ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ରାଜସ୍ୱର 2008-09 ରେ 60.08 ପ୍ରତିଶତ ଓ 2012-13 ରେ 64.42 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା ।

B ପ୍ରବେଶ କର

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ବଜେଟ ଅଟଳନ	ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି	ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଧିକ (+)/ କମ (-)	ପରିବର୍ତ୍ତନର ଶତକଡ଼ା ହାର	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି ତୁଳନାରେ ବାସ୍ତବ କର ପ୍ରାପ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ହାର
2008-09	580.90	638.32	(+)57.42	(+)09.88	7,995.20	7.98
2009-10	689.38	815.25	(+)125.87	(+)18.26	8,982.34	9.08
2010-11	875.00	1,111.37	(+)236.37	(+)27.01	11,192.67	9.93
2011-12	1,235.00	1,312.36	(+)77.36	(+)06.26	13,442.74	9.76
2012-13	1,350.00	1,342.54	(-)7.46	(-) 0.55	15,034.13	8.93

ଉତ୍ସ : ସି.ସି.ଟି, ଓଡ଼ିଶା

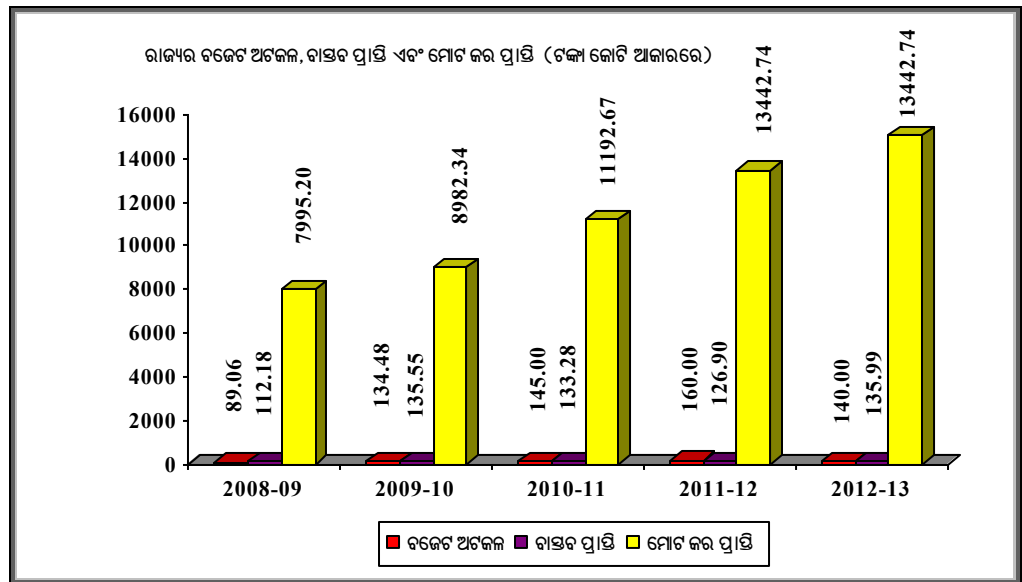

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା ଦର୍ଶାଉଅଛି ଯେ 2008-09 ରେ ଏହା 638.32 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ 2012-13 ରେ 1,342.54 କୋଟି ଟଙ୍କା (110.32 ପ୍ରତିଶତ) ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ରାଜସ୍ୱର 2008-09 ରେ 7.98 ପ୍ରତିଶତ ଓ 2010-11 ରେ 9.93 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା ।

C ବୃଦ୍ଧି କର

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ବଜେଟ ଅଟକଳ	ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି	ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଧିକ (+)/କମ (-)	ପରିବର୍ତ୍ତନର ଶତକଡ଼ା ହାର	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି ତୁଳନାରେ ବାସ୍ତବ କର ପ୍ରାପ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ହାର
2008-09	89.06	112.18	(+)23.12	(+)25.96	7,995.20	1.40
2009-10	134.48	135.55	(+)01.07	(+)00.80	8,982.34	1.51
2010-11	145.00	133.28	(-)11.72	(-)08.08	11,192.67	1.19
2011-12	160.00	126.90	(-)33.10	(-)20.69	13,442.76	0.94
2012-13	140.00	135.99	(-)4.01	(-)12.86	15,034.13	0.90

ଉତ୍ସ : ସିସିଟି, ଓଡ଼ିଶା

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା ଦର୍ଶାଉ ଅଛି ଯେ 2008-09 ରେ ଏହା 112.18 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ 2012-13 ରେ 135.99 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ଓ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ରାଜସ୍ୱର 2012-13 ରେ 0.90 ପ୍ରତିଶତ ଓ 2009-10 ରେ 1.51 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ରାଜସ୍ୱରେ ବୃଦ୍ଧି କର ବାବଦ ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତିର ଅବଦାନ 2009-10 ବର୍ଷ ପର ଠାରୁ ହ୍ରାସର ଧାରା ଦର୍ଶାଉଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ପରାମର୍ଶ ଦେଉଛି ଯେ ବୃଦ୍ଧି କର ପାଇଁ କର ବଳୟକୁ ପ୍ରସାରିତ କରି ଉପରୋକ୍ତ ହ୍ରାସ ଧାରାକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ବିଭାଗ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିକାରାତ୍ମକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

2.1.3 ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ଅଧିନିୟମରେ କରଦାତାଙ୍କ ପାର୍ଶ୍ୱଚିତ୍ର

ବର୍ଣ୍ଣିତ କର କମିଶନରଙ୍କ ଠାରୁ ଉପଲବ୍ଧ ସୂଚନା ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ବିଗତ ତିନି ବର୍ଷରେ (2010-11 ରୁ 2012-13) ପଞ୍ଜିକୃତ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିବରଣୀ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

ବର୍ଷ	ବୃତ୍ତି କର କରା ବ୍ୟବସାୟକ (ଏଲ୍.ଟି.ସି.) ¹ ସଂଖ୍ୟା	ଏଲ୍.ଟି.ସି. ବ୍ୟବସାୟକ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟକ ସଂଖ୍ୟା ଯାହାକର ପରିଚୟ ସଂଖ୍ୟା (ଟି.ନି.) ଅଛି	କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟକ ସଂଖ୍ୟା ଯାହାକର ପରିଚୟ ସଂଖ୍ୟା ଅଛି (ଶ୍ଟି.ନି.)	ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟବସାୟକ ମୋଟ ସଂଖ୍ୟା	ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ଥିବା ବ୍ୟବସାୟକ ସଂଖ୍ୟା	କଟିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିଥିବା ବ୍ୟବସାୟକ ସଂଖ୍ୟା	ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅଟୋ ଦାଖଲ କରି ନ ଥିବା / ବିଲମ୍ବରେ ଦାଖଲ କରିଥିବା ବ୍ୟବସାୟକ ସଂଖ୍ୟା	ନେଟ୍‌ସ୍ କାରି ହୋଇନଥିବା ଖୁଲାପକାରୀ ବ୍ୟବସାୟକ ସଂଖ୍ୟା
2010-11	670	1,01,268	24,594	1,26,532	1,26,532	1,00,706	25,826	12,026
2011-12	739	1,02,479	23,751	1,26,969	1,26,969	1,00,784	26,185	8,297
2012-13	713	1,05,213	13,009	1,18,935	1,18,935	79,629	39,306	11,554

ଉତ୍ସ : ସି.ସି.ଟି, ଓଡ଼ିଶା

ବିଭାଗ କହିଥିଲା ଯେ ବ୍ୟବସାୟକ ଦ୍ୱାରା ଶତ ପ୍ରତିଶତ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀମାନେ ବିଦ୍ୟମାନ ନ ଥିବା ବ୍ୟବସାୟକର ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ରଦ୍ଦ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବୈଧାନିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରୁଅଛନ୍ତି । 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟକ ଦ୍ୱାରା ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ ହୋଇନଥିବା 3,235 ମାମଲାରେ ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ନିଲମ୍ବନ ଓ 15,040 ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ରଦ୍ଦ ହୋଇଅଛି ।

ସରକାର ନଭେମ୍ବର 2010 ରୁ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ଇ-ଫାଇଲିଙ୍ଗ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହା ଟିନ୍ ବ୍ୟବସାୟକ ପ୍ରତି ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅଟେ । ପୁନଶ୍ଚ, 1 ଅକ୍ଟୋବର 2012 ରୁ ଡ୍ରେବିଲକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାକ୍ତିକ ପଛଦି ସୃଷ୍ଟି କରାଗଲାଣି ଏହି ସର୍ତ୍ତରେ କି ବ୍ୟବସାୟକମାନେ ସମସ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଫାଇଲ କରିଥିବେ ସେହି ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାରେ ଦେୟ କର ପ୍ରଦାନ କରି କରିଥିବେ । ସିଏସ୍‌ଟି ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଅଭ୍ୟାସଗତ ଭାବେ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରୁନଥିବା ବ୍ୟବସାୟକ ପାଇଁ ଘୋଷଣା ପତ୍ର² ପ୍ରଦାନକୁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଫାଇଲିଙ୍ଗ୍ ସହିତ ଲିଙ୍କ କରିବା ପାଇଁ ପରଷେପ ନିଆଯାଉଛି । ମାତ୍ର, ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 11,554 ଗୋଟି ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ଅଧିନିୟମ ଅନୁସାରେ ଖୁଲାପକାରୀ ବ୍ୟବସାୟକ ଆବଶ୍ୟକ ନୋଟିସ୍ କାରି ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

2.1.4 ବିଭାଗୀୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମାମଲା

ବିଭିନ୍ନ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ 2012-13 ପାଇଁ ବାକିଥିବା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ଯଥା ସେହି ବର୍ଷ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଯୋଗ୍ୟ ହେଉଥିବା ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୁଡ୍ଡାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା ଓ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ବାକିଥିବା ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା:

(ତଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ସଂଖ୍ୟାରେ)

	ଓଏସ୍‌ଟି	ସିଏସ୍‌ଟି	ଓଭାଟ୍	ଓଇଟି	ପିଟି	ଇଟି
(a) ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବଶେଷ / ସ୍ଥିତି	6,429	1,090	2,343	3,619	52,897	160
(b) 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଯୋଗ୍ୟ ନୂତନ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା	0	0	4,253	0	21,739	43
(c) 2012-13 ବର୍ଷ ପାଇଁ ମୋଟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଯୋଗ୍ୟ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା	6,429	1,090	6,596	3,619	74,636	203
(d) ବର୍ଷରେ (31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ସୁଦ୍ଧା) ଫଏସଲା ହୋଇଥିବା ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା	878	434	3,729	2,837	31,854	73
(e) 2012-13 ବର୍ଷ ଶେଷରେ ଥିବା ଅବଶେଷ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା	5,551	656	2,867	782	42,782	130
(f) ରୁଡ୍ଡାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ମାମଲାର ଶତକଡ଼ା ହାର	13.65	39.81	56.53	78.39	42.67	35.96

ଉତ୍ସ : ସି.ସି.ଟି, ଓଡ଼ିଶା

ଉପରୋକ୍ତ ସ୍ଥିତି ଦର୍ଶାଉଥିଲା ଯେ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଏସ୍‌ଟି / ସିଏସ୍‌ଟି / ପିଟି ଓ ଇଟି ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଫଏସଲା ହୋଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ଫଏସଲା ହେବାକୁ ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ 50 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ ଥିଲା ।

¹ ଏଲ୍.ଟି.ସି.- ବୃତ୍ତି କରଦାତା ବ୍ୟବସାୟକ ସୁନିର୍ଗ, ଟିନ୍- କରଦାତା ଟିକ୍ସଟ୍ ସଂଖ୍ୟା, ସିନ୍- କ୍ଷୁଦ୍ର ପାଇକାରୀ ବ୍ୟବସାୟକ ଟିକ୍ସଟ୍ ସଂଖ୍ୟା

² C, H, EI, E2 ଏବଂ F ଘୋଷଣାପତ୍ର

ବିଭାଗୀୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଯୋଗ୍ୟ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଶୀଘ୍ର ଫାଇସଲାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବିଭାଗ ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଦରକାର ।

2.1.5 ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ (ବିକ୍ରୟ କର ମାମଲା)

ଅପସାରିତ ହୋଇଥିବା ଓଡ଼ିଶା ବିକ୍ରୟ କର ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର (2008-13) ବକେୟାର ସ୍ଥିତି ନିମ୍ନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା :-

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ବକେୟାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସ୍ଥିତି	ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ	ବର୍ଷ ଶେଷରେ ବକେୟା ଆଦାୟ	ବକେୟାର ଅନ୍ତିମ ଅବଶେଷ
2008-09	1,034.05	38.66	11.33	1,061.38
2009-10	1,061.38	34.31	10.79	1,084.90
2010-11	1,084.90	01.37	05.16	1,081.11
2011-12	1,059.62*	8.95	7.39	1,061.18
2012-13	997.11*	214.93	9.23	959.12*

ଉତ୍ସ : ସିସିଟି, ଓଡ଼ିଶା

* ବିହ - 2010-11 ରୁ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅପିଲ ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 21.49 କୋଟି ଟଙ୍କା, 64.07 କୋଟି ଟଙ୍କା ଓ 243.69 କୋଟି ଟଙ୍କା କମାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

2.1.6 ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ

2010-11, 2011-12 ଏବଂ 2012-13 ବର୍ଷରେ ବିଭାଗର ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅର୍ଜ ଅଧିନରେ ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ କର ପ୍ରାପ୍ତି, ଏହାର ଆଦାୟ ଜନିତ ବ୍ୟୟ ଏବଂ ମୋଟ ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ ଏହି ବ୍ୟୟର ଶତକଡ଼ା ହାର ଓ 2010-11 ବର୍ଷ ପାଇଁ ସର୍ବଭାରତୀୟ ଆଦାୟଜନିତ ବ୍ୟୟର ହାରାହାରି ଶତକଡ଼ା ହାର ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ରାଜସ୍ୱ ଶାଖା	ବର୍ଷ	ଆଦାୟ ସଂଗ୍ରହ	ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ଉପରେ ବ୍ୟୟ	ଆଦାୟ ଉପରେ ଖର୍ଚ୍ଚର ଶତକଡ଼ା ହାର	ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ଶତକଡ଼ା ହାର
ବାଣିଜ୍ୟ କର ସଂସ୍ଥା	2010-11	8,106.29	80.49	0.99	0.96
	2011-12	8,196.85	65.39	0.79	0.75
	2012-13	11,163.27	74.35	0.67	0.83

ଉତ୍ସ : ସିସିଟି, ଓଡ଼ିଶା

ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟଜନିତ ବ୍ୟୟର ଶତକଡ଼ା ହାର ଘ୍ରାସ ପାଉଛି ଓ 2012-13 ବର୍ଷରେ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ହାରାହାରି ବ୍ୟୟ ହାର ଠାରୁ ଶତକଡ଼ା 0.16 ପ୍ରତିଶତ କମ୍ ଥିଲା ।

2.1.7 ସଂଗ୍ରହର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ ସୂଚନା ଅନୁସାରେ 2012-13 ପାଇଁ ଓଏସ୍‌ଟି / ସିଏସ୍‌ଟି/ ଓଭାଟ / ଇଟି ଓ ପିଟି ସଂଗ୍ରହର ପ୍ରାକ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସ୍ତରରେ ଓ ନିୟମିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପରେ ମୋଟ ସଂଗ୍ରହର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ସହ ବିଶଦ ଦୁଇ ବର୍ଷର ତୁଳନାତ୍ମକ ସ୍ଥିତି ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ରାଜସ୍ୱ ଶାଖା	ବର୍ଷ	ପ୍ଲାକ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସ୍ତରରେ ଆଦାୟର ପରିମାଣ	ନିୟମିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପରେ ଆଦାୟର ପରିମାଣ (ଅତିରିକ୍ତ ଦାବି)	ବକେୟା ଆଦାୟର ପରିମାଣ	ଫେରସ୍ତର ପରିମାଣ	ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ବ୍ୟୟବଳି ପରିମାଣ	ଅଧିକାରୀ ହିସାବ ପୁସ୍ତକା ଅନୁସାରେ ବ୍ୟୟବଳି ସଂଗୃହ	ସ୍ତମ୍ଭ 3 ର ସ୍ତମ୍ଭ 8 ସହିତ ଶତକଡ଼ା ହାର
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ବିକ୍ରୟ କର / ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର	2010-11	6,762.33	45.17	18.09	18.79	6,806.80	6,806.80	99.35
	2011-12	8,059.89	107.01	73.25	43.31	8,196.84	8,196.85	98.33
	2012-13	9,639.33	104.65	59.07	18.37	9,684.68	9,684.68	99.53
ପ୍ରବେଶ କର	2010-11	1,080.26	06.83	3.45	1.50	1,089.04	1,111.37	97.20
	2011-12	1,257.32	45.52	9.52	Nil	1,312.36	1,312.36	95.80
	2012-13	1,246.95	69.38	26.20	Nil	1,342.53	1,342.53	92.88
ପ୍ରମୋଦ କର	2010-11	3.35	0.00	0.07	Nil	3.42	3.42	11.70
	2011-12	7.74	1.26	0.09	Nil	9.09	9.09	85.15
	2012-13	9.56	Nil	0.22	Nil	9.78	31.36	30.48
ବୃତ୍ତି କର	2010-11	125.26	0.14	0.13	Nil	125.53	133.28	93.98
	2011-12	126.11	0.36	0.46	Nil	126.93	126.90	99.38
	2012-13	134.49	0.54	1.03	Nil	136.06	135.99	98.85

ଉତ୍ସ : ସିସିଟି, ଓଡ଼ିଶା

ପ୍ଲାକ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସ୍ତରରେ ବିଗତ ତିନିବର୍ଷରେ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର କ୍ଷେତ୍ରରେ 98.33 ପ୍ରତିଶତ ଓ 99.53 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ, ପ୍ରବେଶ କର କ୍ଷେତ୍ରରେ 92.88 ପ୍ରତିଶତ ଓ 97.20 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ, ପ୍ରମୋଦ କର କ୍ଷେତ୍ରରେ 11.70 ପ୍ରତିଶତ ଓ 85.15 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଏବଂ ବୃତ୍ତିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ 93.98 ପ୍ରତିଶତ ଓ 99.38 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ।

2.1.8 ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ ସୂଚନା ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜସ୍ୱ ଶାଖା ଅଧିନରେ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ସୁଦ୍ଧା ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ପରିମାଣ 5,901.49 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ କି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ବକେୟା ଥିବା ରାଜସ୍ୱର ପରିମାଣ 2,242.53 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା । ସୁପ୍ରିମ କୋର୍ଟ /ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ/ ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 2,241.74 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ସ୍ୱୀକୃତି ରହିଥିଲା । କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ 3,041.09 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଜୋରିମାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ 10.25 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ସର୍ଟ୍ଟିଫିକେଟ ମାମଲା / କର ଆଦାୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନ୍ତର୍ଗତ (ଟିଆର) 607.28 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଏବଂ 1.13 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଛାଡ଼ି କରାଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ସ୍ଥିତି ସୂଚିତ କରୁଛି ଯେ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ସୁଦ୍ଧା ଅନାଦାୟ ରାଜସ୍ୱର ପରିମାଣ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସିସିଟି ପରିଚାଳିତ ସମସ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ସଂଗୃହୀତ 11,237.75 କୋଟି ଟଙ୍କା ରାଜସ୍ୱର 52.53 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ସୁପାରିଶ କରୁଛି ଯେ ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ଆଦାୟ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ୟମ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

2.1.9 ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍ଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା

ଅଗଷ୍ଟ 2013 ରେ ବିଭାଗ ଦର୍ଶାଇଥିଲା ଯେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁନାହିଁ ଏବଂ ଏହାକୁ ପୁନର୍ଜୀବିତ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉଛି ।

ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହିତ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ (ଆଇଏଡ୍‌ରୁ) କୁ ଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଉଚିତ୍ ।

2.1.10 ସମୀକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ

2.1.10.1 ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଭାବ

2007-08 ରୁ 2011-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏସ୍‌ଟି / ଭ୍ୟାଟ/ ପ୍ରବେଶକର / ପିଟି ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ବର୍ଷଭୂରା ସମୀକ୍ଷିତ ଯୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକର ବିଗତ ବିବରଣୀ ଏବଂ ଆପତ୍ତି ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ, ବିଭାଗର ସାକାର ଓ ଆଦାୟରେ ସମୀକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ ନିମ୍ନସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

ବର୍ଷ	ସମୀକ୍ଷିତ ଯୁନିଟ୍ ସଂଖ୍ୟା	ଆପତ୍ତିର ପରିମାଣ		ସ୍ୱୀକୃତିର ପରିମାଣ		ଅସ୍ୱୀକୃତିର ପରିମାଣ	
		ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା	ପରିମାଣ	ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା	ପରିମାଣ	ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା	ପରିମାଣ
2007-08	38	189	272.29	18	1.53	1	0.36
2008-09	44	340	310.61	20	2.49	2	0.08
2009-10	56	23,365	118.83	3	0.54	1	0.02
2010-11	60	275	94.07	10	0.42	1	0.01
2011-12	57	328	266.19	80	11.54	20	0.44
ମୋଟ	255	24,497	1061.99	131	16.52	25	0.91

ଉତ୍ସ : ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାର (ଇ ଆଣ୍ଡ ଆର ଏସଏ), ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂରକ୍ଷିତ ତଥ୍ୟାନୁସାରେ

ବିଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆଦାୟ ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ ସାକାର ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ ତୁଳନାରେ ମାତ୍ର 5.11 ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଥିବାରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପ ଥିଲା ।

ସରକାର ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଦେୟ ପରିମାଣର ତୁରନ୍ତ ଆଦାୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଦରକାର ।

2.1.10.2 ସମୀକ୍ଷାର ପରିଣାମ

ବାଣିଜ୍ୟ କର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଏସଟି ଓଭାଟ, ସିଏସଟି, ଓଇଟି ଓ ପିଟି ସମ୍ପର୍କୀୟ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କରିବା ଛଡ଼ା 24 ଗୋଟି ମଣ୍ଡଳକୁ ନେଇ “ଠିକାଦାର ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୂଳ ଉତ୍ସରୁ କର କାଟ” ଶୀର୍ଷକ ଏକ ସମୀକ୍ଷା କରି 2,860 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 438.02 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର, ସୁଧ, ଜୋରିମାନା ଏବଂ ନିବେଶ କର ଜମାର ଅଶୁଦ୍ଧ ମଞ୍ଜୁରୀ/ ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଥିବା ଜଣାଯାଇଥିଲା ।

ଏହିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ, 2012-13 ଏବଂ ପୂର୍ବ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 84 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 6.73 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତ୍ରୁଟିମାନ ବିଭାଗ ସାକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏସଟି, ଭ୍ୟାଟ ଓ ପ୍ରବେଶ କର ଅଧିନରେ 0.39 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।

ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର, ଜେଏମ୍‌ଏ ବିକ୍ରୟ କର, ପ୍ରବେଶ କର ଏବଂ ବୃତ୍ତି କର

ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୂଳ ଉତ୍ସରୁ କର କାଟ ଶୀର୍ଷକ ସମୀକ୍ଷାରୁ ବାହାରିଥିବା ମୁଖ୍ୟାଂଶ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ କରାଗଲା ;

- 1.02 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା 114 ଟି କାର୍ଯ୍ୟର ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ କର କାଟୁଥିବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ମୂଳ ଉତ୍ସରୁ କର କାଟ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ କରିନଥିଲେ ।
- 88.18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ମୂଳ ଉତ୍ସରୁ କରୁଥିବା କର, 22 ଜଣ କର କାଟୁଥିବା ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିମ୍ନ କର ହାର ପ୍ରୟୋଗ ହେତୁ ଅଳ୍ପକାଟ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 1.76 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଆରୋପଣ ହୋଇନଥିଲା ।

ସଞ୍ଜ ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଥିବା ମାନକ ନିବେଶ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ମାନାଦର୍ଶର ଭ୍ରମାତ୍ମକ ପ୍ରୟୋଗ ହେତୁ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ 1.17 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଓ ଜୋରିମାନା ଆରୋପିତ ହୋଇନଥିଲା ।

କପା କଟା ସୁତା (କଟନ୍‌ସ୍ପିନ୍) କୁ କରମୁକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଏହା ଉପରେ 2.31 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଜୋରିମାନା ଓ ସୁଧ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ଶୁଳ୍କ ହଜିଦାରୀ ପାଖ ବହି ଉପରେ 1.3 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଓ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା ।

5,542 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସମାପ୍ତିତ ହିସାବ ଉପରେ ପ୍ରମାଣିତ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ ନ କରିଥିବାରୁ 15.96 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା ।

ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଠାରୁ 2.54 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି କର ଓ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା ।

ବିଳମ୍ବିତ କର ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ 704 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ 1.04 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନଥିଲା ।

ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ସମୟରେ ନଥିପତ୍ର ଉପସ୍ଥାପନ କରିନଥିବା ଓ ଘୋଷଣା ପତ୍ରର ବିନା ସମର୍ଥନରେ ରିହାତି ହାରରେ କର ଦେଇଥିବା ସାତ ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ 4.40 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା ।

ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପଯୁକ୍ତ ବର୍ଗୀକରଣ ଯୋଗୁଁ ଦୁଇଗୋଟି ରେଞ୍ଜରେ ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ 2.53 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଓ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା ।

ଆମଦାନୀ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଏକ ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ବିବେଚନା କରାଯାଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ 3.21 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଓ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା ।

କର ହାରର ଭ୍ରମାତ୍ମକ ପ୍ରୟୋଗ ହେତୁ ଗୋଟିଏ ମଣ୍ଡଳ ଓ ଗୋଟିଏ ରେଞ୍ଜରେ ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ 1.55 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଓ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା ।

ତିନୋଟି ମଣ୍ଡଳ ଓ ଗୋଟିଏ ରେଞ୍ଜରେ ଚାରିଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ସମୟରେ 5,526 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା ।

2.2 ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୂଳ ଉତ୍ପାଦ କର କାଟ ଉପରେ ସମୀକ୍ଷା

2.2.1 ଉପକ୍ରମ

ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର (ଓଭାଟ) ଅଧିନିୟମ, 2004 ଓ ତଦଧୀନ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ବିଲରୁ ପ୍ରଦାନକାରୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅର୍ଥାତ କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଟିଡ଼ିଏ)ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୂଳ ଉତ୍ପାଦ କର କାଟ (ଟିଡ଼ିଏସ) କରାଯାଇ ପାରିବ । ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ କର ଦେୟତା ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ରାଜସ୍ୱକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ଏହି ବିଷୟକୁ ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ନିଆଯାଇଥିଲା ଏହା ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯେ କର ମୂଳ ଉତ୍ପାଦ ସଠିକ ଭାବରେ କଟାଯାଉଛି କି ନାହିଁ, ସରକାରୀ ତହବିଲକୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ପଠାଯାଉଛି କି ନାହିଁ ତଥା ଏହାକୁ ତଦାରଖ କରିବାକୁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ଅଛି କି ନାହିଁ ।

ଅର୍ଥ ବିଭାଗର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣାଧୀନରେ ବିକ୍ରିକର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ (ଏସଟିଏ) ସହଯୋଗରେ ଓଡ଼ିଶାର ବାଣିଜ୍ୟ କର ଆୟୁକ୍ତ (ସିସିଟି), ଓଭାଟ ଅଧିନିୟମ, 2004 ଏବଂ ଓଭାଟ ନିୟମାବଳୀ, 2005 କୁ ପରିଚ୍ଛେଦନା କରନ୍ତି ଓ ଏହା ଛଡ଼ା ଟିଡ଼ିଏସର ସଂଗ୍ରହ ଓ ପଇଠକୁ ମଧ୍ୟ ତଦାରଖ କରିଥାନ୍ତି ।

2.2.2 ପରିସର ଓ କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧତି

2009-10 ରୁ 2011-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆର୍ଥିକ ବସ୍ତୁରୁ ଓ ସମ୍ପୃକ୍ତ କ୍ଷତି ବିଚାରକୁ ନେଇ ସ୍ତରୀକୃତ ଅନିୟତ ନମୁନା ପଦ୍ଧତି ଆଧାରରେ ବଛାଯାଉଥିବା 192 ଗୋଟି କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ (ଟିଡ଼ିଏ) ମଧ୍ୟରୁ 42³ ଗୋଟି

³ ସଡକ ଏବଂ ନିର୍ମାଣ (ଆରଏଣ୍ଡି) ବିଭାଗ (17): ଅନୁଗୁଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର III ଏବଂ IV, ବାଲେଶ୍ୱର, ବରଗଡ, କଟକ, ଗଞ୍ଜାମ I ଏବଂ II, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, କେନ୍ଦୁଝର, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, କୋରାପୁଟ, ପାଣିକୋଇଲି, ଫୁଲବାଣୀ, ରାଇଚଙ୍ଗପୁର, ସମଲପୁର ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ । ଗ୍ରାମ୍ୟ ନିର୍ମାଣ

ଚିଡ଼ିଏଙ୍କର ନଥିପତ୍ରକୁ ଅର୍ଦ୍ଧଭୁକ୍ତ କରାଯାଇ ଅପ୍ରେଲ ଓ ଜୁଲାଇ 2013 ମଧ୍ୟରେ ସମାକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଏହାଛଡ଼ା, ଡିନିଗୋଟି ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଓ ଚାରିଗୋଟି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସଂସ୍ଥାକୁ⁵ ମଧ୍ୟ ଏହି ସମାକ୍ଷାରେ ଅର୍ଦ୍ଧଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତି କରିଥିବା ଏହାହିଁ ଚିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସୂଚନା ସଂଗ୍ରହ କରି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସିସିଟିଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା ସମ୍ପୃକ୍ତ 24 ଟି⁶ ସେହି ମଣ୍ଡଳମାନଙ୍କରେ ବିକ୍ରୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନଥିପତ୍ର ସହିତ ମେଳ କରିଥିଲା ଯେଉଁ ମଣ୍ଡଳରେ ଆଠଟି କିମ୍ବା ତତ୍ତଦ୍ୱାରା ଏନ୍ତ୍ରସି ଜାରି ହୋଇଥିଲା ।

2.2.3 ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହର ଧାରା

ଓଭାଟ ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ରେ ଶେଷ ହେଉଥିବା ବିଗତ ଡିନି ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି ତୁଳନାରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସଂଗୃହୀତ କର ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଗଲା :

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ଓଭାଟ ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି	ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସଂଗୃହୀତ କରର ପରିମାଣ	ସ୍ତମ୍ଭ 2 ଉପରେ ସ୍ତମ୍ଭ 3 ର ପ୍ରତିଶତ
1	2	3	4
2009-10	4,915.00	297.94	6.06
2010-11	6,221.28	366.88	5.90
2011-12	7,463.38	477.33	6.40
ମୋଟ	20,412.40	1,142.15	

ଉତ୍ସ : ସିସିଟି, ଓଡ଼ିଶା

ଯଦିଓ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସଂଗୃହୀତ କର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥରେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ ଧାରା ଦର୍ଶାଉଥିଲା, ତେବେ ବିଗତ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ 2010-11 ମଧ୍ୟରେ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ଅଧୀନରେ ହେଉଥିବା ମୋଟ ସଂଗ୍ରହକୁ ଏହାର ଅବଦାନ ପ୍ରତିଶତରେ ହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା । କିନ୍ତୁ, କେବଳ ଚିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂଗ୍ରହ ହେଉଥିବା ବାର୍ଷିକ ଚିଡ଼ିଏସ୍ ର ବିବରଣୀ ସିସିଟି ରେ ମିଳିନଥିଲା । ଅଧିନିୟମ, ନିୟମାବଳୀର ଏବଂ ଚିଡ଼ିଏସ୍ ସମ୍ପର୍କିତ ସମସ୍ତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୟକୁ ସମୟ ଜାରି ହେଉଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହକ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାନ ଅନୁଯାୟୀ ହେଉଛି କି ନାହିଁ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିଥିଲେ ।

2.2.4 ସମାକ୍ଷା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

ଅଡ଼ିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ପଦ୍ଧତି ଓ ଏହାର ଅନୁଯାୟୀ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତୃତୀ ବିବ୍ୟୁତି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉପ ଅନୁକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି ।

(ଆରଡବ୍ଲ୍ୟୁଏ) ବିଭାଗ (08): ଭୁବନେଶ୍ୱର, ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ I, ଗଞ୍ଜାମ I, କୋରାପୁଟ, ଫୁଲବାଣୀ, ନୂଆପଡ଼ା, ରାୟଗଡ଼ା, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଓ ପରିମଳ (ଆରଡବ୍ଲ୍ୟୁଏସ୍ଏସ୍) ବିଭାଗ (05): ଭୁବନେଶ୍ୱର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ନୟାଗଡ଼, ପୁରୀ ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା, ଜଳସେଚନ ଏବଂ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ବିଭାଗ (05): ଭଞ୍ଜନଗର, ଭବାନୀପାଟଣା, ଗଜପତି, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ପୁରୀ, ଅଧିନିତକ ଉପଦେଷ୍ଟା ଓ ମୁଖ୍ୟ ହିସାବ ଅଧିକାରୀ (ଏଫ୍ଏ ଏଣ୍ଡ ସିଏଓ) (02): ଅନନ୍ତପୁର ଆନିକଟ ପ୍ରକଳ୍ପ (ଏସିପି), ଆନନ୍ତପୁର ଏବଂ ତଳ ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ (ଏଲଆଇଆଇପି), ନୂଆପଡ଼ା, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକ (05): ଜଳ ନିକାଶ ପ୍ରଭାଗ, ଭଦ୍ରକ: ଚେଲେଙ୍ଗିରୀ ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ବିଭାଗ, ଅମାଗୁଡ଼ା: ମୁଖ୍ୟ ନବୀକରଣ ପ୍ରଭାଗ, ବୁର୍ଲା, ସାଧାରଣ ବିଦ୍ୟୁତ ବିଭାଗ (ଜିଇଡି), ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ପରିଚାଳନା ଯୁନିଟ୍, ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରକଳ୍ପ, ଭୁବନେଶ୍ୱର।

4 ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପୋଲିସ୍ ଗୃହନିର୍ମାଣ କଲ୍ୟାଣ ନିଗମ (ଓଏସପିଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁଏସ୍), ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମ (ଓଏମ୍‌ସି) ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ନିର୍ମାଣ ନିଗମ (ଓସିସି) ଲିମିଟେଡ୍ ।

5 ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଅଗ୍ରାଳ ଭାରତୀୟ ଆୟୁର୍ବିଜ୍ଞାନ ସଂସ୍ଥାନ (ଏଆଇଆଇଏମ୍‌ଏସ୍), ଭୁବନେଶ୍ୱର, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଆଇଆଇଟି, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଜାତୀୟ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଚେଷ୍ଟା ସଂସ୍ଥାନ (ନାଇଜର୍), ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

6 ମଣ୍ଡଳ ଗୁଡ଼ିକ: ଅନୁଗୁଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର I, II, III, IV, ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରକ, ଭଞ୍ଜନଗର, ବରଗଡ଼, କଟକ I କେନ୍ଦ୍ରୀୟ, କଟକ II, ଚୋକାମାଳ, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, ଜଗତସିଂହପୁର, ଯାଜପୁର, କୋରାପୁଟ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ନୂଆପଡ଼ା, ଫୁଲବାଣୀ, ପୁରୀ, ରାୟଗଡ଼ା, ସମଲପୁର I ଓ II ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଯୁନିଟ୍: ଅନୁଗୁଳ ମଣ୍ଡଳ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଚାଳଚେର ।

2.2.4.1 ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହାରରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ କର କାଟ

2.2.4.1(a) କାଟ ହୋଇନଥିବା ଚିଠି ଏସ

ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 ଅଧିନରେ ଜଣେ ଠିକାଦାର ଯାହାର କ୍ରମାଗତ 12 ମାସରେ ହୋଇଥିବା ମୋଟ କାରବାରର (ଜିଟିଓ) ପରିମାଣ 50,000 ଟଙ୍କାର କର ଯୋଗ୍ୟ ସାମାଜ୍ୟ ଅତିକ୍ରମ କରିଥାଏ, ସେ କର ଦେବାକୁ ଦାୟୀ ରହିବ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 (1) (2) ଓ (3) ଅଧିନରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବ ଓ 50 ହଜାର ଟଙ୍କାର ସାମା ଅତିକ୍ରମ କରୁଥିବା ଠିକା କାର୍ଯ୍ୟର ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ କୌଣସି ଠିକାଦାରକୁ କୌଣସି ପରିମାଣର ରାଶି ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଦାୟୀ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି, ଠିକାଦାର ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କ ଅଧିନରେ ଥିବା ଉଦ୍ୟୋଗ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଠିକା ଅନୁସାରେ କିମ୍ବା କୌଣସି ସ୍ଥାନୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଏଲଏ), କିମ୍ବା କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କିମ୍ବା ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ନିଗମ କିମ୍ବା କମ୍ପାନୀ ଅଧିନିୟମ 1956 ଅଧିନରେ କୌଣସି କମ୍ପାନୀ କିମ୍ବା କୌଣସି ସମବାୟ ଅଧିନିୟମ, 1860 ଅଧିନରେ ପଞ୍ଜିକୃତ କୌଣସି ଅନ୍ୟ ସଂଗଠନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଠିକାଦାରଙ୍କ ଖାତାରେ ପ୍ରାପ୍ୟ ରାଶି ପଇଠ ବେଳେ କିମ୍ବା ନଗଦ / ଚେକ / ଡ୍ରାଫ୍ଟ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରାପ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ବେଳେ ସେହି ରାଶିର ଚାଳି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର କାଟ କରିବେ ଏହି ସର୍ତ୍ତରେ କି ଧାରା 54 (5) (ବି) ଅଧିନରେ ରାଜ୍ୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଅଣକାଟ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ରକୁ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । ଯଦି କୌଣସି କର କାଟ ଅଧିକାରୀ ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରନ୍ତି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 (6) ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟ ବିକ୍ରୀ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରି ଏକ ଲିଖିତ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଉପରେ ଚିଠି ଏସ ରୂପେ କରିବାକୁ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ କର ପରିମାଣର ଦୁଇ ଗୁଣ ହିସାବରେ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଆରୋପ କରିବେ ।

କରକାଟ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଗଲା ଯେ 2009-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 19 ଜଣ ଚିଠିଏ⁷ 114 ଜଣ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ 8.49 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଠିକାଦାରକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଟଙ୍କାର ପରିମାଣ 50,000 ଟଙ୍କାକୁ ଚାପିଥିଲା । ମାତ୍ର ଚିଠିଏମାନେ ମୂଳ ଉତ୍ପରୁ 33.94 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର କାଟ କରିନଥିଲେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଲରୁ କର କାଟ କରି ନଥିବାରୁ ଚିଠିଏମାନଙ୍କ ଉପରେ 67.68 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ଏହାକୁ ସମାକ୍ଷା ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଚିଠିଏ (ଆର ଏଣ୍ଡ ବି ବିଭାଗ, ଫୁଲବାଣୀ) ଚିଠିଏସ୍ ଆଦାୟର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ନଦେଇ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି କହିଥିଲେ । ପାଞ୍ଚଜଣ ଚିଠିଏ⁸ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ, ଛଅ ଜଣ ଚିଠିଏ⁹ କହିଲେ ଯେ ସେମାନେ ସମାକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପରୀକ୍ଷା କଲା ପରେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରିବେ ଏବଂ ତିନିଜଣ ଚିଠିଏ¹⁰ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇନଥିଲେ । ଚିଠିଏ ଆରଡ଼ବ୍ୟୁଏସଏସ

ବିଭାଗ, ଭୁବନେଶ୍ୱର କହିଲେ ଯେ ନିର୍ବାହକମାନେ ଗ୍ରାମ୍ୟ କମିଟି ହୋଇଥିବାରୁ ଚିଠିଏସ ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା । ଚିଠିଏ, ଆରଏଣ୍ଡବି ବିଭାଗ, କେନ୍ଦ୍ରରେ କହିଲେ ଯେ ଯେଉଁଠାରେ ବିଲ୍ କର ମୂଲ୍ୟ 50,000 ଟଙ୍କାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସେହି ବିଲ୍ ରୁ ଚିଠିଏସ ଆଦାୟ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦୁଇଜଣ ଚିଠିଏ (ଆରଏଣ୍ଡବି ବିଭାଗ, ସମଲପୁର ଓ ଆରଡ଼ବ୍ୟୁଏସଏସ

⁷ ଆରଏଣ୍ଡବି ପ୍ରଭାଗ (08): ଭୁବନେଶ୍ୱର III, ଗଞ୍ଜାମ I, ଗଞ୍ଜାମ II, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଫୁଲବାଣୀ ଏବଂ ସମଲପୁର, ଆରଡ଼ବ୍ୟୁଏସଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ (04): ଭୁବନେଶ୍ୱର, ନୟାଗଡ଼, ପୁରୀ ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା, ଆରଡ଼ବ୍ୟୁଏସଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ (02): ଗଞ୍ଜାମ I ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଭାଗ (05) ମୁଖ୍ୟ ନଦୀବନ୍ଧ ପ୍ରଭାଗ, ବୁର୍ଲା; କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ, ଗଜପତି, ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ସାଧାରଣ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରଭାଗ ନଂ 1, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏବଂ ଓଏମ୍ ସି, କେ.କେ. ଗୋଡ଼ ।
⁸ ମୁଖ୍ୟ ନଦୀବନ୍ଧ ପ୍ରଭାଗ, ବୁର୍ଲା, ଆରଏଣ୍ଡବି ପ୍ରଭାଗ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଗଞ୍ଜାମ II; ଆରଡ଼ବ୍ୟୁଏସଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ ଗଞ୍ଜାମ I; ଆରଡ଼ବ୍ୟୁଏସଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ, ରାୟଗଡ଼ା ।
⁹ ଆରଏଣ୍ଡବି ପ୍ରଭାଗ (03): ଭୁବନେଶ୍ୱର III, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଗଞ୍ଜାମ I; ଆରଡ଼ବ୍ୟୁଏସଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ (02): ପୁରୀ, ନୟାଗଡ଼ ଏବଂ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ, ଗଜପତି ।
¹⁰ ଜିଇଡି-I, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଏବଂ ଓଏମ୍ ସି ଲିଃ, କେ.କେ. ଗୋଡ଼ ।

ବିଭାଗ, ରାୟଗଡ଼ା) ବିଲଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଣ ଠିକା ରୂପେ ବିବେଚନା କରି ଚିଡ଼ିଏସ ଆଦାୟ କରିନଥିଲେ ଯଦିଓ ସେଗୁଡ଼ିକ ଯୋଗାଣ, ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସାଜ ସରଞ୍ଜାମ ଲଗାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଅଧିନିୟମ ଅନୁସାରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ କମିଟିଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମାନଙ୍କର ଏକ ସଂଗଠନ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହାକୁ ଅଧିନିୟମ ଅନୁସାରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ବ୍ୟବସାୟୀ କୁହାଯିବ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଆର୍ଥୀକ ବର୍ଷରେ ମୋଟ ପ୍ରଦାନର ପରିମାଣ 50,000 ଟଙ୍କା ଅତିକ୍ରମ କରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ଚିଡ଼ିଏସ କଟା ଯିବାର ଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ଯୋଗାଣକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସାଜସରଞ୍ଜାମ ଲଗାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଠିକା କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚିଡ଼ିଏସ କାଟ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

2.2.4.1(b) ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଚିଡ଼ିଏସରେ କମ୍ପତି

କ୍ୟାସ୍ ବହି ଓ ଆରଏ ବିଲ ଆଦି ନଥିପତ୍ରର ନମୁନାଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକାଶ କଲା ଯେ 52.66 କୋଟି ଟଙ୍କା ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିବା 407 ଟି ଆରଏ ବିଲ ପ୍ରଦାନରୁ 22 ଜଣ¹¹ ଚିଡ଼ିଏ 2.11 କୋଟି ଟଙ୍କା ପରିମାଣର ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ ଚିଡ଼ିଏସ ସ୍ଥାନରେ 1.22 କୋଟି ଟଙ୍କା କର କାଟ କରିଥିଲେ । ଏହି କମ୍ପତି ନିମ୍ନଭର କରହାର ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର କାରଣ ଅଡ଼ିଟକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ 88.18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଚିଡ଼ିଏସର ଅଳ୍ପ କାଟ ହୋଇଥିଲା । ଏହାବ୍ୟତୀତ, ଅଧିନିୟମର 54 (6) ଧାରା ଅନୁସାରେ 1.76 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜେରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହା ସମାକ୍ଷା ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, କର କାଟ ଅଧିକାରୀମାନେ (ଚିଡ଼ିଏ) ମଇ ଓ ଜୁନ 2013 ମଧ୍ୟରେ କହିଲେ ଯେ, ଏହାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ ଏବଂ ଯଦି କୌଣସି ଅଳ୍ପ କାଟ ହୋଇଥାଏ, ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ତାହାକୁ ଆଦାୟ କରାଯିବ ଏବଂ ସରକାରୀ ଖାତାରେ ତାକୁ ଜମା କରାଯିବ ।

2.2.5 ଏନଡ଼ିସିରେ ଶ୍ରମ ଓ ସେବା ଦେୟ ବାବଦରେ ଅଧିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ମଞ୍ଜୁରୀ

ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 (5) ସହିତ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 60 ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜ୍ୟ କର ଅଧିକାରୀ (ଏସଟିଏ) ଭାଟ 606 ଫର୍ମ ରେ ଭାଗ 1 ରେ ଠିକାଦାର ଠାରୁ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିବା ଦରଖାସ୍ତ ଉପରେ ସତ୍ତ୍ୱେ ଥିବେ ଯେ କୌଣସି ଠିକାକାର୍ଯ୍ୟରେ ଉଭୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ସ୍ତାନାନ୍ତରଣ ସହିତ ଏବଂ ଶ୍ରମ ଓ ସେବା ଦେୟ କିମ୍ବା କେବଳ ଶ୍ରମ ଓ ସେବା ଦେୟ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିବ ଏବଂ ତଦନୁସାରେ ଠିକା କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ରାଶିର ଅଂଶ ଚିଡ଼ିଏସ ଯୋଗ୍ୟ କିମ୍ବା ଅଣ ଚିଡ଼ିଏସ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦିତ କରୁଥିବ, ସେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରି ସାରିବା ପରେ ଭାଟ 606 ଫର୍ମରେ ଭାଗ 2 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥିବା ଉପଯୁକ୍ତ ଏନଡ଼ିସି ମଞ୍ଜୁର କରିବେ । ଯେଉଁଠାରେ ବିକ୍ରୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଏସଟିଏ) ମାମଲାଟିର ତଥ୍ୟ ଓ ଅବସ୍ଥାକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଏହି ମତାମତ ଦେବ ଯେ, ସେହି ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ରାଶିର ଅଂଶ ଉପରେ ଥିବା ଏନଡ଼ିସି ନ୍ୟାୟ ସଙ୍ଗତ ହେଉନାହିଁ ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟବସାୟୀକୁ ଶୁଣାଣିର ଉପଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପରେ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ଜାରି କରିବାକୁ ମନା କରି ଦେଇପାରିବେ ।

2.2.5.1 ଚିଡ଼ିଏସର ସ୍ୱଳ୍ପ କାଟ

ସାତଗୋଟି ଚିଡ଼ିଏକ୍ସର¹² ରେକର୍ଡ୍ ବହି, ଆରଏ ବିଲ ଓ ଏନଡ଼ିସିଗୁଡ଼ିକର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ 18 ଟି ମାମଲାରେ 79.12 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜିନାମା ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଏସଟିଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏନଡ଼ିସି ଜାରି ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ସେହି ରାଜିନାମାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁଯାୟୀ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ

¹¹ ଆରଏସ୍‌ସି ପ୍ରଭାଗ (09): କଟକ, ପାଣିକୋଇଲି, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ସମଲପୁର, ଭୁବନେଶ୍ୱର III, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ବରଗଡ଼, ଗଞ୍ଜାମ I ଏବଂ II; ଆରଡବ୍ଲ୍ୟୁ ପ୍ରଭାଗ (04): ବଲେଶ୍ୱର, କଟକ, ପୁଲବାଣୀ, ଗଞ୍ଜାମ I; ଆରଡବ୍ଲ୍ୟୁଏସ୍‌ଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ (03): କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ନୟାଗଡ଼ ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ (06): ଜଳନିକାଶ ପ୍ରଭାଗ ଭଦ୍ରକ, ଏମ୍ ଆଇ ପ୍ରଭାଗ ଭବାନୀପାଟଣା ଏବଂ ଗଜପତି; ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ବିମାନ ବନ୍ଦର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏବଂ ଏମ୍ ଏ ଏସ୍ ଏସ୍ ଏସ୍, ଏଲଆଇଆଇପି, ନୂଆପଡ଼ା ।

¹² ଜଳନିକାଶ ପ୍ରଭାଗ, ଭଦ୍ରକ; ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ, ଭଞ୍ଜନଗର, ଆରଡବ୍ଲ୍ୟୁ ପ୍ରଭାଗ, ବାଲେଶ୍ୱର; ଆରଏସ୍‌ସି ପ୍ରଭାଗ, ବରଗଡ଼, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, କୋରାପୁଟ ଏବଂ ଆରଡବ୍ଲ୍ୟୁ ପ୍ରଭାଗ, ନୂଆପଡ଼ା ।

88.29 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା । ଚିଡ଼ିଏମାନେ ଏହି 9.17 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଧିକ କାରବାର ଉପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣହାର (ଗୁରୁ ପ୍ରତିଶତ) ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏନଡ଼ିସିରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ହାରରେ ଚିଡ଼ିଏସ ଆଦାୟ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 18.09 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ସହ କାଟ ହୋଇଥିଲା (ଏନଡ଼ିସିରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଥିବା ରାଶିର ବାହାରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ 9.17 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ 54 (6) ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଚିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ 36.18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଏହି ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବିତ୍ତୀକୃତ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକ୍ରୟ କର ଅଧିକାରୀମାନେ ଜୁଲାଇ ଓ ଅଗଷ୍ଟ 2013 ମଧ୍ୟରେ କହିଲେ ଯେ ଉପଯୁକ୍ତ ସତ୍ୟାପନ ପରେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

2.2.5.2 ଅଧିକ ପ୍ରତିଶତ ବିକ୍ଷେପକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦେଇ ଏନଡ଼ିସି ଏସ୍ ଜାରି

ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ, ବିକ୍ରୟ କର ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଏନଡ଼ିସି ଆଧାରରେ 31 ଜଣ ଚିଡ଼ିଏ¹³ 1,680.80 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆରଏ ବିଲ୍ ଉପରେ 32 ରୁ 80 ପ୍ରତିଶତ ବିକ୍ଷେପକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅବଶେଷ ରାଶି ଉପରେ ଚିଡ଼ିଏସ କାଟିଥିଲେ । 12 ଟି କାର୍ଯ୍ୟର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ଯେ ଏଥିରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରମ ଓ ସେବାଦେୟର ପ୍ରତିଶତ ଯୋଗ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆନୁମାନିକ ମୂଲ୍ୟର 20 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା ବେଳେ ସତ୍ତକ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଗୃହନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏହା ଅତିବେଶରେ 25 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏସ୍ଟିଏମାନେ 2,675.86 କୋଟି ଟଙ୍କା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା 548 ଟି ରାଜିନାମା ପାଇଁ ଶ୍ରମ ଓ ସେବା ଦେୟ ବାବଦକୁ 32 ରୁ 80 ପ୍ରତିଶତ ବିକ୍ଷେପର ମଞ୍ଜୁରୀ ଦେଇ ଏନଡ଼ିସି ଜାରି କରିଥିଲେ ।

ଏହାଫଳରେ 548 ଟି ଆରଏ ବିଲ୍ ଉପରେ ଚିଡ଼ିଏସ ବାବଦକୁ 17.36 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ସହ କାଟ୍ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା କାର୍ଯ୍ୟର ଅବଶିଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ 9.76 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ସହ କାଟ୍ ଆଶଙ୍କା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ।

5,367.84 କୋଟି ଟଙ୍କା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଜାରି ହୋଇଥିବା 1,267 ଟି ଏନଡ଼ିସି ସମ୍ପର୍କରେ 21 ଟି ମଞ୍ଜୁରୀ¹⁴ ସଂଗୃହୀତ ସୂଚନା ଆଧାରରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲା ଯେ ବିକ୍ରୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ଶ୍ରମ ଓ ସେବା ଦେୟ ପାଇଁ ସତ୍ତକ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ 32 ରୁ 80 ପ୍ରତିଶତ ଯାଏ, ଯୋଗ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ 32 ରୁ 75 ପ୍ରତିଶତ ଯାଏ ଓ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ 37 ରୁ 95 ପ୍ରତିଶତ ଯାଏ ଏନଡ଼ିସିରେ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦେଇଥିଲେ । ସୁତରାଂ 51.05 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ମୂଲ୍ୟ ଉତ୍ତରୁ ସହ କାଟ୍ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା ।

ଏହା ଦର୍ଶାଗଲା ପରେ ଛଅ ଗୋଟି ମଞ୍ଜୁରୀ¹⁵ ବିକ୍ରୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ 10 ଟି ମଞ୍ଜୁରୀ¹⁶ ଓ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ଯୁନିଟ୍ (ଡାଲଟେର) କହିଥିଲେ ଯେ ଓଭାଟ ନିୟମାବଳୀର ପରିଶିଷ୍ଟରେ ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ଥିବା ପ୍ରତିଶତ ଆଧାରରେ ଏନଡ଼ିସି ଜାରି କରିଥିଲେ, ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ମଞ୍ଜୁରୀ¹⁷ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରକାରକୁ ବିଚାର କରି ଏନଡ଼ିସି ଜାରି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ବିକ୍ରୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଜଗତସିଂହପୁର) କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇନଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ, ନଅ ଗୋଟି ମଞ୍ଜୁରୀ¹⁸ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଯେ ରୂପାନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ସମୟରେ ସେମାନେ ବିଷୟଟିକୁ ବିଚାର କରିବେ । ମାତ୍ର, 1,815 (548 + 1267) ଗୋଟି

¹³ ଆରତରୂପ ପ୍ରଭାଗ (15): ଅନୁଗୁଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-III ଏବଂ IV, ବାଲେଶ୍ୱର, ବରଗଡ଼, କଟକ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, କେନ୍ଦୁଝର, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, କୋରାପୁଟ, ପାଣିକୋଇଲି, ଫୁଲବାଣୀ, ରାଇଲଙ୍ଗପୁର, ସମଲପୁର ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ । ଆରତରୂପ ପ୍ରଭାଗ (08): ଭୁବନେଶ୍ୱର, ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ-I, ଗଞ୍ଜାମ-I, କୋରାପୁଟ, ଫୁଲବାଣୀ, ନୂଆପଡ଼ା, ରାୟଗଡ଼ା । ଆରତରୂପ ଏସ୍ ଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ (01): କେନ୍ଦ୍ରପଡ଼ା । ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ (02): ଭଞ୍ଜନଗର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା । ଏଫ୍ ଏସ୍ ଏସ୍ ଏସ୍ (02): ଆନନ୍ଦପୁର ଏବଂ ନୂଆପଡ଼ା, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଭାଗ (03) ଯଥା- କଳନିକାଶ ପ୍ରଭାଗ, ଭଦ୍ରକ: ମୁଖ୍ୟ ନଦୀବନ୍ଧ ପ୍ରଭାଗ, ବୁର୍ଲା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ପରିଚାଳନା, ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ସତ୍ତକ ପ୍ରକଳ୍ପ ଯୁନିଟ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

¹⁴ କଟକ II, ଭୁବନେଶ୍ୱର-I, II, III ଏବଂ IV, ପୁରୀ, ଅନୁଗୁଳ, ଭଦ୍ରକ, ଡେଙ୍କାନାଳ, ସମଲପୁର I, କଟକ-I କେନ୍ଦ୍ରୀୟ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଫୁଲବାଣୀ, ଭଞ୍ଜନଗର, ରାୟଗଡ଼ା, କୋରାପୁଟ, ନୂଆପଡ଼ା, ବରଗଡ଼, ବାଲେଶ୍ୱର, ଯାଜପୁର ଏବଂ ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ।

¹⁵ ବରଗଡ଼, ଭଞ୍ଜନଗର, କୋରାପୁଟ, ନୂଆପଡ଼ା, ଫୁଲବାଣୀ ଏବଂ ସମଲପୁର I ।

¹⁶ ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର III, କଟକ II, କଟକ I କେନ୍ଦ୍ରୀୟ, ଯାଜପୁର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ପୁରୀ, ରାୟଗଡ଼ା, ଏବଂ ସମଲପୁର ।

¹⁷ ଅନୁଗୁଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର I, ଭୁବନେଶ୍ୱର IV, ଡେଙ୍କାନାଳ ଏବଂ ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ।

¹⁸ ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ଭୁବନେଶ୍ୱର III, କଟକ-I କେନ୍ଦ୍ରୀୟ, ଯାଜପୁର, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, ରାୟଗଡ଼ା, ସମଲପୁର I ଏବଂ II ।

ମାମଲାରେ ଶ୍ରମ ଓ ସେବା ଦେୟର ଅନୁପାତକୁ ବିଚାର ନ କରି ଏନଡିସି ଜାରି ହୋଇଥିଲା । ଯେହେତୁ 2009-12 ମଧ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କେବଳ 0.51 ପ୍ରତିଶତ ଠିକାଦାରଙ୍କ କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ, ରୂଢ଼ାନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ଆଦାୟର ସୁଯୋଗ ପ୍ରାୟ ନଥିଲା ।

2.2.5.3 ଏନଡିସିରେ ମଞ୍ଚୁର କରାଯାଇଥିବା ବିୟୋଗ ଉପରେ ଅଧିକ ବିୟୋଗର ମଞ୍ଚୁରୀ ଯୋଗୁ ଚିଡ଼ିଏସର ସ୍ୱଳ୍ପ କାଟ

ବିକ୍ରୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ଏନଡିସିଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ ଆରଏ ବିଲ୍ ଓ ରେକର୍ଡ଼ ବହି ଆଦି ନଥିବାରୁ ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲା ଯେ 11 ଜଣ ଚିଡ଼ିଏ¹⁹ ମୋଟ କାରବାର (ଜିଟିଓ)ର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶତ ଥିବା 97 ଟି ଆରଏ ବିଲ୍‌ରୁ ଋରି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଚିଡ଼ିଏସ ବିୟୋଗ କରିଥିଲେ । ଯାହାକି ଏନଡିସିରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଥିବା ଜିଟିଓ ର ପ୍ରତିଶତ ଠାରୁ କମ ଥିଲା । ଏନଡିସି ଅନୁସାରେ ବିୟୋଗ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଥିବା 5.67 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଚିଡ଼ିଏସ ପାଇଁ, ଚିଡ଼ିଏମାନେ କେବଳ 5.19 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଚିଡ଼ିଏସ କାଟ କରିଥିଲେ । ଯାହାଫଳରେ 48.22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସ୍ୱଳ୍ପ କାଟ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 (6) ଅଧିନରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ଉପରେ ବାଣିଜ୍ୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱଳ୍ପ କାଟ ହୋଇଥିବା କରର ଦୁଇଗୁଣ ହିସାବରେ 96.44 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହା ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ମଇ ଓ ଜୁଲାଇ 2013 ମଧ୍ୟରେ କହିଲେ ଯେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ସ୍ୱଳ୍ପ କାଟକୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ ଏବଂ ଯଦି ସ୍ୱଳ୍ପ କାଟ ହୋଇଥିବା ଦେଖାଯାଏ, ତେବେ ତାହାକୁ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆଦାୟ କରାଯିବ ଓ ସରକାରୀ ଖାତାରେ ଜମା କରାଯିବ ।

2.2.6 କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚିଡ଼ିଏସର ବିଲମ୍ବିତ ଜମା

ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 (3) ଅନୁଯାୟୀ, ଚିଡ଼ିଏମାନେ କର କାଟ ଚାରିଖା ଠାରୁ ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ କଟା ଯାଇଥିବା ଚିଡ଼ିଏକୁ ସରକାରୀ ଖାତାକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ପ୍ରେରଣ ପାଇଁ ବିକ୍ରୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯୋଗାଇ ଦେବା ସିଧା ସରକାରୀ ଖାତାରେ ଜମା କରିବେ । ଯଦି କୌଣସି ଚିଡ଼ିଏ ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରନ୍ତି, ବାଣିଜ୍ୟ କର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 (6) ଅନୁଯାୟୀ ସରକାରୀ କୋଷାଗାରରେ ଜମା ନିମନ୍ତେ ବିୟୋଗ ହୋଇଥିବା କରର ଦୁଇଗୁଣ ପରିମାଣ ଜୋରିମାନ ରୂପେ ଏକ ଲିଖିତ ଆଦେଶ ଦେଇ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ।

45 ଗୋଟି କର²⁰ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କର କ୍ୟାସ୍ ବହି, ଆରଏ ବିଲ୍ ମାସିକ ହିସାବ ବିବରଣୀ, ବ୍ୟାଙ୍କ ଟେକ୍ / ଟ୍ରାଫ୍ଟ୍ ଜାରି ରେଜିଷ୍ଟର ଏବଂ ଟ୍ରେଜେରି ଚଳାଣିର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲା ବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲା ଯେ 2009-12 ମଧ୍ୟରେ କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ମାନେ ଠିକାଦାର ମାନଙ୍କ ବିଲ୍ ରୁ 169.88 କୋଟି

¹⁹ ଆରଏକ୍ସିସି ପ୍ରଭାଗ (07): ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, କେନ୍ଦୁଝର, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ପାଣିକୋଇଲି, ରାଇରଙ୍ଗପୁର, ସମଲପୁର; ଆରଡକ୍ୟୁ ପ୍ରଭାଗ (02): ବାଲେଶ୍ୱର ଏବଂ ନୂଆପଡା; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ (02): ଏଫ୍-ଏକ୍ସସିଏଏଓ, ଏବିପି, ଆନନ୍ଦପୁର ଏବଂ ଜଳନିକାଶ ପ୍ରଭାଗ, ଭଦ୍ରକ ।
²⁰ ଆରଏକ୍ସିସି ପ୍ରଭାଗ (18): କେନ୍ଦୁଝର, କଟକ, ପାଣିକୋଇଲି, ବାଲେଶ୍ୱର, ରାଇରଙ୍ଗପୁର, ଅନୁଗୁଳ, ସମଲପୁର, ଫୁଲବାଣୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର III, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ବରଗଡ଼, କୋରାପୁଟ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଗଞ୍ଜାମ I, ଭୁବନେଶ୍ୱର IV, ଗଞ୍ଜାମ II, ପିଏମ୍‌ସୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର; ଆରଡକ୍ୟୁ ପ୍ରଭାଗ (08): ବାଲେଶ୍ୱର, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଫୁଲବାଣୀ, ଗଞ୍ଜାମ I, ନୂଆପଡା, କୋରାପୁଟ, କଟକ, ରାୟଗଡ଼ା; ଆରଡକ୍ୟୁଏସ୍ ଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ (05): ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପୁରୀ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ନୟାଗଡ଼, ରାୟଗଡ଼ା; ଏଫ୍-ଏକ୍ସସିଏଏଓ (02): ଏବିପି, ଆନନ୍ଦପୁର ଏବଂ ଏଲ୍‌ଆଇଆଇପି, ନୂଆପଡା; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ (12): ଜଳନିକାଶ ପ୍ରଭାଗ ଭଦ୍ରକ, ମୁଖ୍ୟ ନଦୀବନ୍ଧ ପ୍ରଭାଗ ବୁର୍ଲା, ଏମ୍‌ଆଇ ପ୍ରଭାଗ, ଭବାନୀପାଟଣା; ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା; ସାଧାରଣ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରଭାଗ ନଂ 1, ଭୁବନେଶ୍ୱର; ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ ଭଞ୍ଜନଗର; ଏମ୍‌ଆଇ ପ୍ରଭାଗ ଗଜପତି; ଟେଲେକମ୍ ବିଏଡକ୍ୟୁ ପ୍ରଭାଗ, ଆମାଗୁଡ଼ା, ଓପିଏରଡକ୍ୟୁସି ପ୍ରଭାଗ, ଭୁବନେଶ୍ୱର; ଏଆଇଆଇଏମ୍‌ଏସ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର; ନାଇଜର, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏବଂ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ଟଙ୍କା²¹ ବିୟୋଗ କରିଥିଲେ ଏବଂ 4.84 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବଶେଷକୁ ଛାଡ଼ି 7 ଅପ୍ରେଲ 2012 ସୁଦ୍ଧା 165.04 କୋଟି ଟଙ୍କା ସରକାରୀ ଖାତାରେ ପଠାଇ କରିଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ, ଅତିର୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା 165.04 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରୁ 89.84 କୋଟି ଟଙ୍କା ଯେଉଁ ମାସରେ ବିୟୋଗ କରାଯାଇଥିଲା ତାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାସର ସାତ ଦିନ ପରେ ଏକ ରୁ 351 ଦିନ ବିଳମ୍ବରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଚିତ୍ରିତ)ଙ୍କ²² ଅଧିନରେ ଦୁଇଗୋଟି ମାମଲାରେ, ବିଳମ୍ବର ମାତ୍ରା 1,084 ଦିନରୁ 1,084 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 (6) ଅଧିନରେ କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଉପରେ ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦେଇ ବିଳମ୍ବରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା କରର ଦୁଇ ଶୁଣି ହିସାବରେ 179.69 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ।

ଅତିର୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ, ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଚିତ୍ରିତ ବିୟୋଗର ତାରିଖାଞ୍ଚି ନଜର ରଖିବା, କୋଷାଗାରକୁ ଏହାର ସମୟାନୁସାରେ ପ୍ରେରଣ ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଜାରି କରିବାକୁ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଚିତ୍ରିତମାନଙ୍କ ପାଇଁ କୌଣସି ନଥିପତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇନଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 59 ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ କଟା ଯାଇଥିବା ଚିତ୍ରିତ ସମ୍ପର୍କିତ ମାସିକ ବିବରଣୀ 2009-12 ରେ ଏସିଟିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ ସମନ୍ୱୟ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଅତିର୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ଅତିର୍ ଏହା ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, 14 ଜଣ ଚିତ୍ରିତ²³ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଅତିର୍ ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ; ଅପ୍ରେଲ ଓ ଜୁନ୍ 2013 ମଧ୍ୟରେ ନଅ ଜଣ ଚିତ୍ରିତ²⁴ କହିଲେ ଯେ ଜମା ନ ହେବାର ବିଶଦ ବିବରଣୀକୁ ସତ୍ୟାପିତ କରାଯିବ ଓ ପରେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ; ପଞ୍ଚ ଜଣ ଚିତ୍ରିତ²⁵ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇ ନ ଥିଲେ ଏବଂ 17 ଜଣ ଚିତ୍ରିତ²⁶ କହିଲେ ଯେ, ଉତ୍ତର ପତ୍ରର ଅଭାବ ଏବଂ ସଙ୍କର୍ମରାଜ୍ୟ ଯୋଗୁଁ କୋଷାଗାରକୁ କର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରୁନଥିଲା ଯାହେଲେ ବି ଏହା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 (3) ର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଥିଲା ।

ଚିତ୍ରିତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଳମ୍ବିତ ଚିତ୍ରିତ ଦାଖଲ ଉପରେ ଥିବା ମନ୍ତବ୍ୟକୁ 24 ଟି ମଣ୍ଡଳର ଏସିଟିମାନଙ୍କ ନଥିପତ୍ର ସହ ସମ୍ପର୍କିତ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇ ଚିତ୍ରିତମାନଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି କି ନାହିଁ ତାହା ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ଏସିଟିମାନେ କହିଲେ ଯେ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଓ ବିଳମ୍ବିତ ଦାଖଲକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାକୁ ଚିତ୍ରିତ ବିବରଣୀ ଚିତ୍ରିତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇନଥିଲା । ମାତ୍ର, ସେମାନେ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲେ ଯେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଉପଯୁକ୍ତ ହେଉଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରାଯିବ ।

²¹ ଏହା ତିନିଜଣ କର କାଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 16.08 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅତିରିକ୍ତ ଜମାକୁ ସୂଚିତ କରେ, ଯଥା: କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ଯବା, ଭଞ୍ଜନଗର ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ (5 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା), ଆରବଣ୍ଡି ପ୍ରଭାଗ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ (10.88 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା) ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ନଦୀବନ୍ଧ ପ୍ରଭାଗ, ବୁର୍ଲା (0.20 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା) ।

²² ଆରତରୂପ ଫୁଲବାଣୀ ।

²³ ଆରବଣ୍ଡି ପ୍ରଭାଗ (04): କୋରାପୁଟ,ଗଞ୍ଜାମ I, ଭୁବନେଶ୍ୱର IV ଏବଂ ପାଣିକୋଇଲି; ଆରତରୂପ ପ୍ରଭାଗ (02): କଟକ ଏବଂ ଫୁଲବାଣୀ; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ (08): ଜଳନିକାଶ ପ୍ରଭାଗ ଭଦ୍ରକ, ଏଫଏସସିଏଓ ନୂଆପଡ଼ା; ଏଫଆର ପ୍ରଭାଗ ନୂଆପଡ଼ା; ଆରତରୂପଏସ୍ଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ କେନ୍ଦ୍ରପଡ଼ା; ଜିଲଡି I ଭୁବନେଶ୍ୱର; ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା; ଟେଲକର୍ମା ଏବଂ ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରଭାଗ ଆମାଗୁଡ଼ା ଏବଂ ପିଏମ୍ସ ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

²⁴ ଆରବଣ୍ଡି ପ୍ରଭାଗ (04): କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର III, କେନ୍ଦ୍ରପଡ଼ା ଏବଂ ଫୁଲବାଣୀ; ଆରତରୂପ ପ୍ରଭାଗ (02): ନୂଆପଡ଼ା ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମ I; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ (03): ଆରତରୂପଏସ୍ଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ ପୁରୀ; ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭାଗ ଭଞ୍ଜନଗର ଏବଂ ଏଫଏସସିଏଓ, ଏବିପି, ଆନନ୍ଦପୁର ।

²⁵ ଆରବଣ୍ଡି ପ୍ରଭାଗ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ଆରତରୂପ ପ୍ରଭାଗ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଦିଲ୍ଲୀ ପଞ୍ଚମାୟକ ବିମାନ ବନ୍ଦର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଅଶ୍ୱଳ ଭାରତୀୟ ଆୟୁର୍ବିଜ୍ଞାନ ସଂସ୍ଥାନ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ଓ ଗବେଷଣାର ଜାତୀୟ ସଂସ୍ଥାନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

²⁶ ଆରବଣ୍ଡି ପ୍ରଭାଗ (08): ଅନୁଗୁଳ, ବଟଲଶ୍ୱର, ସମଲପୁର, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ବରଗଡ଼, ରାଇଲକ୍ଷ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ II ଏବଂ କେନ୍ଦୁଝର; ଆରତରୂପଏସ୍ଏସ୍ ପ୍ରଭାଗ (03): ନୟାଗଡ଼, ରାୟଗଡ଼ା ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱର; ଆରତରୂପ ପ୍ରଭାଗ (03): ବଟଲଶ୍ୱର, ରାୟଗଡ଼ା ଏବଂ କୋରାପୁଟ; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ (03): ଏଫଆଇ ପ୍ରଭାଗ ଗଜପତି; ମୁଖ୍ୟ ନଦୀବନ୍ଧ ପ୍ରଭାଗ ବୁର୍ଲା ଏବଂ ଓପିଏସଏସଏସଏସି ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

2.2.7 ଏସଟିଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଖାତାରେ ଟିଡ଼ିଏସର ବିଳମ୍ବିତ ଜମା

ଓଡ଼ିଶା କୋଷାଗାର ସଂହିତା (ଓଟିସି), ଭାଗ-1 ର ନିୟମ 6(1) ତଳେ ଥିବା ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ଅନୁସାରେ ସରକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ବାବଦକୁ ଗୃହୀତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟାଙ୍କ କିମ୍ବା କୋଷାଗାର ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ତିନି ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାତ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରୀ ଖାତାକୁ ପ୍ରେରଣ କରାଯିବ ।

ମଣ୍ଡଳମାନଙ୍କରେ କୁମୋନୁଡ଼ିଶାଳ ସଂଗ୍ରହ ରେଜିଷ୍ଟର (ପିସିଆର) ସହ ବ୍ୟାଙ୍କ ଡ୍ରାଫ୍ଟ / ଚେକ୍ ପ୍ରାପ୍ତି ରେଜିଷ୍ଟରକୁ ମିଳାଇ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲା ବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ଓଟିସିରେ ଥିବା ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ନଅ ଗୋଟି ମଣ୍ଡଳର

ଏସଟିଏମାନେ ବ୍ୟାଙ୍କ ଡ୍ରାଫ୍ଟ / ଚେକ ଆକାରରେ ଟିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସାରିବା ପରେ 11.88 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଟିଡ଼ିଏସ ଦୁଇ ରୁ 68 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଳମ୍ବରେ ଜମା କରିଥିଲେ । ମଣ୍ଡଳ ଦ୍ୱାରା ବିଗତ ବିବରଣୀ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ମଣ୍ଡଳର ନାମ	ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା	ବିଳମ୍ବରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ	ବିଳମ୍ବର ସୀମା
1	ଭୁବନେଶ୍ୱର II	8	0.69	3-13 ଦିନ
2	ଭୁବନେଶ୍ୱର III	18	1.49	4 ରୁ 68 ଦିନ
3	ଭୁବନେଶ୍ୱର IV	52	5.80	2-60 ଦିନ
4	ଭଦ୍ରକ	4	0.10	4-10 ଦିନ
5	କେନ୍ଦ୍ରପଡ଼ା	29	2.36	2 ରୁ 16 ଦିନ
6	ନୂଆପଡ଼ା	32	0.53	3-55 ଦିନ
7	ଫୁଲବାଣୀ	1	0.07	5 ଦିନ
8	ସମଲପୁର I	9	0.60	2 ରୁ 9 ଦିନ
9	ସମଲପୁର II	3	0.24	2 ରୁ 5 ଦିନ
	ମୋଟ	156	11.88	2 ରୁ 68 ଦିନ

ଉତ୍ସ : ଉପରୋକ୍ତ ଏସଟିଏମାନଙ୍କର ପିସିଆର ସବୁ

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଭୁବନେଶ୍ୱର II ମଣ୍ଡଳ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ମଣ୍ଡଳମାନଙ୍କର ଏସଟିଏମାନେ କହିଲେ ଯେ ସମାକ୍ଷା ମତ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଭବିଷ୍ୟତର ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଗଲା । ଭୁବନେଶ୍ୱର ମଣ୍ଡଳର ଏସଟିଏ କହିଲେ ଯେ ଡ୍ରାଫ୍ଟ/ ଚେକଗୁଡ଼ିକୁ ଟିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବାର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଦିବସରେ ସରକାରୀ ଖାତାରେ ଜମା କରାଯାଇଥିଲା ମାତ୍ର ଏହାକୁ ପ୍ରମାଣିତ କରିବା ପାଇଁ ସେ କୌଣସି ନଥିପତ୍ର ଦେଖାଇ ପାରିନଥିଲେ । ଅଧିକତ୍ର, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାଙ୍କକୁ ଏହି ବିଳମ୍ବିତ ପଇଠ ପାଇଁ ଦାୟା କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର, ଆର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରୀ ଖାତାରେ ରାଜସ୍ୱ ଅର୍ଥ ଦାଖଲ କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଓଟିସିରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଥିଲା ।

2.2.8 ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସଂକ୍ରିୟା (ଆଇସିଏମ୍)

ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସଂକ୍ରିୟା ହେଉଛି ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହିସାବ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗଠନ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଦକ୍ଷତା ଓ ପ୍ରଭାବର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରେ ଓ ତାହା ପାଇଁ ସଠିକ୍ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରେ । 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2009 ଓ 2010 ରେ ସମାପ୍ତ ବର୍ଷର ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ 2002-03 ଠାରୁ ବିଭାଗରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନ ହେବା ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଆଇସିଏମ୍ ଉପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ତୃଟି ବିଷୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଷେପମାନଙ୍କରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି ।

2.2.8.1 ଏନ୍‌ଡି‌ସିର ମଞ୍ଜୁରୀରେ ଅନିୟମିତତା

ଅଧିନିୟମର ଧାରା 54 ସହ ପଠିତ ଚଦଧୁନ ପ୍ରଣିତ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 58 ଓ 59 ସିସିଟିଙ୍କ 21 ନଭେମ୍ବର 2005 ର ପରିପତ୍ର ଚିଡ଼ିଏ / ଏସଟିଏମାନଙ୍କୁ ଚିଡ଼ିଏସର ବିୟୋଗ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ 28 ଜୁଲାଇ 2011 ର ପରିପତ୍ର ରାଜ୍ୟର ଅତିରିକ୍ତ ସିସିଟି / ଯୁଗ୍ମ ସିସିଟିମାନଙ୍କୁ ଏସଟିଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଞ୍ଜୁର ଏନ୍‌ଡି‌ସିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇଥିଲା ।

24 ଟି ମଞ୍ଜୁର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ଏସଟିଏମାନେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କର ରିଟର୍ଣ୍ଣକୁ ପରୀକ୍ଷା କରୁନଥିଲେ କିମ୍ବା ସଂଗୃହୀତ କରର ସଠିକତା ନିଶ୍ଚିତ କରି ସରକାରୀ କୋଷାଗାରକୁ ଏହାର ଦୂରତ ଜମା ପାଇଁ ଚିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଚିଡ଼ିଏସର ସୂଚନା ଆଣୁନଥିଲେ । ଏସଟିଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏନ୍‌ଡି‌ସିଗୁଡ଼ିକ ସଠିକ ରାଶି ପାଇଁ ମଞ୍ଜୁର

ହୋଇଛି କି ନାହିଁ, ତାହା ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲୋଡ଼ା ଯାଉନଥିଲା କିମ୍ବା ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଉନଥିଲା ।

ଏସଟିଏ ଓ ଚିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କରର ସଠିକ ବିୟୋଗ ନିମନ୍ତେ ଓ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ କୌଣସି ସମନ୍ୱୟ ନଥିଲା, ଯାହାଫଳରେ ନିମ୍ନ ଅନୁଛେଦମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ଭଳି ଭ୍ରାମ୍ୟକ ଚିଡ଼ିଏସ ଆଦାୟଜନିତ କର ନିସ୍ତରଣ ହୋଇଥିଲା ।

2.2.8.2 ଚିଡ଼ିଏସ ସମ୍ପର୍କିତ ସୂଚନା

ସିସିଟିଙ୍କର ନଭେମ୍ବର 2005 ପରିପତ୍ର ଅନୁସାରେ ଏସଟିଏମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଇଲାକା ଅଧିନରେ ଆସୁଥିବା ଚିଡ଼ିଏମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା ଦରକାର ଏବଂ ଠିକାଦାରଙ୍କ ନାମ ଓ ଠିକଣା, ଗୃହୀତ ଆବଶ୍ୟକ ରାଶି, ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ମୋଟ ପରିମାଣ ଏବଂ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ସମୟକୁ ସମୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା ଦେୟ ସମନ୍ଧ୍ୟା ସୂଚନା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ଦରକାର ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା 24 ଟି ମଞ୍ଜୁରରେ, ମଞ୍ଜୁରମାନେ ଉପରଲିଖିତ ପରିପତ୍ରରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହେଲା ପରି ସୂଚନା ପ୍ରାପ୍ତ କରିନଥିଲେ ଯାହାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ସେମାନେ କର ଫାଙ୍କିର ସନ୍ଧାନ ପାଇବା ଅବସ୍ଥାରେ ନଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ, ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା କର ଫାଙ୍କିକୁ ରୋକିବାକୁ ଅନୁସୂଚ

ପଦକ୍ଷେପ ପାଇଁ କିଛି ଫଇଟି ଅଛି କି ନାହିଁ ଏହା ଉପରେ ଏକ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ସିସିଟି କହିଲେ ଯେ, ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କର ଫାଙ୍କିକୁ ରୋକିବାକୁ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ମାନବଶ୍ଚ ଆଧାରରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଚୟନ କରାଯାଇ କର ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଉଛି । ହେଲେ ବି, ଅନୁଛେଦ 2.2.5.2 ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଥିବା ପରି, 18 ଟି ମଞ୍ଜୁର ପଞ୍ଜିକୃତ ଠିକାଦାର ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା କର ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ କେବଳ 0.51 ପ୍ରତିଶତ ଠିକାଦାରମାନେ ଉଚ୍ଚ ସମୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବାର ଜଣାଗଲା । ଯେହେତୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା ନିମ୍ନ ଥିଲା, ସମସ୍ତ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦୂରତ ଥିଲା । ମାତ୍ର, ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ମୋଟ କରଦାତାଙ୍କର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା କିମ୍ବା ପ୍ରତିଶତ କର ସମୀକ୍ଷା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଉଲ୍ଲେଖ ନ ଥାଇ “କିଛି ସଂଖ୍ୟାର” କର ଦାତାଙ୍କୁ ଚୟନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନ ଥିଲା ।

ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2013 ରେ ଏହାକୁ ସିସିଟି ଓ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣା ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତରକୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

2.2.9 ଉପସଂହାର

ଓଭାଟ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ ଅଧିନରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ କର ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଚିଡ଼ିଏସ ସଂକ୍ଳିୟାର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଅନେକ ତୃଟି ବିଷୟ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲା । ଚିଡ଼ିଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚିଡ଼ିଏସର ଅଞ୍ଚ / ଅଣସଂଗ୍ରହ ପାଇ ଏସଟିଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ ଓ ଚିଡ଼ିଏସର ଅଞ୍ଚ / ଅଣ ବିୟୋଗ

ହୋଇଥିଲା । ଚିତ୍ରିଏ ଓ ଏସଟିଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଖାତାକୁ ଚିତ୍ରିଏସ ଜମା କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ ଘଟିଥିଲା । ଚିତ୍ରିଏ ଓ ଏସଟିଏ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟର ଅଭାବ ଥିଲା । ବିଭାଗରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସଂକ୍ରିୟା ଦୁର୍ବଳ ଏବଂ ଅପ୍ରଭାବୀ ଥିଲା ।

2.3 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ

ଅଡିଟ୍ ରାଜ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟ କର ରେଞ୍ଜ / ମଣ୍ଡଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଓଭାର, ସିଏସଟି ଓ ଓଇଟି ସମନ୍ୱୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିବାରୁ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କରି ଅନେକ ମାମଲାରେ ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଓ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା ଦ୍ୱାରା କର, ସୁଧ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲା; ଯାହା ଏହି ଅଧିକାରରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଷେପମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା । ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୂଳକ ଏବଂ ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ସମୀକ୍ଷାର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଭଳି ତୃତୀ ପ୍ରତିବର୍ଷ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା କେବଳ ଲାଗି ରହିନଥିଲା, ବରଂ ଆଉ ଏକ ସମୀକ୍ଷା ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତାନ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ନଥିଲା । ଏହି ତୃତୀ ପୁନରାବୃତ୍ତିକୁ ଏଡ଼ାଇବା ନିମନ୍ତେ ସରକାର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍ଗକୁ ବଳଶାଳୀ କରିବା ସହିତ ଆନ୍ତଃନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିକାଶ ଘଟାଇବା ଦରକାର ।

ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର

2.4 ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ପଠିତ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିସୂଚନା ପାଳନ / ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା

ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ଅଧିନିୟମ, 2004 ଓ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ :

- (i) ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଏସ) କ ଦ୍ୱାରା ସମୀକ୍ଷା ପରିଦର୍ଶନ ରିପୋର୍ଟ (ଏଭିଆର) ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଚୁଡ଼ାନ୍ତ କରିବା ଓ ଦ୍ରବ୍ୟର ନିବେଶ ଉପରେ ପ୍ରଦତ୍ତ କର (ଆଇଟିସି) ଜନିତ ପ୍ରାପ୍ୟ ଜମାର ସମୋଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂର୍ବକ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟର କରଯୋଗ୍ୟ କାରବାର (ଟିଟିଓ) ର ସଠିକ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବା;
- (ii) ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କଦ୍ୱାରା ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ନିୟମିତ ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ ସନ୍ତାନ କରାଯାଇଥିବା ସଞ୍ଚ କର ପୈଠ କରର ବିଲମ୍ବିତ ପୈଠ ପାଇଁ ସୁଧ ଓ ଦଣ୍ଡ ସୁଧ ଆରୋପଣ କରିବା;
- (iii) ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସମୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର ସହିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହାରରେ ଜୋରିମାନା ଆରୋପଣ କରିବା;
- (iv) ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସାରେ କର / ସୁଧ / ଜୋରିମାନାର ଦାବି ତଥା ସଂଗ୍ରହ କରିବା;
- (v) ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ବାର୍ଷିକ ସମୀକ୍ଷିତ ହିସାବ ଉପରେ ପ୍ରମାଣିତ ରିପୋର୍ଟ ଉପସ୍ଥାପନ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ।

ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବ୍ୟବସାୟମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କର ଅବଧି ପାଇଁ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଚୁଡ଼ାନ୍ତ କରିବା ସମୟରେ ଉପରୋକ୍ତ କେତକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ପଠିତ ସମୟ ସମୟରେ ଜାରି ହେଉଥିବା ସରକାରୀ ଅଧିସୂଚନା ପାଳନ ନ କରିବା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଷେପମାନଙ୍କରେ ଦର୍ଶାଗଲା :

2.4.1 ନିମ୍ନତର କର ହାର ପ୍ରୟୋଗ ହେତୁ କରର ସଙ୍କ୍ରମଣ

ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 14 (1) ଅଧିନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀ ତାଙ୍କ କରଯୋଗ୍ୟ କାରବାର ଉପରେ କର ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁଠାରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଏଏ) କୌଣସି କର ଅବଧି ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଅଧିନରେ ଥିବା କୌଣସି ସୂଚନା ଆଧାରରେ ଏହି ମତାମତରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀର କାରବାରର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା କୌଣସି ଅଂଶ ସେହି କର ଅବଧି ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ିଛି କିମ୍ବା ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କିମ୍ବା ନିମ୍ନ କର ହାରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଛି, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷ ଶୁଣାଣୀ ନିମନ୍ତେ ଯଥାଯଥ ସୁଯୋଗ ଦେଇ, ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଦେୟ କର ପରିମାଣ ଆକଳନା ପାଇଁ ନିଜର ସର୍ବୋତ୍ତମ ବିଚାରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିପାରିବେ । ଯଦି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ସତ୍ୟ ଥାନ୍ତି ଯେ କରର ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କିମ୍ବା ନିସାରଣ କୌଣସି ଯଥୋଚିତ କାରଣ ବିନା ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଏହି ଧାରା ଅଧିନରେ ଅତିରିକ୍ତ ଭାବେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ଦୁଇ ଗୁଣ ପରିମାଣ, ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଦେବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇପାରିବେ । ଅନୁସୂଚୀ B ର ଭାଗ III ଅଧିନରେ ବିନିର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଥିବାରୁ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ପଞ୍ଜୀ 12.5 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

କଟକ I (ପଶ୍ଚିମ) ମଣ୍ଡଳର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ରେ ସମାକ୍ଷା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀ ଯିଏକି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପଞ୍ଜୀର କ୍ରୟ ଓ ବିକ୍ରୟରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲା, କର ଫାଙ୍କ୍ ରିପୋର୍ଟ (ଟିଇଆର) ଆଧାରରେ ଜାନୁଆରୀ 2012 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥିଲା । ଅପ୍ରେଲ 2008 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2009 କର ଅବଧି ପାଇଁ ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 ଅଧିନରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂପାନ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ 28.19 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କ୍ରୟ ସଂଗୋପନ ଅବଧାରିତ କରିଥିଲେ ଏବଂ 12.5 ପ୍ରତିଶତ ପ୍ରକୃତ କର ହାର ବଦଳରେ ତାହା ଉପରେ ଗୁଣି ପ୍ରତିଶତ କର ହାରରେ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ

2.40 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କରର ସଙ୍କ୍ରମଣ

ହୋଇଥିଲା । ଏହାବ୍ୟତୀତ, 4.79 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଏହାକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ମଇ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ରେ 10.57 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଦାବି ଦେବାକୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦାବି ନୋଟିସ ସହ ସଂଗୋଧନ ଆଦେଶ ପଠାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ କି 7.19 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଭେଦାତ୍ମକ କର ଦେୟତା ମିଶିଥିଲା ।

2.4.2 ମାନାଦର୍ଶର ଭ୍ରମାତ୍ମକ ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ କରର ସ୍ୱକ୍ଷାରୋପଣ

ଓଭାର ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 61 (1) ସହ ପଠିତ ଓଭାର ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 67 (4) ଅଧିନରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ତିଆରି ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରୁଥିବା ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟ ପୁଞ୍ଜିଗତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ନିବେଶର କୁନ୍ୟ, ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ତିଆରି ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ, ନିର୍ମାଣ ହିସାବକୁ ମିଶାଇ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ, ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରି ଏବଂ ନିବେଶର ସାମନ ହିସାବ, ନିଶ୍ଚିତତଃ ଦ୍ରବ୍ୟ, ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ ଦ୍ରବ୍ୟ, କାଲେଣି ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକର ସତ୍ୟ ଓ ଅଦ୍ୟବଧି ହିସାବ ରଖିବ । ଅଧିନିୟମରେ ଧାର 42 (5) ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛି ଯେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର ପରିମାଣର ସମାନ ଦୁଇଗୁଣ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଓଡ଼ିଶାର ସିସିଟି ଟାଙ୍କର 31 ଅକ୍ଟୋବର 2009 ତାରିଖ ତିଠିରେ ସ୍ୱଞ୍ଜ ଲୁହାର ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ନିବେଶ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନାଦର୍ଶ (ସିଅନ) କୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଥିଲେ । ଅଧିନିୟମର ଅନୁସୂଚୀ B ର ଭାଗ II ର ଏଣ୍ଟ୍ରି ସଂଖ୍ୟା 68 ଅନୁସାରେ ସ୍ୱଞ୍ଜ ଲୁହା ଚାରି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

1 ଅପ୍ରେଲ 2009 ରୁ 31 ମଇ 2010 କର ଅବଧି ପାଇଁ କଟକ - ରେଞ୍ଜରେ ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2011 ରେ ବିଭାଗୀୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଅଙ୍ଗର ଟିକିଆରରେ ଥିବା ମନ୍ତବ୍ୟ ଆଧାରରେ 28 ଜୁନ 2011 ରେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ସିଅନ ଅନୁସାରେ 1 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ସ୍ୱଞ୍ଜ ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ 1.6 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ଉପରୋକ୍ତ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ, 62-64 ଗ୍ରେଡ଼ର 2.02 ଲକ୍ଷ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍) ସାଇଜ୍ କରା ହୋଇଥିବା ଲୁହା ପଥରକୁ

କଞ୍ଚାମାଲ ରୂପେ ବିନିଯୋଗ କଲେ ତାର ପ୍ରତିବେଦନରେ 1.26 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ର ସ୍ୱଞ୍ଜ ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ ହେବା କଥା । ମାତ୍ର, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂଡ଼ାନ୍ତ କଲାବେଳେ, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ 1.7 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ସାଇଜ୍ କରା ଲୁହାପଥରର ଏକ ଉଚ୍ଚ ଅନୁପାତକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ 1.19 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ର ସ୍ୱଞ୍ଜ ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲେ । ଏହିପରି, ଓଡ଼ିଶାର ସିସିଟିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସିଅନକୁ ନ ମାନିବା ଯୋଗୁଁ ଅପ୍ରେଲ 2009 ରୁ ମଇ 2010 ମଧ୍ୟରେ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପ୍ରତି 13,161 ଟଙ୍କାର ପ୍ରଚଳିତ ହାରରେ (ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ) 9.78 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 7,434 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ର ସ୍ୱଞ୍ଜ ଲୁହା ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାରବାର ଉପରେ ଚାରି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର 39.13 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ ହେବା କଥା । ଏହାବ୍ୟତୀତ, 78.27 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ମାମଲାଟିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଜୁନ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀକୁ ପୁନଃନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ନୋଟିସ ପଠାଯାଇଥିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2013) । ରୂଡ଼ାନ୍ତ ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2013) ।

2.4.3 କଟନ୍‌ସାର୍ଟି କପା ସୂତା ଉପରେ କର ନିଷ୍କାରଣ

ଓଭାର୍ଡ ଅଧିନିୟମ 2004 ର ଧାରା 2 (56) ସହ ଓଭାର୍ଡ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 6 ଅଧିନରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ କୌଣସି ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହାରରେ ତାର କରଯୋଗ୍ୟ କାରବାର ଉପରେ କର ଦେବ । ଓଭାର୍ଡ ଅଧିନିୟମ, 2005 ର ଭାଗ 11 ର B ଅନୁସୂଚୀର କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 38 ଅନୁସାରେ କପା କଟା ସୂତା ଗୁଡ଼ି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ହେବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 38 ରେ ଏହା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ, ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ସନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ଯାଞ୍ଚ ହେବ ଏବଂ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଦେୟ କର ଠାରୁ କମ କର ଦେଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ବାକିଥିବା କର ଓ ତାହା ଉପରେ ମାସିକ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ସୁଧ (ଅଧିନିୟମ ଧାରା 34) ରିଟର୍ଣ୍ଣର ଦେୟ ତାରିଖ ଠାରୁ କର ପ୍ରଦାନର ତାରିଖ କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦେଶ, ଯେଉଁ ତାରିଖ ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିଥିବ ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିବେ ଏବଂ ଯଦି ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ସୁଧ ଓ କର ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେବେ, କମିଶନର ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ନିମନ୍ତେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରି, ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଠାରୁ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦେଶ ଦିନ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ତାରିଖ ଶାନ୍ତ ଆସିଥିବ ସେହିଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାସିକ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଜୋରିମାନା ପ୍ରଦାନ ନିମନ୍ତେ ଆଦେଶ ଦେଇପାରିବେ । ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 42(5) ଅଧିନରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ସମାନ ଦୁଇଗୁଣା ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ ।

(a) ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ଜୁନ 2010 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ଅବଧି ପାଇଁ ଦୁଇଟି ମଣ୍ଡଳର²⁷ ତିନିଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନାଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ, ଅଗଷ୍ଟ 2012 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ମଧ୍ୟରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଉପରୋକ୍ତ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ କପା କଟା ସୂତାକୁ ରଙ୍ଗ କରି ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ 11.97 କୋଟି ଟଙ୍କାର କପାସୂତା ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର, କପାସୂତାକୁ କରମୁକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ବିବେଚନା କରି ତାହା ଉପରେ 47.90 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ଦେଇନଥିଲେ । ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ଏହି ଯୁକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ 47.90 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କରର ନିଷ୍କାରଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହାବ୍ୟତୀତ 95.80 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

(b) ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ମଇ 2012 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ଅବଧି ପାଇଁ ତିନିଗୋଟି ମଣ୍ଡଳର²⁸ ଛଅଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆବଧିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ, ଅଗଷ୍ଟ

2012 ରୁ ମଇ 2013 ମଧ୍ୟରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ଯଦିଓ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଆବଧିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣରେ ଛଅଗୋଟି ମାମଲାରେ 15.68 କୋଟି ଟଙ୍କାର କପାସୂତା ବିକ୍ରି କାରବାର ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, ହେଲେ କାରବାରକୁ କର ମୁକ୍ତ ବିକ୍ରି ହିସାବରେ ବିବେଚନା କରି ତାହା ଉପରେ କୌଣସି କର ଦେଇନଥିଲେ । ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନ କରି ରିଟର୍ଣ୍ଣଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାହା ଉପରେ 62.74 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ଓ 24.72 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଦେବାକୁ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ କୌଣସି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିନଥିଲେ । ତେଣୁ, 87.46 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ଓ ସୁଧର ନିଷ୍କାରଣ ହୋଇଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଅଗଷ୍ଟ 2012 ରୁ ଜାନୁଆରୀ 2013 ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୋଟି ମାମଲାରେ ଗୁଜରାଟ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିଥିଲେ ଯେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ ଓ ନିଆଯାଇଥିବା ପଦକ୍ଷେପକୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୁଇଗୋଟି ମାମଲାରେ ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଗଷ୍ଟ 2012 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିଲେ ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳରୁ

²⁷ ବରଗଡ଼ ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମ-I ।
²⁸ ବରଗଡ଼, ଗଞ୍ଜାମ-I ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମ-II ।

କପା କିଣି ସେଥିରୁ ହ୍ୟାକ୍ ରୂପରେ କପାସୂତା ତିଆରି କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର, ପ୍ରକୃତ ତଥ୍ୟ ହେଲା ବ୍ୟବସାୟମାନେ କମ୍ପାନୀଲ ଯଥା କପାସୂତା ରସାୟନ, ରଙ୍ଗ ଆଦି ବ୍ୟବହାର କରି ଏହାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର (ଆରସି) ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲାପରି କପା ନଥିଲା ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦେଶରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇନଥିଲା । ସୁତରାଂ, କପା ବିକ୍ରି କାରବାର ଉପଯୁକ୍ତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2014 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ଜାନୁଆରୀ 2014 ରେ ବରଗଡ଼ ମଣ୍ଡଳର ତିନିଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପୁନର୍ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ 40.74 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ କର ଓ 81.48 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ବାବଦ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରାଯାଇଥିଲା ।

2.4.4 ଶୁଳ୍କ ହକ୍‌ଦାରୀ ପାସ ବହି ଉପରେ କରର ଅନାରୋପଣ

ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 12 ଅଧିନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟବସାୟୀ ଯିଏ କି କୌଣସି ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀ କିମ୍ବା ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ କରଯୋଗ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ କିଣେ କିମ୍ବା ଗ୍ରହଣ କରେ ଯେଉଁଥିରେ କି କୌଣସି କର ଦିଆଯାଇ ନଥାଏ, ଏବଂ ଯଦି ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସେହି କ୍ରୟ କିମ୍ବା ଗ୍ରହଣ ପରେ, ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ, ବାହାରେ କିମ୍ବା ଭାରତ ବାହାରକୁ ରିପୋର୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିକ୍ରି ନହୋଇ କର ପ୍ରଦାନ ବିନା ଅନ୍ୟ ଉପାୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ, ତେବେ ସେ ପ୍ରଚଳିତ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ କିମ୍ବା କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ କର ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 42 (5) ରେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ସମାନ ଦୁଇଗୁଣ ପରିମାଣର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ହେବ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 34 ଅଧିନରେ, ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟୀ ତାଙ୍କର ସାମୟିକ (ମାସିକ) ରିଟର୍ଣ୍ଣ ସହ ଦେୟ କର ଦେବାରେ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଦେବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିବା କର ଉପରେ ମାସିକ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ସୁଧ ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ସମସ୍ତ ଅସ୍ୱର୍ଣ୍ଣନୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା ଶୁଳ୍କ ହକ୍‌ଦାରୀ ପାସ ବହି ଗୁଡ଼ି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2009 କର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର-III ମଣ୍ଡଳର ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଜୁନ 2012 ରେ ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ଏକ ଘୋଷଣାପତ୍ର ବଳରେ ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ଥିବା ତାଙ୍କର ଶାଖା / ପ୍ରେରଣ ଅଭିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ନିଚକକୁ କର ଦେୟ ବିନା 10.88 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଶୁଳ୍କ ହକ୍‌ଦାରୀ ପାସ ବହି (ଡିଇପିବି)କୁ କଟକ ଠାରେ ଥିବା ବୈଦେଶିକ ବାଣିଜ୍ୟ ମହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଡିଜିଏଫଟି)ଙ୍କ ଠାରୁ ଗ୍ରହଣ କରି ତାକୁ ପୁଣି ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହିଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କୌଣସି କର ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଡିଇପିବିର ପ୍ରାପ୍ତିମୂଲ୍ୟ ଗୁଡ଼ି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ

ଥିଲା । କିନ୍ତୁ (ଡିସେମ୍ବର 2010 ଓ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2011) ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବ୍ୟବସାୟୀର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୁଡ଼ାନ୍ତ କଲାବେଳେ 43.54 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସେହି କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ । ଏହାବ୍ୟତୀତ, ବ୍ୟବସାୟୀଜଣକ ଉପରେ 87.08 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ମାମଲାଟିକୁ ଅଡିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2014 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ 28 ଫେବୃୟାରୀ 2013 ରେ ପୁନର୍ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ 1.13 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରାଯାଇଥିଲା ।

2.4.5 ବାର୍ଷିକ ସମୀକ୍ଷିତ ହିସାବ ଉପରେ ପ୍ରମାଣିତ ରିପୋର୍ଟ ଉପସ୍ଥାପନ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ

ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 65 ସହ ପଠିତ ତଦଧିନ ଓଭାର୍ ନିୟମାବଳୀ, 2005 ର ନିୟମ 73 ଅଧିନରେ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ମୋଟ କାରବାର ଗୋଟିଏ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 40 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ହେଲେ ସେ ସେହି ବର୍ଷର ସମୀକ୍ଷିତ ହିସାବକୁ କୌଣସି କଷ୍ଟ ଆକାରଖାଣ୍ଡ / ଗୁଣାଣି ଆକାରଖାଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ କରାଇ ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟର ଏକ ଅବିକଳ ନକଲ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 31 ଅକ୍ଟୋବର ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶାର ବାଣିଜ୍ୟ କର କମିଶନରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2009 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରେଜିଷ୍ଟରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ପାଇଁ ଓ ମଣ୍ଡଳ ସ୍ତରରେ ସେହି ହିସାବର ସମୟାନୁଯାୟୀ ଦାଖଲକୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ କର ସମୀକ୍ଷା ବେଳେ ଏକ ସୂଚନା ରୂପେ କାମରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଦେବେ । ଅଧିନିୟମରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ହିସାବ ସମୀକ୍ଷା ଦାଖଲ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେଲେ କିମ୍ବା ବିଳମ୍ବରେ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ଶୁଣାଣି ନିମନ୍ତେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଳମ୍ବିତ ଦିନଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଦିନକୁ 100 ଟଙ୍କା ହିସାବରେ ଜୋରିମାନା ଆରୋପଣ କରିବେ ।

ଅପ୍ରେଲ 2012 ଓ ଜାନୁଆରୀ 2013 ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅକ୍ଟୋବର 2011 ଠାରୁ 21 ଗୋଟି ମଣ୍ଡଳମାନଙ୍କରେ²⁹ ଥିବା ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ସମୀକ୍ଷା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ପୂର୍ବ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2010- 11 ରେ ମୋଟ କାରବାରର ପରିମାଣ 40 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ଥିବା 5,542 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ସେମାନଙ୍କ ବାର୍ଷିକ ପ୍ରମାଣିତ ସମୀକ୍ଷିତ ହିସାବର ନକଲଗୁଡ଼ିକ (ସିଏଏସ) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଦେଇନଥିଲେ । ଅଡ଼ିଟ୍ ପୁନଶ୍ଚ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ କେତେକ ମଣ୍ଡଳରେ ବାର୍ଷିକ ସମୀକ୍ଷିତ ହିସାବର ନକଲଗୁଡ଼ିକର ଗ୍ରହଣକୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିବାକୁ କୌଣସି ନଥିପତ୍ର / ରେଜିଷ୍ଟରର ସମୟାନୁଯାୟୀ ଅନୁରକ୍ଷଣ ହୋଇନଥିଲା । ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଏହା ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ

ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ତେଣୁ ରିପୋର୍ଟର ନକଲର 182 ଦିନରୁ 427 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଳମ୍ବିତ ଦାଖଲ ପାଇଁ 15.96 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା / ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ଥିଲା (ସଂଲଗ୍ନକ-1) ।

ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ଜୁନ / ଜୁଲାଇ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ଭୁବନେଶ୍ୱର -II ମଣ୍ଡଳର ସମସ୍ତ 394 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ପଠାଯାଇଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 131 ଜଣ ଅଣ ଜବାବୀ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ 74.71 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଆଦେଶ ଜାରି ହୋଇଥିଲା କଟକ-II ମଣ୍ଡଳର 188 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ଏବଂ କଟକ -I କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମଣ୍ଡଳର 77 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ପରେ ପରେ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ପଠାଯାଇଥିଲା । ବଡ଼ବିଲ ମଣ୍ଡଳର 221 ଜଣ ଖୁଲାପକାରୀ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବରଗଡ଼ ମଣ୍ଡଳର 74 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ 16 ଟି ମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳି ନ ଥିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2014) । ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ରୂପାନ୍ତ ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

²⁹ ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ବଡ଼ବିଲ, ବରଗଡ଼, ଭଦ୍ରକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-I, ଭୁବନେଶ୍ୱର-II, ଭୁବନେଶ୍ୱର-III, କଟକ-I କେନ୍ଦ୍ରୀୟ, କଟକ-I ପଶ୍ଚିମ, କଟକ-II, ଗଞ୍ଜାମ-I, ଜଗତସିଂହପୁର, ଜଟଣା, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, ଜଲାହାଣ୍ଡି, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନୟାଗଡ଼, ପୁରୀ, ରାଉରକେଲା-I ଏବଂ ସମଲପୁର-I ।

2.4.6 ଦାବି ଅଛଗିତ କର ଓ ଜୋରିମାନା ସହ ସୁଧର ଅନାଦାୟ

ଓଭାଟ୍ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 50 (4 ରୁ 7) ଅନୁଯାୟୀ ଚନ୍ଦ୍ରଧନ ଧାରା 39, 40, 42 ରୁ 45 ଅଧିନରେ ହୋଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ନିଟ୍ କର, ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନା ଦେୟ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି ତାରିଖରୁ 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ, ଏଥିରେ ବିଫଳ ହେଲେ, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷ ରଖିବାକୁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିସାରିବା ପରେ ସେହି ରାଶି ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦେୟ ତାରିଖ ଠାରୁ ମାସିକ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ଏହଛଡ଼ା, ଉପରଲିଖିତ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ କୌଣସି ପରିମାଣର କର ପ୍ରଦାନରେ ଖୁଲାପ କରେ, ତେବେ ସେ ରାଶି ଉପରେ ପ୍ରଦାନ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ପ୍ରଦାନର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦେୟ ତାରିଖ ଠାରୁ ମାସିକ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ସୁଧ ଦେବାକୁ ହେବ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 50 (4) ଏବଂ (5) ଅଧିନରେ ପଠାଯାଇଥିବା ନୋଟିସ୍ ଅନୁସାରେ ପ୍ରଦାନର ଦେୟ ତାରିଖ ପରେ ପ୍ରଦାନ ହୋଇନଥିବା ସମସ୍ତ ରାଶି ଅଧିନିୟମକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ଅନୁସୂଚୀ E ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ସରକାରୀ ଦାବିର ବକେୟା ରୂପେ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ହେବ ।

ଜୁଲାଇ 2012 ରେ ଜଗତସିଂହପୁର ମଣ୍ଡଳର ଦାବି ସଂଗ୍ରହ ରେଜିଷ୍ଟରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ମଇ 2006 ରୁ 26 ଜୁଲାଇ 2007 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ଅବଧି ପାଇଁ ଦୁଇଜଣ ଅଣ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର, ଜାଲିଆତି ମାମଲା ରିପୋର୍ଟ (ଏଫ୍‌ସିଆର) ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୁଦ୍ଧାନ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ 2.54 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଓ ଜୋରିମାନା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରି 29 ଅକ୍ଟୋବର 2008 ରେ ଉପରେ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ପଠାଇଥିଲେ ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଏକ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ତାହା ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ମାତ୍ର, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କୁ 25 ଅଗଷ୍ଟ 2009 ରେ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ (ଏସ୍‌ସିଏନ୍) ଜାରି ଛଡ଼ା ସମାକ୍ଷା

ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରକାରୀ ଦେୟର ଆଦାୟ ପାଇଁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କଲେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦେୟକୁ ପ୍ରଦାନ କଲେ ନାହିଁ । ଏଫ୍‌ସିଆର ଉପରେ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ବ୍ରିଟ୍ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ 2.54 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦେୟ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଓଭାଟ୍ ଅଧିନିୟମର ଅନୁସୂଚୀ E ଅଧିନରେ କର ଅସୁଲି (ଟିଆର) କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେଲେ ସୁଧ ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ହେବ ।

ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଜୁଲାଇ 2012 ରେ କହିଲେ ଯେ ସେହି ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଏକତରଫା ଭାବେ ରୁଦ୍ଧାନ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ସହ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦେଶକୁ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଲଟକା ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା; ସୁତରାଂ ଦାବି ଦେୟକୁ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ କୌଣସି ସୁଯୋଗ ନଥିଲା । ମାତ୍ର, ଏହା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଓଭାଟ୍ ଅଧିନିୟମକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ଅନୁସୂଚୀ E ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ସରକାରୀ ଦେୟର ଆଦାୟ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଉପାୟ କରିନ ଥିଲେ ।

ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2014 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କର ଅସୁଲି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାର ଅନ୍ତିମ ଆଦେଶ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଥିଲା । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ପ୍ରତିବେଦନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଠିକଣାରେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ଅନୁପସ୍ଥିତ ଥିବା କାରଣରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦେଶ ଓ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇ ପାରିନଥିଲା ।

2.4.7 ବିଳମ୍ବରେ କର ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ

ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 33 (5) ଅଧିନରେ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କଲା ପରେ ଦେଖିଲା ଯେ ତା ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା କର ଠାରୁ କିଛି ଅଧିକ ପରିମାଣର କର ଦେୟ ରହିଯାଇଛି, ସେ ପୁଣି ଗୋଟିଏ ସଂଶୋଧିତ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରି ସେଇକୃତ ଭାବେ ତାହା ଦର୍ଶାଇବେ । ମାତ୍ର, କର ସମାପ୍ତ ପାଇଁ ନୋଟିସ୍ ଗ୍ରହଣର ପରେ ଏପରି କୌଣସି ଘୋଷଣା ଗୃହୀତ ହେବନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 34 (1) ଓ (2) ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ, ଯିଏ କି ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ତାଙ୍କ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ମୁତାବକ କୌଣସି ଅବଧିର କର ଦେୟ ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ନଥାଇ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ସେହି ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ମୁତାବକ ଯେଉଁ କର ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ବିଫଳ ହୋଇଥିବେ, ସେହି କର ପରିମାଣ ଉପରେ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନ ଠାରୁ କର ପ୍ରଦାନ ତାରିଖ କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆଦେଶ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ଦିନ ଆଦେଶ ହୋଇଥିବା ସେହି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ସୁଧ ଦେବାକୁ ଦାୟୀ ରହିବେ । ଯଦି ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣଙ୍କ ଉପରୋକ୍ତ ସୁଧ ଓ କର ପ୍ରଦାନରେ ବିଫଳ ହେଲେ, କମିଶନର ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ନିମନ୍ତେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ଦେଇ, ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଠାରୁ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆଦେଶ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯାହା ଆଗ ଆସିଥିବ, ସେହି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାସିକ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଜୋରିମାନା ପ୍ରଦାନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆଦେଶ ଦେଇ ପାରିବେ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 38 ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ସତ୍ୟାପନ ନିମିତ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଣନାର ସଠିକତା, ସଠିକ କର ଓ ସୁଧ ହାରର ପ୍ରୟୋଗ ଆଦିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବେ ।

(a) ମଇ ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ଅଗଷ୍ଟ 2011 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ଅବଧି ପାଇଁ ଦୁଇଟି ରେଞ୍ଜି³⁰ ଓ ତିନୋଟି ମଣ୍ଡଳ³¹ ସମାପ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ସମାପ୍ତ ଦେଖିଲା ଯେ ସାତଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ 152 ଟି କର ଅବଧି ପାଇଁ 6.04 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଦେୟ ଦୁଇ ଦିନରୁ 1,559 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଳମ୍ବରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦେୟ ତାରିଖ ପରେ କିମ୍ବା କର ସମାପ୍ତ ପାଇଁ ନୋଟିସ୍ ଜାରି ପରେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଯଦିଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅପ୍ରେଲ 2011 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତଗୁଡ଼ିକୁ ରୁଡ଼ାନ୍ତ କରିଥିଲେ, ତେବେ 6.04 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଦେୟ ଉପରେ ଏକ ପ୍ରତିଶତ (ମାସିକ) ହାରରେ 7.97 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଏବଂ 6.12 କୋଟି ଟଙ୍କା ଉପରେ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ (ମାସିକ) କର ହାରରେ 17.53 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଯଥାକ୍ରମେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ ।

(b) 2011-12 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆଠଟି ମଣ୍ଡଳ³² ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ସୂଚନା ପତ୍ର³³ (ଭାଟିସ୍) ରୁ ଲକ୍ଷ କର ପ୍ରଦାନର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ଓ ସନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରିଟର୍ଣ୍ଣ, ଟ୍ରେଜେରୀ ଅନୁସୂଚୀ, ପ୍ରୋଗ୍ରେସିଭ କଲେକସନ ରେଜିଷ୍ଟର ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନଥିପତ୍ରରେ ମିଳିଥିବା କର ଦେୟର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଗଷ୍ଟ 2012 ଓ ଫେବୃୟାରୀ

2013 ରେ ଅକ୍ଟୋବର ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ 697 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ 1,472 ଟି କର ଅବଧି ପାଇଁ ଦୁଇ ଦିନରୁ 443 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଳମ୍ବରେ 30.46 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର, ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ରିଟର୍ଣ୍ଣକୁ ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ 25.65 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ କିମ୍ବା 52.58 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିନଥିଲେ ।

³⁰ ବଲାଙ୍ଗୀର ଏବଂ ସମଲପୁର ।
³¹ ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରକ ଏବଂ ସମଲପୁର-II ।
³² ଅନୁଗୁଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-II, କଟକ-II, କଟକ -I କେନ୍ଦ୍ରୀୟ, ରାଉରକେଲା-I, ରାଉରକେଲା-II, କୋରାପୁଟ ଏବଂ ନୟାଗଡ଼ ।
³³ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ସୂଚନା ପତ୍ର ।

ଏହିପରି ଭାବରେ, 1,624 ଟି କର ଅବଧି ପାଇଁ ଦୁଇ ଗୋଟି ରେଞ୍ଜ ଓ ସାତ ଗୋଟି ମଣ୍ଡଳର 704 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନା ଅନାରୋପଣର ମୋଟ ପରିମାଣ ଉପରୋକ୍ତ (a) ଓ (b) ମାମଲାରେ 1.04 କୋଟି ଟଙ୍କା ହୋଇଥିଲା (ସଂଲଗ୍ନକ - II) ।

ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଅଗଷ୍ଟ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ରାଉରକେଲା -I ମଣ୍ଡଳର 668 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା; କୋରାପୁଟ ମଣ୍ଡଳ 12.01 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପଠାଇଥିବା ବେଳେ ଅବଶିଷ୍ଟ 17 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା; ଭୁବନେଶ୍ୱର -II ମଣ୍ଡଳ 14 ଟି ମାମଲାରେ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିଥିଲା ବେଳେ 15 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ନିଜଆଡୁ କର ସହ ସୁଧ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଏବଂ 39 ଟି ମାମଲାରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ସମୟ ସାମା ଭିତରେ କର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ରେଞ୍ଜ ଓ ମଣ୍ଡଳମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ୍ 2014) ।

2.4.8 ଯତ୍ନପାତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଯତ୍ନାଂଶର କ୍ରୟ ଉପରେ ଅଗ୍ରହଣୀୟ ନିବେଶ କର ଜମା ମଞ୍ଚୁରୀ

ଓଭାଟ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 20(3)(b) ଓ ତଦଧିନ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ସହ ପଠିତ 28 ମଇ 2008 ର ସରକାରୀ ଅଧିସୂଚନା ଅଧିନରେ 1 ଜୁନ 2008 କିମ୍ବା ତା ପରେ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ଅଧିନିୟମ 2(8) ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ପୁଞ୍ଜିଗତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା କାରଖାନା ଓ ଯତ୍ନପାତ୍ରର ଉପକରଣ ଓ ଯତ୍ନାଂଶ ଉପରେ ନିବେଶ କର ଜମା ମଞ୍ଚୁର ହେବ ଯାହା ଉପାଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସିଧାସଳଖ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରୁଥିବ । ତେଣୁ 1 ଜୁନ 2008 ପୂର୍ବରୁ କ୍ରୟ କରାଯାଇ ଥିବା କାରଖାନା ଓ ଯତ୍ନପାତ୍ରର ଉପକରଣ ଓ ଯତ୍ନାଂଶ ଉପରେ ନିବେଶ କର ଜମାର ଦାବି କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ପୁନଶ୍ଚ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 42(5) ଅଧିନରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ଦୁଇଗୁଣା ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ ।

ଯାଜପୁର ରେଞ୍ଜର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ 1 ଏପ୍ରିଲ 2005 ରୁ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2006 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ଅବଧି ପାଇଁ ଲୁହା ଓ ମାଙ୍ଗାନିଜ ପଥର ଉତ୍ତୋଳନ କରି ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଅପିଲେଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂପାନ୍ତ କଲାବେଳେ (ଅଗଷ୍ଟ 2012), ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ 1 ଜୁନ 2008 ପୂର୍ବରୁ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା କାରଖାନା ଓ ଯତ୍ନପାତ୍ରର ଯତ୍ନାଂଶ ଉପରେ 46.78 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବେଶ କର ଜମାକୁ ମଞ୍ଚୁର କରିଥିଲେ, ଯାହାକି ଅଗ୍ରହଣୀୟ ଥିଲା । ଏହାବ୍ୟତୀତ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 42

(5) ଅଧିନରେ 93.56 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ଉପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଟିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ମଇ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ପୁଞ୍ଜିଗତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅଣସଗୋଧ୍ୟତ ସଂଜ୍ଞା ଆଧାରରେ ଯତ୍ନପାତ୍ରର ଯତ୍ନାଂଶ ଉପରେ ନିବେଶ କର ଜମା ପାଇବାକୁ ବ୍ୟବସାୟୀଜଣକ ଦାବିଦାର ଥିଲା; ଯେହେତୁ ଯତ୍ନାଂଶ କାରଖାନା ଓ ଯତ୍ନପାତ୍ରର ଯତ୍ନାଂଶର ସଂଜ୍ଞାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଯୁକ୍ତି ଏହି ତଥ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗ୍ରହଣ ଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା ଯେ ଉକ୍ତ ସଂଜ୍ଞାରେ ଏହି କେତୋଟି ଶବ୍ଦ ଯଥା “ଯତ୍ନପାତ୍ର ଓ ଯତ୍ନାଂଶ ମିଶିବ”ର ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ 28 ମଇ 2008 ରେ ହୋଇଥିଲା । ଯାହାର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଓଭାଟ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 2 (8) ଅଧିନରେ ପୁଞ୍ଜିଗତ ଦ୍ରବ୍ୟର ସଂଜ୍ଞାରେ ଯତ୍ନପାତ୍ର ଓ ଯତ୍ନାଂଶର ଆଗାମୀ ସମୟ ପାଇଁ ଭାବେ ମିଶାଇବା ସୁତରାଂ ଏହା 1 ଜୁନ 2008 ରୁ କେବଳ ପ୍ରଭାବୀ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ପୂର୍ବ ସମୟରୁ ନୁହେଁ ।

2.4.9 କରର ସମ୍ମାନଦେୟ

ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 38 ଓ ତଦଧିନ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ସହ ପଠିତ 28 ଏପ୍ରିଲ 2008 ତାରିଖରେ ଜାରି ଓଡ଼ିଶାର ସିସିଟିଙ୍କର ଅନୁଦେଶ ଅଧିନରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଣନାର ସଠିକତା ଓ ସେଥିରେ ଥିବା ନିବେଶ କର ଜମାର ଦାବିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରିଟର୍ଣ୍ଣକୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯିବ । ଯାଞ୍ଚ ଫଳରେ ଯଦି କୌଣସି ଭୁଲର ସନ୍ଦାନ ହୁଏ, ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ସୁଧ ସହ ଅତିରିକ୍ତ କରର ପରିମାଣର ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ଏକ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିବେ । 26 ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ରେ ସରକାର 1 ଅପ୍ରେଲ 2011 ରୁ ପ୍ରଭାବା ହେଉଥିବା ଅଧିନିୟମରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିବା ଅନୁସୂଚୀର ଭାଗ-III ଅଧିନରେ ନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର କର ହାରକୁ 12.5 ପ୍ରତିଶତରୁ 13.5 ପ୍ରତିଶତକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ଅଧିସୂଚିତ କରିଥିଲେ ।

(a) ନଭେମ୍ବର 2012 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ମଧ୍ୟରେ, ଚାରିଟି ମଣ୍ଡଳରେ³⁴ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ସୂଚନା ପଦ୍ଧତି (ଭାଟିସ୍)ରୁ ଲକ୍ଷ କର ପ୍ରଦାନର ବିଶଦ ସୂଚନାର (ଡ଼ାଟା) ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ 105 ଟି ମାମଲାରେ 95 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ 2011-12 ବର୍ଷ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟଯୋଗ୍ୟ କର ଉପରେ 13.5 ପ୍ରତିଶତ କର ହାରରେ 1.01 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଦେୟତା ବଦଳରେ ଅନୁସୂଚୀରେ ବିନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ହୋଇ ନଥିବା 7.49 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରି କାରବାର ଉପରେ ନିମ୍ନ କର ହାରରେ 80.19 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ପ୍ରଦାନ / ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ଯାହା ଫଳରେ 20.95 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ସମ୍ମାନଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଅଗଷ୍ଟ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ଦେୟ ଆଦାୟ ପାଇଁ ରାଉରକେଲା ମଣ୍ଡଳର ଏସିସିଟିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 54 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ନୋଟିସ୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏସିସିଟି କୋରାପୁଟ ମଣ୍ଡଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 10 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ନୋଟିସ୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ତିନିଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ସେମାନଙ୍କର ଦେୟ 3,661 ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ, ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ଦେୟଯୋଗ୍ୟ କର ଠାରୁ ନିବେଶ କର ବେଶି ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ପାଞ୍ଚଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ନୋଟିସ୍ ର ଉତ୍ତର ଦେବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ରୂଡ୍ରାକ୍ତ ଉତ୍ତର ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

(b) ଦୁଇଟି ମଣ୍ଡଳରେ³⁵ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକୃତ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ସୂଚନା ପଦ୍ଧତି(ଭାଟିସ୍)ରୁ ଲକ୍ଷ କର ପ୍ରଦାନର ବିଶଦ ସୂଚନା (ଡ଼ାଟା) ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଡ଼ିସେମ୍ବର 2013 ରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ଅପ୍ରେଲ ରୁ ଡ଼ିସେମ୍ବର 2011 ମଧ୍ୟରେ 38 ଟି କର ଅବଧି ପାଇଁ 37 ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ 12.13 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦ୍ରବ୍ୟର କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଚାରି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ 48.51 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସଠିକ୍ କର ଦାୟତା ବଦଳରେ 20.12 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ପ୍ରଦାନ / ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଏହାଫଳରେ 28.39 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦାନ ହୋଇଥିଲା ।

ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଡ଼ିସେମ୍ବର 2012 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଏଏ) କହିଲେ ଯେ ଦେୟ ଆଦାୟ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନିଆଯିବ ଏବଂ ଅଡ଼ିଟ୍ ରୁ ରୂଡ୍ରାକ୍ତ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଜୁନ 2013 ରେ ଏ ବିଷୟଟିକୁ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ 2013 ରେ ଓଡ଼ିଶାର ସିସିଟିଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ବିଷୟଟିକୁ ଆଣିଥିଲା । ଉତ୍ତର ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

³⁴ ରାଉରକେଲା-I, ବଲାଙ୍ଗୀର, ରାୟଗଡ଼ା ଏବଂ କୋରାପୁଟ ।
³⁵ ବଲାଙ୍ଗୀର ଏବଂ ରାଉରକେଲା-I ।

2.4.10 ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଉପରେ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ

ଓଭାର୍ଟ ଅଧିନିୟମ 2004 ର ଧାରା 42 (1) ଓ (5) ଅନୁଯାୟୀ କର ସମାକ୍ଷା ଫଳରେ ଯଦି କୌଣସି ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଯଥା କ୍ରମ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା ଉତ୍ତର ସଂଗୋପନ, ନିବେଶ କର ଜମାର ଦାବି ସହିତ ବିଦ୍ୟୋଗର ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାବି କିମ୍ବା କର ଫାଙ୍କ କିମ୍ବା ବ୍ୟବସାୟକର ଦାୟାଦୁକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ଅଧିନିୟମର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଆଦିର ସନ୍ଦାନ ହୁଏ, ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସାୟକ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୁଏ, ଯେଉଁଥିରେ କି ବ୍ୟବସାୟକ ବିରୋଧରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର ପରିମାଣର ଦୁଇଗୁଣା ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଜୁନ୍ 2012 ଏବଂ ଜାନୁୟାରୀ 2013 ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ରେଞ୍ଜ³⁶ ଓ ପାଞ୍ଚଟି ମଣ୍ଡଳ³⁷ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2010 ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କର ଅବଧି ପାଇଁ ପାଞ୍ଚଜଣ ବ୍ୟବସାୟକର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୁଡ଼ାନ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅଧିନିୟମର ବିଭିନ୍ନ

ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟତାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ପାଇଁ 76.53 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ କର ଫେରୁଥିବା 2010 ଓ ଅକ୍ଟୋବର 2011 ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ, ସେମାନେ ଅତିରିକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ସମାନ ଦୁଇଗୁଣା 1.53 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଦାବଦକୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ମଇ 2013 ରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ଜୁଲାଇ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମଣ୍ଡଳର ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟକଙ୍କୁ ଭାର୍ଟ ଫର୍ମ 307 ରେ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମାମଲାଟି ପରୀକ୍ଷାଧୀନ ଥିଲା । ରୁଡ଼ାନ୍ତ ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

2.4.11 ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ରର ଅଣ ସଂଶୋଧନ ହେତୁ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ

ଓଭାର୍ଟ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 32 (1) ଓ (7) ସହ ପଠିତ ଓଭାର୍ଟ ଅଧିନିୟମ, 2005 ର ନିୟମ 29 ଅନୁସାରେ, “ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟ ଯଦି ତାଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟ କିମ୍ବା ତାହାର କୌଣସି ଅଂଶ ବିଶେଷକୁ ବିକ୍ରି କିମ୍ବା ନିକାଶ କରନ୍ତି, କିମ୍ବା ତାର ବ୍ୟବସାୟ ସ୍ଥାନକୁ ନିକାଶ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ତାଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟକୁ ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ବ୍ୟବସାୟର ମାଲିକାନାରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନର ଆଭାସ ପାଆନ୍ତି କିମ୍ବା କରନ୍ତି, କିମ୍ବା ତାଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟର ପ୍ରକୃତି, ସମ୍ପାଦନ, ନାମ କିମ୍ବା ଶୈଳୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ତାଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟର ସ୍ଥାନ କିମ୍ବା ଗୋଦାମ ଘର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତି ବା ବ୍ୟବସାୟର ଏକ ନୂଆ ସ୍ଥାନ ଖୋଲେ ବା ସେ କାରବାର କରୁଥିବା / ବା ତିଆରି କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରକାରକୁ ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ରରୁ ବିଦ୍ୟୋଗ କିମ୍ବା ଯୋଗ କରୁଥାନ୍ତି, ତେବେ ସେ କିମ୍ବା ତା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଧିକୃତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ 14 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଜିକରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ (ଆର.ଏ) ସେହି ଅନୁସାରେ ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଯେଉଁଠାରେ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଉପରୋକ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଆର.ଏଙ୍କୁ ଜଣାଇବାରେ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି ସେ ସେହି ତୃଟି ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ପିଛା 100 ଟଙ୍କା ହାରରେ ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ଦାୟୀ ରହିବେ ।

ଜୁନ୍ ଓ ନଭେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ଋଗିଗେଟ୍³⁸ ଯୁନିଟର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ର ସହିତ ପଞ୍ଜିକରଣ ରେଜିଷ୍ଟର ଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ଋଗିଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ସେମାନଙ୍କର ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ରର (ଆର.ସି) ବିନା ସଂଶୋଧନରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟ ଯେପରିକି ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟର ପ୍ରକାରର ପରିବର୍ତ୍ତନ, କାରବାର କରୁଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ, ଅଧିକ ମାଲ ଗୋଦାମର ପରିଚ୍ଛଳନା, ପଥର କ୍ରସରର ପରିଚ୍ଛଳନା ଆଦି ପଞ୍ଜିକରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ

³⁶ ଯାକପୁର ରେଞ୍ଜ
³⁷ ବରଗଡ଼, ଭୁବନେଶ୍ୱର-IV, ଗଞ୍ଜାମ-I, କେନ୍ଦୁଝର ଏବଂ ପୁରୀ ମଣ୍ଡଳ
³⁸ ଗଞ୍ଜାମ ରେଞ୍ଜ ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱର-IV, ଭଦ୍ରକ, କଟକ-I ପୂର୍ବ ମଣ୍ଡଳ

(ଆରଏ)କୁ ନଜଣାଇ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ତାରିଖ ଯାଏ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଖୁଲାପ ଲାଗି ଦିନକୁ 100 ଟଙ୍କା ହାରରେ 5.10 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ଦାୟୀ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂଢ଼ାନ୍ତ କଲାବେଳେ ଏହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଓ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ଜୁଲାଇ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ କଟକ ପୂର୍ବ ମଣ୍ଡଳର ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାମଲାଟିକୁ ପୁଣି ଫରୀଷା କରାଯାଇଥିଲା ଓ 0.83 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦାବି କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ତିନିଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ୍ 2014) ।

2.4.12 ନିମ୍ନର କର ହାର ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ

ଓଡ଼ିଶା ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଅନୁସୂଚୀ (B) ର ଭାଗ III ଅଧିନରେ କୌଣସି ସୂଚୀରେ ବିନିର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇନଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ 12.5 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 42 (5) ଅଧିନରେ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ଉଲ୍ଲେଖନ ହେଉଥିଲେ ଓ ବ୍ୟବସାୟୀଟିର କର ଦାୟତା ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଥିଲେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ସମାନ ଦୁଇଗୁଣକୁ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ ।

ଅକ୍ଟୋବର 2012 ରେ କଟକ II ରେଞ୍ଜର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ମଶା ନିବାରକ, କଏଲ ଓ ମ୍ୟାଟ ଆଦି ବିକ୍ରି କାରବାର କରୁଥିବା ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜାନୁୟାରୀ 2009 ରୁ ଅଗଷ୍ଟ 2010 ମଧ୍ୟରେ କର ଅବଧି ପାଇଁ 85.05 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଉପରୋକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରି କାରବାର କରିଥିଲେ ଓ ଏହାକୁ କୀଟ ନାଶକ

ରୂପେ ବିବେଚନା କରି 12.5 ପ୍ରତିଶତ କର ହାର ବଦଳରେ ଋଷି ପ୍ରତିଶତ କର ହାରରେ କର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ଏହାଫଳରେ 4.93 କୋଟି ଟଙ୍କାର କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, 9.87 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ଅପ୍ରେଲ 2011 ରେ ଉପରୋକ୍ତ କର ଅବଧି ପାଇଁ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂଢ଼ାନ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ (ଜାନୁଆରୀ ଓ ଜୁଲାଇ 2010 ରେ) ମାର୍ଚ୍ଚ 2010 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ରେ ଶେଷ ହୋଇଥିବା ବର୍ଷ ଗୁଡ଼ିକର ଲେଖାପରାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ (ରୋଜସ ପୁସ୍ତି)ରେ ପୂର୍ବରୁ ସମାକ୍ଷା ମତ୍ରବ୍ୟମାନ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହି ସବୁ ତ୍ରୁଟି ବିଚ୍ୟୁତିକୁ ଧରି ପାରିନଥିଲେ ।

ମାମଲାଟିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଅକ୍ଟୋବର 2012 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିଲେ ଯେ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ କର ହାର ତାଲିକାର ଅନୁସୂଚୀ B ର ଭାଗ II ର କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 30 ଅନୁଯାୟୀ କୀଟନାଶକ ଗୁଡ଼ିକ ଋଷି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ସେହି ଏକା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ରୁ ଜୁନ 2012 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫରୀଷା କର ଅବଧି ପାଇଁ ଏହି ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣଙ୍କର ମଶା ନିବାରକ କର ବିକ୍ରି କାରବାର ଉପରେ 12.5 / 13.5 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହା 56 – ଭିଏସଟି – 1 (2012) ଅଧିନରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବା ମୋସର୍ସ ରିକେଟ ବେଙ୍କିଜର (ଇଣ୍ଡିଆ) ବନାମ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ମାମଲା ରୂପେ ମାନ୍ୟତା ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟକୁ ଆଧାର କରିଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ କି ମାନ୍ୟତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଥିଲେ ଯେ କଏଲ, ମ୍ୟାଟ, ବାଷ୍ପାକୃତ ଓ ତରଳ ବାଷ୍ପାକୃତ ଆଦି ମଶା ନିବାରକ ଗୁଡ଼ିକ 12.5 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଓଡ଼ିଶା ଅଧିନିୟମ, 2004 ଅଧିନରେ 1 ଜୁଲାଇ 2005 ରୁ ଜାରି ଏକ ଅଧିସୂଚନା ଦ୍ୱାରା ଅନୁସୂଚି B ରେ ଯେ କୌଣସି ରୂପରେ ଥିବା ମଶା ନିବାରକକୁ ନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ଭାବେ ବାଦ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଜାନୁଆରୀ 2014 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ମାମଲାଟିକୁ ପୁଣି ଶୋଲାଯାଇଥିଲା ଓ ପୁନଃନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲିଥିଲା । ରୂଢ଼ାନ୍ତ ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ୍ 2014) ।

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର

2.5 କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ପଠିତ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିସୂଚନା / କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଆଦେଶର ପାଳନ / ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର ଅଧିନିୟମ 1956 ଓ ତଦଧିନ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ସହ ପଠିତ ସମୟକୁ ସମୟ ଜାରି ହୋଇଥିବା ସରକାରଙ୍କ ଅଧିସୂଚନା ଓ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଆଦେଶ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ଯେ:

- (i) ସମାକ୍ଷା ପରିଦର୍ଶନ ରିପୋର୍ଟ (ଏଭିଆର) ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ଦୂଃପ୍ରାଣ ହେବା ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କାଳରେ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅବଧାରିତ କରଯୋଗ୍ୟ ନିଟ କରବାର (ଏନଟିଏ) ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତ ପୂରଣ ହୋଇଥିଲେ ବିହିତ ସାଧାରଣ ହାରରେ କିମ୍ବା ରିହାତି ହାରରେ କରର ସଠିକ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ଏବଂ ଗ୍ରହଣୀୟ ନିବେଶ କର ଜମା (ଆଇଟିସି) ର ସମାୟୋଜନ କରିବା ;
- (ii) ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦାରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କର ଦାୟିତ୍ୱ ଅବଧାରଣ କରିବାରେ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ପାଇଁ ବିହିତ ହାରରେ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ଫର୍ମରେ ଘୋଷଣାପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପଯୋଗିତା ପାଇଁ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ।

ଆମେ ଦେଖିଲୁ ଯେ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦୂଃପ୍ରାଣ କରିବା ବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ପଠିତ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିସୂଚନା / ଆଦେଶ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକର ପାଳନ କରିନଥିଲେ ଯାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅନୁକ୍ଷେପମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା :

2.5.1 କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର ଦେୟ ବଦଳରେ ନିବେଶ କର ଜମାର ଅତ୍ୟଧିକ ସମାୟୋଜନ

ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମ 2004 ର ଧାରା 20 ଏବଂ ତଦଧିନ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ଅଧିନରେ ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀ ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ତା ଦ୍ୱାରା କିଣା ଯାଇଥିବା କରଯୋଗ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର କ୍ରୟ ଉପରେ ଦତ୍ତ କର କିମ୍ବା ଦେୟଯୋଗ୍ୟ କର ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କେତେକ କଟକଣା ଓ ସର୍ତ୍ତ ମାନିଲେ ନିବେଶ କର ଜମାର ଦାବି ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବେ । 1 ଜୁନ 2008 ରୁ ପ୍ରଭାବୀ ହୋଇଥିବା ଉପରୋକ୍ତ ଧାରାର (d) ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ଅନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟରେ ବିକ୍ରି ହେଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର କ୍ରୟ ଉପରେ କେବଳ ନିବେଶ କର ଜମାକୁ ସିଏସଟି ଅଧିନିୟମ, 1956 ଅଧିନରେ ଦେୟଯୋଗ୍ୟ ସିଏସଟି ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାୟୋଜନ କରାଯିବ । ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମ, 2004 ର ଧାରା 38 ସହ ପଠିତ ଓଭାର୍ ନିୟମାବଳୀ, 2005 ର ନିୟମ 39 ରେ ବ୍ୟବସାୟମାନଙ୍କୁ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରି ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ଆଇଟିସି ର ସଠିକତାକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ରିଟର୍ଣ୍ଣକୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯିବାର ଏବଂ କୌଣସି ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଆସିଲେ ଅଧିକ ସୂଧ ସହ କର ଆଦାୟ କରାଯିବାକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ପୁନଶ୍ଚ, ସିଏସଟି (ଓଡ଼ିଶା) ନିୟମାବଳି, 1958 ର ନିୟମ 12 (3) (G) ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ସମୟରେ ଅତିରିକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କର ପରିମାଣର ସମାନ ଦୁଇ ଗୁଣକୁ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ ।

11 ଡିସେମ୍ବର 2006 ରୁ 30 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ଅବଧି ପାଇଁ ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦାରଣର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍, ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ (ଅଗଷ୍ଟ 2012) 1 ଅପ୍ରେଲରୁ 30 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ 75.16 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ପ୍ରଦାନ କରି 18.79 କୋଟି ଟଙ୍କାର କୋଇଲା କିଣିଥିଲେ । ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ଓଭାର୍ ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଅନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ବିକ୍ରି ଉପରେ ଦେୟଯୋଗ୍ୟ କର ବଦଳରେ 8.24 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବେଶ କର ଜମା (ଆଇଟିସି)

ଦେଇଥିଲେ ।

ଯଦିଓ 20.65 କୋଟି ଟଙ୍କାର ମୂଲ୍ୟର ଦ୍ରବ୍ୟର ଆନ୍ତଃ ରାଜ୍ୟ ବିକ୍ରି ଉପରେ ଦେୟ ଯୋଗ୍ୟ ସିଏସଟି ବଦଳରେ ସମାନ୍ତରାଳୀନା ପାଇଁ 41.30 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଆଇଟିସି ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା, ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ଅବଶିଷ୍ଟ 66.92 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ସମାନ୍ତରାଳୀନ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 25.62 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଆଇଟିସିର ଅଧିକ ସମାନ୍ତରାଳୀନ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହାକୁ ବ୍ୟବସାୟୀର ବ୍ୟବସାୟ ସ୍ଥଳ ପରିଦର୍ଶନ ସମୟରେ କର ସମୀକ୍ଷା ଦଳ ସନ୍ଦାନ କରିପାରିନଥିଲା କି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂପାନ୍ତ କରିବା ବେଳେ କିମ୍ବା ସାମୟିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ବେଳେ ଏ କଥାର ସନ୍ଦାନ ପାଇନଥିଲେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାକୁ ଅଡିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଜୁଲାଇ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀଟି 76.85 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଦାବି ପରିମାଣ ବଦଳରେ 5.12 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ପ୍ରଦାନ କରି ପ୍ରଥମ ଅପିଲକୁ ଯାଇଥିଲା ଯାଇଥିଲେ ଯାହାର ଫଳାଫଳକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

2.5.2 ନିମ୍ନଭର କର ହାର ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ

ସିଏସଟି ଅଧିନିୟମ, 1956 ର ଧାରା 8(2) ଅନୁଯାୟୀ ଘୋଷିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ବିକ୍ରୟ ଉପରେ 10 ପ୍ରତିଶତ କିମ୍ବା 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2007 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜ୍ୟର କର ହାର ଯାହା ଅଧିକ ହେଉଥିବ ସେହି ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ହେବ । 1 ଅପ୍ରେଲ 2007 ରୁ ଏହା ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର କ୍ରୟ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଶା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କର ଅଧିନରେ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ, ସେହି ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ହେବ । ଯେହେତୁ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିନିୟମ 2004 ର ଢାଞ୍ଚାରେ ହେଉଥିବା କର ସମୀକ୍ଷା ଓ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପଦ୍ଧତି 6 ଜୁଲାଇ 2006 ଠାରୁ ସିଏସଟି କାରବାର ପାଇଁ ଲାଗୁ ହୋଇଥିଲା, ତେଣୁ ସେହି ତାରିଖ ଠାରୁ ସିଏସଟି (ଓଡ଼ିଶା) ଅଧିନିୟମ ନିୟମ 12(3)(ଘ) ଅଧିନରେ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର ପରିମାଣର ସମାନ ଦୁଇଗୁଣକୁ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ । କାଳୁ ମଞ୍ଜି ସିଏସଟି ଅଧିନିୟମ 1956 ଅଧିନରେ 29 ଫେବୃୟାରୀ 2008 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିନା C ଫର୍ମରେ 12.5 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ଏବଂ 1 ମାର୍ଚ୍ଚ 2008 ରୁ ଏହା ଚାକିରି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ (ଓଡ଼ିଶା ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଏହା ଚାକିରି ପ୍ରତିଶତ କର ଶ୍ରେଣୀ ଅଧିନରେ ଆସୁଥିବାର), କରଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଗଞ୍ଜାମ ମଣ୍ଡଳରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିବାରୁ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ବେଳେ ସମୀକ୍ଷା ଅଗଷ୍ଟ 2012 ରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ 1 ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ 31 ଜାନୁଆରୀ 2010 ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କର ଅବଧି ପାଇଁ କାଳୁ ମଞ୍ଜି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀ ଏକତରଫା ଭାବେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥିଲେ । ଉପରୋକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟୀଜଣକ 4.97 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଉପରୋକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ବିକ୍ରି ତଥା ଷ୍ଟକ୍ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ, କର ସମୀକ୍ଷା ଦଳ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ C ଓ F ଘୋଷଣାପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକୁ ଦାଖଲ କରିନଥିଲେ । ତେଣୁକରି, ଉପରୋକ୍ତ କାରବାର ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ 29 ଫେବୃୟାରୀ 2008 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 12.5

ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର ଲାଗୁ କରାଯିବାର ଥିଲା । ତତ୍ପରେ ଚାକିରି ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର ଲାଗୁ ଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ର ଗଣନା ଅନୁସାରେ 38.81 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ଏବଂ 37.39 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଉପରୋକ୍ତ କାରବାର ଉପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, 24 ଜୁନ 2011 ରେ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ରୂପାନ୍ତ କଲାବେଳେ, ସନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ 12.75 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ପ୍ରଦାନକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ 8.08 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ କର ଓ 16.17 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିଥିଲେ । ଏହାଫଳରେ 17.98 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, 21.22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ଏହିପରି ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଉପରେ 39.20 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ମୋଟ କର ଓ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଏହା ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଡିସେମ୍ବର 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ 24 ଜୁନ 2011 ରେ ବ୍ୟବସାୟାତ୍ମକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇଥିଲା । ସୁତରାଂ, ପୁନଃନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପରେ କରାଯିବ ରୂପାନ୍ତ ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

2.5.3 ‘ସି’ ଫର୍ମରେ ଘୋଷଣାପତ୍ରର ଦୁରୁପଯୋଗ ପାଇଁ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ

ସିଏସଟି ଅଧିନିୟମ 1956 ର ଧାରା 10(d) ଅଧିନରେ ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ କିଣି ସାରିବା ପରେ ଅଧିନିୟମର 8(3)(b) ଅଧିନରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଥିବା ପରି ସେହି କିଣା ଯାଇଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନଃ ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା ତା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣରେ କିମ୍ବା ଟେଲି ଯୋଗୋଯାଗ ନେଟୱାର୍କରେ, କାର୍ଯ୍ୟରେ କିମ୍ବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବ୍ୟବହାର କିମ୍ବା ଶକ୍ତିର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରୂପରେ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେରିତ ଥିବ, ମାତ୍ର ସେ ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ କୌଣସି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କାରଣ ବିନା ବିଫଳ ହୋଇଥିବେ, ତେବେ ସେ ଦଣ୍ଡ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବେ । ସିଏସଟି ଅଧିନିୟମ, 1956 ର ଧାରା 2(୧)(ii) ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ନିଷ୍ପାଦନରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ଥାନାନ୍ତର (ଦ୍ରବ୍ୟ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରୂପରେ) ବିକ୍ରୟ ସମ୍ପର୍କ ଅର୍ଜିତୁକ୍ତ । ମାତ୍ର, ସିଏସଟି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 A ଅଧିନରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିବାକୁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରି, ତାଙ୍କ ଉପରେ, ଦଣ୍ଡ ବଦଳରେ, ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରି ଉପରେ ଯେତେ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତା ତାହାର ଦେବଗୁଣକୁ ଅତିକ୍ରମ କରୁନଥିବା ପରିମାଣର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବେ । 6 ମଇ 2008 ରୁ 31 ଜାନୁୟାରୀ 2010 ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୁକ୍ତ ଯାନଗୁଡ଼ିକର ଗାୟାର ଓ ଟ୍ୟୁବମାନ 12.5 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ମଣ୍ଡଳର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡିଟ୍ ଜୁନ 2012 ରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ, ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ 6 ମଇ 2008 ରୁ 31 ଜାନୁୟାରୀ 2010 ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କର ଅବଧି ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହେଉନଥିବା ଓ ଶ୍ରମ ଜନିତ କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ ନିଷ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ । କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ନିଷ୍ପାଦନରେ ବ୍ୟବହୃତ ଓ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ C ଫର୍ମରେ ଘୋଷଣା ପତ୍ର ବଳରେ ରାଜ୍ୟ ବାହାରୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ରିହାତି ଦରରେ 63.21 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାମୁଲ୍ୟର ସଂଯୁକ୍ତ ଯାନର ଗାୟାର ଓ ଟ୍ୟୁବ କିଣିଥିଲେ । ମାତ୍ର, ଶ୍ରମ ଜନିତ କାର୍ଯ୍ୟ ନିଷ୍ପାଦନରେ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥାନାନ୍ତର ମାଧ୍ୟମରେ କୌଣସି ପୁନଃବିକ୍ରୟ ହୋଇନଥିଲା । ତେଣୁ, ସିଏସଟି ଅଧିନିୟମରେ ଧାରା 10 (d) ର ଉଲ୍ଲେଖ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଧାରା 10 A ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ଉପରେ 11.85 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା³⁹ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ମାତ୍ର

ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂପାନ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏହା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ ।

ମାମଲାଟିକୁ ଅଡିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ଡିସେମ୍ବର 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ 1 ଅଗଷ୍ଟ 2013 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସାୟାତ୍ମକ ଉପରେ 11.85 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ, ପରିମାଣକୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଦାୟ କରାଯାଇ ନ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

³⁹ 7.90 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ଉପରେ ଦେବ ଗୁଣ (63.12 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଉପରେ 12.5 ପ୍ରତିଶତ)

2.5.4 ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ଜୋରିମାନ ଅନାରୋପଣ

6 ଜୁଲାଇ 2006 ରେ ସଂଶୋଧିତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରୟ କର (ଓଡ଼ିଶା) ନିୟମାବଳୀ 1957 ର ନିୟମ 10 (3) ସହ ପଠିତ ନିୟମ 12 (3) (a),(e) ଓ (f) ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁଠାରେ କର ସମୀକ୍ଷା ଫଳରେ କ୍ରୟ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା ଉଭୟ ସଂଗୋପନ, ବିଦ୍ୟୋଗର ତୃତୀୟର୍ଥ ଦାବି କର ଫାଙ୍କ କିମ୍ବା ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର କର ଦାୟତାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ଅଧିନିୟମର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଆଦିର ସନ୍ଦାନ ହୁଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ଓ ସିଏସଟି (ଓଡ଼ିଶା) ନିୟମାବଳୀ, 1957 ର ନିୟମ 12 ର ଉପନିୟମ 3(ଘ) ଅନୁସାରେ କରର ଦୁଇଗୁଣ ପରିମାଣର ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ ହୁଏ ।

ଜୁଲାଇ ଓ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ରେଞ୍ଜ⁴⁰ ଓ ତିନୋଟି ମଣ୍ଡଳର⁴¹ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସମନ୍ଧୀୟ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ସାତଜଣା ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ସାତଗୋଟି ମାମଲାରେ 1 ଜୁଲାଇ 2006 ରୁ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ର ବିଭିନ୍ନ କର ଅବଧି ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂପାନ୍ତ କଲାବେଳେ, ହିସାବ ବହି ଓ

ଘୋଷଣାପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ବିନା ସମର୍ଥରେ ରିଆଡି ଉପଭୋଗ କରିଥିବା ହେତୁ 2.20 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲେ । ଯଦିଓ ଉପରୋକ୍ତ ଅନିୟମିତତା ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା କର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟର ଯଥାର୍ଥତା ରଖୁଥିଲା, ହେଲେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ 4.40 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ସରକାର କହିଲେ ଯେ ଗଞ୍ଜାମ ମଣ୍ଡଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ 1.13 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ସହିତ 1.49 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନାର ପୂର୍ବ ଦାବି ବଦଳରେ ଦାବିଟି 0.75 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାକୁ କମି ଆସିଥିଲା କାରଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣକ ପ୍ରଥମ ଅପିଲକୁ ଯାଇ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଘୋଷଣା ପତ୍ର ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ରାଉରକେଲା-I ମଣ୍ଡଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ଆଦେଶ ସହିତ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ରେଞ୍ଜର ଜେସିସିଟି ବ୍ୟବସାୟୀଟିର ପ୍ରଥମ ଅପିଲ ଫଏସଲା କରିଥିଲେ ଓ ତଦନୁଯାୟୀ ମାମଲାଟିକୁ ପୁନଃପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ରେଞ୍ଜ ଓ ରାଉରକେଲା-II ମଣ୍ଡଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ଖୁଲାପକାରୀ ମାନେ ନିୟମ 8 A ଅଧିନରେ ଦଣ୍ଡ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ମାତ୍ର ନିୟମାବଳୀ ଅଧିନରେ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅଟେ ।

2.5.5 ଡ୍ୟୁପ୍ଲିକେଟ୍ ‘ସି’ ଫର୍ମରେ ଘୋଷଣାପତ୍ର ବଦଳରେ ରିଆଡି କର ହାରର ଅନିୟମିତ ମଞ୍ଜୁରୀ ଯୋଗୁଁ କରର ସ୍ୱଚ୍ଛାରୋପଣ

ସିଏସଟି ଅଧିନିୟମ, 1956 ର ଧାରା 18 ସହ ପଠିତ ତଦଧିନ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ଅଧିନରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ବୈଧ ‘ସି’ ଫର୍ମର ଘୋଷଣାପତ୍ର ସମର୍ଥନରେ ବିକ୍ରି 1 ଜୁନ 2008 ପରଠାରୁ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କିମ୍ବା ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ କ୍ରୟ ଓ ବିକ୍ରି ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ ହେଉଥିବା ନିମ୍ନ ହାରରେ କର ଯୋଗ୍ୟ ହେବ । 1 ଜୁନ 2007 ରୁ ବୈଧ ଘୋଷଣାପତ୍ରର ବିନା ସମର୍ଥନରେ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ବିକ୍ରୟ ସେହି ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ହେବ, ଯେଉଁ ହାରରେ ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର କ୍ରୟ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ ଉପରେ ହୋଇଥାଏ । ସିଏସଟି (ଓଡ଼ିଶା) ନିୟମାବଳୀ, 1957 ର ନିୟମ 12 (3) (ଘ) ରେ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟୀର ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ସମାନ ଦୁଇଗୁଣା ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।

ଦୁଇ ଗୋଟି ରେଞ୍ଜର⁴² ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଅଙ୍କ୍ୱେର ଓ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ଯାଞ୍ଚ କଲା ବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂପାନ୍ତ କଲାବେଳେ, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ତିନି ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ 2.17 କୋଟି ଟଙ୍କାର ମୂଲ୍ୟର ଦ୍ରବ୍ୟର ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ବିକ୍ରି ଉପରେ ରିଆଡି କର ହାର ପ୍ରୟୋଗକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ଯଦିଓ

⁴⁰ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ରେଞ୍ଜ
⁴¹ ଗଞ୍ଜାମ-I, ରାଉରକେଲା-I ଏବଂ ରାଉରକେଲା-II ମଣ୍ଡଳ
⁴² କଟକ-II ରେଞ୍ଜ ଏବଂ ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଞ୍ଜ

ବ୍ୟବସାୟମାନେ ଦ୍ରୁତଗତିରେ 'ସି' ଫର୍ମରେ ଘୋଷଣାପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏହାଫଳରେ 5.04 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କରର ସଂଗ୍ରହ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, 10.09 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଅଗଷ୍ଟ 2012 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ କଟକ ରେଞ୍ଜ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଦୁଇଟି ମାମଲାକୁ ପୁନଃପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରୁଡ୍ରାନ୍ତ ଉତ୍ତର ଓ ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଞ୍ଜ ସମ୍ପର୍କିତ ଅଭିଯୋଗର ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

ପ୍ରବେଶ କର

2.6 ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରବେଶ କର ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ ସହ ପଠିତ ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କର ପାଳନ / ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା

ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରବେଶ କର (ଓଇଟି) ଅଧିନିୟମ, 1999 ଓ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ସହ ପଠିତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାକ୍ଷ କରାଯାଇଥିବା ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ:

- କୌଣସି ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରେ ବିକ୍ରୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ଉପଯୋଗ ପାଇଁ ଅନୁସୂଚୀତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରବେଶ ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ / ରିଆଡି ହାରରେ ପ୍ରବେଶ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ହାରରେ ପ୍ରବେଶ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ହାରରେ ପ୍ରବେଶ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ହାରରେ ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ;
- କରଯୋଗ୍ୟ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରବେଶ କର ଦେୟତା ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କମ୍ପାନୀର ରୂପେ ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟର କ୍ରୟ ଉପରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରବେଶ କର (ଇଟି)ର ସମାନ୍ୱୟପାତ୍ରିକ ପ୍ରତିବଦଳନ ମଞ୍ଜୁରୀ ହୁଏ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ରୁଡ୍ରାନ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ନିମ୍ନ ଅନୁକ୍ଷେପରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ କେତେକ ମାମଲାରେ ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ପାଳନ କରିନଥିଲେ :

2.6.1 ଅନୁସୂଚୀତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରବେଶ କରର ଅନାରୋପଣ

ଓଇଟି ଅଧିନିୟମ, 1999 ର ଧାରା 3 (1) ଅନୁସାରେ କୌଣସି ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିକ୍ରୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ଉପଯୋଗ ପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରୁଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଅନୁସୂଚୀ ଅନୁସାରେ ବିହିତ ହାରରେ ପ୍ରବେଶ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ଓଡ଼ିଶା ମାଲିକର ମିନେରାଲସ କନସେସନ୍ ନିୟମାବଳୀ, 2004 ଅନୁସାରେ ସାଧାରଣ ମାଟି, ବାଲି, ମୋରମ୍ ଓ ଚିତ୍ତ୍ ଆଦି ମାଲିକର ମିନେରାଲ ହୋଇଥିବାରୁ ଅନୁସୂଚୀ ଓ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ଗଣା ହେବ ଏବଂ ଅନୁସୂଚୀର ଏଣ୍ଟ୍ରି ସଂଖ୍ୟା 54 ଅନୁସାରେ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ପ୍ରବେଶ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ଗୋଲମରିଚ ଓ ଅନ୍ୟ ମସଲା ମଧ୍ୟ ଅନୁସୂଚୀତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ଓ ଅନୁସୂଚୀର ଭାଗ I ର ଏଣ୍ଟ୍ରି ସଂଖ୍ୟା 21 ଅନୁସାରେ ଅଧିନିୟମ ଅନୁସାରେ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9C (5) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିନିୟମର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧିନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନାର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବୀ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ହାରରେ ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ କରର ସମାନ ଦୁଇ ଗୁଣ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।

ଜୁଲାଇ ଓ ଅକ୍ଟୋବର 2012 ମଧ୍ୟରେ କଟକ-II ଓ ଗଞ୍ଜାମ ରେଞ୍ଜର ପ୍ରବେଶ କର ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ନଥିବାରୁ ନମୁନାଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2010 ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କର ଅବଧି ପାଇଁ ଓଇଟି ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଦୁଇଜଣ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ନଭେମ୍ବର 2011 ଓ ଜାନୁୟାରୀ 2012 ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ରୁଡ୍ରାନ୍ତ କଲାବେଳେ, ବାଲି, ମୋରମ୍, ଚିତ୍ତ୍, ହଳଦି ଓ ଶୁଖିଲା ଲଙ୍କା ଆଦିକୁ ଅଣା ଅନୁସୂଚୀତ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ବିବେଚନା କରି ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ 84.85 କୋଟି ଟଙ୍କାର କ୍ରୟ କାରବାର ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରବେଶ

କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ । ଏହି ଫଳରେ 0.84 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରବେଶ କରର ଅନାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଛଡ଼ା, 1.69 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇଲା ଯେ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ କଟକ-II ରେଞ୍ଜି ଷ୍ଟେଟରେ ମାମଲାଟି ପୁନଃ ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ଯେତେବେଳେ କି ରଞ୍ଜାମ ରେଞ୍ଜି ଷ୍ଟେଟରେ 2 ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇ 49.21 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ କର ଓ ଜୋରିମାନାର ଦାବି ପଠାଯାଇଥିଲା ।

ପରିମାଣର ଆଦାୟ ସମନ୍ଧ୍ୟା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉତ୍ତରକୁ ଆପେକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

2.6.2 ଆମଦାନୀ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁସୂଚୀତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରବେଶ କରର ଅନାରୋପଣ

ଓଇଟି ଅଧିନିୟମ, 1999 ର ଧାରା 3 (1) ସହ ପଠିତ ଓଇଟି ନିୟମାବଳୀ, 1999 ର ନିୟମ 3 (4) (a) ଅଧିନରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେ ବିକ୍ରି ଲାଗି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ତିଆରି ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା କଞ୍ଚାମାଲର ପ୍ରବେଶ ଉପରେ ଅଧିନିୟମକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଅନୁସୂଚୀର ଭାଗ I ଓ ଭାଗ II ଅଧିନରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସାଧାରଣ କରର 50 ପ୍ରତିଶତ ରିଆଡି ହାରରେ ପ୍ରବେଶ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ଓ ଆଦାୟ ହେବ । ଫେରୋ ସିଲିକନ ସମେତ ଫେରୋ ଆଲୁମିନିୟମ ଅନୁସୂଚୀତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଟେ ଓ ଓଇଟି ଅଧିନିୟମର ଅନୁସୂଚୀର ଭାଗ II ଅଧିନରେ ଏକ୍ସି ସଂଖ୍ୟା 38 ଅନୁସାରେ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ କଞ୍ଚାମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲେ ତାହା ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କରଯୋଗ୍ୟ ହେବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9C (5) ଅଧିନରେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣଙ୍କ ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର ପରିମାଣର ସମାନ ଦୁଇ ଗୁଣକୁ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଞ୍ଜର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିବାରୁ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ନଭେମ୍ବର 2012 ରେ ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ 1 ଏପ୍ରିଲ 2005 ରୁ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2008 ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କର ଅବଧି ପାଇଁ ହାଇସ୍କାଡ଼ ଇସ୍ତଫର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ 107.25 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଫେରୋ ମଲିଡ୍ରେନ୍, ଫେରୋ ଭାନାଡ୍ରିୟମ ଆଦି ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀ ଆମଦାନୀ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାହା ଉପରେ କୌଣସି କର ଦେଇନଥିଲେ । ଡିସେମ୍ବର 2011 ରେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ସମାକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଉପରୋକ୍ତ ସମୟ ପାଇଁ ରୁଡ୍ରାକ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ସେହି ଆମଦାନୀ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅଣ ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ବିବରଣ କରି ତାହା ଉପରେ 1.07

କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ, ଯଦିଓ କର ସମାକ୍ଷା ଦଳ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ରେ ସମାକ୍ଷା ପରିଦର୍ଶନ ରିପୋର୍ଟରେ ତାହା ଉପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ହାରରେ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । ଏହାବ୍ୟତୀତ, 2.14 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ମାମଲାଟିକୁ ଅଡିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ଯେ ଡିସେମ୍ବର 2012 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିଲେ ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଓଇଟି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 10 ଅଧିନରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାହାର ଫଳାଫଳ ଅଡିଟ୍‌କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ । ପରିବର୍ତ୍ତୀ ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳି ନ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

ଅଡିଟ୍ ଏହି ବିଷୟଟିକୁ ଜାନ୍ତୁଆରୀ 2013 ରେ ଓଡ଼ିଶାର ସିସିଟି ଓ ଜୁନ 2013 ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

2.6.3 ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରବେଶ କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ

ଓଇଟି ଅଧିନିୟମ, 1999 ର ଧାରା 26 ସହ ପଠିତ ଧାରା 3 ଅଧିନରେ ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ବିହିତ ହାରରେ ପ୍ରବେଶ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ସମ୍ଭାରଣ ସ୍ତମ୍ଭ ପାଇଁ ଦରକାରୀ ପଦାର୍ଥ ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଟେ ଏବଂ ଓଇଟି ଅଧିନିୟମର ଅନୁସୂଚୀର ଏଣ୍ଟ୍ରି ସଂଖ୍ୟା 2 ଅନୁସାରେ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ । ପୁନଶ୍ଚ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9C (5) ଅଧିନରେ ଅଧିନିୟମର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧିନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନାର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ବିନା କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟର ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ସମାନ ଦୁଇ ଗୁଣ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାରା 9C ଅଧିନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।

(a) ଭୁବନେଶ୍ୱର II ମଣ୍ଡଳର ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅଗଷ୍ଟ 2012 ରେ ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ 30 ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ରେ ଓଇଟି ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟର କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂଡ୍ରାନ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ସଠିକ କର ହାର

ବଦଳରେ 19.83 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟର କ୍ରୟ ଉପରେ ଭ୍ରମାତ୍ମକ ଭାବରେ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 0.20 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରବେଶ କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହାବ୍ୟତୀତ, 0.40 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

(b) ସେହିପରି ବାଲେଶ୍ୱର ରେଞ୍ଜର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଅପ୍ରେଲ 2012 ରେ ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ 27 ଫେବୃୟାରୀ 2012 ରେ ଓଇଟି ଅଧିନିୟମ ଅଧିନରେ ଜଣେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବ୍ୟବସାୟର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂଡ୍ରାନ୍ତ କଲାବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ସଠିକ କର ହାର ବଦଳରେ 31.60 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରି ଉପରେ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଭ୍ରମାତ୍ମକ ଭାବରେ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 0.32 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ପ୍ରବେଶ କରର ସମ୍ଭାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହାଛଡ଼ା, 0.63 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ମଇ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ଭୁବନେଶ୍ୱର II ମଣ୍ଡଳର ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଜୋରିମାନାକୁ ମିଶାଇ 0.59 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଦାବି କରାଯାଇ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ପୁନଃନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନିଆଯାଇଥିଲା ଯେତେବେଳେ କି ବାଲେଶ୍ୱର ରେଞ୍ଜର ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ମାମଲାରେ 0.32 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଦାବି ଉଠାଇ ନଭେମ୍ବର 2012 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ରୂଡ୍ରାନ୍ତ କରିଥିଲେ । 0.63 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ ପାଇଁ କୌଣସି କାରଣ ଦର୍ଶାଯାଇ ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ବାଲେଶ୍ୱର ରେଞ୍ଜର ବ୍ୟବସାୟୀ 6.32 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରି ଏହି ଦାବି ବିରୋଧରେ ଅପିଲକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଫରବର୍ତ୍ତୀ ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

2.6.4 ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ଜୋରିମାନାର ଅନାରୋପଣ

ଓଇଟି ଅଧିନିୟମ, 1999 ର ଧାରା 3 (1) ଅଧିନରେ କୌଣସି ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରକୁ ବିକ୍ରି, ବ୍ୟବହାର କିମ୍ବା ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ଅନୁସୂଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରବେଶର କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ବିହିତ ହାରରେ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସଂଗୃହୀତ ହେବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଓଇଟି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9C (5) ବିନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ କରିଛି ଯେ, ଅଧିନିୟମର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧିନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନାର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ବିନା କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟର ଧାରା 9C (3) କିମ୍ବା (4) ଅଧିନରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରର ସମାନ ଦୁଇ ଗୁଣ ଜୋରିମାନା ରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ ।

1 ଅପ୍ରେଲ 2006 ରୁ 30 ଅପ୍ରେଲ 2010 ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ କର ଅବଧି ପାଇଁ ତିନୋଟି ମଣ୍ଡଳ⁴³ ଓ ଗୋଟିଏ ରେଞ୍ଜର⁴⁴ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ମଇ 2012 ଓ ଜାନୁଆରୀ

⁴³ ବରଗଡ଼, ଭୁବନେଶ୍ୱର III ଏବଂ କେନ୍ଦୁଝର
⁴⁴ ଯାଜପୁର

2013 ମଧ୍ୟରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ଚାରିଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚାରିଗୋଟି ମାମଲାରେ ଯଦିଓ 27.71 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥିଲା, ତିନୋଟି ମାମଲାର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରୁଡ଼ାକ୍ର କଲାବେଳେ ତିନୋଟି ମାମଲାର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ 12.33 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲା ବେଳେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରେଞ୍ଜର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ 43.08 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଜୋରିମାନା ବଦଳରେ କେବଳ 0.15 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହାଫଳରେ 55.26 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନାର ସଞ୍ଚା ଅନାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ମଇ 2012 ଓ ଜୁଲାଇ 2013 ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ କହିଲେ ଯେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନଃପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ ଏବଂ ଯାଏଁ ପରେ ଉତ୍ତର ଦିଆଯିବ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉତ୍ତର ମିଳିନଥିଲା (ଜୁନ 2013) ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ବିଷୟଟିକୁ ମଇ 2013 ରେ ଓଡ଼ିଶାର ସିସିଟି ଓ ଜୁନ 2013 ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

ଅଧ୍ୟାୟ-III : ମୋଟର ଯାନ କର

କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର

<p>କର ସଂଗ୍ରହରେ ସାମାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି</p>	<p>2012-13 ବର୍ଷରେ ବଜେଟ ଅନୁକୂଳ ଭାବରେ ମୋଟର ଯାନ କର ସଂଗ୍ରହରେ 12.21 ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ପୂର୍ବବର୍ଷ ଭୁଲନାରେ 5.30 ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସ ହୋଇଥିଲା, ଯାହାର କାରଣ ସରୁପ ନୂଆ ଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକର ପଞ୍ଜିକରଣରେ ହ୍ରାସ, ଅର୍ଥନୀତିର ମାନ୍ଦ ଅବସ୍ଥା ଯାହାର ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରଭାବ ପରିବହନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଡ଼ିଥିଲା, ବହୁତ ଗାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ଯିବାପାଇଁ ଅନୁମତି ପତ୍ର ନେବା ଏବଂ ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ଚଳାଚଳ ରହିତ ହେବା ଇତ୍ୟାଦି ବିଭାଗ ଦର୍ଶାଇଥିଲା ।</p>
<p>ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ପରିଚାଳନା ହୋଇନଥିଲା</p>	<p>ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗରେ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହେତୁ 2007-08 ବର୍ଷ ଠାରୁ ପରିବହନ ବିଭାଗର ଯୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ପରିଚାଳନା ହୋଇନଥିଲା ।</p>
<p>ପୂର୍ବବର୍ଷ ମାନଙ୍କର ସମାକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ବିପକ୍ଷରେ ବିଭାଗ ଦ୍ଵାରା ସମ୍ମତ ଆଦାୟ</p>	<p>2007-08 ରୁ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ 8,53,077 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 375.83 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଓ ଫିସ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଅନାରୋପଣ / ସଂଗ୍ରହପତ୍ର ଏବଂ ଅନାଦାୟ ଓ ସଂଗ୍ରହ ହୋଇଥିବା ସମାକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ବିଭାଗ / ସରକାର 79,225 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 149.75 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମାକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ସାକାର କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ 3,525 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 7.48 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସ୍ଫୁଲ କରିଥିଲେ । ସାକାର ହୋଇଥିବା ମାମଲା ଭୁଲନାରେ ଆଦାୟର ହାରାହାରି ସ୍ଥିତି ସମ୍ମତ, 4.99 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।</p>
<p>2012-13 ସମାକ୍ଷାର ପରିଣାମ</p>	<p>2012-13 ବର୍ଷରେ 43 ଗୋଟି ଯୁନିଟ୍‌ର ମୋଟର ଯାନ କର ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କ୍ରମେ 1,52,794 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 87.34 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର, ଫିସ୍, ଜୋରିମାନା ଇତ୍ୟାଦି, ଅନାଦାୟ / ସଂଗ୍ରହାୟ, ଅନାରୋପଣ / ସଂଗ୍ରହପତ୍ର ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ସମାକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 3,868 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 8.62 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଅନାଦାୟ / ସଂଗ୍ରହାୟ, ଅନାରୋପଣ / ସଂଗ୍ରହପତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନିୟମିତତାକୁ ବିଭାଗ ସାକାର କରିଥିଲେ । ଯାହାମଧ୍ୟରୁ 2012-13 ବର୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ 0.34 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଜଡ଼ିତ ଥିଲା ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ବବର୍ଷମାନଙ୍କର ଥିଲା । 2012-13 ବର୍ଷରେ 432 ମାମଲାରେ 0.53 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।</p>
<p>ମୁଖ୍ୟାଂଶ</p>	<p>ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ପରିବହନ କର୍ମଚାରୀ ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ମୋଟର ଯାନ କର ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ଓ ଆଦାୟ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚକୁ ଅଧିକାରୀ ଓ ନିୟମାବଳୀ ପାଳନ ନ ହେବା ହେତୁ ବଢ଼ା ହୋଇଥିବା 86.40 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୁକ୍ତ ସମାକ୍ଷା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ମାମଲା ଉପସ୍ଥାପନ ହୋଇଅଛି । ଏହା ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ବିଷୟ ଯେ ସାଦୃଶ୍ୟ ତୃଟି ଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ବ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକର ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ଦର୍ଶାଯାଉଥିଲା ଏବଂ ସମସ୍ତ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ସୁଚନା ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଦ୍ୟା ସମନ୍ଵୟ ପଦ୍ଧତି ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବିଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସଂଗୋଧନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ । ସମାକ୍ଷାକୁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥିବା ନଥିପତ୍ରରେ ଏହି ତୃଟିଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ଏହାକୁ ସମ୍ବନ୍ଧନ କରିନଥିଲେ ।</p>

ଉପସଂହାର

ସମାକ୍ଷାରେ ସନ୍ଧାନ ହୋଇଥିବା ତୃଟିଗୁଡ଼ିକ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ବିଭାଗ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍କକୁ ବଳଗଣା କରିବା ସହିତ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ଦରକାର; ଯାହା ଫଳରେ ପଦ୍ଧତିର ଦୁର୍ବଳତା ଦୂର ହୋଇପାରିବ ।

ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ବିଶେଷ କରି ସମାକ୍ଷା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସ୍ୱାକାର ହୋଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଅନାଦାୟ /ସଙ୍କ୍ରାଦାୟ କର ଓ ଫିସ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଅସୁଲ ପାଇଁ ବିଭାଗ ଯଥା ଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

3.1.1 କର ପରିଚଳନା

ମୋଟର ଯାନ କର (ଏମ୍.ଭି) ଅଧିନିୟମ 1988 ଓ ଓଡ଼ିଶା ମୋଟର ଯାନ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ (ଓଏମ୍.ଭି) ଅଧିନିୟମ, 1975 ଅନୁଯାୟୀ ମୋଟରଯାନ କର (ଏମ୍.ଭି)ର ଆରୋପଣ ଓ ସଂଗ୍ରହଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇଥାଏ । ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ପରିବହନ ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କ ସାମଗ୍ରିକ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣରେ ପରିବହନ କମିଶନର (ଟିସି) ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ (ଏସ୍.ଟି.ଏ) ମୁଖ୍ୟ ଦସ୍ତର ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଓ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀର ପରିଚଳନା କରାଯିବ । ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଅଧିକାରୀ (ଏଏ) ତଥା କର ଅସୁଲ ଅଧିକାରୀ (ଟିଆରଓ) ଅଟନ୍ତି ।

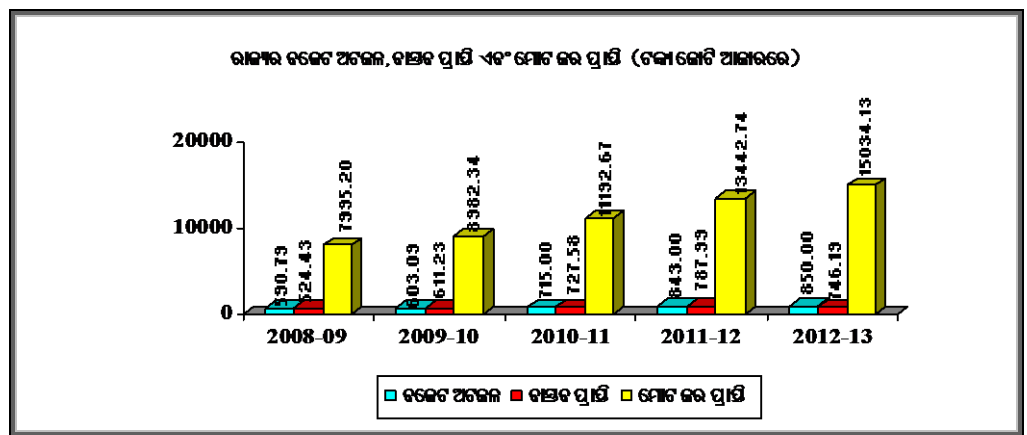
3.1.2 ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା

2008-09 ରୁ 2012-13 ବର୍ଷରେ ମୋଟର ଯାନ କରର ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି ଏବଂ ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ବିଶଦ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ବଜେଟ ଅଟଙ୍କଳ	ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି	ଭିନ୍ନତା ଅଧିକ (+)/ହ୍ରାସ (-)	ଭିନ୍ନତାର ଶତକଡ଼ା ହାର	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି	ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି ତୁଳନାରେ ବାସ୍ତବ କର ପ୍ରାପ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ହାର
2008-09	590.79	524.43	(-) 66.36	(-) 11.23	7,995.20	6.56
2009-10	603.09	611.23	(+) 8.14	(+) 1.35	8,982.34	6.80
2010-11	715.00	727.58	(+) 12.58	(+) 1.76	11,192.67	6.50
2011-12	843.00	787.99	(-) 55.01	(-) 6.52	13,442.74	5.86
2012-13	850.00	746.19	(-) 103.81	(-) 12.21	15,034.13	4.96

ଉତ୍ସ: ବିଭାଗୀୟ ଲେଖ

2011-12 ରେ ରାଜସ୍ୱ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ସରୁପ ଯାନ ପଞ୍ଜିକରଣରେ ବୃଦ୍ଧି, ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ବୃଦ୍ଧି, ଓଡ଼ିଶା ମୋଟର ଯାନ କର ଅଧିନିୟମର ସଂଶୋଧନ ଏବଂ ବଜେଟ୍ ଅସୁଲ ହେତୁ ହୋଇଥିଲା । 2012-13 ରେ ବଜେଟ୍ ଅଟଙ୍କଳ ଓ ବାସ୍ତବ ସଂଗ୍ରହ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ତାରତମ୍ୟର କାରଣ ସରୁପ ନୂଆ ଯାନଗୁଡ଼ିକର ପଞ୍ଜିକରଣର ହ୍ରାସ, ଅର୍ଥନୈତିକ ମାନ୍ଦାବସ୍ଥାର ପରିବହନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବ, ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଯାନଗୁଡ଼ିକର ଅନୁମତି ପତ୍ର ଦେବା ଏବଂ ଚଳାଚଳ ରହିତ ଇତ୍ୟାଦି କାରଣ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

3.1.3 ବକେୟା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ସୁଦ୍ଧା 137.75 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବକେୟା ରାଜସ୍ୱ ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ 63.78 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବକେୟା ରାଜସ୍ୱ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ଅବଧିର ଥିଲା । ସାର୍ବିଫିକେଟ୍ ମାମଲା 41.81 କୋଟି ଟଙ୍କା, 15.07 କୋଟି ଟଙ୍କା ବିରୁଦ୍ଧ ବିଭାଗୀୟ/ ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁଗିତ ଏବଂ 80.87 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ତରରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ଯାନ ମାଲିକମାନେ ଘରୋଇ ଅଞ୍ଚଳ ବିନା ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ହେଉଥିବା ମୋଟରଯାନ କରକୁ ମିଳାମିଶା କରି ନିଜ ଅଞ୍ଚଳ ହିସାବକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ବିଭାଗ କହିଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ବକେୟା କର ଆଦାୟ/ମିଳାମିଶା ପାଇଁ ଦାବି ନୋଟିସ୍/କରର ଅସୁଲି (ଟିଆର) ଗୁଡ଼ିକର ମାମଲା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ବକେୟା କର କମ୍ପୋଜର ପାଇଁ ଗାଡ଼ି ମାଲିକମାନେ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ମ୍ୟାନୁଆଲ ବ୍ୟତିରେକ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ମାଧ୍ୟମରେ କର ପୈଠ ପାଇଁ ଅନୁଦେଶ ଜାରି ହୋଇଥିଲା । ତଥାପି ବାସ୍ତବ କଥା ହେଲା ଯେ, 137.75 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ପଡ଼ିରହିଥିଲା ଯାହା ଶୀଘ୍ର ଆଦାୟ ହେବା ଦରକାର ।

3.1.4 ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ

2010-11 ରୁ 2012-13 ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ମୋଟର ଯାନ କରର ମୋଟ ଆଦାୟ ଏବଂ ଏହାର ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ ସହିତ ଅନୁରୂପ ପୂର୍ବବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ହୋଇଥିବା ମୋଟ ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟର ଶତକଡ଼ା ହାର ନିମ୍ନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ମୋଟ ଆଦାୟ	ଆଦାୟ ପାଇଁ ବ୍ୟୟ	ମୋଟ ଆଦାୟ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚର ଶତକଡ଼ା ହାର	ପୂର୍ବବର୍ଷ ବର୍ଷରେ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ଶତକଡ଼ା ହାର
2010-11	727.58	30.73	4.22	3.07
2011-12	787.99	25.96	3.29	3.71
2012-13	746.19	23.08	3.09	2.96

ଉତ୍ସ: ଏସ୍ଟି ଏକ୍ସ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ସୂଚନା

2010-11 ଓ 2012-13 ବର୍ଷରେ ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ବ୍ୟୟ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ଥିଲା ।

3.1.5 ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା

ବିଭାଗରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍କ (ଆଇଏଡ୍‌ରୁ) ଥିଲେ ହେଁ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଅଭାବରୁ ଓ ଅବସର ଜନିତ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ ନହେବା ଯେଉଁ 2007-08 ବର୍ଷ ଠାରୁ ସମୀକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା ।

ଅବିଳମ୍ବେ ଓ ସଠିକ ଭାବରେ ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ କରିବା ଏବଂ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀର ପ୍ରଭାବ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସରକାର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍କକୁ ବଳଶାଳୀ କରିବାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ପାରନ୍ତି ।

3.1.6 ସମୀକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଭାବ

ପୂର୍ବ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ (2007-08 ରୁ 2011-12) ମଧ୍ୟରେ 8,53,077 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 375.83 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଜଡ଼ିତ ଥିବା କର ଓ ଫିସର ଅନାରୋପଣ, ସମ୍ଭାରୋପଣ, ଅନାଦାୟ ଓ ସମ୍ଭାଦାୟ ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଥିବାର ସମୀକ୍ଷା ଦର୍ଶାଇଥିଲା । ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ବିଭାଗ / ସରକାର 79,225 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 149.75 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ସାକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ 3,525 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 7.48 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥିଲେ । ଅସୁଲିର ସ୍ଥିତି ଆପତ୍ତିର ସାକ୍ଷ୍ୟ ପରିମାଣ ତୁଳନାରେ ସମ୍ଭ, 1.32 ରୁ 6.14 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା । ସରକାର ଅସୁଲିର ଚୁକ୍ତି ନିମନ୍ତେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରନ୍ତି ।

3.1.7 ସମାକ୍ଷାର ପରିଣାମ

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ସମାକ୍ଷା

2012-13 ବର୍ଷରେ ସମାକ୍ଷା ମୋଟରଯାନ କର ଓ ଫିସ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ସଂଗ୍ରହ ସମନ୍ୱୟ 43 ଗୋଟି ଯୁନିଟର ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କ୍ରମେ 1,52,794 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 87.34 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର, ଫିସ୍ ଆଦି ଅନାଦାୟ, ସମ୍ପାଦାୟ, ଅନାରୋପଣ, ସମ୍ପାରୋପଣ ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ବିଭାଗ 3,868 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 8.62 କୋଟି ଟଙ୍କାର କର ଅନାଦାୟ / ସମ୍ପାଦାୟ / ଅନାରୋପଣ/ ସମ୍ପାରୋପଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନିୟମତତାକୁ ସାକାର କରିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 0.34 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା 2012-13 ବର୍ଷର ଓ ଅବଶିଷ୍ଟ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କର ଥିଲା । 2012-13 ବର୍ଷରେ 432 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 0.53 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।

3.2 ସମାକ୍ଷା ମତବ୍ୟ

ପରିବହନ କମିଶନର (ଟିସି) ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକାରୀ (ଏସ୍‌ଟିଏ) ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀ (ଆରଟିଓ) ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ମୋଟରଯାନ କର (ଏମ୍‌ଭିଟି) ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ତଥା ଆଦାୟ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ରର ସମାକ୍ଷା ସମ୍ୟକ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲା ଏବଂ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀର କେତେକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିବିଧ ମାମଲାମାନଙ୍କରେ ପାଳନ ହୋଇନଥିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମାମଲାମାନ ଦେଖିଥିଲୁ ଯାହା ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଳେଦ ଗୁଡ଼ିକରେ ଦର୍ଶାଗଲା । ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ସମାକ୍ଷାରେ ହୋଇଥିବା ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ସମାକ୍ଷା ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଅକୃତ୍ରିତ ସମାଧାନ ହୋଇପାରି ନଥିଲା । ସରକାର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତିରେ ଉନ୍ନତି ପୂର୍ବକ ଆନ୍ତଃସମାକ୍ଷାକୁ ଜୋରଦାର କରିବାକୁ ବିଭାଗକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇପାରନ୍ତି; ଯାହା ଫଳରେ ଏହିଭଳି ଅକୃତ୍ରିତ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ସନ୍ଧାନ ତଥା, ସଂଶୋଧନ ହୋଇପାରିବ ଓ ଏଡ଼ାଯାଇପାରିବ ।

3.3 ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାନ ଅନୁପାଳନ ନହେବା

ମୋଟର ଯାନ (ଏମ୍‌ଭି) ଅଧିନିୟମ, 1988, ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ (ଏମ୍‌ଭିଟି) ଅଧିନିୟମ, 1975 ଏବଂ ତଦଧୀନ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀରେ କର ଆରୋପଣ ଓ ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ ନିମ୍ନମତେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।

- (i) ଗାଡ଼ିମାଲିକ, ମୋଟରଯାନ କର /ଅତିରିକ୍ତ କର ବିହିତ ହାରରେ ଅଗ୍ରାମ ରୂପେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଦେବେ;
- (ii) ମାତ୍ରାତିରିକ୍ତ ମାଲ ପରିବହନ କରୁଥିବା ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ିରୁ ରଥା ଯୋଗ୍ୟ ଫିସ୍ ଆଦାୟ ହେବ;
- (iii) 15 ଦିନର ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟ ସମାପ୍ତି ପରେ ଦୁଇମାସ ମଧ୍ୟରେ କର ଯେଠି ହୋଇନଥିଲେ କରର ଦୁଇଗୁଣ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ ହେବ;
- (iv) 3,000 କିଲୋଗ୍ରାମ ମୋଟ ଗାଡ଼ି ଓଜନ (ଜିଭିଡ଼ିବ୍ୟୁ) ରୁ ଅଧିକ ଓଜନ ନଥିବା ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ିରୁ ଏକକାଳୀନ ଟିକସ (ଓଟିଟି) ଆଦାୟ ହେବ;
- (v) ଠିକା ଗାଡ଼ି ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ିରୁ ଭେଦାତ୍ମକ କର ଆଦାୟ ହେବ;
- (vi) ଆନ୍ତଃ ରାଜ୍ୟ ପଥରେ ଚଳାଚଳ କରୁଥିବା ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ିରୁ ବିନିର୍ଦ୍ଧିତ ହାରରେ ଅତିରିକ୍ତ କର ଆଦାୟ ହେବ;
- (vii) ବିନା ଅନୁମତିରେ ଚଳୁଥିବା ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ ସ୍ଥାନର ଉଚ୍ଚତମ ହାରରେ କର/ ଅତିରିକ୍ତ କର ଆଦାୟ ହେବ; ଓ
- (viii) ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ି ମାନଙ୍କର ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତର ବିଳମ୍ବ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଫିସ୍‌ନେସ୍ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର/ନବୀକରଣ ଫିସ୍ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ ।

ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନୁପାଳନ ହୋଇନଥିବା କେତେକ ମାମଲାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଳେଦ ମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

3.3.1 ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ଅନାଦାୟ / ସ୍ୱକ୍ଷାଦାୟ

3.3.1.1 ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ି, ଠିକା ଗାଡ଼ି, ଅନୁଯାନ ସଂଯୁକ୍ତ ଜଳ ଲଙ୍ଗଳ ଏବଂ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଯାନ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ କର ଅନାଦାୟ

ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ 1975 ର ଧାରା 3, 3A, ଏବଂ ଧାରା 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଗୋଟିଏ ମୋଟରଯାନ ଉପରେ ଦେୟ କର / ଅତିରିକ୍ତ କର, ଚଳାଚଳ ରହିତ ଘୋଷଣାନାମାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ସେହି ସମୟ ପାଇଁ କର ଛାଡ଼ି ନିମନ୍ତେ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲେ, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ହାରରେ ଅଗ୍ରାମ ରୂପେ ଆଦାୟ ହେବ । ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ମୋଟରଯାନ ପାଇଁ କର/ଅତିରିକ୍ତ କର ହାର ଅଧିନିୟମରେ ଯୋଗ ହୋଇଥିବା ଅନୁସୂଚୀ-I ରେ ବିହିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଯାତ୍ରୀଗାଡ଼ି ଓ ଠିକାଗାଡ଼ି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାନଗୁଡ଼ିକର ଯାତ୍ରୀ ବସିବା କ୍ଷମତା ଉପରେ ଏବଂ ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ି ଓ ଅନୁଯାନ ସଂଯୁକ୍ତ କଲଲଙ୍ଗଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗାଡ଼ିର ଲଦା ଓଜନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲା । ଯଦି ଏହି କର 15 ଦିନର ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟ ସମାପ୍ତିର ଦୁଇମାସ ମଧ୍ୟରେ ଦିଆହୋଇ ନଥିବ ତେବେ ଦେୟ କରର ଦୁଇଗୁଣା ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ ହେବ । ପରିବହନ କମିଶନରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହକ ଅନୁଦେଶ (ଫେବୃୟାରୀ 1966) ଅନୁସାରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟର ସମାପ୍ତି ପରେ କର ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିବେ ।

26 ଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ବାହାନ¹ ତଥ୍ୟାବଳୀର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଓ ବକ୍ଷା ବକ୍ଷା କେତେକ ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ ଯଥା ସାଧାରଣ ପଞ୍ଜିକରଣ ରେଜିଷ୍ଟର (ଜିଆରଆର²), ପରିମିଟ୍ ରେଜିଷ୍ଟର (ପିଆର³) ଏବଂ ଚଳାଚଳ ରହିତ ରେଜିଷ୍ଟର (ଓଆରଆର⁴)ର ପ୍ରତି ସତ୍ୟାପନରୁ ସମୀକ୍ଷା (ମେଇ 2012 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ମଧ୍ୟରେ) ଦେଖିଲା ଯେ ଚଳାଚଳ ରହିତ ଘୋଷଣାନାମାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନଥାଇ ଅପ୍ରେଲ 2011 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ 37,023 ଗୋଟି ଗାଡ଼ିରୁ ବିଭିନ୍ନ ଅବଧି ପାଇଁ ମୋଟର ଯାନ କର ଓ ଅତିରିକ୍ତ କର ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ 27.60 କୋଟି ଟଙ୍କାର ମୋଟରଯାନ କର/ ଅତିରିକ୍ତ କର⁵ ଏବଂ 55.21 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା

ଅନାଦାୟ ଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦର୍ଶାଗଲା ।

¹ ବାହାନ, ମୋଟରଯାନ ପଞ୍ଜିକରଣ ଏବଂ କର ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ ଏକ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ସଫ୍ଟୱେୟାର, କରଧାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦରକାର ସୂଚନା ସବୁ ଯଥା ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ି ଓ ଅନୁଯାନ ସଂଯୁକ୍ତ କଲଲଙ୍ଗଳର ଲଦା ଓଜନ, ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଯାନ ଓ ଠିକାଗାଡ଼ିର ଯାତ୍ରୀ ବସିବା କ୍ଷମତା ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ବାହାନ ତଥ୍ୟାବଳୀରେ ଉପଲବ୍ଧ ।

² ଜିଆରଆର, ଏକ ରେଜିଷ୍ଟର ଯେଉଁଥିରେ ଗାଡ଼ି ମାଲିକ ମାନଙ୍କର ପୁଞ୍ଜୀନୁପୁଞ୍ଜି ବିବରଣୀ ଏବଂ ଗାଡ଼ିର ବୈଷୟିକ ବିବରଣୀ ଆଦି ଥାଏ ।

³ ପିଆର, ଏକ ରେଜିଷ୍ଟର ଯେଉଁଥିରେ ଯାନର ପରିମିଟ୍ ବାବଦୀୟ ତଥ୍ୟ ଯଥା ଗୋଟିଏ ଦିନର ଗାଡ଼ିର ଦୂରତା ଅତିକ୍ରମ ଏବଂ ପରିମିଟ୍ ପ୍ରକାର ଯଥା ସାଧାରଣ, ଏକପ୍ରକାର ଇତ୍ୟାଦି ଥାଏ ।

⁴ ଓଆରଆର, ଏକ ରେଜିଷ୍ଟର ଯେଉଁଥିରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ପାଇଁ ଯାନ ମାନଙ୍କର ଚଳାଚଳ ରହିତ ଘୋଷଣା ନାମାରେ ତଥ୍ୟ ଥାଏ ଏବଂ ଏହା ଆରଟିଓ ଦ୍ୱାରା ସାକ୍ଷତ ହୋଇଥାଏ ।

⁵ ଅତିରିକ୍ତ କର ଜନ ସାଧାରଣ ସେବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଗାଡ଼ି ପାଇଁ ଲାଗୁ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ମୋଟରଯାନ କର ଦୁଇ ଚକିଆ ଗାଡ଼ି, ନିଜ ଗାଡ଼ି ଏବଂ ଅନୁଯାନ ସଂଯୁକ୍ତ କଲ ଲଙ୍ଗଳ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଲାଗୁ ହୋଇଥାଏ ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ଅଞ୍ଚଳର ସଂଖ୍ୟା ଯାନର ପ୍ରକାର	ଗାଡ଼ି ସଂଖ୍ୟା	କର/ଅତିରିକ୍ତ କର ଅନାଦାୟ / ସ୍ୱଳ୍ପାଦାୟ	ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ ଜେରିମାଳା	ମୋଟ
1.	26 ⁶ ମାଲ ବାହା ଗାଡ଼ି	17,156	19.37	38.75	58.12
2.	26 ⁷ ଠିକା ଗାଡ଼ି	8,057	4.92	9.85	14.77
3.	26 ⁸ ଅନୁଯାନ ସଂଯୁକ୍ତ କଲକାଳ	11,769	3.18 ⁹	6.35	9.53
4.	17 ¹⁰ ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ି	41	0.13	0.26	0.39
ମୋଟ		37,023	27.60	55.21	82.81

ଉତ୍ସ: ସମାକ୍ଷା ମତବ୍ୟ

କରଧାର୍ଯ୍ୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ମାନଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନାର ଅଭାବ ଏବଂ ବାହନ ଏମ୍‌ଆଇଏସ୍ ମାଧ୍ୟମରେ କର ଦେଇନଥିବା ଗାଡ଼ି ମାଲିକ ମାନଙ୍କର ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଆରଟିଓ ମାନେ ଦାବି ପତ୍ର ନପଠାଇବା ଯୋଗୁଁ ଏହା ଘଟିଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଯାଉଛି, ସମସ୍ତ ଆରଟିଓ ମାନେ (ମଇ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) କର ଦାବି ନୋଟିସ୍ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଭରସା ଦେଇଥିଲେ ।

ସମାକ୍ଷା ଏହି ବିଷୟଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ ଏବଂ ମଇ 2013 ମଧ୍ୟରେ ପରିବହନ କମିଶନର ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣଙ୍କ ନଜରକୁ ଅଣିଥିଲା । ଏହାର ଉତ୍ତର ପ୍ରତିକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

3.3.1.2 ବିହିତ କର ହାର ଅନୁସରଣ ନହେବା ହେତୁ କର ସ୍ୱଳ୍ପାଦାୟ

ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକର ପରମିଟ୍‌ର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ/ ମାନଦଣ୍ଡ ଯଥା ଗୋଟିଏ ଦିନର କେତେ ଦୂରତା ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଏ, ପରମିଟ୍‌ର ପ୍ରକାର (ସାଧାରଣ କିମ୍ବା ଦୃତଗାମୀ) ଏବଂ ଯାତ୍ରା ବସିବା କ୍ଷମତା ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେ ଆଧାର କରି ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ଅବଧାରଣ ହୋଇଥାଏ । ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକର କର ହାର ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ, 1975 ର ଆଇଟମ୍ 4A ରେ ଯୋଗ ହୋଇଥିବା କର ଅନୁସୂଚୀ-I ରେ ବିହିତ ହୋଇଅଛି ।

21¹¹ ଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ସାଧାରଣ ପଞ୍ଜିକରଣ ରେଜିଷ୍ଟର, ପରମିଟ୍ ରେଜିଷ୍ଟର, ଚଳାଚଳ ରହିତ ରେଜିଷ୍ଟର, ପରମିଟ୍ କେସ ରେକର୍ଡ୍ ଏବଂ ବାହାନ ତଥ୍ୟାବଳୀର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା (ମଇ 2012 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ ଡିସେମ୍ବର 2008 ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ପରମିଟ୍ ସର୍ତ୍ତର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯଥା ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ଅତିକ୍ରମ ଦୂରତା, ପରମିଟ୍‌ର ପ୍ରକାର ଏବଂ ତାହାର ପରିଣାମରେ ବିହିତ କର ହାର ଅନୁସରଣ ନକରିବା ଯୋଗୁଁ 75 ଗୋଟି ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ିର ମୋଟର ଯାନ କର / ଅତିରିକ୍ତ କର ବାବଦରେ 6.74 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସ୍ୱଳ୍ପାଦାୟ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ 13.48 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜେରିମାଳା ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ଥିଲା । ଯଦିଓ ବାହନ ତାଗାବେସ୍ ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ିର ପଞ୍ଜିକରଣ ସମୟରେ ଗାଡ଼ିମାଲିକ ଓ ଗାଡ଼ିର ବୈଷୟିକ ବିବରଣୀ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ କିନ୍ତୁ ପରମିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକ ବାହାନ ତାଗାବେସ୍ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ହୋଇନଥାଏ ଏବଂ ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ିର ପରମିଟ୍ ବାବଦାୟ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ତାଗାବେସ୍ ଗ୍ରହଣ କରିନଥାଏ । ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ି ମାନଙ୍କର ବିବରଣୀ

⁶ ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ବରଗଡ଼, ଭଦ୍ରକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ବଲାଙ୍ଗିର, ଚଞ୍ଚାପାଲି, କଟକ, ଦେଢ଼ାନାଳ, ଗଜପତି, ଗଞ୍ଜାମ, ଜଗତସିଂହପୁର, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, କଳାହାଣ୍ଡି, କେନ୍ଦୁଝର, କୋରାପୁଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନବରଙ୍ଗପୁର, ନୟାଗଡ଼, ନୂଆପଡ଼ା, ପୁଲବାଣୀ, ପୁରୀ, ରାୟଗଡ଼ା, ରାଉରକେଲା, ସମଲପୁର ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ।

⁷ ଫୁଟନୋଟ 6 ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ।

⁸ ଫୁଟନୋଟ 6 ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ।

⁹ କେବଳ ମୋଟରଯାନ କର ।

¹⁰ ବାଲେଶ୍ୱର, ବରଗଡ଼, ଭଦ୍ରକ, ଦେଢ଼ାନାଳ, ଝାରସୁଗଡ଼ା, କୋରାପୁଟ, ନୂଆପଡ଼ା, ପୁଲବାଣୀ ଏବଂ ସମଲପୁର ବ୍ୟତୀତ ଫୁଟନୋଟ 6 ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ।

¹¹ ବଲାଙ୍ଗିର, ବାଲେଶ୍ୱର, କୋରାପୁଟ, ନୂଆପଡ଼ା ଏବଂ ପୁଲବାଣୀ ବ୍ୟତୀତ ଫୁଟନୋଟ 6 ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ।

ଏବଂ ଏହାର ପରମିଟ୍ ବିବରଣୀ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂଯୋଗୀକରଣ, ଏକତ୍ରୀକରଣ ଏବଂ ବାହନ ତାଗାବେସ୍ ରେ ପରମିଟ୍ ମଡୁଲ ନଥିବା ହେତୁ ଏପ୍ରକାର ଡ୍ରାଟିଂ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ମଇ ଓ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ଦେୟ ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିବାକୁ ଭରସା ଦେଇଥିଲେ ।

ସମାକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ ଏବଂ ମଇ 2013 ରେ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟରମ୍ୟାନ୍, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉତ୍ତର ପ୍ରତିକ୍ଷାତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

3.3.2 ନୂତନ କରହାର ଅନୁସରଣ ନହେବା ଯୋଗୁଁ ଘରୋଇ ସେବା ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକରୁ ମୋଟରଯାନ କର ଅନାରୋପଣ/ସମ୍ପାଦନାପଣ, ଅନାଦାୟ /ସମ୍ପାଦାୟ

ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ 1975 ର ଧାରା, 3, 3A ଏବଂ 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଘରୋଇ ସେବା ଗାଡ଼ି (ପିଏସଭି) ରୁ ଚଳକଙ୍କ ବସିବା ସ୍ଥାନକୁ ଛାଡ଼ି ଯାତ୍ରାଙ୍କ ବସିବା ସ୍ଥାନ ଅନୁସାରେ ଅଧିନିୟମରେ ଯୋଗ ହୋଇଥିବା କର ଅନୁସୂଚୀ-I ର ଆଇଟମ 5A ରେ ବହିତ କର ହାରରେ ମୋଟରଯାନ କର, ଯଦି ଅଫ୍‌ରୋଡ ଯେଗୁଁ ସେହି ସମୟର କର ଦେବା ଛାଡ଼ କରାଯାଇ ନଥାଏ ଆରୋପଣ ଓ ଆଦାୟ ହୁଏ । 14 ମଇ 2010 ରୁ ସରକାର ଘରୋଇ ସେବା ଗାଡ଼ିର ବସିବା ସ୍ଥାନ ପିଛା କର ହାର ବାର୍ଷିକ 270 ଟଙ୍କାରୁ 800 ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିଅଛନ୍ତି । ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅବସ୍ଥାରେ କର ପ୍ରଦାନ ହୋଇନଥିଲେ ଗାଡ଼ିର ମାଲିକ / ଦଖଲକାରୀ ବିଳମ୍ବର ଅବଧି ଅନୁସାରେ ଦେୟ କରର 25 ରୁ ଆରମ୍ଭ କରି 200 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ଦାୟୀ ରହିବେ ।

କରଦେୟ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ଯଥା ସାଧାରଣ ପଞ୍ଜିକରଣ ରେଜିଷ୍ଟରର, ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ କେସ୍ ରେକର୍ଡ ଓ ବାହାନ ତାଗାବେସର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଦେଖାଗଲା (ମଇ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ 22 ଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ¹² କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ କର ଆରୋପଣ/ ଆଦାୟ ପାଇଁ 14 ମଇ 2010 ରେ ଘରୋଇ ଯାନ ପାଇଁ ପ୍ରତି ବସିବା ସ୍ଥାନ ବାବଦ 800 ଟଙ୍କାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବା କରହାର ଅନୁସରଣ କରିନଥିଲେ । ଚଳାଚଳ ରହିତ ଘୋଷଣା ନାମାରେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତ ହୋଇନଥିଲେବି 85 ଗୋଟି ଘରୋଇ ସେବା ଗାଡ଼ିରୁ 9.97 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ଆଦାୟ କରି ନଥିଲେ । ଆରଟିଓ ମାନେ ମଧ୍ୟ 133 ଗୋଟି ଯାନଠାରୁ ପ୍ରାକ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବାର୍ଷିକ କର 270 ଟଙ୍କା ହାରରେ ଆଦାୟ

କରିବା ଜାରି ରଖିଥିଲେ । ଫଳରେ ମଇ 2010 ଡିସେମ୍ବର 2012 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ 18.52 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର ସମ୍ପାଦାୟ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଜୋରିମାନା ବାବଦ 56.99 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ସମସ୍ତ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ମଇ ଓ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ କହିଲେ ଯେ ଦେୟ ଆଦାୟ କରିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବ ।

ସମାକ୍ଷା ଏହି ବିଷୟଟିକୁ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟରମ୍ୟାନ୍, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଯଥାକ୍ରମେ ଅପ୍ରେଲ ଏବଂ ମଇ 2013 ରେ ଆଣିଥିଲା । ଉତ୍ତର ପ୍ରତିକ୍ଷାତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹² ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ଵର, ବରଗଡ଼, ଭୁବନେଶ୍ଵର, ବଲାଙ୍ଗିର, ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ, କଟକ, ଦେଙ୍କାନାଳ, ଗଜପତି, ଗଞ୍ଜାମ, ଜଗତସିଂହପୁର, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, କଳାହାଣ୍ଡି, କେନ୍ଦୁଝର, କୋରାପୁଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନବରଙ୍ଗପୁର, ପୁରୀ, ରାୟଗଡ଼ା, ରାଉରକେଲା, ସମଲପୁର ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ।

3.3.3 ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅପରାଧ ଜନିତ ଜୋରିମାନା ଅନାଦାୟ

ମୋଟେମାନ ଅଧିନିୟମ 1988 ର ଧାରା 194 (1) ସହ ପଠିତ 29 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 1995 ଅଧିସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ଲଦା ଓଜନ ଠାରୁ ଅଧିକ ଓଜନ ବହନ କରିଥିବା ଗାଡ଼ିର ଅପରାଧ ବାବଦକୁ ସର୍ବନିମ୍ନ 2,000 ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଏବଂ ବହନ କରିଥିବା ଅଧିକ ଓଜନର ଚଳ ପିଛା ଅତିରିକ୍ତ 1,000 ଟଙ୍କା ହିସାବରେ ଆଦାୟ ହୋଇ ରମ୍ପା ହୋଇପାରିବ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ପରିବହନ କମିଶନର, ଓଡ଼ିଶା ଜୁଲାଇ 2005 ରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଗାଡ଼ି ଯାଞ୍ଚ ରିପୋର୍ଟ (ଭିସିଆର୍) ଗୁଡ଼ିକୁ ତୁରନ୍ତ ଫର୍ମସଲା କରିବା ପାଇଁ ଗାଡ଼ି ମାଲିକ, ଗାଡ଼ି ଦଖଲରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ଗାଡ଼ି ହେପାଜତରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରି ଅପରାଧକୁ ରମ୍ପା କରିବାକୁ ଏବଂ ଏଥିରେ ବିଫଳ ହେଲେ ଗାଡ଼ିର ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର (ଆରସି) ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବାତିଲ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ସାତଗୋଟି¹³ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ବିବିଧ କ୍ରିୟାବିଧି ରେଜିଷ୍ଟର (ଏମପିଆର୍)¹⁴ ଗାଡ଼ି ଯାଞ୍ଚ ରିପୋର୍ଟ (ଭିସିଆର୍) ରେଜିଷ୍ଟର ସହିତ ବାହାନ ଡାଟାବେସ୍ ଓ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣର ଦିଶା¹⁵ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ବେଳେ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା (ମଇ 2012 ଓ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ି ବିରୁଦ୍ଧରେ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଅଧିକାରୀ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଭାର ବହନ କରିଥିବା ଗାଡ଼ି (177 କି.ଗ୍ରା. ରୁ 34,280 କି.ଗ୍ରା. ମଧ୍ୟରେ) ଜୁଲାଇ 2002 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଜାରି ହୋଇଥିବା 866 ଗୋଟି ଗାଡ଼ି ଯାଞ୍ଚ ରିପୋର୍ଟ ଫର୍ମସଲା ନ ହୋଇ ପଡ଼ି

ରହିଥିଲା । ଏହିଭଳି ଗାଡ଼ି ଯାଞ୍ଚ ରିପୋର୍ଟ ଗୁଡ଼ିକର ଯଥାଗ୍ରାହ୍ୟ ଫର୍ମସଲା ନିମନ୍ତେ ଅପରାଧ ରମ୍ପା କରିବାକୁ କୌଣସି ନୋଟିସ୍ ଜାରି ହୋଇନଥିଲା କିମ୍ବା ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ନିଲମ୍ବନ ଅଥବା ବାତିଲ କରିବାକୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇନଥିଲା । ଫଳରେ 62.22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଫି ଅନାଦାୟ ଥିଲା ଏବଂ ବିଭାଗ ଅଧିନିୟମରେ ଅପରାଧ କମାଇବାକୁ ଥିବା ଅପରାଧ ଜନିତ ଦଣ୍ଡନାୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଲାଗୁ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ, ଓଡ଼ିଶା କହିଥିଲେ (ମଇ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ, ସରକାରୀ ଦେୟ ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରି ବାଜି ଥିବା ଭିସିଆର୍ ଗୁଡ଼ିକର ଫର୍ମସଲା କରିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବ ।

ସମାକ୍ଷା ଏହି ବିଷୟଟିକୁ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟରମ୍ୟାନ୍, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ଓ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଯଥାକ୍ରମେ ଅପ୍ରେଲ ଏବଂ ମଇ 2013 ରେ ଆଣିଥିଲା । ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷିତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹³ ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ଚଞ୍ଚାଖୋଲ, କଟକ, ଗଞ୍ଜାମ, କେନ୍ଦୁଝର, ରାଉରକେଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ।
¹⁴ ଏମପିଆର୍ ଏକ ରେଜିଷ୍ଟର ଯେଉଁଥିରେ ଆରଟିଓ ଏବଂ ଏସଟିଏ ମାନଙ୍କର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଅଙ୍ଗ (ଇଡବ୍ଲ୍ୟୁ) ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଭିସିଆର୍ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ଥାଏ ଏବଂ ଏହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଭିସିଆର୍ ଗୁଡ଼ିକର ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ କରି ଫର୍ମସଲା କରାଯାଇଥାଏ ।
¹⁵ ଦିଶା ଏକ ଡାଟାବେସ୍ ଯାହା ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଅଙ୍ଗ ଜାରି କରିଥିବା ଗାଡ଼ି ଯାଞ୍ଚ ରିପୋର୍ଟ (ଭିସିଆର୍) ର ତଥ୍ୟବଳୀ ଥାଏ ଏବଂ ଆରଟିଓ ମାନଙ୍କର ବାହାନ ଡାଟାବେସ୍ ସମ୍ପର୍କିତ ନୁହେଁ ।

3.3.4 ବିଳମ୍ବରେ ପୈଠ ହୋଇଥିବା ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ବାବଦରେ ଜୋରିମାନା ଅନାରୋପଣ / ସ୍ୱାକ୍ଷରୋପଣ

ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ନିୟମାବଳୀ, 1976 ର ନିୟମ 9(1) ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଗାଡ଼ିର କର ଓ ଅତିରିକ୍ତ କର ଦେୟର ଦେଣ ତାରିଖ ଗତ କର ଦେଇଥିବା ସମୟର ସମାପ୍ତି ତାରିଖ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେବ । ଦେୟ ତାରିଖର 15 ଦିନ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କର ପୈଠ ହୋଇ ନପାରିଲେ ଗାଡ଼ି ମାଲିକ/ଦଖଲକାର ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ, 1975 ର ଧାରା 13 (1) ସହ ପଠିତ ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ନିୟମାବଳୀ 1976 ନିୟମ 9 (2) ଅନୁସାରେ କର ଆଦାୟରେ ବିଳମ୍ବର ବ୍ୟାପ୍ତିକୁ ଆଧାର କରି ଦେୟ କର ଓ ଅତିରିକ୍ତ କରର 25 ରୁ 200 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ଦେବାପାଇଁ ଦାୟୀ ହେବେ ।

18 ଗୋଟି¹⁶ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚରୁ ସମୀକ୍ଷା ମଇ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିଲା ଯେ 65 ଗୋଟି ଯାନ ଠାରୁ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟର 15 ଦିନ ଠାରୁ ବିଳମ୍ବରେ ଅପ୍ରେଲ 2002 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ଅବଧିର ମୋଟରଯାନ କର, ଅତିରିକ୍ତ କର ଅପ୍ରେଲ 2011 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା । କର ଦେବା ବିଳମ୍ବ 10 ଦିନ ଠାରୁ ନଅ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାପ୍ତ ଥିଲା । ଅଧିକତଃ 10 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 3.83 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଅନାଦାୟ ଥିଲା ଏବଂ 55

ଗୋଟି ମାମଲାରେ 14.14 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ସଞ୍ଚାଦାୟ ଥିଲା । ବକେୟା କିଛିର ଆଦାୟ ପାଇଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ପଦ୍ଧତିରେ ଥିବା ଏମ୍ଆଇଏସ୍ ବ୍ୟବହାର କରି ଖୁଲାପକାରୀଙ୍କୁ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ପଠାଇ ନଥିଲେ ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯିବା ପରେ ସମସ୍ତ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ମଇ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2012 ରେ କହିଲେ ଯେ ଦେୟ ଆଦାୟ ପାଇଁ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯିବ ।

ସମୀକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ଓ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ଆଣିଥିଲା । ଉଭୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

3.3.5 ନୂତନ କରହାର ଅନୁସରଣ ନହେବା ଯୋଗୁଁ ଏକକାଳୀନ କରର ସ୍ୱାକ୍ଷରାଦାୟ

ସରକାରଙ୍କ 14 ମଇ 2010 ଅଧିସୂଚନାରେ ସଂଶୋଧିତ ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ 1975 ର ଧାରା 4B ଅନୁଯାୟୀ ମୋଟ ଲଦା ଓଜନ (ଜିଭିଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁ) 3000 କେଜି ରୁ ଅଧିକ ହୋଇନଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ି ଅଧିନିୟମ ସଂଯୁକ୍ତ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁସୂଚୀ-I ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ କର ହାରର 10 ଗୁଣା କିମ୍ବା ସେହି ଗାଡ଼ି କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରୁ ଯାହା ଅଧିକ ହେଉଥିବ ସେହି ପରିମାଣକୁ ଏକକାଳୀନ କର (ଓଟିଟି) ଆକାରରେ ଦେବାକୁ ଦାୟୀ ରହିବ ।

ମାଲବାହୀ ଯାନ ଗୁଡ଼ିକଠାରୁ ଏକକାଳୀନ କର ଲାଗୁ ହେବା ପୂର୍ବରୁ (ମଇ 2010) ଅଧିନିୟମ ସଂଲଗ୍ନ ଅନୁସୂଚୀ-I ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା କରହାର ଆଧାରରେ କର ଆଦାୟ ହେଉଥିଲା । ଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକର ନଥିପତ୍ର ଓ କର ଆଦାୟ ସମ୍ପର୍କିତ ବିବରଣୀ ପୃଷ୍ଠାକାନ ଓ ବାହାନ ଡାଟାବେସର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କାଳରେ ସମୀକ୍ଷା ଦେଖିଲା (ଜୁନ୍ 2012 ଓ ନଭେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ 10 ଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ¹⁷ ରେ 3000 କିଲୋଗ୍ରାମ ମୋଟ

ଲଦା ଓଜନ (ଜିଭିଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁ) ରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ନ ଥିବା 38 ଗୋଟି ମାଲବାହୀ ଗାଡ଼ିରୁ ପଞ୍ଜିକରଣ ସମୟରେ ବିହିତ

¹⁶ ଅନୁଗୁଳ, ବରଗଡ଼, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ, କଟକ, ଢେଙ୍କାନାଳ, ଗଜପତି, ଗଞ୍ଜାମ, ଜଗତସିଂହପୁର, କଳାହାଣ୍ଡି, କେନ୍ଦୁଝର, କୋରାପୁଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନବରଙ୍ଗପୁର, ପୁରୀ, ରାୟଗଡ଼ା, ରାଉରକେଲା ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ।
¹⁷ ବାଲେଶ୍ୱର, ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ, ଢେଙ୍କାନାଳ, ଗଞ୍ଜାମ, କଳାହାଣ୍ଡି, କୋରାପୁଟ, ନବରଙ୍ଗପୁର, ନୟାଗଡ଼, ପୁରୀ ଏବଂ ସମଲପୁର ।

ହାରରେ ଏକକାଳୀନ କର (ଓଟିଟି) ଆଦାୟ କରାଯାଇନଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ 6.52 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ମୋଟର ଯାନ କର ସଂଗ୍ରହ ହୋଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷା ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ସମସ୍ତ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ କହିଲେ (ଜୁନ୍ 2012 ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇ ଆଦାୟ କରାଯିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

ସମାକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ଆଣିଥିଲା । ଉଭୟ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

3.3.6 ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ି ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଭେଦାତ୍ମକ କର ଅନାଦାୟ

ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ, 1975 ର ଧାରା 6 ଓ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି କୌଣସି ଗାଡ଼ିର ମୋଟର ଯାନ କର ଓ ଅତିରିକ୍ତ କର କୌଣସି ଅବଧି ପାଇଁ ପୈଠ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଗାଡ଼ିଟି ଉଚ୍ଚତର କର ହାରରେ କର ଦେୟ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଗାଡ଼ି ମାଲିକ ବୈକଳିକ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଭେଦାତ୍ମକ କର 15 ଦିନର ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପୈଠ କରିବାକୁ ଦାୟୀ ରହିବେ । ଯଦି ଏହି କର 15 ଦିନର ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟର ସମାପ୍ତି ପରେ ଦୁଇ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ପୈଠ ହୋଇନଥାଏ ଦେୟ କରର ଦୁଇଗୁଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

ସାଧାରଣ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍, ରେଜିଷ୍ଟର (ଜିଆର୍ଆର୍), ବିଶେଷ ପରମିଟ୍ ରେଜିଷ୍ଟର¹⁸ (ଏସ୍ପିଆର୍) ଏବଂ ବାହାନ ଡ୍ରାଟାବେସ୍ଟର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା (ମଇ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ 18 ଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ¹⁹ ରେ 129 ଗୋଟି ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ି ଅପ୍ରେଲ ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଅବଧିରେ ଅଧିକ ହାରରେ ଅଗ୍ରମ ଭେଦାତ୍ମକ କର

ପୈଠ ନ କରି ସାମୟିକ ଠିକା ଗାଡ଼ି ରୂପେ ବୈକଳିକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 3.90 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଭେଦାତ୍ମକ କର ଏହି ଗାଡ଼ି ମାନଙ୍କଠାରୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ଆଦାୟ କରି ନଥିଲେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ 7.80 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ସମସ୍ତ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ କହିଥିଲେ (ମଇ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ ଦେୟ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯିବ ।

ସମାକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ଓ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣିଥିଲା । ଉଭୟ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹⁸ ବିଶେଷ ପରମିଟ୍ ରେଜିଷ୍ଟରରେ ଯାତ୍ରାବାହୀ ଯାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ସଚକ୍ଷ ଠିକା ଗାଡ଼ି ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ତଥ୍ୟ ଯଥା ପରମିଟ୍ ନମ୍ବର, ମାର୍ଗ/ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥଳ ଏବଂ ପରମିଟ୍ଟର ଅବଧି ଇତ୍ୟାଦି ଥାଏ ।

¹⁹ ବାଲେଶ୍ୱର, ବରଗଡ଼, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ବଲାଙ୍ଗୀର, ଚଣ୍ଡୀଗୋଲ, କଟକ, ଗଞ୍ଜାମ, ଜଗତସିଂହପୁର, କଳାହାଣ୍ଡି, କେନ୍ଦୁଝର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନୟାଗଡ଼, ପୁଲଘାଣା, ପୁରୀ, ରାୟଗଡ଼ା, ରାଉରକେଲା, ସମଲପୁର ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ।

3.3.7 ଆନ୍ତଃ ରାଜ୍ୟ ମାର୍ଗରେ ଚଳାଚଳ କରୁଥିବା ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଗାଡ଼ିରୁ ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ଅନାଦାୟ/ସଙ୍କ୍ରାଦାୟ

ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ ସଂଯୁକ୍ତ ଅନୁସୂଚୀ-I ର ଦିଆ 4(v) ଓ (vi) ଅନୁଯାୟୀ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଓ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ କୌଣସି ରାଜିନାମା ଅନୁସରଣରେ ଯଦି କୌଣସି ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଗାଡ଼ି ଆଂଶିକ ରୂପେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏବଂ ଆଂଶିକ ରୂପେ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଚଳାଚଳ କରୁଥାଏ, ତେବେ ଉକ୍ତ ଗାଡ଼ିର କର / ଅତିରିକ୍ତ କର ଦେୟ ଗାଡ଼ିଟି ଓଡ଼ିଶାରେ ତାର ଅନୁମୋଦିତ ମାର୍ଗରେ ଅତିକ୍ରମ କରୁଥିବା ଦୂରତା ଅନୁସାରେ ଉପରୋକ୍ତ ଅନୁସୂଚୀର ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହାରରେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହୋଇଥାଏ । 15 ଦିନର ଅନୁଗ୍ରହ ଅବଧି ପରେ ଉକ୍ତ କର ବିଳମ୍ବରେ ପୈଠ ହୋଇଥିଲେ କର / ଅତିରିକ୍ତ କରର 200 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ।

ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ତିନି ଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ²⁰ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ପରମିଟ୍ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା (ମଇ ଏବଂ ଅଗଷ୍ଟ 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ ବିହିତ କର ହାରର ଅନୁସରଣ ନହେବା ଯୋଗୁଁ ଅପ୍ରେଲ 2011 ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଆନ୍ତଃ ରାଜ୍ୟ ମାର୍ଗରେ ଚଳାଚଳ କରୁଥିବା ଉରିଗୋଟି ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଗାଡ଼ି

ଠାରୁ 1.81 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର/ ଅତିରିକ୍ତ

କର ଅନାଦାୟ ଏବଂ ଦୁଇଗୋଟି ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଯାନ ଠାରୁ 0.20 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର/ଅତିରିକ୍ତ କର ସଙ୍କ୍ରାଦାୟ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଉପରୋକ୍ତ ଛଅ ଗୋଟି ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ 4 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହି ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଯାନ୍ତେ (ଅପ୍ରେଲ 2013) ସରକାର ଉଭୟ ଦେଇଥିଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 2013) ଯେ ଦୁଇଗୋଟି ଯାନ ଠାରୁ ମୋଟରଯାନ କର ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ କର ବାବଦ 0.68 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଠିକ ସମୟରେ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା, ତେଣୁ ଏବଂ 1.36 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା । ଯାହାହେଉ, 1.32 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର/ଅତିରିକ୍ତ କର ଏବଂ 2.65 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଅନାଦାୟ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

²⁰ କଟକ, କଳାହାଣ୍ଡି ଏବଂ ନବରଙ୍ଗପୁର ।

3.3.8 ଭିସିଆର ହୋଇଥିବା ଯାତ୍ରାବାହୀ ଯାନଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ କର ଅନାଦାୟ/ସ୍ୱକ୍ଷାଦାୟ

ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ 1975 ର ଧାରା 3 ଏବଂ 3A ଅନୁଯାୟୀ ଗୋଟିଏ ଯାତ୍ରାବାହୀ ଗାଡ଼ିର ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ଯାତ୍ରାଭାର (ଦଣ୍ଡାୟମାନ ସହିତ), ଗୋଟିଏ ଦିନର ସମୁଦାୟ ଦୂରତା ଅତିକ୍ରମ ଅନୁଯାୟୀ ମୋଟରଯାନ କର/ଅତିରିକ୍ତ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଯଦି କୌଣସି ଯାତ୍ରାବାହୀ ଯାନ ବିନା ପରମିଟ୍ରେ ଚଳୁଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଅଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧରା ପଡ଼ିଥାଏ ତେବେ ମୋଟରଯାନ ଅଧିନିୟମ 1988 ର ଧାରା 192(A) ଅନୁଯାୟୀ ଭିସିଆର ଜାରି କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକରେ ଅଧିନିୟମ ସଂଲଗ୍ନ ଅନୁସୂଚୀ-I ର ପ୍ରକାର-IV ରେ ଥିବା ସ୍ୱକ୍ଷାକରଣ-II(b) ଅନୁଯାୟୀ ଯାନଟିର ଦୂରତ୍ୱ 320 କି.ମି. ଓ ତାକୁ ଦୃତଗାମୀ ବୋଲି ବିହିତ କରାଯାଇ ମୋଟରଯାନ କର/ଅତିରିକ୍ତ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଯଦି କର ଦେବାରେ ବିଳମ୍ବ ହୁଏ ତେବେ ବିଳମ୍ବର ଅର୍ଥ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇ କର ଦେୟର ଦୁଇଗୁଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

ଦଶଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ²¹ ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ ବେଳେ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା (ମଇ ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ 24 ଗୋଟି ଯାତ୍ରାବାହୀ ଯାନ ଅପ୍ରେଲ 2011 ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ର ବିଭିନ୍ନ ଅବଧି ପାଇଁ ବିନା ପରମିଟ୍ ରେ ଚଳାଚଳ କରୁଥିବାରୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧରାପଡ଼ିଥିଲେ । ଯଦିଓ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଅଧିକାରୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ ଭିସିଆର ଜାରି କରିଥିଲେ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ଏହି ଯାନ ଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ ବିନା ପରମିଟ୍ ରେ ଚଳାଚଳ ସମୟ ପାଇଁ ଦୃତଗାମୀ ହାର ହିସାବରେ କର ଆଦାୟ ପାଇଁ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ପଠାଇ ଭିସିଆର ଗୁଡ଼ିକର ଅବିଳମ୍ବେ ଫର୍ସସଲା କରି ନଥିଲେ । ଫଳରେ ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ 0.16 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର/ଅତିରିକ୍ତ କର ଅନାଦାୟ ଥିଲା ଏବଂ 23 ଗୋଟି

ମାମଲାରେ 2.18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କର/ଅତିରିକ୍ତ କର ସ୍ୱକ୍ଷାଦାୟ ଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ 4.68 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ମଇ ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ଦର୍ଶାଯାଉଛି ସମସ୍ତ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ କର ଅସୁଲି ପାଇଁ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ପଠାଇବା ପାଇଁ କହିଥିଲେ ।

ସମାକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଟେକ୍ସଟାଇଲ୍, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ଆଣିଥିଲା । ଉଭୟ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

²¹ ଅନୁଗୁଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ, କଟକ, ଡେଙ୍କାନାଳ, ଗଞ୍ଜାମ, କଲାହାଣ୍ଡି, କେନ୍ଦୁଝର, କୋରାପୁଟ ଏବଂ ପୁରୀ ।

3.3.9 ଅନୁଚିତ ପରମିଟ୍ ପ୍ରଦାନ ହେତୁ ରାଜସ୍ୱ ହାନି

ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ ନିୟମାବଳୀ 1993 ର ନିୟମ 2(d) ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଏକ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଯାତ୍ରାବାହୀ ଯାନ ଯାହା ଯାତ୍ରାବାହୀ ଯାନକୁ ବୁଝାଏ । ଛାଡ଼ିବା ସ୍ଥାନରୁ ଗନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜିଲ୍ଲା, ଉପଖଣ୍ଡ, ତହସିଲ, ବ୍ଲକ୍ ସଦର ମହକୁମା ବ୍ୟତୀତ ହାରାହାରି 25 କି.ମି. ବ୍ୟବଧାନ ମଧ୍ୟରେ ରହିବା, ଯାତ୍ରା ଉଠାଇବା ଏବଂ ଯାତ୍ରା ଛାଡ଼ୁଥାଏ ତାହାହେଲେ ଏହି ଯାତ୍ରାବାହୀ ଯାନମାନଙ୍କୁ ଦୃତଗାମୀ ପରମିଟ୍ ଏବଂ ହାରାହାରି ପାଞ୍ଚ କି.ମି. ବ୍ୟବଧାନରେ ରହଣୀ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ପରମିଟ୍ ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ବୋର୍ଡର 231 ତମ ବୈଠକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଗାଡ଼ିଟି 160 କି.ମି. ଏକକ ରାସ୍ତା ଯାତ୍ରା ଏବଂ ଏହାର 75 ପ୍ରତିଶତ କିମ୍ବା ଅଧିକ ରାସ୍ତା ଜାତୀୟ ରାଜପଥ, ରାଜ୍ୟ ରାଜପଥ, ରାଜ୍ୟ ଦୃତ ରାଜପଥକୁ ଅତିକ୍ରମ କରୁଥାଏ, ଏହାକୁ ଦୃତଗାମୀ ଯାତ୍ରାବାହୀ ସେବା କୁହାଯିବ । ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ କର ଅଧିନିୟମ 1975 ଓ ତଦଧିନ ଅଧିକାରୀ-I ର ପ୍ରକାର-4A ରେ ସାଧାରଣ ଏବଂ ଦୃତଗାମୀ ଯାତ୍ରା ଗାଡ଼ି ପାଇଁ ମୋଟରଯାନ କର/ ଅତିରିକ୍ତ କରର ହାର ବିହିତ ହୋଇଅଛି ।

ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଆକ୍ଷେପ ଜିଲ୍ଲା ପରମିଟ୍ ସହିତ ପରମିଟ୍ କେସ୍ ରେକର୍ଡ୍ ଏବଂ ବାହାନ ତାଲିକାରେ ଥିବା ଦିଆଯାଇଥିବା କର ଓ ପଞ୍ଜୀକରଣର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀରୁ ସମୀକ୍ଷା ଅଗଷ୍ଟ 2012 ରେ ଦେଖିଲା ଯେ 12 ଗୋଟି ଯାତ୍ରାବାହୀ ଯାନ 160 କି.ମି. ରୁ ଅଧିକ ରାସ୍ତା ଅତିକ୍ରମ କରୁଥିଲେ ଯାହାର 75 ପ୍ରତିଶତ ରାସ୍ତା ଜାତୀୟ ରାଜପଥ କିମ୍ବା ରାଜ୍ୟ ରାଜପଥ ପରିସରରେ ଥିଲା ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ହାରାହାରି 25 କି.ମି. ରୁ ଅଧିକ ଦୂରତା ସ୍ଥାନରେ ରହଣୀ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଯାନଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃତଗାମୀ ପରମିଟ୍ ସେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସାଧାରଣ ପରମିଟ୍ ସେବା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ସେବା/ ପରମିଟ୍ ପ୍ରକାରର ଅପଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ ଅଧିନିୟମ 1993 ସହିତ ପଠିତ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ ବୋର୍ଡର ନିଷ୍ପତ୍ତିର ବିହିତ ମାନଦଣ୍ଡର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ହେତୁ ଅଗଷ୍ଟ 2008 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ 7.11 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଯାଉଛି ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ ଅଗଷ୍ଟ 2012 ରେ ଜଣାଇଲେ ଯେ ଯଦି 160 କି.ମି. ସୀମିତ କରାଯାଏ ତାହା ହେଲେ ଗରିବ ଲୋକମାନେ ଦୂର ଯାଗାକୁ ଯିବାପାଇଁ ସାଧାରଣ ପରମିଟ୍ ସେବାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବେ । କିନ୍ତୁ 13 ଅପ୍ରେଲ 2007 ରେ ସଂଶୋଧିତ ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ ନିୟମ 1993 ତଦଧିନ ନିୟମ 2(d) ଏବଂ 231 ତମ ବୋର୍ଡ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏହି ଦୃତଗାମୀ ଯାନ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ହାର ସୁରୁକ୍ଷିତ ।

ସମୀକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ମଇ 2013 ରେ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣିଥିଲା । ଉତ୍ତର ପ୍ରତିକ୍ଷାତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

3.3.10 ଅବସିତ ଫିଟନେସ୍ ଆଇ ମାଲବାହୀ ଯାନ ଚଳାଚଳ

ମୋଟରଯାନ ଅଧିନିୟମ 1988 ର ଧାରା 56 ସହ ପଠିତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମୋଟରଯାନ (ସିଏମଭି) ନିୟମାବଳୀ, 1989 ର ନିୟମ 62 ଅନୁଯାୟୀ ବିହିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିହିତ ଫାର୍ମରେ ଫିଟନେସ୍ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର (ଏଫସି) ଜାରି ହୋଇନଥିଲେ କୌଣସି ପରିବହନ ଗାଡ଼ି ବୈଧ ରୂପେ ପଞ୍ଜିକୃତ ବିବେଚିତ ହେବ ନାହିଁ । ନୂତନ ପରିବହନ ଗାଡ଼ିର ଫିଟନେସ୍ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ଦୁଇ ବର୍ଷ ପାଇଁ ବୈଧ ଥାଏ ଅନ୍ୟଥା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ଗାଡ଼ିର ନିରୀକ୍ଷଣ ଓ ପରୀକ୍ଷଣ ବିହିତ ଫିସ୍ ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଫିଟନେସ୍ ପ୍ରମାଣପତ୍ର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମୋଟରଯାନ ନିୟମାବଳୀ 1989 ର ନିୟମ 81 ଅନୁଯାୟୀ ନବୀକରଣ ହୁଏ । ଗାଡ଼ିର ଫିଟନେସ୍ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ମଞ୍ଜୁରୀ ଓ ନବୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ପରୀକ୍ଷଣ କରିବା ଫିସ୍ 400 ଟଙ୍କା ସ୍ଥିର ହୋଇଅଛି । ଏଥି ସହ ଫିଟନେସ୍ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ମଞ୍ଜୁରୀ କିମ୍ବା ନବୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ଗାଡ଼ି ପିଛା 100 ଟଙ୍କା ଫିସ୍ ସ୍ଥିର ହୋଇଅଛି । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ଓଡ଼ିଶା ମୋଟରଯାନ ନିୟମାବଳୀ 1993 ର ନିୟମ 7 (22) ଅନୁଯାୟୀ ବିହିତ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ଫିଟନେସ୍ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ ହୋଇନଥିଲେ 100 ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ହୁଏ ।

କର ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ସହିତ ବାହନ ଡ୍ରାଟାବେସ୍ ଏବଂ ବାହାନର ମ୍ୟାନେଜମେଣ୍ଟ ଇନଫରମେଶନ୍ ସିଷ୍ଟମ୍ (ଏମଆଇଏସ) ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ବେଳେ ସମାକ୍ଷା ଜୁନ ଓ ନଭେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିଲା ଯେ 14 ଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ²²ରେ 4,775 ଗୋଟି ମାଲବାହୀ ଯାନମାନଙ୍କର ଫିଟନେସ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟର ଅବଧି ଅପ୍ରେଲ 2011 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ପରିସମାପ୍ତି ଘଟିଥିଲା । ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀ ମାନେ ବିହିତ ଫିଟନେସ୍ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ନବୀକରଣ ନକରି ଉଚ୍ଚ ଯାନ ମାନଙ୍କଠାରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ଆଦାୟ କରୁଥିଲେ । ଏହି ଯାନ ଗୁଡ଼ିକର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ବିଧିମାନ୍ୟ ଥିଲା ଏବଂ କର ଆଦାୟ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯାନ ମାଲିକମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫିସ୍ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଦେଇ ଫିଟନେସ୍ କରାଉ ନଥିଲେ । ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ ବାହାନର ଏମଆଇଏସ ପକ୍ଷରୁ ମାଧ୍ୟମରେ ଫିଟନେସ୍ ଅବଧି ସମାପ୍ତର ତଥ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରୁନଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 23.85 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଫିଟନେସ୍

ବାବଦ ଏବଂ 4.77 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ବାବଦ ରାଜସ୍ୱ ହାନୀ ହୋଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଯିବା ପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀମାନେ କହିଲେ (ଜୁଲାଇ ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 2012) ଯେ ଘାଟି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବ । ଯେହେତୁ କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଫିଟନେସ୍ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ଜାରି ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ଏହା ପିଛିଲା ସମୟ ପାଇଁ ଜାରି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ଟଙ୍କା ଆଦାୟର ସମ୍ଭାବନା ଅସମ୍ଭବ୍ୟ ।

ସମାକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ମଇ 2013 ରେ ଆଣିଥିଲା । ଉଭୟ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

²² ଅନୁଗୁଳ, ବାଲଶ୍ୱେର, ବରଗଡ଼, ଚଣ୍ଡାଗୋଲ, ଦେଙ୍କାନାଳ, ଗଞ୍ଜାମ, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, କେନ୍ଦୁଝର, କୋରାପୁଟ, ନୂଆପଡ଼ା, ପୁରୀ, ରାଉରକେଲା, ସମଲପୁର ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ।

3.4 ସରକାରଙ୍କ ଅଧିକାରଣ / ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା

ଭାରତ ସରକାର ଫେବୃଆରୀ 2004 ରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ପ୍ରଦୁଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମାନାଦର୍ଶ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଜାରି କରିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରଦୁଷଣ ପରୀକ୍ଷା ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର କରି ବିହିତ ଫିଏ ଆଦାୟପୂର୍ବକ ଯାନ ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ବ୍ୟବଧାନରେ ନିୟମିତ ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ ମଇ 2004 ରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ 24 ଜାନୁଆରୀ 2003 ରେ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିକାରଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ ବିହିତ ହାରରେ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଫିଏ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚ ମାନଦଣ୍ଡ/ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁପାଳନ ନ ହେବା ଓ ଅର୍ଥ ଅବରୋଧ ହେବା ନିମ୍ନ ଅନୁକ୍ଷେପ 3.4.1 ରେ ଦର୍ଶାଗଲା ।

3.4.1 ପ୍ରକ୍ରିୟା ଫିଏ ଅନାଦାୟ

ମୋଟରଯାନ ଅଧିନିୟମ 1988 ର ଧାରା 96 ସହ ପଠିତ ସରକାରଙ୍କ 24 ଜାନୁଆରୀ 2003 ଅଧିକାରଣ ଅନୁଯାୟୀ ଜାନୁଆରୀ 28, 2003 ତାରିଖରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦରଖାସ୍ତ / ଆପତ୍ତି ନିମନ୍ତେ 100 ଟଙ୍କା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଫିଏ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ବିଭାଗ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2003 ର ଏକ ଆଦେଶରେ ଅଧିକାରଣରେ ବିହିତ ହାରରେ ଫିଏ ଆଦାୟକୁ ମୁଲତବି ରଖିଥିଲେ ।

ମଇ ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ 22 ଗୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ²³ର ପରମିଟ୍ ରେଜିଷ୍ଟର (ପିଆର) ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମୀକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ, ଅପ୍ରେଲ 2011 ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ 1,08,007 ଗୋଟି ମାମଲାର

ପ୍ରୟୋଗ/ଆପତ୍ତି ଦାଏର ବାବଦରେ 1.08 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଫିଏ ଅନାଦାୟ ଥିଲା ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଯିବା ପରେ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ସମସ୍ତ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିବହନ ଅଧିକାରୀ ମାନେ ମଇ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2012 ମଧ୍ୟରେ କହିଲେ ଯେ ସରକାରଙ୍କ 7 ମାର୍ଚ୍ଚ 2003 ଚିଠି ଅନୁସାରେ ଫିଏ ଆଦାୟ ମୁଲତବୀ ରହିଅଛି । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହକ ଆଦେଶ ବୈଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ସମୀକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ପରିବହନ କମିଶନର ତଥା ଚେୟାରମ୍ୟାନ, ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ 2012 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ମଇ 2013 ରେ ଆଣିଥିଲା । ଉତ୍ତର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

²³ ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ବରଗଡ଼, ଭଦ୍ରକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ, କଟକ, ଦେଙ୍କାନାଳ, ଗଜପତି, ଗଞ୍ଜାମ, ଜଗତସିଂହପୁର, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, ଜଲାହାଣ୍ଡି, କେନ୍ଦୁଝର, କୋରାପୁଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନବରଙ୍ଗପୁର, ନୟାଗଡ଼, ପୁଲଘାଣ୍ଡି, ପୁରୀ, ସମଲପୁର ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପରିବହନ ପ୍ରାଧିକରଣ, ଓଡ଼ିଶା, କଟକ ।

ଅଧ୍ୟାୟ -IV: ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍

କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର

କର ସଂଗ୍ରହରେ ବୃଦ୍ଧି/ହ୍ରାସ	2012-13 ବର୍ଷରେ ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସଂଗ୍ରହରେ 9.38 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ଯାହାହେଉ, ସେ ବର୍ଷର ବଜେଟ୍ ଅଟକଳ ତୁଳନାରେ ଏହା 0.93 ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା; ଯାହାର କାରଣ ସରୁପ ପୂର୍ବବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଅତ୍ୟଧିକ ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟକୁ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଦାୟୀ କରାଯାଇଥିଲା ।
ପୂର୍ବ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ମନ୍ତବ୍ୟ ତୁଳନାରେ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ	2007-08 ରୁ 2011-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସମାକ୍ଷା ରାଜସ୍ୱ ସମ୍ବଳିତ 594.98 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଅନାରୋପଣ / ସନ୍ଧାରୋପଣ ଓ ଅନାଦାୟ / ସନ୍ଧାଦାୟ ହୋଇଥିବାର ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ବିଭାଗ 13,461 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 15.57 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମାକ୍ଷା ସାକାର କରିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ 2,618 ଟି ମାମଲାରେ 5.92 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥିଲେ । ସାକାର ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ ତୁଳନାରେ ହାରାହାରି ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ 38.02 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।
2012-13 ବର୍ଷରେ ସଞ୍ଚାଳିତ ସମାକ୍ଷା ପରିଣାମ	2012-13 ବର୍ଷରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସମ୍ପର୍କିତ କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ସଂଗ୍ରହ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କଲା ଏବଂ 5,609 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 217.06 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସନ୍ଧାଦାୟ ହୋଇଥିବାର ଦର୍ଶାଇଲା । ଉନ୍ନତିକରଣ ରାଜିନାମାରେ ମଧ୍ୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ବର୍ଷରେ ସମାକ୍ଷା ସଞ୍ଚାଳନ କରାଯାଇଥିଲା । 2012-13 ବର୍ଷରେ ବିଭାଗ 1,984 ମାମଲାରେ 50.33 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ଅନାଦାୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନିୟମିତତା ସାକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ 2007-08 ରୁ 2010-11 ମଧ୍ୟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 170 ଟି ମାମଲାରେ 0.20 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥିଲେ ।
ମୁଖ୍ୟାଂଶ	ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ “ ଉନ୍ନତ୍ୟ ରାଜିନାମା ଦଲିଲ ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆରୋପଣ ” ବିଷୟରେ ସମାକ୍ଷା ହୋଇଥିବା 133.69 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଗୋଟିଏ ଅନୁଛେଦ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ ଏବଂ ଉପ ନିବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ ହୋଇଥିବା ସମାକ୍ଷା ଅବଲୋକନ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ବଛାଯାଇଥିବା 1.25 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅବଲୋକନ ଗୁଡ଼ିକ ନିଆଯାଇଛି, ଯେଉଁଥିରେ ଅଧିନିୟମ/ନିୟମାବଳୀ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ସାମିଲ ଓ ଅନୁସରଣ ହୋଇ ନଥିଲା । ଏହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ବିଷୟ ଯେ, ବିଗତ ବର୍ଷରେ ସମାକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ଏପ୍ରକାର ଅକୃତି ଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଭାଗ ତୃଟି ସଂଗୋଧନ କରିବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲା ।
ଉପସଂହାର	ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ସନ୍ଧାନ ହୋଇଥିବା ଅକୃତି ଗୁଡ଼ିକ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏତାଇବା ପାଇଁ ବିଭାଗ ଆଭ୍ୟନ୍ତରଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ ସହିତ ଆଭ୍ୟନ୍ତରଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ଦରକାର, ଯାହା ଫଳରେ ପଦ୍ଧତିରେ ଥିବା ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଦୂର କରାଯାଇ ପାରିବ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ରୋକାଯାଇ ପାରିବ । ସରକାରଙ୍କ ପାଉଣା ଆଦାୟ ପାଇଁ ବିଭାଗ ଦୁରନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

4.1.1 ଜର ପରିଚାଳନା

ଷ୍ଟାମ୍ପଗୁଳ୍ଫ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆରୋପଣ ଓ ଆଦାୟ ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଅଧିନିୟମ, 1899, ନିବନ୍ଧନ ଅଧିନିୟମ 1908 ଓ ତଦଧିନ ପ୍ରଣାତ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ। ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କ ସାମଗ୍ରିକ ଡିଭିଜନରେ ନିବନ୍ଧନ ମହାନିରୀକ୍ଷକ (ଆଇଜିଆର), ଜଣେ ଯୁଗ୍ମ ମହାନିରୀକ୍ଷକ, ତିନି ଜଣ ଉପ ମହାନିରୀକ୍ଷକ ଓ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ 30 ଜଣ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ (ଡିଏସଆର) ଏବଂ ଯୁନିଟ୍ ସ୍ତରରେ 151 ଜଣ ଉପ ନିବନ୍ଧକ (ଏସଆର)ଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ଗୁଡ଼ିକ ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି।

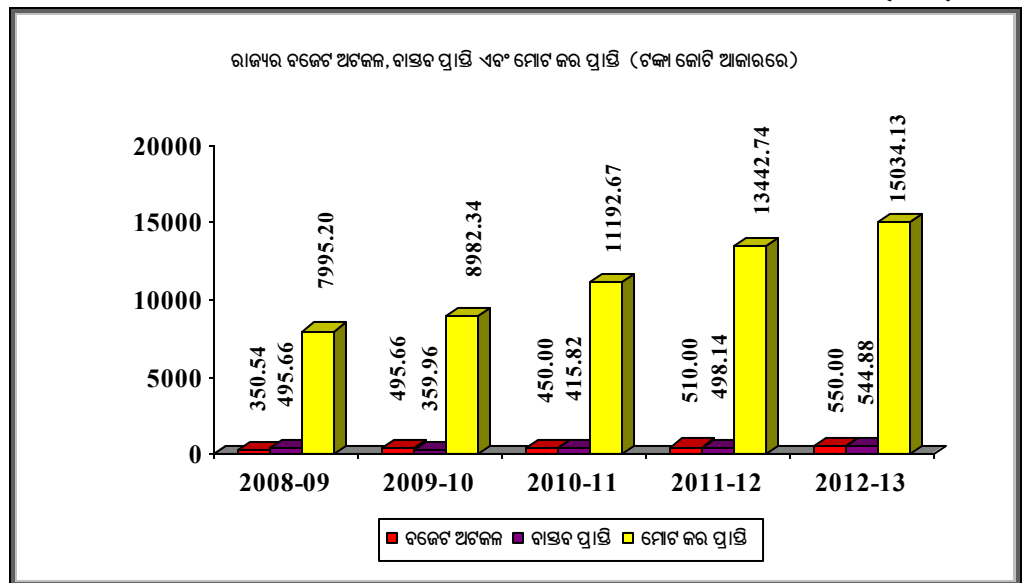
4.1.2 ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା

2008-09 ରୁ 2012-13 ଅବଧିରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଗୁଳ୍ଫ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସର ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି ସହିତ ଉକ୍ତ ଅବଧିର ବଜେଟ୍ ଅଟକଳ ଓ ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଅବଦାନ ତଥା ତାରତମ୍ୟର ଶତକଡ଼ା ହାର ନିମ୍ନୋକ୍ତ ସାରଣୀ ଓ ଖାତା ରେଖାଚିତ୍ରରେ ଦର୍ଶାଗଲା।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ବଜେଟ୍ ଅଟକଳ	ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି	ତାରତମ୍ୟ ଆଧିକ୍ୟ (+) ହ୍ରାସ (-)	ତାରତମ୍ୟର ଶତକଡ଼ା ହ୍ରାସ	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି	ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତିରୁ ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ହାର
2008-09	350.54	495.66	(+)145.12	(+)41.40	7,995.20	6.20
2009-10	495.66	359.96	(-)135.70	(-)27.38	8,982.34	4.01
2010-11	450.00	415.82	(-)34.18	(-)7.60	11,192.67	3.72
2011-12	510.00	498.14	(-)11.86	(-)2.33	13,442.74	3.71
2012-13	550.00	544.88	(-) 5.12	(-) 0.93	15,034.13	3.62

ଉତ୍ସ - ଆର୍ଥିକ ହିସାବ

2011-12 ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ 2012-13 ବର୍ଷରେ ରାଜସ୍ୱ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ସବୁଠାରୁ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଏହା ଆଇଜିଆର ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ମାନଙ୍କ ଆନ୍ତରିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ତଥା ବିଏମ୍‌ଭିର ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଏବଂ ଅମାମାଂସିତ ଅବମୂଲ୍ୟାୟିତ ମାମଲାର ଏକକାଳୀନ ଫସଲ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । 2012-13 ବର୍ଷରେ ବଜେଟ୍ ଅଟକଳରୁ ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତିର ହ୍ରାସ ହେବାର କାରଣ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଆଦାୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦାୟା କରାଯାଇଥିଲା ।

4.1.3 ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ

2011-12, 2011-12, 2012-13 ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ ଜନିତ ବ୍ୟୟ ଓ ମୋଟ ଆଦାୟ ତୁଳନାରେ ଏହାର ପ୍ରତିଶତତା ସହିତ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ହାରାହାରି ବ୍ୟୟର ଶତକଡ଼ା ହାର ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ମୋଟ ଆଦାୟ	ଆଦାୟ ଜନିତ ବ୍ୟୟ	ଆଦାୟ ତୁଳନାରେ ବ୍ୟୟର ଶତକଡ଼ା ହାର	ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ହାରାହାରି ଶତକଡ଼ା ହାର
2010-11	415.82	17.09	4.11	2.47
2011-12	498.14	23.87	4.79	1.60
2012-13	544.88	29.62	5.44	1.89

ଉତ୍ସ : ବି ଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବିଆଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟ

2010-11, 2011-12, 2012-13 ବର୍ଷରେ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟର ପ୍ରତିଶତ ସର୍ବଦା ଅଧିକ ଥିଲା। ସରକାର ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟକୁ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରନ୍ତି।

4.1.4 ସମୀକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଭାବ

ବିଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ (2007-08 ରୁ 2011-12) ମଧ୍ୟରେ ସମୀକ୍ଷା 1,25,905 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 594.98 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ବାବଦ ଅନାରୋପଣ / ସମ୍ଭାରୋପଣ, ଅନାଦାୟ / ସମ୍ଭାଦାୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ବିଭାଗ / ସରକାର 13,461 ମାମଲାରେ 15.57 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମୀକ୍ଷା ଅବଲୋକନ ସାକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ 2,618 ମାମଲାରେ 5.29 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲ କରିଥିଲେ ।

ତୁଳନାତ୍ମକ ଭାବେ ଅସୁଲ ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ ସାକୃତ ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ ତୁଳନାରେ କମ୍ ଥିଲା । ଆପଣି ଅଭିଯୋଗ ଥିବା ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ଶୀଘ୍ର ଫସଲ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ସାକାର କରିଥିବା ମୂଲ୍ୟର ଅସୁଲ କରିବା ଦିଗରେ ସରକାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରନ୍ତି ।

4.1.5 ସମୀକ୍ଷାର ପରିଣାମ

2012-13 ବର୍ଷରେ ସମୀକ୍ଷା ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ (ଏସ୍ଡି) ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ (ଆରଏଫ୍) ର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ଆଦାୟ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚକ୍ରମେ 5,609 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 217.06 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଏସ୍ଡି ଓ ଆରଏଫ୍ ସମ୍ଭାରୋପଣ / ସମ୍ଭାଦାୟ ସମ୍ପାନ କରିଥିଲା, ଯାହା ମଧ୍ୟରୁ ବିଭାଗ 1,984 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 50.33 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ଅନାଦାୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତ୍ରୁଟି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ 2004-05 ରୁ 2010-11 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ମାମଲା ମଧ୍ୟରୁ 170 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 0.20 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲ ହୋଇଥିଲା ।

4.2 ଉନ୍ନତ୍ସନ ରାଜିନାମା ଦଲିଲ ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ ର ସମୀକ୍ଷା

4.2.1 ଉପକ୍ରମ

ରାଜ୍ୟର ସହରାଞ୍ଚଳ/ ଅର୍ଦ୍ଧ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଜମି/ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ଉନ୍ନତ୍ସନ ରାଜିନାମା (ଡିଏ) କିମ୍ବା ସହଯୋଗ ରାଜିନାମା (ସିଏ) ଏକ ସଂକ୍ରିୟା ଯେଉଁଥିରେ କି ଜମି ମାଲିକ ସରକାରୀ ବାବଦରେ ଏକ ସ୍ଥିରାକୃତ ନଗଦ ରାଶି କିମ୍ବା ନିର୍ମିତ ଗୃହ ସମ୍ପତ୍ତିର କିଛି ଅଂଶ କିମ୍ବା ଉଭୟର ବଦଳରେ ଜମିର ମାଲିକାନା ଉନ୍ନତ୍ସନକାରୀଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଥାଏ । ପରେ ଉନ୍ନତ୍ସନକାରୀ ପ୍ରେସ୍ତାହନ ଦିଏ ଏବଂ ଜମିର ଉନ୍ନତିକରଣ କରେ । ମାଲିକର ବିନା ହସ୍ତକ୍ଷେପରେ ଜମିକୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ପ୍ଲଟ କରି କିଣିବାକୁ

ଚାହୁଁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ବିକ୍ରୟ କରେ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଯେଉଁଠାରେ ମାଲିକ କେବଳ ଗଢ଼ାଣ / ଗୃହ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟର ପରିଚ୍ଛଳନା ଭାବେ ଉନ୍ନୟନକାରୀଙ୍କୁ ଦେଇଥାଏ, ସେଠାରେ ଜମିର ମାଲିକାନା ସବୁ ଜମିମାଲିକ ଠାରେ ରହେ । ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଡିଏ ଏବଂ ସିଏ ଦଲିଲ ଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ଧମାତ୍ରା ଷ୍ଟାମ୍ପଗୁଣ୍ଡ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଦେଇ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାରର ଛୋଇଥାଏ ଏବଂ ଉନ୍ନୟନକାରୀ ଜମିକୁ ଉନ୍ନତିକରଣ କରନ୍ତି ଜମିରେ ଗୃହନିର୍ମାଣ କରି ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାପତ୍ର (ଜିପିଏ) / ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମା (ଏଟିଏସ) ଆଦି ସର୍ତ୍ତରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାରର ଛୋଇ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଦେଇ ବିକ୍ରୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚ୍ଛଳନା ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କ ସାମଗ୍ରିକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ନିବନ୍ଧନ ମହାନିରୀକ୍ଷକ (ଆଇଜିଆର) ଜଣେ ଯୁଗ୍ମ ମହା ନିରୀକ୍ଷକ, ତିନିଜଣ ଉପମହାନିରୀକ୍ଷକ ଓ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ 30 ଜଣ ଜିଲ୍ଲା ନିବନ୍ଧକ (ଡିଆର) କି ସହାୟତାରେ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ ପରିଚ୍ଛଳନା କରନ୍ତି ଏବଂ ରାଜ୍ୟରେ ଷ୍ଟାମ୍ପଗୁଣ୍ଡ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ କରିଥାନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟରେ ଯୁନିଟ୍ ସ୍ତରରେ 30 ଜଣ ଜିଲ୍ଲା ଉପ-ନିବନ୍ଧକ ଏବଂ 151 ଜଣ ଉପ-ନିବନ୍ଧନ (ଏସଆର) ଦଲିଲ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀ ସମୟରେ ଷ୍ଟାମ୍ପଗୁଣ୍ଡ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ବସାଣ ଏବଂ ଆଦାୟ ପାଇଁ କ୍ଷମତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଉପଲକ୍ଷି ଆଧାରକୁ ନେଇ 2007-08 ରୁ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ ଯୁନିଟ୍ କ୍ଷେତ୍ର ସ୍ତରରେ ଥିବା 181 ଟି ଯୁନିଟ୍ ମଧ୍ୟରୁ 19¹ ଟି ରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା 17,722 ଟି ଡିଏ, ସିଏ, ଏଟିଏସ ଏବଂ ପିଓଏ ଦଲିଲରୁ ଗାଠି ଷ୍ଟାମ୍ପ ଗୁଣ୍ଡ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟର ସମୀକ୍ଷା କରାଗଲା । ସମୀକ୍ଷା କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଥିବା ଷ୍ଟାମ୍ପ ଗୁଣ୍ଡ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଫାଙ୍କି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରକଟ କଲା ଯାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅନୁକ୍ଷେପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

1 ଡିଏସଆର- ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରକ, କଟକ, ଡେ଼ଙ୍କାନାଳ, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ପୁରୀ, ସମଲପୁର ଏବଂ ଏସଆର - ବାଲିପାଟଣା, ବ୍ରହ୍ମପୁର (ରୁରାଲ), ବ୍ରହ୍ମପୁର (ସହର), ଡୋଲିପୁର, ଜଟଣୀ, ଖଣ୍ଡଗିରି, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ପାନପୋଷ ଏବଂ ପିପିଲି ।

4.2.2 ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ର ସମ୍ବନ୍ଧ

ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା 2(10) ଅନୁଯାୟୀ “ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର” ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଲିଲକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ଯାହାଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାବର କିମ୍ବା ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଜୀବିତ ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରାଯାଏ ଯାହାକି ଅଧିନିୟମ ଅନୁସୂଚୀ-1A ରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ, ସମ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ଅଧିନିୟମ 1882 ର ଧାରା-5 ଅନୁଯାୟୀ ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ଅର୍ଥ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ନିଜେ ଜଣେ ଜୀବିତ ଲୋକ ବର୍ତ୍ତମାନ କିମ୍ବା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏକ କିମ୍ବା ଅନେକ ଜୀବିତ ଲୋକଙ୍କୁ କିମ୍ବା ନିଜକୁ ସମ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରିବା ଏବଂ ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା-54 ସଂଖ୍ୟା କରେ ଯେ “ବିକ୍ରୟ” ଅର୍ଥ ଏକ ମୂଲ୍ୟ ଦେୟ ପ୍ରତିବଦଳରେ କିମ୍ବା ଏକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କିମ୍ବା ଆଂଶିକ ଦେୟ ଏବଂ ଆଂଶିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦେବା ଦ୍ୱାରା ମାଲିକାନା ସତ୍ତ୍ୱର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ।

ଏକ ଦଲିଲର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ ଏହାର ଲିଖିତ ଦେଶନେଶର ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ସରକାରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରା ଗ୍ରହଣ ପରେ କିମ୍ବା ତାପରେ ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାପାଇଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠାବନ୍ଧ ହେବାପରେ ଯଦି ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ମତାଣ ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ଦଲିଲଟି ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ରୂପେ ମାନ୍ୟତା ପାଏ ଓ ବିହିତ ଦରରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ।

4.2.2(a) ନଅ ଗୋଟି ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ/ ଉପ ନିବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ² ସମୀକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ, 211.483 ଏକର ଜମି ଯାହାର ବଜାର ଦର 154.99 କୋଟି ଥାଇ 350 ଟି ଦଲିଲ 6.23 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଫେରସ୍ତ ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରତି ଭୂ ଅମାନତରେ

ଉନ୍ନୟନ ରାଜିନାମା ରୂପେ 2007 ରୁ 2012 ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିଲା । ଦଲିଲର ଲେଖା ଅନୁସାରେ ଜମିର ମାଲିକ ଉନ୍ନୟନକାରୀ / ନିର୍ମାଣକାରୀଙ୍କୁ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ ରଦ୍ଦ ଅଯୋଗ୍ୟ କ୍ଷମତା ପତ୍ର ବଳରେ ନିର୍ମାଣାଧୀନ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଉନ୍ନୟନକାରୀ ଅଂଶକୁ ସଂଲଗ୍ନ ଜମି ସହିତ ଇଚ୍ଛୁକ ଲେଖାକୁ ବିକ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ ଦଲିଲ ପଞ୍ଜିକୃତ ଦିନ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଦଖଲ ମତାଣ ଦେଲେ କିମ୍ବା ମତାଣ ଦେବାପାଇଁ ରାଜି ହେଲେ । ଗୃହ କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ ନିର୍ମାଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ପରେ ଜମି ମାଲିକଙ୍କର ଅଂଶକୁ ସରକାରୀ ଆକାରରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ରାଜି ହେଲେ । ଏହିପରି ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ଦେଶନେଶରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲା ।

ଏଣୁ ଦେଶନେଶର ପ୍ରକୃତ ଆଧାରରେ ଦଲିଲଟି ଉନ୍ନୟନ ରାଜିନାମା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏକ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା ଏବଂ ସରକାରୀ କିମ୍ବା ବଜାର ଦର (ବିଏମ୍‌ଡି) ଯାହା ଅଧିକତର ତାହାର ଶତକଡା ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ରୂପେ ଏବଂ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ରୂପେ ଆଦାୟ କରାଯିବାର ଥିଲା । ଯଦିଓ ପଞ୍ଜିକୃତ ଦିନ ସମ୍ପତ୍ତିର ବେଞ୍ଚମାର୍କ ମୂଲ୍ୟ 154.99 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା, ତେବେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ବାବଦରେ 0.19 କୋଟି ଟଙ୍କା ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ବାବଦରେ 0.08 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜମି ମାଲିକ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା 6.23 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରତିଭୂ ଅମାନତ ଉପରେ ଆରୋପଣ ଓ ଆଦାୟ କରାଯାଇଥିଲା । ଫଳତଃ 7.73 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 3.01 କୋଟି ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ହେଲା ।

4.2.2(b) ସେହିପରି ସମୀକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ, ତିନୋଟି ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ / ଉପ ନିବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ³ 24.262 ଏକର ଜମି ପରିମିତ 14.73 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବଜାର ଦରର 50 ଟି ଦଲିଲ ସହଯୋଗୀ ରାଜିନାମା ରୂପେ ଉନ୍ନୟନକାରୀ ଓ ଜମିମାଲିକ ମଧ୍ୟରେ 2007-12 ମଧ୍ୟରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକରଣ ହୋଇଥିଲା । ଦଲିଲର ଆବୃତ୍ତି ଅନୁସାରେ 95 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଅଫେରସ୍ତ ଅଗ୍ରାମ / ପ୍ରତିଭୂ ଜମାରେ ଜମି ମାଲିକ ହସ୍ତାନ୍ତର କଲେ କିମ୍ବା ଉନ୍ନୟନକାରୀଙ୍କୁ ଦଖଲ ମତାଣ ଦେବାକୁ ରାଜିହେଲେ ଏବଂ ଇଚ୍ଛୁକ ଲେଖାକୀ ସପକ୍ଷରେ ଉନ୍ନୟନକାରୀଙ୍କ ଅଂଶଧନକୁ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ରଦ୍ଦ ଅଯୋଗ୍ୟ କ୍ଷମତା ପତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ କରିବାକୁ ରାଜି ହେଲେ । ଯେଉଁଠାରେ ଉନ୍ନୟନକାରୀ ଓ ଚୂଡ଼ାୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ରାଜିନାମାରେ ଜମିମାଲିକ ମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ନଥାଏ ।

2 ଡିଏସ୍‌ଆର- ଖୋର୍ଦ୍ଧା, କଟକ, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଏବଂ ଏସ୍‌ଆର - ବ୍ରହ୍ମପୁର (ସହର), ବାଲିଅନ୍ତା, ଡୋଲିପୁର, ଜଟଣୀ, ଖଣ୍ଡଗିରି (ଭୁବନେଶ୍ୱର) ଏବଂ ପିପିଲି ।
3 ଡିଏସ୍‌ଆର, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଏସ୍‌ଆର, ଡୋଲିପୁର ଓ ଖଣ୍ଡଗିରି ।

ଉନ୍ନୟନକାରୀଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତିର ହସ୍ତାନ୍ତର ହେଉଥିବା ଏହି ପ୍ରକାର ଦଲିଲ ଗୁଡ଼ିକ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେବା ଦରକାର ଏବଂ ବଜାର ଦରକୁ ଆଧାର କରି ହସ୍ତାନ୍ତର ପତ୍ର ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ 73.63 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 29.47 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ବସାଣ ଓ ଆଦାୟ ହେବା ବିଧେୟ । କିନ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ 2.19 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 1.01 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ କେବଳ ଅଗ୍ରମା / ପ୍ରତିଭୁ ଜମା ଉପରେ ଆଦାୟ କଲେ । ଏଣୁ ଦଲିଲର ଏପରି ଭୁଲ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ ଯୋଗୁଁ 71.47 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 28.46 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ହେଲା ।

4.2.3 କ୍ଷମତା ପତ୍ର ଦଲିଲ / ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମା ଦଲିଲରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସର ସ୍ୱଳ୍ପାଦାୟ

ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ, 1899 ର ଅନୁକ୍ଳେପ 48 (f) ସହ ପଠିତ ଅନୁସୂଚୀ-I-A ର ଅନୁକ୍ଳେପ 23, 2003 ରେ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସଂଶୋଧିତ ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଅଧିନିୟମ ର ଧାରା 78 ଓ 79 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିର ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମା କିମ୍ବା କ୍ଷମତା ପତ୍ରରେ କୌଣସି ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଉକ୍ତ ଦଲିଲର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାକରଣ ପୂର୍ବରୁ କିମ୍ବା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀ ସମୟରେ କିମ୍ବା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀ ପରେ ହେବାକୁ ଥିଲେ ଉକ୍ତ ରାଜିନାମା କିମ୍ବା କ୍ଷମତାପତ୍ର ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ତଦନୁଯାୟୀ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଲାଗୁ କରାଯିବ । ପୁନଶ୍ଚ, କେନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ ଉପ ନିବନ୍ଧନ ମହା ନିରୀକ୍ଷକ (ଆଇଜିଆର) ସ୍ୱକ୍ଷ କଲେ (ଡିସେମ୍ବର-2011) ଯେ, ଯେହେତୁ ଜମିର ଉନ୍ନତିକରଣ ପାଇଁ ସ୍ତାୟୀ ଭାବେ ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ହସ୍ତାନ୍ତର କ୍ଷମତାଧାରୀକୁ କରାଯାଉଛି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ କ୍ଷମତାପତ୍ରର ଉକ୍ଳେପ ବାରଣ କରାଯାଉଛି, ତେଣୁ ଦଲିଲଟି ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସମ୍ପତ୍ତିର ବେଞ୍ଚମାର୍କ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଲାଗୁ ହେବ । ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା-33 ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଦଲିଲଟିରେ ସଠିକ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଲାଗୁ ହୋଇନଥିବ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାକରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ମାମଲାଟିକୁ ପରିବନ୍ଧ କରିପାରନ୍ତି ।

4.2.3(a) 14 ଟି ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ / ଉପ ନିବନ୍ଧନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ⁴ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ 2,472 କ୍ଷମତାପତ୍ର ଦଲିଲର ଆବୃତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ସମାକ୍ଷାରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ଯେ, 2,366.373 ଏକର ପରିମିତ ଜମି ଯାହାର ବଜାର ଦର 1,585.25 କୋଟି ଟଙ୍କା ହେବ, କ୍ଷମତାପତ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ ସମୟରେ କିମ୍ବା ପରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ଉନ୍ନୟନକାରୀକୁ ଘରୋଇ ପୁଟ / ଆପାର୍ଟମେଣ୍ଟ / ବାଣିଜ୍ୟିକ କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ ତିଆରି କରିବା ଲାଗି ଅକ୍ଷମାତ୍ରା 1.43 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସରଜମିନରେ 8.77 ଲକ୍ଷ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 2.49 ଲକ୍ଷ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଦେଇ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଗଲା । ଉନ୍ନତିକରଣ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବିକ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା କିମ୍ବା ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ସପକ୍ଷରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ହସ୍ତାନ୍ତର ପତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମତାଧାରୀକୁ ଜମି ମାଲିକମାନଙ୍କ ବିନା ସୂଚନାରେ ଇଚ୍ଛୁକ କ୍ଲେଡାମାନଙ୍କଠାରୁ ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବ ଏବଂ ଉକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ମତାଣ ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକାର ଦିଆଗଲା । ଦଲିଲର

ଆବୃତ୍ତିରେ ଉକ୍ତ ଜମିର ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟ ବଜାର ଦର କିମ୍ବା ବେଞ୍ଚମାର୍କ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ କମଥିଲା । ଯେହେତୁ ଏହି ସମସ୍ତ ଦଲିଲ ଗୁଡ଼ିକ ହସ୍ତାନ୍ତର ପତ୍ର ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଜମିର ବେଞ୍ଚମାର୍କ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ । ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଦଲିଲ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ସମୟରେ ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଅଧିନିୟମର ଧାରା-33, 38 ଏବଂ 41 ଅନୁଯାୟୀ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ପରିବନ୍ଧ କରିନଥିଲେ ।

4.2.3(b) ସେହିପରି, ତିନୋଟି ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ⁵ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ, 88.45 କୋଟି ବଜାର ଦରଥିବା 158.708 ଏକର ପରିମିତ ଜମିର 89 ଟି ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମା ପତ୍ର 22.45 ଲକ୍ଷ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 9.30 ଲକ୍ଷ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଦେୟରେ ଉନ୍ନୟନକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି କରାଯାଇଥିଲା । ଦଲିଲର ଆବୃତ୍ତି

4 ଡି-ଏସ୍ଆର : ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରକ, କଟକ, ଝାଡ଼ସୁଗୁଡା, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ପୁରୀ ଏବଂ ସମଲପୁର ।
 ଡି-ଏସ୍ଆର : ବ୍ରହ୍ମପୁର (ଗୁରାଲ), ବ୍ରହ୍ମପୁର (ସହର), ଖଣ୍ଡଗିରି (ଭୁବନେଶ୍ୱର), ପାନପୋଷ ଓ ପିପିଲି ।
 5 ଡି-ଏସ୍ଆର : ବାଲେଶ୍ୱର, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଏବଂ ସମଲପୁର ।

ଅନୁଯାୟୀ ଜମି ମାଲିକମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜମିର ପ୍ରକୃତ ମାଲିକାନା ସତ୍ତ୍ୱ ସହିତ ଦଖଲର ହସ୍ତାନ୍ତର ଦୃତୀୟ ପକ୍ଷକୁ କଲେ । କିନ୍ତୁ, ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ହସ୍ତାନ୍ତର ପତ୍ର ଦଲିଲ ଆକାରରେ ଆଦାୟ କରାନଯାଇ ଦଲିଲରେ ଦର୍ଶିତ ଅଗ୍ରୀମ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଆଦାୟ କରାଗଲା । ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 33, 38 ଓ 41 ଓ ତଦନୁସାରେ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁସାରେ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକୁ ପରିବନ୍ଧ କଲେନାହିଁ । ଫଳରେ, 5.61 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 2.24 କୋଟି ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ହେଲା ।

4.2.4 ଆଧିକାରିକ କ୍ଷେତ୍ର ବାହାରେ ଦଲିଲ ପଞ୍ଜିକୃତ

ନିବନ୍ଧନ ଅଧିନିୟମ ନିୟମ 1908 ର ଧାରା 28 ଅନୁଯାୟୀ ଧାରା-17 ର ଉପଧାରା-(g) ରେ ଦର୍ଶିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଲିଲ ସ୍ୱାବର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କଲେ ଉକ୍ତ ଦଲିଲରେ ବର୍ଷିତ ସମ୍ପତ୍ତି ଯେଉଁ ଉପ-ଜିଲ୍ଲାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେହି ଉପ ନିବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ପାଇଁ ତାହା ଉପସ୍ଥାପନା କରାଯିବ ।

ସମୀକ୍ଷାରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ଜମି ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ଥାଇ 19 ଟି କ୍ଷମତାପତ୍ର ଦଲିଲ ପାନପୋଷ ଉପ ନିବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ କେବଳ 2,004 ଟଙ୍କା ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ ହୋଇ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିଲା । ଦଲିଲର ଆବୃତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଜମିଗୁଡ଼ିକ ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗରେ

ଅବସ୍ଥିତ ବୋଲି ଜଣାଗଲା । ଯେହେତୁ ଜମିଟି ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ତେଣୁ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟରେ ଏହାର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକରଣ ହେବା ଅବୈଧ ଓ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକୃତ ନୁହଁନ୍ତି । ଉତ୍ତରରେ ପାନପୋଷ ଉପ ନିବନ୍ଧନ କହିଲେ ଯେ, ପକ୍ଷମାନଙ୍କଠାରୁ ରାଜିନାମାର କପି ନକଲ ସଂଗ୍ରହ ପରେ ଏହାର ଅନୁପାଳନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।

ଅନୁକ୍ଷେପ 4.2.2 ଠାରୁ 4.2.3 ରେ ଏହି ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକ ସମୀକ୍ଷା ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଜାନୁଆରୀ 2014 ରେ ସରକାର ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଯେ, ବଳବତ୍ତର ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଦଲିଲରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ରୂପେ ଆଦାୟ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ ଉକ୍ତ ଦଲିଲ ଗୁଡ଼ିକୁ 47-A (ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ) ର ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ । ଅନୁକ୍ଷେପ 4.2.4 ପାଇଁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇନଥିଲେ । ଯାହା ହେଉ ସମୀକ୍ଷା, ପ୍ରଚଳିତ ନିୟମ ଓ ଅଧିନିୟମରେ ଥିବା ବିତ୍ୟୁତ୍ତିକୁ ଦର୍ଶାଇଲେ, ଯାହାକି ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍‌ର ଛାଡ଼କୁ ନିବାରଣ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କହିଲେ ଯେ, ରାଜସ୍ୱ ଗଲନକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନକରି ସରକାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୀରବ ସାଜୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ରାଜ୍ୟ ସରକାର କେତେକ ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମା ଓ କ୍ଷମତାପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକୁ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ରରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହାରରେ ଉନ୍ନୟନ ରାଜିନାମା ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତ ଏବଂ କେତେକ ରାଜ୍ୟ ଏଥିପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଜାର ଜମି ମୂଲ୍ୟର କିଛି ପ୍ରତିଶତ ସ୍ଥିରାକୃତ କରିଛନ୍ତି, ତେଣୁ ସରକାର ଏହି ଦିଗରେ ସମାନ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି ।

4.2.5 ଉପସଂହାର

ସମାକ୍ଷାରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ଉନ୍ନତ ରାଜିନାମା ଓ କ୍ଷମତାପତ୍ର ଦଲିଲରେ ଯେଉଁଠାରେ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ଘଟିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ପରି ବିବେଚିତ କରାଯାଇ ନାହିଁ। ପୁନଶ୍ଚ, ଉକ୍ତ ଦଲିଲ ଗୁଡ଼ିକ ଅଧିନିୟମରେ ଥିବା ଅସୁବିଧା ଯୋଗୁଁ ଧାରା -47A ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେଉନାହିଁ । ଫଳରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍‌ର ନିଆରଣ ଘଟୁଛି ଯାହା ପୂର୍ବଗାମୀ ଅନୁକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା । ସରକାର ଏପରି ରାଜସ୍ୱ ଗଳନ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରନ୍ତି ।

4.3 ସମାକ୍ଷା ଅବଲୋକନ

ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ରାଜସ୍ୱର ସମ୍ପାଦାୟ ଜମିର ଅବମୂଲ୍ୟାୟନ, ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟରୁ ଜମିକର ଓ ସେସ୍ ଛାଡ଼ ଏବଂ କୋଠାବାଡ଼ିର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ଭୁଲ ହିସାବ ଯୋଗୁଁ ଘଟୁଛି ଯାହା ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଷେପ ମାନଙ୍କରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଏହି ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୂଳକ ଅଟେ ଏବଂ ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଆଧାରରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ । ସରକାରଙ୍କ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ସହିତ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷାକୁ ଦୃଢ଼ତର କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । ଯାହା ଫଳରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦୁରେଇ ଦେଇ ହେବ, ଚିହ୍ନଟ କରିହେବ ଏବଂ ସଂଗୋଧନ କରିହେବ ।

4.4 ଅଧିନିୟମ/ନିୟମ ଏବଂ ସରକାରୀ ଅନୁଦେଶ ପାଳନ ନହେବା

ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ, 1899 ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଅଧିନିୟମ, 1908 ରେ ବିହିତ ଅଛି ଯେ, ସମସ୍ତ ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମା ପତ୍ର ଲିଜ ଏବଂ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଗାଇଡଲାଇନ୍ (ଏମ୍‌ଭିଜି) କିମ୍ବା ସରକାରଙ୍କ ଶିକ୍ଷନୀତି ସଂକଳ୍ପ (ଆଇପିଆର) ର ବିହିତ ଦରକୁ ନଜରରେ ରଖି ଏଗୁଡ଼ିକରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟତା ଓ ସଠିକ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ଥିବା ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ବିହିତ ହାରରେ ଆଦାୟ ହୋଇ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକ ଅନୁପାଳନ ଅନୁକ୍ଷେପ 4.4.1 ରୁ 4.4.4 ରେ ଲିଖିତ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକ ମତେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରୁଥିବାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା (ଏଏ) ନହେବା ଯୋଗୁଁ ଦଲିଲର ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ଏଥି ଯୋଗୁଁ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍‌ର ସମ୍ପାଦାୟ ହେଲା ।

4.4.1 ସମ୍ପତ୍ତି ଉନ୍ନୟନ ବ୍ୟୟର ଛାଡ଼ ଯୋଗୁଁ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସର ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱାଦାୟ

ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899* ର ଧାରା-27 ସହ ପଠିତ ଧାରା-3 ଅନୁଯାୟୀ ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ (ଯଦି ଥାଏ) ଏବଂ ଅନ୍ୟ ତଥ୍ୟ ଓ ପରସ୍ପତି ଗୁଡ଼ିକ ଶୁଳ୍କ ସହିତ କୌଣସି ବିଲେଖର ଚାର୍ଜ ଉପରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଲେ, ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ଶୁଳ୍କର ପରିମାଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟସିଦ୍ଧ ଭାବେ ଦର୍ଶାଇବା ଉଚିତ । ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା-33 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ସାର୍ବଜନିକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥାନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ଆଗରେ, ଯେକୌଣସି ଦଲିଲରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଲାଗୁ ହୁଏ, ତାଙ୍କ ମତରେ ଯଦି କୌଣସି ଦଲିଲ ସଠିକ ଭାବେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଲାଗୁ ହୋଇନଥିବ ତାହାକୁ ପରିବନ୍ଧ କରାଯାଏ ଏବଂ ନିଅଣ୍ଟିଆ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ କରାଯାଏ । ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା-47A ଅନୁସାରେ, ଯଦି କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତିର ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ପରେ ହୋଇଥିବାର ଜଣାପଡେ, ନିବନ୍ଧନ ଅଧିକାରୀ (ଆରଓ) ବିଷୟକଙ୍କୁ ଜମିର ବଜାର ଦର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ତା ଉପରେ ସଠିକ ଷ୍ଟାମ୍ପ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନିମନ୍ତେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଥାନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା-64 ବିହିତ କରେ ଯେ, ଧାରା-27 ନିୟମର ଅନୁଯାୟୀ ନହେଲେ 5,000 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଭୁବନେଶ୍ୱରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ ହୋଇଥିବା ଏକ ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମା ଦଲିଲ ଯାହାରୁ ଜଣାଗଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2012) ଯେ ଏକ କ୍ଷମତାପତ୍ର ଧାରା ଏକ ଭାଗ କ୍ରେତାଙ୍କ ସହ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲକ୍ଷ୍ମୀସର ମୌଜାର ଯୁନିଟ-31 ରେ ଥିବା 0.27148 ଏକର ପରିମିତ ଜମି ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ 1.57 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜମି ଉନ୍ନତି ବ୍ୟୟ ସହିତ 3.20 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟରେ ଏକ ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମା ପତ୍ର⁷ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି କଲେ (ଅଗଷ୍ଟ 2001) । ଏହାର ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ 1.57 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଉନ୍ନୟନ ମୂଲ୍ୟ ହିସାବକୁ ନନେଇ କେବଳ ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ 1.63 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଅକ୍ଟୋବର 2011 ରେ

ପଞ୍ଜିକୃତ ହେଲା । ବିହିତ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ 3.20 କୋଟି ପରିବର୍ତ୍ତେ 1.13 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହେଲା (ଅଗ୍ରାମ ମୂଲ୍ୟ 50 ଲକ୍ଷ ହିସାବକୁ ନେଇ) । ତେଣୁ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲଟି 1.57 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହେଲା ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା-27 ର ନିୟମକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ବାବଦରେ 22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏବଂ ଧାରା-64 ଅନୁସାରେ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ 5,000 ଜୋରିମାନା ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱାଦାୟ ହେଲା ।

ସମୀକ୍ଷା ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ ଖୋର୍ଦ୍ଧା କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ-2012) ଯେ, ନିୟମରେ ଥିବା କଟକଣା ଯୋଗୁଁ ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କର ଅଧିନିୟମ ର ଧାରା 47-A ଲାଗୁ କରାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ ଖୋର୍ଦ୍ଧାଙ୍କ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ କାରଣ ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା-33 ରେ ଏହାକୁ ପରିବନ୍ଧ କରାଯାଇ ନିଅଣ୍ଟିଆ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ ସମୟରେ ଆଦାୟ ହେବାର ଥିଲା, ଯେହେତୁ କ୍ଷମତା ପତ୍ରଧାରୀ ଏବଂ ଭାଗୀ କ୍ରେତା ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ଏକ ରାଜିନାମା ସମ୍ପାଦନ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 47-A ଏହି ବିକ୍ରୟ ରାଜିନାମାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ । ଯାହାହେଉ, ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହେଲା ଯେ, ଘଟଣାଟିର ପୁନଃ ସମୀକ୍ଷା କରାଯିବ ।

ଏହି ଘଟଣାଟିକୁ ସମୀକ୍ଷା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ରେ ନିବନ୍ଧନ ମହାନିରୀକ୍ଷକ ଓଡ଼ିଶା, କଟକଙ୍କୁ ଏବଂ (ଅପ୍ରେଲ 2013) ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲା, ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

* ଓଡ଼ିଶା ଅମେନ୍ଡମେଣ୍ଟ (ଓଏ) 1987 ର ନଂ 7 ରେ ସଂଶୋଧିତ ।
 6 ଦସ୍ତାବିଜ ତାରିଖ 19 ଅଗଷ୍ଟ 2011 ଏବଂ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ସେଲ ଡିଡ (ଆରଏସ୍ଡି) ତାରିଖ 20 ଅଗଷ୍ଟ 2011 ।
 7 ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ସେଲ ଡିଡ (ଆରଏସ୍ଡି) ତାରିଖ 1 ଅକ୍ଟୋବର 2011 ।

4.4.2 ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଯୋଗୁଁ ରାଜସ୍ୱ ସଂକ୍ରମଣ

ପ୍ରଚଳିତ ଶିଳ୍ପନୀତି ସଂକଳ୍ପ (ଆଇପିଆର) 2007 ର ଖଣ୍ଡ 16.2 ଅନୁଯାୟୀ 2 ମାର୍ଚ୍ଚ 2007 ଠାରୁ ଜମି ବ୍ୟାଙ୍କ ପରିକଳ୍ପନା ପାଇଁ ଏବଂ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସରକାରୀ ଜମି ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଓ ଉନ୍ନତକରଣ ନିମନ୍ତେ ଦିଆଯାଇଥାଏ । କୋରାପୁଟ ରାଜସ୍ୱ ସର୍ବତ୍ତ୍ୱଜନ ଅଧୀନସ୍ଥ ମହାନଗର ଓ ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଷଦ ବର୍ହିଭୂତ ଜମି ମହାମଣ୍ଡଳ (C) ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ 1 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନସଂସ୍ଥା 1899 ର ଧାରା-3 ସହ ପଠିତ ଉକ୍ତ ଅଧିନସଂସ୍ଥାର ଅନୁସୂଚୀ-1A ଅନୁକ୍ଷେପ 23 (b) ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଅଧିନସଂସ୍ଥା 1908 ର ଧାରା-78 ଅନୁଯାୟୀ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ ଗୁଡ଼ିକ ର ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିର ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଆଦାୟ ହୋଇ ପଞ୍ଜିକୃତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନସଂସ୍ଥା 1899 ର ଅନୁସୂଚୀ-1A ର ଅନୁକ୍ଷେପ-35 (c) ସହ ପଠିତ ଅନୁକ୍ଷେପ-35 (a) (vi) ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ ଯେ, ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜୋରିମାନା, ପ୍ରିମିୟମ କିମ୍ବା ସଂରକ୍ଷିତ କରକୁ ମିଶାଇ ଅଗ୍ରାମ ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ହସ୍ତାନ୍ତରଣପତ୍ର ପରି ଉକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଗୁଣ ବାର୍ଷିକ କର ଓ ସେସ୍ ସହିତ ପ୍ରିମିୟମ ଉପରେ ବିହିତ ଦରରେ ଚାର୍ଜ କରାଯିବ ଯଦି ଲିଜ୍ ସମୟ ସୀମା 30 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ମାତ୍ରା 100 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ହୋଇନଥିବ ।

4.4.2(a) ଜୟପୁର ସ୍ଥିତ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ କୋରାପୁଟର ଏକ ଲିଜ୍⁸ ଦଲିଲ ଯାହାରୁ ଜଣାଗଲା (ଅଗଷ୍ଟ 2012) ଯେ, 113.61 ଏକର ପରିମିତ ଜମି ଓଡ଼ିଶା ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ୍ ଇନ୍ଫ୍ରାଷ୍ଟ୍ରକ୍ଚର ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ (ଇଡିକୋ) ଦ୍ୱାରା ଏକ ଫାର୍ମକୁ 90 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆଲୁମିନିୟମ ଶୋଧନାଗାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ଲିଜ୍ ପତ୍ର ସାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଦଲିଲର ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ 160.62 ଲକ୍ଷ⁹ ଟଙ୍କା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆବୃତ୍ତିରେ ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ 94.85 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ 66.17 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜମି ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହେଲା ଏବଂ 3.16 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ 1.27 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସହିତ ମୋଟ 4.43 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସଂକ୍ରମଣ ହୋଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷା ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ ସରକାର ଉତ୍ତର ଦେଲେ (ଅଗଷ୍ଟ 2013) ଯେ, ମୁଖ୍ୟ ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜର (ଇଡିକୋ) କୁ ସଂକଳ୍ପ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଥିବା ପ୍ରିମିୟମ, କର ଏବଂ ସେସ୍ ଆଦାୟ ପାଇଁ ତୁରନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ବିହିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରାଯିବ ଏବଂ ନିଅଣ୍ଟିଆ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ ପାଇଁ ଅନୁପୂରକ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ପାଇଁ କୁହାଯିବ । ଯଦ୍ୟଦି କାହିଁକି, ଘଟଣାଟିକୁ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଆଇଏସ୍ ଅଧିନସଂସ୍ଥା ଧାରା 47-A ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିନାହାନ୍ତି କି ଧାରା-33 ଅନୁଯାୟୀ ମାମଲାଟି ପରିବର୍ତ୍ତ ହୋଇନାହିଁ ।

8	ନଂ 332 ତାରିଖ 13.2.2009	
9	ଆଇପିଆର ଅନୁସାରେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ଏକରକୁ 1 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହିସାବରେ 113.61 ଏକରର ଦାମ	113.61 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା
	ଗ୍ରାହଣ ରେଷ୍ଟ୍ରି ଓ ସେସ୍ ର ଗୁଣ	7.95 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା
	ଗଛର ମୂଲ୍ୟ	29.26 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା
	ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ	9.80 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା
	ସମୁଦାୟ	160.62 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା

4.4.2 (b) ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ ପୁରୀର ଲିଜ୍ ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା (ଜୁନ 2012) ଯେ, ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଭାରତୀୟ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା-3 ସହ ପଠିତ 5 ଡିସେମ୍ବର 2005 ଓଏ 1A ର ଅନୁକ୍ଳେଦ /23(b) ଅନୁଯାୟୀ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ଦଲିଲରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟ କିମ୍ବା ବଜାର ଦର ଯାହା ଅଧିକତର ତାହାର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ । ଅଧିନିୟମର ଅନୁକ୍ଳେଦ 35 (c) ସହ ପଠିତ ଅନୁକ୍ଳେଦ 35 (a) ଓ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ରାଜସ୍ୱ ଏବଂ ଅବକାରୀ ବିଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ ବାର୍ଷିକ ଜମି କର ସତରଞ୍ଜ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଲିଜ ଦିଆଯାଇଥିବା ସରକାରୀ / ବେସରକାରୀ ଜମିର ବଜାର ଦରର ଏକ ପ୍ରତିଶତ ବିହିତ କରିଥିଲେ (ମଇ 1973) ।

ପିପିଲି ତହସିଲ ଅଧୀନସ୍ଥ କୁର୍ଜୀ ନିଜିଗଡ଼ ରେ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ ଇଷ୍ଟେଟ ଏକ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପାଇଁ 35.00¹⁰ ଏକର ଜମି ଏକ ପଞ୍ଚାଧାରକୁ ପଞ୍ଚାଦାତା (ଇଡକୋ) ଏକର ପିଛା 3.54 ଲକ୍ଷ ଦରରେ 123.89 ଲକ୍ଷ ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟରେ ଲିଜ୍ ଦେଇ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ କରି (27 ଜୁଲାଇ 2011) ସମୀକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ, ଏକା ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ ଇଷ୍ଟେଟରେ, ଦୁଇ ଗୋଟି ଅନ୍ୟ ଅଂଶର ଜମି 24 ଫେବୃୟାରୀ 2010 ଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିବା ଇଡକୋର ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଦରରେ

ଏକର ପ୍ରତି 30 ଲକ୍ଷ ଦରରେ ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟ ଯଥାକ୍ରମେ 244.20 ଲକ୍ଷ ଏବଂ 750 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଜଣ ପଞ୍ଚାଧାରକୁ ଆବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ଏବଂ ଜୁଲାଇ 2011) । ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଦରର ପ୍ରୟୋଗ ନହେବା ଦ୍ୱାରା ଜୁଲାଇ 2011 ଦଲିଲଟିରେ 10 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହେଲା ଏବଂ 49.74 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ 19.89 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ କୁ ମିଶାଇ ସମୁଦାୟ 69.63 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସଞ୍ଚାଦାୟ ହେଲା ।

4.4.2 (c) ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସମ୍ବଲପୁରର ଏକ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଯାଞ୍ଚରୁ ପୁନଶ୍ଚ ଜଣାଗଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012) ଯେ, 0.17 ଏକରର ଏକ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଜମି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଜଣ ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷମତାପତ୍ର ଧାରାଙ୍କ ଜରିଆରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ତିନି ଜଣ କ୍ଲେଡାଙ୍କୁ ଡେସିମିଲି ପିଛା 59,290 ଟଙ୍କା ହାରରେ ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟ 10.08 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ ବିକ୍ରି କରାଗଲା, ଯାହାକି ବାଣିଜ୍ୟିକ ଜମି ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଡେସିମିଲି ପ୍ରତି 1.31 ଲକ୍ଷ ହିସାବରେ ଏହାର ରେଞ୍ଜମାର୍କ ମୂଲ୍ୟ 22.22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଠାରୁ କମ ଥିଲା । ତେଣୁ 12.14 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜମି ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହେଲା । ଫଳରେ 0.61 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 0.24 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଏହିପରି ମୋଟରେ 0.85 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସଞ୍ଚାଦାୟ ହେଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଇଲା ପରେ, ଜୁନ 2012 ରେ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ, ପୁରୀ କହିଲେ ଯେ, ସମୀକ୍ଷା ଅବଲୋକନ ବିଷୟରେ ଇଡକୋ (ପଞ୍ଚାଦାତା) କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ ସମ୍ବଲପୁର କହିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012) ଯେ, ନିଅଣ୍ଟ ଅର୍ଥ ଜମା କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପକ୍ଷକୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ।

ସମୀକ୍ଷା ଘଟଣାଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ 2012 ରେ ନିବନ୍ଧକ ମହା ନିରୀକ୍ଷକ (ଆଜିଆର) ଓଡ଼ିଶା କଚକକୁ ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଥିଲା । ଏହାର ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

4.4.2 (d) ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ କେନ୍ଦୁଝର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ ହୋଇଥିବା (9 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010) ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012) ଯେ, କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର ବଡ଼ବିଲ ତହସିଲ ଅଧୀନସ୍ଥ ମାତକମ୍ବେଡ଼ା ମୌଜାର ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1892 ଅନୁସୂଚୀ-1A ର ଅନୁକ୍ଳେଦ - 35 (a) (vi) ଏବଂ (c) ଅନୁଯାୟୀ, ଯେଉଁଠାରେ ଲିଜ ସମୟ ସାମା 30 ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମାତ୍ର 100 ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ନୁହେଁ, ଅନୁକ୍ଳେଦ 23 (b) ଅନୁସାରେ ସଂରକ୍ଷିତ ଚରି ଗୁଣା ବାର୍ଷିକ କର ସହିତ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ସରଜମିନ / ପ୍ରିମିୟମ ପାଇଁ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସମାନ ରହିବ ।

2010) ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012) ଯେ, କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର ବଡ଼ବିଲ ତହସିଲ ଅଧୀନସ୍ଥ ମାତକମ୍ବେଡ଼ା ମୌଜାର

¹⁰ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ ଜମି ଯାହାର ପୂର୍ବ ନଂ 12 ଏବଂ 12A ।

18.466 ଏକର ସରକାରୀ ଜମି 62 ବର୍ଷ ପାଇଁ 19.23 ଲକ୍ଷ¹¹ ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟରେ ପଢାଧାରୀଙ୍କୁ ଲିଜ୍ (ପୂର୍ବରୁ 26 ଡିସେମ୍ବର 1980 ରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା 17.75 ଏକର ମୂଳ ଲିଜ୍ ଜମିକୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରି) ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଯେଉଁଥିରେ 1.80 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସଲ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା । ସମାକ୍ଷାକୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ଏକର ପ୍ରତି 11.81 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହିସାବରେ 18.466 ଏକର ଜମିକୁ 2.18 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଲିଜ୍ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦଲିଲର ସମସ୍ତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ଲିଜ୍ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅତିରିକ୍ତ 0.716 ଏକର ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ 8.45 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଥିଲା । ଋଷି ଗୁଣା ସଂରକ୍ଷିତ ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ କର (0.15 କୋଟି) ସହିତ ସମୁଦାୟ ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟ 2.33 କୋଟି ଟଙ୍କା ହିସାବ ହେଲା, ଯେଉଁଥିରେ 16.33 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଦଲିଲ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିକୃତ ହେବା ସମୟରେ ଆଦାୟ ହେବାର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ କେଉଁଝର ଏହାକୁ ହିସାବକୁ ନେଲେ ନାହିଁ, ଫଳରେ 10.38 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 4.15 ଲକ୍ଷର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସହିତ ମୋଟରେ 14.53 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସଞ୍ଚାଦାୟ ହେଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ, ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ କେଉଁଝର ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ରେ କହିଲେ ଯେ ନିଅଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟ ଭରଣା କରିବା ପାଇଁ ଇଡକୋ, ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଜମି ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ପାଇଁ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ।

ଏହି ଘଟଣାକୁ ସମାକ୍ଷା ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ନିବନ୍ଧକ ମହା ନିରୀକ୍ଷକ ଓଡ଼ିଶା, କଟକକୁ ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲା, ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

4.4.3 ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟରୁ ଜମି କର ଓ ସେସ୍ ଛାଡ଼ ଯୋଗୁଁ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସର ସଞ୍ଚାଦାୟ

ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଅନୁସୂଚୀ-1A ର ଅନୁକ୍ଷେପ 35(c) ସହ ପଠିତ ଅନୁକ୍ଷେପ 35 (a)(vi) ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରେ ଯେ, ଯେଉଁଠାରେ ସଂରକ୍ଷିତ କର ସହିତ ଜେରିମାନା, ପ୍ରିମିୟମ କିମ୍ବା ଅଗ୍ରିମ ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ ଉକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଋଷି ଗୁଣା ବାର୍ଷିକ କର ଓ ସେସ୍ ସହିତ ପ୍ରିମିୟମ ଉପରେ ବିହିତ ହାରରେ ଋଜ୍ କରାଯିବ, ଯଦି ଲିଜ୍ ସମୟ ସାମା 30 ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମାତ୍ର 100 ବର୍ଷ ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହୋଇନଥିବ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ରାଜସ୍ୱ ଓ ଅବକାରୀ ବିଭାଗ ବିହିତ କଲେ (ମଇ 1963) ବାର୍ଷିକ ଜମି କର ସତର୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଲିଜ୍ ଦିଆଯାଇଥିବା ସରକାରୀ / ବେସରକାରୀ ଜମିର ବଜାର ଦରର ଏକ ପ୍ରତିଶତ ସହିତ ସମାନ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

4.4.3(a) ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ ସମଲପୁରର ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012) ଯେ ଇଡକୋ, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଡିଭିଜନ ଦ୍ୱାରା 533.13 ଏକର ବେସରକାରୀ ଜମିକୁ 90 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଏକ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କୁ¹² ଆଲୁମିନିୟମ ସ୍ପ୍ରେଲ୍‌ର ଏବଂ ପାଞ୍ଚାମ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଗି ସମୁଦାୟ ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟ 30.41 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ 1 ନଭେମ୍ବର 2011 ରେ ଲିଜ୍ ସୂତ୍ରରେ ରେଜେଷ୍ଟ୍ରି କରାଗଲା, ଯେଉଁଥିରେ, 23.03 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଶୁଳ୍କ ଦେୟ ସରଜମିନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ସମାକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ, 1.61 କୋଟି

ଟଙ୍କା ପରିବର୍ତ୍ତେ କେବଳ 1.55 କୋଟିର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସର କର ବସାଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଆଦାୟ କରାଯାଇଥିଲା । ଫଳତଃ 6.12 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସରକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ସଞ୍ଚାଦାୟ ହେଲା । ଏହା କେବଳ ଋଷି ଗୁଣା ବାର୍ଷିକ କର (ଜମି କର ଏବଂ ସେସ୍) ହେଉଥିବା 87.50 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଉପରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଛାଡ଼ ଯୋଗୁଁ ହେଲା ।

ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ସମାକ୍ଷା ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ, ଅଗଷ୍ଟ 2013 ରେ ସରକାର କହିଲେ ଯେ ଉଭୟ ଦଲିଲ ଦୁଇଟିକୁ ପରିବନ୍ଧ କରାଗଲା ଏବଂ ପଢାଧାରୀ ମାନଙ୍କୁ ନିଅଷ୍ଟ ରାଜସ୍ୱ ଜମା କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଗଲା ।

11 10.77 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହସ୍ତାନ୍ତର ବାବଦକୁ ଏବଂ 8.45 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା 0.716 ଏକର ପରିମାଣ ଅତିରିକ୍ତ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ ।
12 ପଢା ଦଲିଲ ତାରିଖ 1.11.2011

ଜମା କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହେଲେ, ଓପିଡ଼ିଆର ଆକୃଷ୍ଟ ଅର୍ତ୍ତଭୁକ୍ତ କରି ତାହାର ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ ବିହିତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । ଅଧିକ ଉତ୍ତର ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

4.4.3 (b) ଦୁଇଟି ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ତିନୋଟି ପଟା ଲିଜ୍¹³ ଦଲିଲ ଯାହାରୁ ଜଣାଗଲା (ଜୁଲାଇ 2012 ଏବଂ ଅଗଷ୍ଟ 2012) ଯେ, ପଟାଦାତା (ଇଡ଼କୋ) ବେସରକାରୀ ଜମି ମାଲିକମାନଙ୍କ ଠାରୁ 1,224.22 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରି ମୁମ୍ବାଇ ଆଧାରିତ ଶିକ୍ଷ (ପଟାଧାରୀ)କୁ କୋରାପୁଟ ଓ ରାୟଗଡ଼ା ଜିଲ୍ଲାର କନସାରିଗୁଡ଼ା ମୌଜାରେ ଆଲୁମିନା ଶୋଧନାଗାର ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ 90 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଲିଜ୍ ସୁତ୍ରରେ ଦେଲେ । ଜମି ମୂଲ୍ୟ 30.91 କୋଟି ଟଙ୍କା ସହିତ ଉପରୋକ୍ତ ଜମିଗୁଡ଼ିକର ସରଜମିନ ମୂଲ୍ୟ 57.80 କୋଟି ଟଙ୍କା¹⁴ ଥିଲା । ରେଜେଷ୍ଟ୍ରାକୃତ ସମୟରେ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ ବିହିତ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଋଷି ଗୁଣା ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି କର (ଜମି କର ଓ ସେସ) ହିସାବକୁ ନେଲେ ନାହିଁ । ଯଦିଓ ଲିଜ୍ ଦଲିଲରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ଯେ, ପଟାଧାରୀ ଜମିମୂଲ୍ୟର ଏକ ପ୍ରତିଶତ ଜମି କର ଏବଂ ଜମି କରର 75 ପ୍ରତିଶତ ସେସ ଦେବା ଉଚିତ । ଫଳରେ ରେଜେଷ୍ଟ୍ରାକୃତ ସମୟରେ 3.09 କୋଟି ଟଙ୍କା ପରିବର୍ତ୍ତେ କେବଳ 2.95 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଆଦାୟ ହେଲା । ଏଣୁ 10.48 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 4.19 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ସଞ୍ଚାଦାୟ ହେଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ, ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ ରାୟଗଡ଼ା ଅଗଷ୍ଟ 2012 ରେ କହିଲେ ଯେ, ଘଟଣାଟିକୁ ପଟାଦାତା (ଇଡ଼କୋ) ଓ ପଟାଧାରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଦଲିଲ ଯାହା ପରେ ବିହିତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । ଜୟପୁରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧନ କୋରାପୁଟ ଜୁଲାଇ 2012 ରେ କହିଲେ ଯେ, ଦଲିଲର ଗୁଡ଼ିକ ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ ଓ ଅନୁକ୍ଷେପ - 35 (c) ଅନୁସାରେ ବର୍ଗୀକରଣ କରାଯିବ ଏବଂ ନିଅଣ୍ଟ ଭାବେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ମରାଯାଇଥିବା ଦଲିଲ ଗୁଡ଼ିକୁ ପରିବନ୍ଧ କରାଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯେତେଗାଢ଼ ସମ୍ଭବ ଏହାର ଅନୁପାଳନ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ।

ସମାକ୍ଷା ଘଟଣାଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ନିବନ୍ଧନ ମହା ନିରୀକ୍ଷକ (ଆଇଜିଆର) ଓଡ଼ିଶା କଟକ ଓ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹³ ଡିଏସ୍ଆର, ରାୟଗଡ଼ା (404.52 ଏକର ପାଇଁ ଲିଜ୍ ଜଲିଲ୍ ନଂ 330 ତାରିଖ 13.2.2009 ଏବଂ 499.59 ଏକର ପାଇଁ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ୍ ନଂ 1063 ତାରିଖ 9.6.2009) ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା ସ୍ଥିତ ଡିଏସ୍ଆର, କୋରାପୁଟ (320.11 ଏକର ପାଇଁ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ୍ ନଂ 330 ତାରିଖ 13.2.2009) ।

¹⁴ 17.36 କୋଟି ଟଙ୍କା + 27.54 କୋଟି ଟଙ୍କା + 12.90 କୋଟି ଟଙ୍କା = ମୋଟ 57.80 କୋଟି ଟଙ୍କା

4.4.4 ଭୂଲ ହିସାବ / କୋଠାଘର ମୂଲ୍ୟ ଛାଡ଼ ଯୋଗୁଁ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍‌ର ସ୍ୱାକ୍ଷାଦାୟ

ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ 1899 ର ଧାରା-27 ଏବଂ ଧାରା-3 ଅନୁଯାୟୀ ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ (ଯଦି ଥାଏ) ଏବଂ ଅନ୍ୟ ତଥ୍ୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତି ଗୁଡ଼ିକ ଶୁଳ୍କ ସହିତ କୌଣସି ବିଲେଖର ଚର୍ଚ୍ଚା ଉପରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଲେ, ଲାଗୁ ହେଉଥିବା ଶୁଳ୍କର ପରିମାଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟସିଦ୍ଧ ଭାବେ ଦର୍ଶାଇବା ଉଚିତ୍ । ପୁନଶ୍ଚ 24 ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଜାରି କରିଥିବା ଅନ୍ତିମ ଗାଇଡ଼ ଲାଇନରେ ଦର୍ଶିତ କୋଠାଘର / ଅଧିସଂରଚନା ମୂଲ୍ୟ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ରେଜେଷ୍ଟ୍ରୀ ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପନା ହୋଇଥିବା ଦଲିଲ୍ ବିଲେଖରେ ଦର୍ଶିତ କୋଠା / ଅଧିସଂରଚନା ମୂଲ୍ୟ ସମସ୍ତ ରେଜେଷ୍ଟ୍ରିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁସୂଚିତ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ରେ ତିନୋଟି ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ¹⁵ ନଥିବାରୁ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ବିକ୍ରୟ ପତ୍ର¹⁶ / ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ 0.326 ଏକରର ପାଞ୍ଚଟି ଜମିରେ 15,945 ବର୍ଗ ଫୁଟର ନିର୍ମିତ କ୍ଷେତ୍ର ସମୁଦାୟର ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ 154.45 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ ବିକ୍ରେତାମାନେ କ୍ରେତାମାନଙ୍କୁ ବିକ୍ରୟ କଲେ । ସମୀକ୍ଷା ଦର୍ଶାଇଲା ଯେ, ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ତିମ ଗାଇଡ଼ଲାଇନ ଦିନାଙ୍କ 24 ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 କୁ

ହିସାବକୁ ନେଇ ଉପରୋକ୍ତ କୋଠାଗୁଡ଼ିକର ସରକାରୀ ମୂଲ୍ୟ 202.59 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦଲିଲରେ ଉଲ୍ଲେଖ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଫଳରେ 48.05 ଲକ୍ଷର କୋଠାଘର ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହେଲା ଏବଂ 3.21 ଲକ୍ଷର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ 0.96 ଲକ୍ଷର ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଏହିପରି ମୋଟ 4.17 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସ୍ୱାକ୍ଷାଦାୟ ହେଲା ।

ସମୀକ୍ଷା ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ରେ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ରେ କହିଲେ ଯେ, ସମୀକ୍ଷା ମତ୍ରତ୍ୟ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ ପୁରୀ, ଜୁନ 2012 ରେ କହିଲେ ଯେ, 2012 ସମୀକ୍ଷାର ଅବଲୋକନ ଅନୁସାରେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଧାରା 47A ରେ ଦାଏର କରାଯିବ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ଉପ ନିବନ୍ଧକ ବରଗଡ଼ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2012 ରେ କହିଲେ ଯେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ପଡ଼ି ରୁଝିଲା ପରେ ସରକାରୀ ପ୍ରାପ୍ୟ ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

ସମୀକ୍ଷା ଘଟଣାଟିକୁ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ନିବନ୍ଧକ ମହା ନିରୀକ୍ଷକ (ଆଜିଆର) ଓଡ଼ିଶା କଟକ ଓ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹⁵ ଡିଏସ୍‌ଆର, ଖୋର୍ଦ୍ଧା (ଗୋଟିଏ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପତ୍ର ଦଲିଲ), ଡିଏସ୍‌ଆର, ପୁରୀ (ଦୁଇଟି ବିକ୍ରୟ ପତ୍ର ଦଲିଲ) ଏବଂ ଡିଏସ୍‌ଆର, ବରଗଡ଼ (ଦୁଇଟି ବିକ୍ରୟ ପତ୍ର ଦଲିଲ) ।
¹⁶ ତିନିଗୋଟି ଦଲିଲ ତାରିଖ 26.03.2011; ଗୋଟିଏ ଦଲିଲ ତାରିଖ 6.6.2011 ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଦଲିଲ ତାରିଖ 09.12.2011

ଅଧ୍ୟାୟ-V : ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଓ ଫିସ୍

କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ସାରାଂଶ

ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟରେ ହ୍ରାସ/ ବୃଦ୍ଧି	ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ 2012-13 ରେ ଅବକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ 8.68 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ଯାହାକି ଫିସ୍ ସଂରଚନା ଏବଂ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ଆରୋପଣ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ ବି, ଏହା ବଜେଟ୍ ଅଟକଳ ତୁଳନାରେ 0.09 ପ୍ରତିଶତ କମ ଥିଲା ଯାହା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ନୂତନ ନ୍ୟାୟ ବୈଧ ମଦ ଦୋକାନ ନ ଖୋଲିବା ଏବଂ ଭାରତୀୟ ବିଦେଶୀ ମଦ/ବିଅର୍ ଉଠାଣରେ ନକାରାତ୍ମକ ଧାରା ଦାୟା ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ।
ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା	2010-11 ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ଏହାର ଯୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକର ସମାକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ବିଭାଗର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । 2010-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ ପ୍ରାୟୋଜିତ 26 ଯୁନିଟ୍ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର 18 ଟି ର ସମାକ୍ଷା କରିପାରିଥିଲା ଯାହାକି କର୍ମଚରୀ ଅଭାବର ଉଚ୍ଚଗତାକୁ ଦାୟା କରାଯାଇଥିଲା ।
ପୂର୍ବବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ସମାକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ବାବଦରେ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଅସୁଲି	2007-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 31,509 ମାମଲାରେ 136.68 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ଫିସ୍ ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ ଅନାଦାୟ / ସଞ୍ଚାଦାୟ ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଥିବା ସମାକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ବିଭାଗ 28,042 ଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 46.33 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମାକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ସାକାର କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ 269 ଟି ମାମଲାରେ ମାତ୍ର 1.84 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି କରିଥିଲେ । ଅସୁଲିର ହାରାହାରି ସ୍ଥିତି ସାକୃତ ହୋଇଥିବା ସମାକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ପରିମାଣର 3.97 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।
2012-13 ବର୍ଷରେ ସମାକ୍ଷାର ଫଳାଫଳ	2012-13 ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ଫିସ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଏବଂ ଆଦାୟଜନିତ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ 1,001 ମାମଲାରେ 141.17 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଅନାଦାୟ / ସଞ୍ଚାଦାୟ, ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ, ହାନି ହୋଇଥିବାର ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା । ଏହି ବର୍ଷରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 374 ମାମଲାରେ 18.04 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବକାରୀ ରାଜସ୍ୱର ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାଦାୟକୁ ବିଭାଗ ସାକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ପୂର୍ବ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଅର୍ଥାତ 2008-09 ରୁ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 51 ଟି ମାମଲାରେ 0.08 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି କରିଥିଲେ ।

<p>ପ୍ରଧାନ ଅଂଶ</p>	<p>ଜିଲ୍ଲା ଅବକାରୀ ଅଧିକାର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚର ସମାକ୍ଷା ମତ୍ରବ୍ୟୟ ବଛା ହୋଇଥିବା 7.17 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୂଳକ ମାମଲା ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ପ୍ରଧାନ ଅଂଶ ରୂପେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି ଯେଉଁଥିରେ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ / ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ରୂପେ ଅନୁସୂଚିତ ହୋଇନଥିବା ଅତିରଳ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସିଥିଲା ।</p> <p>ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ବିଷୟ ଯେ, ବିଗତ କେତେ ବର୍ଷ ଧରି ସମାକ୍ଷା ରିପୋର୍ଟମାନଙ୍କରେ ସାଦୃଶ୍ୟ ତୃଟିଗୁଡ଼ିକ ବାରମ୍ବାର ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସଂଶୋଧନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିନଥିଲା ।</p>
<p>ଉପସଂହାର</p>	<p>ବିଭାଗ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗକୁ ବଳଶାଳୀ କରିବା ସହିତ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ଦରକାର ଯାହା ଫଳରେ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଦୂର୍ବଳତା ଦୂର ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ସମାକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶା ଯାଇଥିବା ଭଳି ତୃଟିଗୁଡ଼ିକ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏଡ଼ା ଯାଇପାରିବ ।</p>

5.1.1 କର ପରିଚ୍ଛଳନା

ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ, ଫିସ୍, ଜୋରିମାନା ଇତ୍ୟାଦିର ଅରୋପଣ ଏବଂ ଆଦାୟ, ବିହାର ଓ ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ (ବିଏଓଇ) ଅଧିନିୟମ 1915, ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ ନିୟମାବଳୀ (ଓଇଆର) 1965, ରାଜସ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟଦ ଅବକାରୀ (ବିଇ) ନିୟମାବଳୀ 1965, ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ ଏକାନ୍ତ ବିଶେଷାଧିକାର (ଓଇଇପି) ନିୟମାବଳୀ 1970, ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ (ଏକାନ୍ତ ବିଶେଷାଧିକାର) ବିଦେଶୀ ମଦ (ଓଇଇପିଏଫ୍ଏଲ) ନିୟମାବଳୀ 1989, ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ (ମିଆଇଲ ଆଲକୋହଲ) ନିୟମାବଳୀ 1976, ରାଜସ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟଦ (ବିଓଆର୍)ର ଅବକାରୀ (ମହୁଲଫୁଲ ଉପରେ ଫିସ୍ ସୁରାକରଣ) (ବିଇଏଫ୍ଏଫ୍ଏଫ୍ଏଫ୍ଏଫ୍) ନିୟମାବଳୀ, 1976 ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଅବକାରୀ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତି ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ । ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କ ସାମଗ୍ରିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରାଜସ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟଦଙ୍କ ଅଧିନରେ ଅବକାରୀ କମିଶନର (ଇସି) ବିଭାଗୀୟ ମୂଖ୍ୟ ହିସାବରେ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀର ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିଚ୍ଛଳନା କରନ୍ତି । ତ୍ରିଭିଜନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବକାରୀ ଉପକମିଶନର (ଇଡିସି) ଏବଂ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ 30 ଜଣ ଅବକାରୀ ଅଧିକାର (ଏସ୍‌ଇ) ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଅଧିନରେ ଥିବା କ୍ଷେତ୍ରୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ଏଥିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।

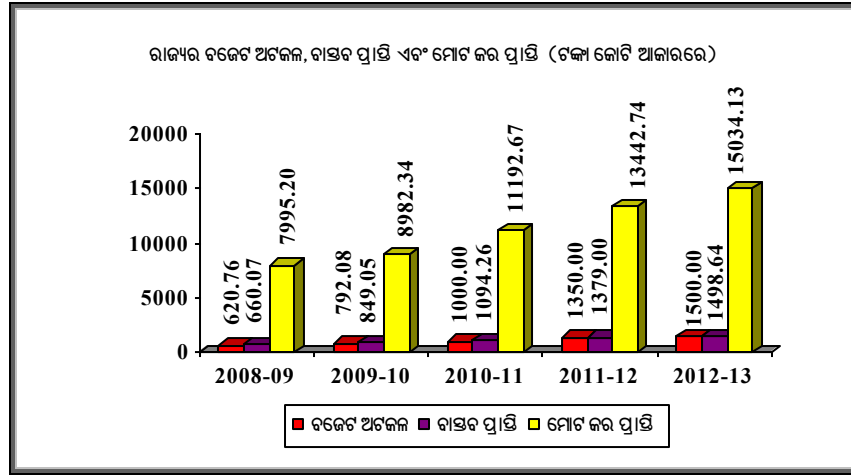
5.1.2 ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା

2008-09 ରୁ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବଜେଟ୍ ଅଟଳକ ସହିତ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ରାଜସ୍ୱର ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି ନିମ୍ନ ସାରଣୀ ଏବଂ ଲେଖାଚିତ୍ରରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରାଯାଇଛି ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ବଜେଟ୍ ଅଟଳକ	ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି	ଭିନ୍ନଗ ଅଧିକ (+) କମ୍ (-)	ଭିନ୍ନଗର ଶତକଡ଼ା ହାର	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ କର ପ୍ରାପ୍ତି	ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି ସହିତ ମୋଟ ପ୍ରାପ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ହାର
2008-09	620.76	660.07	(+)39.31	(+) 6.33	7,995.20	8.26
2009-10	792.08	849.05	(+)56.97	(+) 7.19	8,982.34	9.45
2010-11	1,000.00	1,094.26	(+)94.26	(+) 9.43	11,192.67	9.78
2011-12	1,350.00	1,379.00	(+) 29.00	(+) 2.15	13,442.74	10.26
2012-13	1,500.00	1,498.64	(-)1.36	(-)0.09	15,034.13	9.97

ଉତ୍ସ : ପାଇନାନ୍ସ ଏକାଉଣ୍ଟସ୍

ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀ ଦର୍ଶାଉଅଛି ଯେ ଅବକାରୀ ରାଜସ୍ୱ 2008-09 ଶ୍ରେଣୀରେ 660.07 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 2012-13 ବର୍ଷରେ 1,498.64 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରତି ଏହାର ଅବଦାନ 8.26 ଏବଂ 10.26 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲା । 2012-13 ହାରରେ ଆଦାୟ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ସରୁପ ଗତ ବର୍ଷର ଫିସ୍ ଓ ଏକ୍ସାଇଜ୍ ଜାମିନ ତୁଲନାରେ ଏକ୍ସାଇଜ୍ ଓ ଫିସ୍ ବୃଦ୍ଧିକୁ ଆରୋପଣ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ, 2012-13 ବର୍ଷର ବଜେଟ୍ ଅଟକଳ ଠାରୁ ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତିର ହ୍ରାସ ପାଇଁ ଅଧିକ ନୂତନ ବୈଧ ମଦ ଦୋକାନ ନିର୍ମାଣ ଓ ଲାଇସେନ୍ସ ଧାରାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟ ବିଦେଶୀ ମଦ / ବିୟର ନିରାମାତ୍ରିକ ଉତ୍ପାଦନକୁ ଦାୟିତ୍ୱ କରାଯାଇଛି ।

5.1.3 ବଜେଟ୍ ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ବଜେଟ୍ ଅବକାରୀ ରାଜସ୍ୱ 2013 ମସିହା 31 ମାର୍ଚ୍ଚ ସୁଦ୍ଧା 21.03 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା । ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବଜେଟ୍ ରାଜସ୍ୱ ତଥା ବର୍ଷଭ୍ରମା / ଦଫାଭ୍ରମା ହିସାବ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା ନାହିଁ । ତେବେ, ବିଭାଗ କହିଲା ଯେ 13.18 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବଜେଟ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ କ୍ରିୟାବିଧି, 12.26 କୋଟି ଟଙ୍କା ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ / ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ରହିତାଦେଶ, 0.49 କୋଟି ଟଙ୍କା ବିବାଦ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଥିବାବେଳେ 2.87 କୋଟି ଟଙ୍କା ହିସାବରୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଛି ।

ଅର୍ଡିଟ୍ ସୁପାରିଶ କରୁଅଛି ଯେ, ବିଭାଗ ପଡ଼ିରହିଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଯଥାଶୀଘ୍ର ଫାଇସଲା କରିବାକୁ ଚପୁର ହୁଅନ୍ତୁ ।

5.1.4 ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟ

2010-11 ରୁ 2012-13 ମଧ୍ୟରେ ମୋଟ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ, ଆଦାୟ ଜନିତ ବ୍ୟୟ ଏବଂ ସେହି ବ୍ୟୟର ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହର ଶତକଡ଼ା ହାର ସହିତ ପାରସ୍ପରିକ ପୂର୍ବ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସଂଗ୍ରହ ଜନିତ ବ୍ୟୟର ହାରାହାରି ଶତକଡ଼ା ହାର ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ବର୍ଷ	ମୋଟ ଆଦାୟ	ଆଦାୟ ଜନିତ ବ୍ୟୟ	ମୋଟ ଆଦାୟ ପାଇଁ ବ୍ୟୟର ଶତକଡ଼ା ହାର	ସର୍ବଭାରତୀୟ ହାରାହାରି ଶତକଡ଼ା ହାର
2010-11	1,094.26	36.25	3.31	3.64
2011-12	1,379.00	38.37	2.78	3.05
2012-13	1,498.64	41.76	2.79	2.98

ଉତ୍ସ : ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ସୂଚନା

2010-11, 2011-12 ଏବଂ 2012-13 ବର୍ଷରେ ଆଦାୟ ଜନିତ ବ୍ୟୟ ସର୍ବଭାରତୀୟ ହାରାହାରି ଶତକଡ଼ା ହାର ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲା ।

5.1.5 ସମାକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଭାବ

ବିଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ (2007-08 ରୁ 2011-12), ଅଡ଼ିଟ୍ 31,509 ମାମଲାରେ 136.38 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ଫିସ୍ ଇତ୍ୟାଦିର ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ, ଅନାଦାୟ / ସଞ୍ଚାଦାୟ ହୋଇଥିବାର ଦର୍ଶାଇଥିଲା । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ, ବିଭାଗ 28,042 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 46.33 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମାକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟ ସିକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ 269 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 1.84 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲ କରିଥିଲେ ।

ସମାକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟର ସାକାର କରିଥିବା ପରିମାଣ ତୁଳନାରେ ଅସୁଲିର ସ୍ଥିତି କମ୍ ଥିଲା । ସରକାର ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ସାକାର କରିଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଅସୁଲିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ସମୁଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଦରକାର ।

5.1.6 ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା

ସଠିକ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା, ରାଜସ୍ୱର ତତ୍ପର ଆଦାୟ ଓ ରାଜକୋଷରେ ସମୟୋଚିତ ଜମା କରିବା ଓ ରାଜସ୍ୱ ଗଳନ ରୋକିବା ପାଇଁ ବିଭାଗ ଅଧିନରେ ଥିବା ଯୁନିଟ୍‌ଗୁଡ଼ିକର ତଥା ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ସମାକ୍ଷା ରାଜସ୍ୱ ପର୍ଷଦର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ (ଆଇଏଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁ) ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ରାଜ୍ୟର ଏକ ବୃହତ ରାଜସ୍ୱ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ବିଭାଗ ହୋଇଥିବାରୁ, 2010-11 ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ବିଭାଗ ଅଧିନରେ ଥିବା ଯୁନିଟ୍‌ଗୁଡ଼ିକର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ରେ ଆଇଏଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁ ସ୍ଥାପନା କରିଥିଲେ । 2013 ମାର୍ଚ୍ଚ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା 2010-11 ଓ 2011-12 ପାଇଁ ପ୍ରାୟୋଜିତ 26 ଟି ଯୁନିଟ୍ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର 18 ଟି ର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ସମ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଭାଗ ବାକି ରହିଥିବା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଶେଷ କରିବା ପାଇଁ ସମୁଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଦରକାର ।

5.1.7 ସମାକ୍ଷାର ପରିଣାମ

2012-13 ବର୍ଷରେ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଓ ଫିସ୍ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ 1,001 ଟି ମାମଲାରେ 141.17 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ, ଅନାଦାୟ / ସଞ୍ଚାଦାୟ ଓ ହାନି ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଥିବାର ଦର୍ଶାଇଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ 374 ଟି ମାମଲାରେ 18.04 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାଦାୟ ବିଭାଗ ସାକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ 2008-09 ରୁ 2011-12 ସମ୍ପର୍କିତ 51 ଟି ମାମଲାରେ 0.08 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲ କରିଥିଲେ ।

5.2 ସମାକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟ

ଜିଲ୍ଲା ଅବକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ (ଡ଼ିଇଓ) ଅଡ଼ିଟ୍ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ଫିସ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ରର ସମାକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲା ଏବଂ ବିବିଧ ମାମଲାରେ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ / ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତି (ଏଇପି) ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ପାଳନ ନହେବା ହେତୁ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଫି ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଇତ୍ୟାଦିର ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ, ଅନାଦାୟ / ସଞ୍ଚାଦାୟ ଓ ଅନ୍ୟ ମାମଲାମାନ ଦର୍ଶାଇଥିଲା ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଳେପମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସଦୃଶ ଏବଂ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଅବକାରୀ ଅଧିକାରୀ (ଏସଇ) ମାନଙ୍କ ଏହି ଭଳି ତୃତୀ ପ୍ରତିବର୍ଷ ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା କେବଳ ଲାଗି ରହିନଥିଲା ବରଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଡ଼ିଟ୍ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୃତୀଗୁଡ଼ିକର ସନ୍ଧାନ ହୋଇନଥିଲା । ଏହି ତୃତୀ ଗୁଡ଼ିକର ପୁନରାବୃତ୍ତିକୁ ଏଡ଼ାଇବା ନିମନ୍ତେ ବିଭାଗ ଆନ୍ତଃ ସମାକ୍ଷା ଜୋରଦାର କରିବା ସହିତ ଆନ୍ତଃ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ଦରକାର ।

5.3 ଅଧିନିୟମ/ନିୟମାବଳୀ/ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁଦେଶର ପାଳନ ନହେବା

ବିହାର ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ ଅଧିନିୟମ 1915 ଏବଂ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ସରକାର ତଥା ରାଜସ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟବେକ ଦ୍ୱାରା ନିୟମାବଳୀ ସହ ପଠିତ ଅବକାରୀ ପ୍ରକରଣ ପୁସ୍ତିକା, ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତି ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିସୂଚନା ଅନୁସାରେ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ଫିସ୍ ଯଥା ଉପଯୋଗ ଫିସ୍ (ୟୁଏଫ୍) ଆମଦାନୀ ଫିସ୍ (ଆଇଏଫ୍) ବଟଲିଙ୍ଗ ଫିସ୍ (ବିଏଫ୍), ପରିବହନ ଫିସ୍ (ବିଏଫ୍) ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଅତିରିକ୍ତ ସମୟ ଚାର୍ଜ ରହିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଇତ୍ୟାଦି ବିହିତ ହାରରେ ଆଦାୟ ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ ।

ଅବକାରୀ ଅଧିକମାନେ କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କଲାବେଳେ ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନୁପାଳନ ନକରିବା ଫଳରେ 7.17 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ / ଫିସ୍ ଓ ଜେରିମାନା ଇତ୍ୟାଦି ଅନାରୋପଣ / ସମ୍ଭାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଷେପମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

5.3.1 ବାର୍ଷିକ ଅକ୍ରିମ ଷ୍ଟକ୍ ଉପରେ ଭେଦମୂଳକ ରାଜସ୍ୱ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦେୟ

ସରକାରଙ୍କର 2001 ଫେବୃୟାରୀ ଅଧିସୂଚନା ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପାନୀୟ ନିଗମ (ଓଏସ୍‌ବିସି) ସମସ୍ତ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ / ବିୟର୍ / ସିଏସ୍‌ର ଷ୍ଟକ୍ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ଏହାର ଡିପୋଜିଟ୍‌ରେ ଗଠିତ କରେ ଏବଂ ଏସଇଡିମୁକ୍ତ ଇସ୍ୟୁ ମୂଲ୍ୟରେ ଖୁରୁରା ବ୍ୟବସାୟକୁ ଯୋଗାଇଥାଏ । 2011-12 ବର୍ଷ ଏଇପିରେ, ବିୟର୍ ବିଏଲ ପ୍ରତି, ଗ୍ରାଣ୍ଡ ଆଧାରରେ ଏସଇଡି 2 ଟଙ୍କାରୁ 25 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ।

ଅବକାରୀ ଅଧିକ (ଏସଇ) ଅର୍ଥେସ୍, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଠାରେ ଷ୍ଟକ୍ ଟେକିଙ୍ଗ୍ ରିପୋର୍ଟ ଏବଂ ପାସ ଇସ୍ୟୁ (ଏଫଏଲ-16) ନଥିବତ୍ତ ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013), ଯେ ଓଏସ୍‌ବିସି ଏହାର ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ / ବିୟର୍ ସିଏସ୍‌ର ଇସ୍ୟୁ ମୂଲ୍ୟ 2011-12 ଏଇପି ଅନୁସାରେ 01.04.2011 ଠାରୁ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା ଏବଂ 2010-11 ର ଅକ୍ରିମ ଷ୍ଟକ୍ ଉପରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଏସଇଡି ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ଦରରେ ଆଦାୟ

କରିଥିଲା । କିଛି ଓଏସ୍‌ବିସି 2010-11 ର ଅକ୍ରିମ ଷ୍ଟକ୍¹ ଉପରେ ଆଦାୟ କରିଥିବା ଏହି ବର୍ଦ୍ଧିତ ଏସଇଡି 2.15 କୋଟି ଟଙ୍କା [ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ (2.05 କୋଟି ଟଙ୍କା) ବିୟର୍ (0.09 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଏବଂ ସିଏସ୍ (0.01 କୋଟି ଟଙ୍କା)] ସରକାରଙ୍କ ଆକାଉଣ୍ଟରେ ଜମା କରିନଥିଲା କିମ୍ବା ଏସ୍‌ଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଏହି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ପାଇଁ କୌଣସି ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିନଥିଲେ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ମାମଲାଟିକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରାଳୟକୁ ସାକାର କଲେ ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କଲେ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ବିଷୟ ଅବକାରୀ କମିଶନର୍ (ଇସି) ଓଡ଼ିଶା, କଟକ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ମଇ ଓ ଜୁନ୍ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ପ୍ରତାଷିତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ (11,46,772 ଏଲପିଏଲ୍), ବିୟର୍ (2,94,354 ବିଏଲ୍) ଏବଂ ସିଏସ୍ (65,328 ଏଲପିଏଲ୍) ।

5.3.2 ଓଏସ୍‌ସି ଡିପୋମାନଙ୍କରେ ବିଳମ୍ବରେ ପହଞ୍ଚିଥିବା ଷ୍ଟକ୍ ଉପରେ ଭେଦାତ୍ମକ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ

2001 ଫେବୃୟାରୀ 1 ତାରିଖ ଠାରୁ ଓଏସ୍‌ସି ଉପରେ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଏବଂ ବିୟରର ପାଇକାରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି ଯାହାକି ଏହା ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଇସ୍ୟୁ ହେଉଥିବା ପାସ୍ (ଫର୍ମ୍ ଏଫ୍‌ଏଲ୍ 16) ଦାଖଲ ପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଏସଇଡି ଦେୟ କରି କିଣିଥାଏ । ଷ୍ଟକ୍ ହାସଲ ପରେ ପାସର ଗୋଟିଏ କପି ଷ୍ଟକ୍ ଆଗମନର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ସହ ପାସ୍ ଇସ୍ୟୁ କରି ଥିବା ଜର୍ଜୁପକ୍ଷ (ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା) ନିକଟରେ ତାଙ୍କର ସୂଚନା ଏବଂ ରେକର୍ଡ୍ ପାଇଁ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥାଏ । ଯାହାହେଉ, ଓଏସ୍‌ସି ଡିପୋରେ ମୁତୟନ ହୋଇଥିବା ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀ ଷ୍ଟକ୍ ଆଗମନ ରିପୋର୍ଟ ରେକର୍ଡ୍ କରିବାକୁ ପ୍ରାଧିକୃତ ନୁହେଁ । କୌଣସି ବର୍ଷରେ ଇସ୍ୟୁ କରାଯାଇଥିବା ପାସ୍ ଗୁଡ଼ିକର ଅବଧି ସେହି ବର୍ଷର 31 ମାର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ଶେଷ ହୋଇଥାଏ । 01 ଅପ୍ରେଲ 2011 ଠାରୁ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ପାଇଁ ସ୍ଲାବ୍ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ପ୍ରତି କେନ୍ ବିୟର ପାଇଁ ଏସଇଡି 3 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି କରିଆରେ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଓ କେନ୍ ବିୟରର ଏସଇଡି ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି ।

ଏମଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧାଙ୍କ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ ରେଜିଷ୍ଟର, ଓଏସ୍‌ସି ଡିପୋର ଅପ୍ରେଲ 2011 ମାସର ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ନୋଟ୍ (ଜିଆରଏନ୍) ର ସମ୍ୟକ ପରୀକ୍ଷାରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ 1,09,200 ବିଏଲ ପରିମାଣର ବିୟର ଏବଂ 2,52,210 ଏଲପିଏଲ୍ ପରିମାଣର ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଏସଇଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଇସ୍ୟୁ ହୋଇଥିବା ଏବଂ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବଧି ଥିବା ପାସ୍ ଜରିଆରେ 1 ଅପ୍ରେଲ 2011 ରେ ଏବଂ ତା' ପରେ ଓଏସ୍‌ସି ଡିପୋମାନଙ୍କରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ଓଏସ୍‌ସି 1 ଅପ୍ରେଲ 2011 ଠାରୁ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଓ କେନ୍ ବିୟର ଉପରେ ଇସ୍ୟୁ ମୂଲ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲା ଏବଂ 2011-12 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ମୂଲ୍ୟରେ ଏସଇଡି ଖୁଚୁରା ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଠାରୁ ଆଦାୟ କରିଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ, ଏହି ଭେଦାତ୍ମକ ଏସଇଡିକୁ ଓଏସ୍‌ସି ଜମା କରିନଥିଲା କିମ୍ବା ଏସଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଏଥିପାଇଁ କୌଣସି ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିନଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 49.84 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଭେଦାତ୍ମକ ଏସଇ ଅନାଦାୟ ରହିଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ, ଏଥିପାଇଁ ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) କଲେ ଯାହାକି ଏବେ ବି ଆଦାୟ ହେବାକୁ ଅଛି (ମଇ 2013) ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକକୁ ମଇ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷା କରାଯାଇଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

5.3.3 ଓଏସ୍‌ସି ଠାରୁ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍‌ର ଲ୍ୟାଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ ଦରର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଜନିତ ଭେଦାତ୍ମକ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ

2011-12 ବର୍ଷର ଏଇପି ର ଧାରା 10 (2) ଅନୁସାରେ ସ୍ଲାବ୍ ଆଧାରରେ କୌଣସି ପାନାୟ ଗ୍ରାଣ୍ଡର ଓଏସ୍‌ସି ଡିପୋ ଠାରେ ତା'ର ଲ୍ୟାଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ ଦର (ଏଲ୍‌ସି) କୁ ଭିତ୍ତିକରି ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଉପରେ ଏସଇଡି ଆରୋପଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଇସ୍ୟୁ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିବା ଧାରା ଅନୁସାରେ, କୌଣସି ଗ୍ରାଣ୍ଡର ଏଲ୍‌ସି ଯୋଗାଣକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଉଥିବା ଅଫର୍ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇଥାଏ ।

ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କମିଟି (ପିଏଫ୍‌ସି) ଏବଂ ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧାଙ୍କ ଠାରେ ଉପଲବ୍ଧ ଥିବା ରେକର୍ଡ୍‌ର ସମ୍ୟକ ପରୀକ୍ଷାରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ, ଅଫର୍ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ଲ୍ୟାଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧି ହେତୁ ଏସଇଡି ଆରୋପଣ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ସ୍ଲାବ୍ ଗୁଡ଼ିକରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲା ଯଦ୍ୱାରା ତିନୋଟି ବିଭିନ୍ନ ଆକାରର ଚାରିଟି ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଗ୍ରାଣ୍ଡର ଏସଇଡି ଦର ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା ଏବଂ

ଓଏସ୍‌ସି 2011 ନଭେମ୍ବର 22 ଠାରୁ ଏହି ଗ୍ରାଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକର ଇସ୍ୟୁ ମୂଲ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ 21 ନଭେମ୍ବର 2011 ସୁଦ୍ଧା କମ୍ ଏସଇଡି ଦରରେ କିଣାଯାଇଥିବା 17,733 ଏଲପିଏଲ୍ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ର

ଅନ୍ତିମ ଷ୍ଟକ୍ ଉପରେ ଓଏସ୍‌ବିସି ବର୍ଷିତ ଦରର ଏସଇଡି ଆଦାୟ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, 3.5 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଭେଦାତ୍ମକ ଏସଇଡି ସରକାରୀ ଚହବିଲରେ ପୈଠ କରିନଥିଲା । ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମଧ୍ୟ ସେହି ପରିମାଣ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ସମାକ୍ଷା ତାରିଖ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନଥିଲେ ।

ଅଡିଟ୍ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ, ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ସେହି ଯୁନିଟ୍‌କୁ ଦାବି ନୋଟିସ ଇସ୍ୟୁ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ଘଟଣାକୁ ଅଡିଟ୍ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକକୁ ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରକୁ ମଇ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତିକ୍ଷା କରାଯାଇଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

5.3.4 ଠିପିବନ୍ଦ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଦୋକାନର ସ୍ଥିରାକରଣରେ ଅନିୟମିତତା ଯୋଗୁଁ ରାଜସ୍ୱ ହାନି

ପ୍ରଚଳିତ ଅବକାରୀ ଆଇନ² ଅନୁସାରେ, ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟର ପାଇକାରି କିମ୍ବା ଖୁରୁରା ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଫର୍ମ A ନୋଟିସ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଏକାନ୍ତ ବିଶେଷାଧିକାର ଦିଆଯିବ, ବହୁଳ ଭାବରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ କରି ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ଠାରୁ ଆପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କଲା ପରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲାଇସେନ୍ସ ଦିଆଯାଇପାରେ । ଅବକାରୀ କମିଶନର (ଇସି) କି ମାଧ୍ୟମରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଦୋକାନ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଞ୍ଜୁରୀ ପାଇବାପରେ ଏହା ଆଗ୍ରହୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଆବେଦନପତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ବିକ୍ରି ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏକାଧିକ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ଲଟେରୀ ଉଠାଣ ମାଧ୍ୟମରେ ହୋଇଥାଏ । 2010-11 ଏବଂ 2011-12 ବର୍ଷର ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତି (ଏଇପି) ର ଧାରା 22 (B) ଅନୁଯାୟୀ ଗୋଟିଏ ଏକାନ୍ତ ବିଶେଷାଧିକାର ପାଇଁ ଆବେଦନପତ୍ର ସହିତ ଯଥାକ୍ରମେ 10,000 ଟଙ୍କା ଓ 25,000 ଟଙ୍କାର ଅଣ ଫେରସ୍ତ ଆବେଦନ ଫି ଦାଖଲ କରାଯିବାର ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଦୋକାନ ଏହାର ମଞ୍ଜୁରୀପ୍ରାପ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖୋଲିଗଲା ପରେ ସାଧାରଣତଃ ସେହି ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରାଣ ହେବା କଥା ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଜୁରୀପ୍ରାପ୍ତ ଦୋକାନ କୌଣସି ସତକ୍ଷ କାରଣରୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶାଙ୍କର ପ୍ରାକ୍ ଅନୁମୋଦନରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରାଣ ବେଳେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଦୋକାନମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇପାରେ ।

ଅବକାରୀ କମିଶନର (ଇସି) କି ରେକର୍ଡ୍ ତଥା ଜିଲ୍ଲା ଅବକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ (ଡିଇଓ), ରାୟଗଡ଼ାଙ୍କ ମତ ଦୋକାନ ସ୍ଥିରାକରଣ ରେଜିଷ୍ଟର ଏବଂ ଫାଇଲ, ଲାଇସେନ୍ସ ଫି ରେଜିଷ୍ଟରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ (ଡିସେମ୍ବର 2012 ଏବଂ ଫେବୃୟାରୀ 2013) ରୁ ଅଡିଟ୍ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଅନିୟମିତତା ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲା ।

(A) ଗୋଟିଏ ଠିପି ବନ୍ଦ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଦୋକାନ ମୁକୁନ୍ଦପୁର ଠାରେ 4 ଜାନୁୟାରୀ 2011 ରେ ମାସିକ 35,000 ଟଙ୍କାର ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟରେ ସ୍ଥିରାକୃତ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ବିରୋଧ ଏବଂ ନିରାପତ୍ତା ସମସ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏସଇଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଇସିଙ୍କର ପ୍ରାକ୍ ଅନୁମୋଦନ ନନେଇ ସେହି ଦୋକାନକୁ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଜିପି ଅଞ୍ଚଳକୁ³ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ବିହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ

ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଦୋକାନର ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟକୁ ନେଇ ନୂତନ ସ୍ଥାନରେ ସେହି ଦୋକାନର ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟ 85,051 ଟଙ୍କା (2010-11) ରେ ସ୍ଥିର କରିବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା । ବିହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ ନକରିବା ହେତୁ, ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରୟତ୍ନ୍ୟ ଏମଜିକ୍ୟୁ ଉପରେ ଏସଇଡି ବାବଦକୁ 40.39 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଅର୍ଜନ ହୋଇପାରିଲା ନି ।

² ବିହାର ଓ ଓଡ଼ିଶା (ବି ଏଣ୍ଡଓଇ) ଅଧିନିୟମ, 1915 ର ଧାରା 22, 26 (A) ଏବଂ 38 (2) ସହ ପଠିତ ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ ନିୟମାବଳୀ (ଓଇଆର), 1965 ର ନିୟମ - 31 ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ (ଏକାନ୍ତ ବିଶେଷାଧିକାର) ବିଦେଶୀ ମତ (ଓଇ, ଇସି, ଏଫ୍‌ଏଲ୍) ନିୟମାବଳୀ, 1989 ର ନିୟମ - 31, ବୋର୍ଡ୍ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ପାରା - 92 ଏବଂ 28 ଅପ୍ରେଲ 2005 ରେ ଜାରି ବୈଧାନିକ ନିୟମାବଳୀ ଓ ଆଦେଶାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ନିରୂପିତ ବିକ୍ରୟ ନୋଟିସ୍‌ର ପାରା - 3 (V) ଓ XI b ।

³ ଜେ.କେ ପୁରର ବିସି ରୋଡ ଗଣ୍ଡେଲୀ ଜିପି ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ଦୋକାନ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିବା ସମୟରେ କ୍ଷମତାପତ୍ର ପ୍ରାଧିକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଏନଡିସି ଆଣି ଦାଖଲ କରିନଥିଲେ ।

(B) ଜିପି ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ମାସିକ ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟ 35,000 ଟଙ୍କା ଏବଂ ମୁନିସିପାଲିଟି ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ମାସିକ ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟ 40,000 ଟଙ୍କାରେ ଆଠଗୋଟି⁴ ନୂତନ ଠିପି ବନ୍ଦ ଆଇଏମ୍ଏଫ୍ଏଲ୍ ଦୋକାନ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ରାୟଗଡ଼ା ଜିଲ୍ଲାପାଳ 9 ଜୁନ 2011 ରେ ଇସିଙ୍କୁ ଦୁଇଟି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । ଯାହା କି 2011-12 ବର୍ଷର ଅବଶେଷ ସମୟ ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 18 ଜୁଲାଇ 2011 ରେ ମଞ୍ଜୁରୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । 3 ଅଗଷ୍ଟ 2011 ରେ ଲାଇସେନ୍ସ ପାଇବାର (27 ଜୁଲାଇ 2011) ମାତ୍ର ଛଅ ଦିନ ପରେ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଆପତ୍ତି ଯେଉଁ ଦୋକାନଗୁଡ଼ିକୁ ନୂତନ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ (20 ଅକ୍ଟୋବର 2011) କରାଯାଇଥିଲା । ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ -

- ଦୋକାନର ଅବସ୍ଥିତି ଏବଂ ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟ ସମୟରେ ଟ୍ରିଲଓଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀ (ଅବକାରୀ ସବ ଇନସ୍ପେକ୍ଟର) ଠାରୁ କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଣା ଯାଇନଥିଲା;
- ଦୋକାନ ସ୍ଥିରୀକରଣ ସମୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ପ୍ରଚାର କରାଯାଇନଥିଲା;
- ଦୋକାନ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ପାଇଁ ଇସିଙ୍କ ଠାରୁ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ଅଣା ଯାଇନଥିଲା । ଯାହାହେଉ, ସେହି ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଇସିଙ୍କର ଅନୁମୋଦନ ଅଣା ଯାଇଥିଲା; ଓ
- ନୂତନ ସ୍ଥାନର ଦୋକାନ ମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିରୀକରଣ ପାଇଁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଦୋକାନ ସବୁର ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାର କରାଯାଇନଥିଲା ।

ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଦୋକାନ ମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ ନକରିବା ହେତୁ ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରୟୋଜ୍ୟ ଏମ୍ପ୍ଲିକ୍ୟୁ ଉପରେ ଏସଇଡ଼ି ବାବଦରେ 61.22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅର୍ଜନ କରାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସଇ, ରାୟଗଡ଼ା ଏବଂ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା କହିଥିଲେ ଯେ ରେକର୍ଡ୍ ଯାଞ୍ଚ ପରେ ସବିଶେଷ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶାଙ୍କୁ ମଇ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ହସ୍ତଗତ ହୋଇପାରିନାହିଁ (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

⁴ ବେଠିଆପଡ଼ା, ଭାଟପୁର, ତୁମୁରନେଲି ପୁସ୍ତ ଗୁରୁମଗୁଡ଼ା, ଝାଡ଼ି ନଂ - 1, ଜୟରାମଗୁଡ଼ା, ଝାଡ଼ି ନଂ- 23, କୋଣ୍ଡା ଚାନ୍ଦିଗୁଡ଼ା, ଝାଡ଼ି ନଂ - 14, କୋଟଲଗୁଡ଼ା, ଝାଡ଼ି ନଂ-24, ଆରପି ଅଫିସ୍ ଏରିୟା ଏବଂ ଝାଡ଼ି ନଂ - 1

5.3.5 ସମୟ ଅତିକ୍ରମ ବିଅର୍ ର ଉପରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ

ରାଜ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିୟମାବଳୀ 1965 ର ନିୟମ 39A (7) ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି କୌଣସି ଆଇନ୍‌ଏମ୍‌ଏଲ୍ / ବିଅର୍‌ର ଷ୍ଟକ୍ ମଣିଷ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ସେହି ଗଚ୍ଛିତ ଷ୍ଟକ୍ ଉପରେ ବିହିତ ଶୁଳ୍କ ସହିତ ତାର ପଞ୍ଚଗୁଣା ଜେରିମାନା ବାବଦରେ ଦେବେ । 2011-12 ଏଇପିର କୁମ୍ଭିକ ସଂଖ୍ୟା 10 ଅନୁଯାୟୀ ବିୟର୍ ଉପରେ ଏସଇଡ଼ି ପ୍ରତି ବିଏଲ୍ ପିଛା 20 ଟଙ୍କା ଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ଓଏସବିସିର ପାନୀୟ ଉଠାଣ ନୀତି ଅନୁସାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ଦିନଠାରୁ ଛଅ ମାସ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିବା ବିଅର୍‌କୁ ପରିମାଣକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଜିଲ୍ଲୁପାଳ / ଇସିଙ୍କ ଆଦେଶ ବଳରେ ନଷ୍ଟ କରାଯିବ ।

ଜିଲ୍ଲୁ ଅବକାରୀ ଅଫିସ୍ (ଡିଇଓ), ବଲାଙ୍ଗୀରଙ୍କର ଏକ ବିଅର୍ ଉତ୍ପାଦକାରୀଙ୍କର ଷ୍ଟକ୍‌ର ସ୍ଥିତି ସମନ୍ଧ୍ୟା ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ (ଫେବୃୟାରୀ 2013) ବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ 10 ମଇ ଏବଂ 8 ଅଗଷ୍ଟ 2011 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା 60,376 ବିଏଲ୍ 7,740 କେସ ବିଅର୍ ମଦଭାଟିର ଗୋଦାମ ଘରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର ଛଅ ମାସରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା । ଦୀର୍ଘଦିନ ଗଚ୍ଛିତ ରହିଥିବା କାରଣରୁ ସେହି ଷ୍ଟକ୍‌କୁ ନଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ କିମ୍ବା ମଦ

ଭାଟିରେ ନିୟୁକ୍ତ ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀ କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଏହାର ମଣିଷ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗିତାକୁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ରାସାୟନିକ ପରୀକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏପରିକି, ଏହି ବିଅର୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର 15 ମାସ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଏହାକୁ ବିକ୍ରି କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ 72.45 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସରକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ଏସଇଡ଼ି (12.07 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା) ଏବଂ ଜେରିମାନା (60.38 ଲକ୍ଷ) ବାବଦରେ ବର୍ଷକରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ଧରି ଅବରୋଧ ହୋଇ ରହିଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଜଣାଇବା ପରେ ଏସଇ (ବଲାଙ୍ଗୀର) କହିଥିଲେ (ଫେବୃୟାରୀ 2013) ଯେ, ସେ ବିଅର୍‌କୁ ନଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ନଭେମ୍ବର 2012 ରେ ଇସିଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ମଇ 2013 ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଇଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

5.3.6 ନ୍ୟୁନତମ ପ୍ରତ୍ୟାଭୂତ ପରିମାଣ ଠାରୁ ଦେଶୀ ମଦର ସ୍ୱଳ୍ପ ଉଠାଣ ବାବଦରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ

ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ ଏକାଡ୍ର ବିଶେଷାଧିକାର (ଓଇ,ଇପି) ନିୟମାବଳୀ 1970 ର ନିୟମ 6 ଏବଂ 6(A) ଅନୁଯାୟୀ ଦେଶୀ ମଦ ଦୋକାନ ପାଇଁ ଲାଇସେନ୍ସ ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଫଳ ନିଲାମଧାରୀ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିବା ନ୍ୟୁନତମ ପ୍ରତ୍ୟାଭୂତ ପରିମାଣର ଦେଶୀ ମଦ ଉଠାଣ କରି ବିକ୍ରି କରିବେ । ଫେବୃୟାରୀ ମାସ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସବୁମାସ ମାନଙ୍କରେ ବିଗତ ମାସର ଏମଜିକ୍ୟୁର ସହ ଉଠାଣକୁ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଫେବୃୟାରୀ ମାସ ବ୍ୟତୀତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାସରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଅନୁମତି ଦେଇପାରିବେ, ଯେଉଁଠାରେ କି ଇସି ଏହି ଅନୁମତି ଜାନ୍ତୁଆରୀ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ କୌଣସି ମାସ ପାଇଁ ଫେବୃୟାରୀ ଶେଷ ଭିତରେ ଦେଇପାରିବେ । ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ସିଏସ୍ ଉପରେ ଏସଇଡ଼ିକୁ ଦୁଇଟି କିମ୍ପରେ ସରକାରୀ ତହବିଲରେ ପଇଠ କରିବେ । ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଗୋଟିଏ ପୁରା ବର୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରତିଫଳ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ଏମଜିକ୍ୟୁ ଉପରେ ଏସଇଡ଼ି ସମାନର ବ୍ୟାଙ୍କ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି (ବିଜି) କୌଣସି ନିଲାମଧାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ରଖି ପାରିବେ । 2011-12 ବର୍ଷର ଏଇପିର ଧାରା 20(B) ଅନୁଯାୟୀ ଦେଶୀମଦର ଏସଇଡ଼ି ଦେୟ ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍ ପିଛା 20 ଟଙ୍କା ଅଟେ । ଏସଇଡ଼ିର ପ୍ରଦାନରେ ନିଅଣ୍ଟ ପରିମାଣକୁ ବିଜିରୁ ଆଡ଼ଜଷ୍ଟ କରାଯାଏ ।

ଦୁଇଗୋଟି ଡିଲିଭ୍ ର ଏମଜିକ୍ୟୁ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ବିବରଣୀର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ବେଳେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2013) ଯେ 44^୯ ଜଣ ଦେଶୀ ମଦ ଦୋକାନ ଲାଇସେନ୍ସ ଧାରୀ 2011-12 ବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ମାସରେ ସ୍ଥିରାକୃତ ମାସିକ ଏମଜିକ୍ୟୁ ସ୍ଥାନରେ 3,62,143 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍^୭ ର ଦେଶୀ ମଦ ଉଠାଇ ପାରିନଥିଲେ ଯାହା ଫଳରେ 72.43 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏସଇଡ଼ି ଅନାଦାୟ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ସହ ଉଠାଣ ପରିମାଣ ଉପରେ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ମାନେ ଏସଇଡ଼ି ଦାଖଲ କରିନଥିଲେ କିମ୍ବା ଏସ୍ ମାନେ ଏହାର ଆଦାୟ ପାଇଁ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିନଥିଲେ । ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସଇ, କଟକ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ କହିଥିଲେ ଯେ, ଆବଶ୍ୟକୀୟ ରିପୋର୍ଟ

ରେକର୍ଡ଼ ଯାଞ୍ଚ କଲା ପରେ ଦାଖଲ କରାଯିବ ଏବଂ ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଅପ୍ରେଲ 2013 ରେ କହିଥିଲେ ଯେ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଇସ୍ୟୁ ହେଉଅଛି ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକକୁ ମଇ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷା କରାଯାଇଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

⁵ କଟକ ଏବଂ ଖୋର୍ଦ୍ଧା
⁶ ଡିଲିଭ୍ କଟକ (24 ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ) ଏବଂ ଡିଲିଭ୍, ଖୋର୍ଦ୍ଧା (20 ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ)
⁷ କଟକ: 193027 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍ ଏବଂ ଖୋର୍ଦ୍ଧା: 169116 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍

5.3.7 ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଓ ବିଅର୍‌ର ସ୍ୱଳ୍ପ ଉଠାଣ ପରିମାଣ ଉପରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଅନାଦାୟ

ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ ଏକାଡ୍ର ବିଶେଷାଧିକାର (ବିଦେଶୀ ମଦ) ନିୟମାବଳୀ 1989 ର ନିୟମ 6A ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଠିପିବନ୍ଦ ଠିପିଖୋଲା* / ଦୋକାନର ଲାଇସେନ୍ସ ଧାରୀ ମଦର ମାସିକ ଏମଜିକ୍ୟୁ ଉଠାଣ କରିବେ, ଏଥରରେ ବିଫଳ ହେଲେ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ କ୍ଷତିପୂରଣ ବାବଦକୁ ସେହି ବର୍ଷ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତି (ଏଇପି) ରେ ବିହିତ ହୋଇଥିବା ହାରରେ ସମପରିମାଣ ଅର୍ଥ ସହିତ ନିଅଣ୍ଟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କର 10 ପ୍ରତିଶତ ଜୋରିମାନା ବର୍ଷ ଶେଷରେ ପଠାଇ କରିବେ । 2011-12 ବର୍ଷର ଏଇପି ଅନୁଯାୟୀ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଏବଂ ବିଅର୍‌ର ସର୍ବନିମ୍ନ ଏସ୍‌ଇଡ଼ି ଦର ଯଥାକ୍ରମେ ପ୍ରତି ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍ ପିଛା 150 ଟଙ୍କା ଓ ବିଏଲ୍ ପିଛା 20 ଟଙ୍କା ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲା ।

ତିନି ଜଣ^୮ ଏସ୍‌ଇକ୍‌ଏର ଏମଜିକ୍ୟୁ ରେଜିଷ୍ଟର ଏବଂ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ / ବିଅର୍‌ ଉଠାଣର ମାସିକ ବିବରଣୀର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ 2011-12 ପାଇଁ ଆଠ ଜଣ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ନିଜର ଦୋକାନ ପାଇଁ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ମାସିକ ଏମଜିକ୍ୟୁ ସ୍ଥାନରେ ବିଭିନ୍ନ ମାସରେ 6,725 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍‌ର ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଓ 9,879 ବିଏଲ୍‌ର ବିଅର୍‌ ସ୍ୱଳ୍ପ ଉଠାଣ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 12.06 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଏସ୍‌ଇଡ଼ି ଓ 1.21 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଅନାଦାୟ ରହିଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜସ୍ୟୁ କରିଥିଲେ ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା ଏସଇ କହିଥିଲେ ଯେ ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ

ପରେ ଅନ୍ତିମ ଉତ୍ତର ଦାଖଲ କରାଯିବ । ଏସଇ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ କହିଥିଲେ ଯେ ନକଲି ମଦ ବିକ୍ରି କରିଥିବା ହେତୁ ସେହି ଦୋକାନକୁ ଅଗଷ୍ଟ 2011 ଠାରୁ ସିଲ୍ କରି ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ଏହାର ଲାଇସେନ୍ସ 17 ଜାନୁୟାରୀ 2013 ରେ ବାତିଲ୍ କରାଯାଇଛି । ଯାହାହେଲେ ବି ଏସଇ ମାନେ ଏମଜିକ୍ୟୁ ଉଠାଣ ଉପରେ ନଜର ରଖିବାର ଥିଲା ଏବଂ ଦୋକାନ ସିଲ୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟମାବଳୀରେ କୋହଳ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା, ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

* ଠିପି ଖୋଲା ମଦ ଦୋକାନ ପାଇଁ ଦୋକାନ ଭିତରେ ମଦ ପିଇବା ଲାଗି ଲାଇସେନ୍ସ ଦିଆଯାଇଥାଏ, ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଠିପିବନ୍ଦ ମଦ ଦୋକାନ ପାଇଁ ସିଲ୍ ଥିବା ମଦ ବୋତଲ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଲାଇସେନ୍ସ ମିଳିଥାଏ ।

⁸ ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା ।

5.3.8 ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ସମୟ ଚଳୁ ରହିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନାଦାୟ

i. ଅତିରିକ୍ତ ସମୟ ଚଳୁ ରହିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଅଧିକାଳିକ ଫି ଅନାଦେୟ :

ବିଲଆର 1965 ର ନିୟମ 20 ଅନୁସାରେ ଜଣେ ଅବକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଦରକାର କରୁଥିବା ପାତନଶାଳା, ବଟଲିଙ୍ଗ ଯୁନିଟ୍ ଏବଂ ମଦ ଭାଟିଗୁଡ଼ିକ, ରବିବାର, ସରକାରୀ ଛୁଟି ଏବଂ ସତରଞ୍ଜ ଭାବେ ଘୋଷିତ ଛୁଟି ଦିନମାନଙ୍କରେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ରହିବ । ଉପରୋକ୍ତ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 34 ଅନୁଯାୟୀ ଅବକାରୀ କମିସନଙ୍କ ପୂର୍ବ ଅନୁମତି ଥିଲେ ଉପାଦାନ ଯୁନିଟ୍, ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱିତୀୟ ସିଫ୍ଟ ପାଇଁ ଚଳୁ ରହିପାରିବ ଏବଂ ଅବକାରୀ କମିସନଙ୍କୁ ବିବେଚନା ଅନୁସାରେ ଅତିରିକ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ମୁତୟନ ହେବେ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସୀମା ବାହାରେ ଉପାଦାନ ଚଳୁ ରହିଲେ ଅବକାରୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦରେ ଅଧିକାଳିକ ଭରା ଘଣ୍ଟା ପିଛା ଭାରପ୍ରାପ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦୈନିକ ବେତନର ସାତ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ ସହ ଅତିରିକ୍ତ ସମୟ ଫି ବାବଦକୁ ଘଣ୍ଟା ପିଛା 1,000 ଟଙ୍କା ହାରରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୁନିଟ୍ ପଇଠ କରିବା କଥା । ଅବକାରୀ କମିସନର ଫେବୃୟାରୀ 1989 ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ 1990 ରେ ଅବକାରୀ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ବିଦେଶୀ ମଦ ଉପାଦାନକାରୀଙ୍କ ଗୋଦାମ ସହ ବିଦେଶୀ ମଦ ବନ୍ଧେଡ଼ ଗୋଦାମ ମାନଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ଅନୁଦେଶ ଦେଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ପାତନଶାଳା ମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିନଥିଲେ ।

ଦୁଇଟି⁹ ଡିଭିଜନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ, ଅତିରିକ୍ତ ସମୟ ଚଳୁ ରହିବା ଫି ଅଧିକାଳିକ ଫି ଇତ୍ୟାଦି ଆଦାୟ ସମନ୍ଧାୟ ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ 31.14 ଲକ୍ଷ¹⁰ ଟଙ୍କାର ସରକାରୀ ଦେୟ ସମାକ୍ଷା ହେବା ଗରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନାଦାୟ ରହିଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସ୍‌ଇ ଗଞ୍ଜାମ କହିଥିଲେ ଯେ ଅତିରିକ୍ତ ସମୟ ଚଳୁ / ଅଧିକାଳିକ ଫି ସ୍ ପାଇଁ ଅପ୍ରେଲ 2012 ରେ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ଅଛି କିନ୍ତୁ ସେହି ଯୁନିଟ୍ ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରିନାହିଁ ଏବଂ ଏସ୍‌ଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା କହିଲେ ଯେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ସମୟ ଚଳୁ ରହିବା / ଅଧିକାଳିକ ଫି ପାଇଁ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନା କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ, ଏସ୍‌ଇ ମାମଲାରେ, ବିଲଆର, 1965 ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, କୌଣସି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା ।

ii. ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ ନ ହେବା

ଜିଲ୍ଲା ଅବକାରୀ ଅଧିକାରୀ, ଢେଙ୍କାନାଳଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ପ୍ରତିପୂରଣ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିବୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2013) ଯେ, ଏସ୍‌ଇ, ଢେଙ୍କାନାଳଙ୍କ ଅଧିନରେ ଥିବା ଏକ ପାତନଶାଳାରେ ମୁତୟନ ହୋଇଥିବା ଦୁଇଜଣ ଅବକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କର ଦରମା ଓ ଭତ୍ତା ବାବଦକୁ 5.21 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦିଆଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସମାକ୍ଷା ଦିବସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଏସ୍‌ଇ, ଢେଙ୍କାନାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାବି କରାଯାଇ ନଥିଲା କିମ୍ବା ପାତନଶାଳା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିପୂରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏଣୁ ଏହି ଟଙ୍କା ଅନାଦାୟ ରହିଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସ୍‌ଇ, ଢେଙ୍କାନାଳ କହିଲେ ଯେ, ଏ ବାବଦରେ ଅବକାରୀ କମିସନଙ୍କ ଠାରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଲାଭି ଯାଇଛି ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ମାମଲାକୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ୍ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତିକ୍ଷା କରାଯାଇଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

⁹ ଗଞ୍ଜାମ ଏବଂ ଖୋର୍ଦ୍ଧା

¹⁰ ଡିଷ୍ଟିଲ୍‌ରୀ/କ୍ୱି ଓ୍ୱାରିଜ୍‌ର ପାଞ୍ଚଟି ଯୁନିଟ୍‌ରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦରେ 5.72 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା, ପାଞ୍ଚଟି ଯୁନିଟ୍‌ରୁ ଅଧିକାଳିକ ଫି ବାବଦରେ 5.49 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏବଂ ଡିଭିଜନ, ଗଞ୍ଜାମ ଅଧିନରେ ଥିବା ଆସା କୋ ଅପାରେଟିଭ୍ ସୁଗାର୍ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍ ଲିଡ଼ (ଏସିଏସ୍‌ଆର୍‌ଏଲ୍) ରୁ ଅଧିକ ସମୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ଫି ବାବଦରେ 19.93 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ।

5.3.9 ଡିପୋ ଲାଇସେନ୍ସ ଫି ଅନାଦାୟ / ସମ୍ଭାଦାୟ

ବିଓଆର, ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର 154 ଅନୁକ୍ଳେଦ ଅନୁଯାୟୀ ସିଏସ୍ ଓ ଏଫଏଲ୍ ର ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଲାଇସେନ୍ସ ଓ ପରିସର ଅଲଗା ହେବା ଉଚିତ୍ । 2001 ମଇ ପରଠାରୁ ସିଏସର ପାଇକାରି ବିକ୍ରୟ ଓ ବିତରଣ ପାଇଁ ଓଏସ୍‌ବିସି ଏକାନ୍ତ ବିଶେଷାଧିକାର ପାଇଅଛି । 2010-12 ବର୍ଷ ଏଇପି ଅନୁଯାୟୀ ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଡିପୋ ପାଇଁ ଓଏସ୍‌ବିସି ଡିପୋ ଲାଇସେନ୍ସ ଫି (ଡ଼ିଏଲଏଫ୍) ବାବଦକୁ ବାର୍ଷିକ 5 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦେବ । ସିଏସ୍ ଓ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଗଚ୍ଛିତ କରିବାପାଇଁ ଏହି ପରିପେକ୍ଷାରେ ବିଭିନ୍ନ ଫର୍ମରେ ଅଲଗା ଡିପୋ ଲାଇସେନ୍ସ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଇସ୍ୟୁ ହୋଇଥାଏ ।

ଗୁରିଜଣ¹¹ ଏସ୍‌ଇଙ୍କ ଲାଇସେନ୍ସ ରେଜିଷ୍ଟର ଓ ସଂଲଗ୍ନ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ମଇ 2011, ଫେବୃୟାରୀ ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ ତିନୋଟି ଜିଲ୍ଲାର¹² ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ସିଏସ୍ ଓ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଗଚ୍ଛିତ କରିବା ପାଇଁ 2010-11 ଓ 2011-12 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଡ଼ିଡ଼୍‌ରୁ-5 ଏବଂ ଏଫଏଲ୍-1 ଫର୍ମରେ ଯଦିଓ ଦୁଇଟି ଅଲଗା ଲାଇସେନ୍ସ ଇସ୍ୟୁ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଡିପୋ ପାଇଁ ଡ଼ିଏଲଏଫ୍ ଆଦାୟ

କରିଥିଲେ । 2011-12 ବର୍ଷରେ ଯଦିଓ ଦୁଇଟି ଡିପୋ ଦୁଇଟି ଅଲଗା ଅଞ୍ଚଳରେ ଦୁଇଟି ଅଲଗା ପରିସରରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲା, ସମଲପୁର ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଗୋଟିଏ ଡିପୋ ପାଇଁ ଡ଼ିଏଲଏଫ୍ ଆଦାୟ କରି ଗୋଟିଏ ଲାଇସେନ୍ସ ଇସ୍ୟୁ କରିଥିଲେ । ଏଣୁ, 2010-11 ଓ 2011-12 ପାଇଁ ତିନୋଟି ଓ 2011-12 ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଡିପୋ¹³ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ଡ଼ିଏଲଏଫ୍ ଓଏସ୍‌ବିସି ଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଯାହା ଫଳରେ 35 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଅନାଦାୟ / ସମ୍ଭାଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିଥିଲେ । ଏସଇ, ସମଲପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର ମନ୍ତ୍ରାଳୟକୁ ସାକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ପାଉଣା ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ, ଏସଇ, କଟକ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ (ଅପ୍ରେଲ 2013) ଯେ ଯେହେତୁ ଓଏସ୍‌ବିସିକୁ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ / ବିଏର୍ / ସିଏସ୍ ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଅଲଗା ଲାଇସେନ୍ସ ଇସ୍ୟୁ ହେଉନାହିଁ, ଏହି ପାଉଣା ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ଯାହାହେଲେ ବି, ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ଅଲଗା ଲାଇସେନ୍ସ ଇସ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଅଲଗା ଫର୍ମରେ ନବୀକରଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦରରେ, ଉଭୟ ଡିପୋ ପାଇଁ ଡ଼ିଏଲଏଫ୍ ଆଦାୟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ବିଷୟଟିକୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ମଇ ଓ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷିତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

11 ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଏବଂ ସମଲପୁର
 12 ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ ଏବଂ ଖୋର୍ଦ୍ଧା
 13 ସମଲପୁର

5.3.10 ଓଏସବିସି ଡିପୋଠାରେ ଗଚ୍ଛିତ/ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିବା ମଦ ଉପରେ ଲେବୁଲ୍ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଫି ଅନାଦାୟ

ବିକିଆର୍ 1965 ର ନିୟମ 41 A ଅନୁଯାୟୀ, ଯଦି ବ୍ରାଣ୍ଡର ନାମ ଏବଂ ଲେବୁଲ୍ ଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଫିସ୍ ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବକ ଇସି ଓଡ଼ିଶାଙ୍କର ଅନୁମୋଦନ ଓ ଅନୁମତି ପାଇନଥିବ, ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ବିକିଆରି କିମ୍ବା ବାହାରୁ ଆମଦାନୀ ହୋଇଥିବା ବିଦେଶୀ ମଦ ଗୋଦାମରେ ଗଚ୍ଛିତ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଇସ୍ୟୁ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ଥରେ ଅନୁମତି ଇସ୍ୟୁ ହେଲେ, ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାର୍ଚ୍ଚ 31 ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳବତ୍ତର ରହିବ । ବିଆଣ୍ଡଓଇ ଅଧିନିୟମ 1915 ର ଧାରା 4 ଅନୁଯାୟୀ ବିଅରକୁ ମଧ୍ୟ ବିଦେଶୀ ମଦ ଭାବରେ ପରିଗଣିତ କରାଯାଇଛି । 2011-12 ର ଏଇପି ଅନୁଯାୟୀ, ଲେବୁଲ୍ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଫି (ଏଲଆରଏଫ୍) ର ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ୱାର୍ ଦର 50,000 ଟଙ୍କାରେ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା । ଏଇପିରେ ବିଅର ପ୍ରତି ବ୍ରାଣ୍ଡ ପିଛା 20,000 ଟଙ୍କା ଏବଂ ଆଇଏମ୍ଏଫ୍ଏଲ୍ ପ୍ରତି ବ୍ରାଣ୍ଡ ପିଛା 15,000 ଟଙ୍କାର ଆବେଦନ ଫି ବିହିତ ହୋଇଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ବିଓଆର୍ର 26 ମାର୍ଚ୍ଚ 1998 ର ଚିଠି ଅନୁସାରେ ବ୍ରାଣ୍ଡ ଏବଂ ଲେବୁଲ୍ ନବୀକରଣ ଫେବୃୟାରୀ ପରେ କିନ୍ତୁ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଭିତରେ ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ପରେ କଲେ ପର୍ଷଦ ଦ୍ୱାରା ଧର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଫିସର ଯଥାକ୍ରମେ 50 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ 100 ପ୍ରତିଶତ ଜୋରିମାନା ବାବଦରେ ଦେବାକୁ ହୋଇଥାଏ ।

ଇସିଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଲେବୁଲ୍ ପଞ୍ଜୀକରଣର ନଥିପତ୍ର, ନିର୍ଗୁଣ୍ଡି ଠାରେ ଥିବା ଓଏସବିସି ଡିପୋର ବାର୍ଷିକ ଷ୍ଟକ୍ ରିପୋର୍ଟ ଏବଂ ସଂଲଗ୍ନ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2012) ଯେ 2011-12 ବର୍ଷରେ ଓଏସବିସି 29 ଟି ବ୍ରାଣ୍ଡର ଆଇଏମ୍ଏଫ୍ଏଲ୍ ବିୟର୍ ବିକ୍ରି ପାଇଁ ବିନା ପଞ୍ଜୀକରଣରେ ସଂଗ୍ରହ ଓ ଗଚ୍ଛିତ କରିଥିଲା । ଯାହାଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ 33.20 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆବେଦନ ଫି (4.90 ଲକ୍ଷ) ଏଲଆରଏଫ୍ (14.15 ଲକ୍ଷ) ଓ ଜୋରିମାନା (14.15 ଲକ୍ଷ) ବାବଦକୁ ସମାକ୍ଷା ଦିବସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନାଦାୟ ରହିଥିଲା । ଏହି ତ୍ରୁଟି ବିଗ୍ୟୁତିକୁ ଏସଇ ଏବଂ ଡିପୋରେ ମୁତୟନ ହୋଇଥିବା ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନଜରକୁ ଆସି ପାରିନଥିଲା ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ ହୋଇନଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବାପରେ ଇସି ଡିସେମ୍ବର 2012 ରେ କହିଲେଯେ, ଉଭୟ ପରେ ଦିଆଯିବ ।

ଅଡିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି ଓଡ଼ିଶା କଟକକୁ ମଇ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରକୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଇଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

5.3.11 ଗୁଡ଼ ଉପରେ ଉପଯୋଗ ଫି ପାଇଁ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ ନହେବା

ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ (ଏକାନ୍ତ ବିଶେଷାଧିକାର) ନିୟମାବଳୀ 1970 ର ନିୟମ 6 D ସହ ପଠିତ 2010-11 ବର୍ଷର ବାର୍ଷିକ ଅବକାରୀ ନୀତି ଅନୁସାରେ ଗୁଡ଼ ଉପଯୋଗ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁରାକୃତ ବାର୍ଷିକ ନ୍ୟୁନତମ ପ୍ରତ୍ୟାଭୂତ ପରିମାଣ (ଏମ୍‌ଜିକ୍ୟୁ) ଠାରୁ କମ ହୋଇଥିଲେ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ କମତି ପରିମାଣ ବାବଦରେ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପିଛା 130 ଟଙ୍କା ହାରରେ ଉପଯୋଗ ଫି ସହିତ ଏହି ଫିର 15 ପ୍ରତିଶତ ଜୋରିମାନା ଆକାରରେ ପଇଠ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ଦେୟ ପଇଠ ନହେଲେ ଲାଇସେନ୍ସ ବାତିଲ ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରୀ ପାଉଣା ଆଦାୟ ବିଧି (ଓପିଡିଆର୍) ଅଧିନିୟମ 1962 ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ପ୍ରାପ୍ୟ ଭୁ-ରାଜସ୍ୱ ଭଳି ଆଦାୟ ହେବ ।

ଗଞ୍ଜାମ ଏସ୍‌ଇଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଗୋଟିଏ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କର ପାତନଶାଳା ଲାଇସେନ୍ସର କପି ସବୁ, ଗୁଡ଼ର ଉପଯୋଗ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଓ ଷ୍ଟକ୍ ଉପଯୋଗ ହିସାବ ସମକ୍ଷାୟ ନଥିପତ୍ରର ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଜାନୁଆରୀ ଏବଂ ଫେବୃୟାରୀ 2013) ଯେ 2011-12 ବର୍ଷରେ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ତାର ବାର୍ଷିକ ଏମ୍‌ଜିକ୍ୟୁ 11, 362 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ସ୍ଥାନରେ 3,866 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଗୁଡ଼ ଉପଯୋଗ କରିଥିଲା । ଏଣୁ 7,496 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଗୁଡ଼ କମ ଉପଯୋଗ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିପାଇଁ 11.21 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଯୁଏଫ୍ (9.75 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା) ଏବଂ ଜୋରିମାନା (1.46

ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା) ବାବଦକୁ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ପାଉଣାପାଇଁ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଠାରେ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ ହୋଇନଥିଲା କିମ୍ବା ସମାପ୍ତ ଦିବସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଇସେନ୍ସ ବାତିଲ ହୋଇନଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବାପରେ ଯଦିଓ ଏସ୍‌ଇ କହିଲେ (ଜାନୁଆରୀ 2013) ଯେ ଖୁବ ଶୀଘ୍ର ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରାଯିବ, ମାତ୍ର ଜାନୁଆରୀ 2014 ସୁଦ୍ଧା ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି ଓଡିଶା, କଟକଙ୍କୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ମଇ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରଙ୍କୁ ପ୍ରତିକ୍ଷା କରାଯାଇଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

5.3.12 ଲାଇସେନ୍ସ ନଥାଇ ଗୁଡ ବ୍ୟବସାୟ ହେତୁ ରାଜସ୍ୱ ଅନାଦାୟ

ବିଆଣ୍ଡଓଇ, 1915 ଅଧିନିୟମର ଧାରା 20 ଅନୁସାରେ ପ୍ରାଧିକାର ବ୍ୟତୀତ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ମଞ୍ଜୁରୀପ୍ରାପ୍ତ ଲାଇସେନ୍ସର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପୂରଣ କରୁନଥିଲେ କୌଣସି ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 2(12)(a) ଅନୁଯାୟୀ ଗୁଡ ଏକ ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଟେ । 2011-12 ବର୍ଷର ଏଇପି କ୍ରମିକ 9 ଅନୁସାରେ ଗୁଡ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଆବେଦନ ଫି ଓ ଲାଇସେନ୍ସ ଫି ଯଥାକ୍ରମେ 20,000 ଟଙ୍କା ଓ 3 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଥିଲା । ଇତିସି ଅନ୍ତତଃ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଚିନି କଳ ଗୁଡିକ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା କଥା । ଗୁଡର ଅନୈତିକ ଆମଦାନୀ, ରପାନୀ, ପରିବହନ, ପ୍ରସ୍ତୁତି ଓ ବିକ୍ରି ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 47(ଘ)(i) ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ବିରୋଧରେ 20,000 ଟଙ୍କାରୁ 50,000 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୋରିମାନା ଆରୋପଣ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଝରି ଜଣ¹⁴ ଏସ୍‌ଇଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା ନଥିପତ୍ର ଗୁଡ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ବିକ୍ରି ରାଶି ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2012 ରୁ ଅପ୍ରେଲ 2013) ଯେ 2011-12 ବର୍ଷରେ ଲାଇସେନ୍ସ ନଥାଇ ଚାରୋଟି ଚିନିକଳ ଗୁଡ ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ । ଏଣୁ 0.80 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଆବେଦନ ଫି ଓ 12 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଲାଇସେନ୍ସ ଫି ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, 0.80 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସର୍ବନିମ୍ନ ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସ୍‌ଇ ବରଗଡ଼ ଓ ଗଞ୍ଜାମ ଏହି ପାଉଣା ଆଦାୟ କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିବା ସ୍ଥଳେ ଏସ୍‌ଇ, କଟକ ଏହି ତଥ୍ୟକୁ ସାକାର କରିଥିଲେ ।

ଏସ୍‌ଇ ବଲାଙ୍ଗୀର କହିଥିଲେ ଯେ, ଏ ବିଷୟରେ ଇସିଙ୍କ ଠାରୁ ସ୍ୱାକ୍ଷରଣ ଲୋଡ଼ାଯିବ ।

ଅଡିଟ୍ ଏହି ବିଷୟକୁ ଇସି, ଓଡିଶାଙ୍କୁ ମଇ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹⁴ ବରଗଡ଼, ବଲାଙ୍ଗୀର, କଟକ ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମ (ଛତ୍ରପୁର) ।

5.3.13 ତିନେଚର୍ଚ୍ଚି ସ୍ୱିଚ୍ଚି ଉପରେ ପରିବହନ ଫି ଅନାଦାୟ

ବିଆଣ୍ଡଓଇ ଅଧିନିୟମ, 1915 ର ଧାରା 17 ଅନୁଯାୟୀ ଏସକ୍ତି ଓ ପରିବହନ ଫି (ଟିଏଫ୍) ବିଆୟାଜନଥିଲେ କିମ୍ବା ଦେୟ ନିମନ୍ତେ ବର୍ଷ ନିଷ୍ପତ୍ତ ହୋଇନଥିଲେ କୌଣସି ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଡିଷ୍ଟିଲେରୀ, ବ୍ରିଡ୍ରେରୀ, ଗୋଦାମ ଘର କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଗଠିତ ସ୍ଥାନରୁ ଅପସାରଣ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । 2011-12 ବର୍ଷର ଏଇପି ଅନୁସାରେ ତିନେଚର୍ଚ୍ଚି ସ୍ୱିଚ୍ଚି (ଟିଏସ୍) ଉପରେ ଟିଏଫ୍ ପ୍ରତି ବିଏଲ୍ ପିଛା 4 ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 2 ଅନୁସାରେ “ପରିବହନ” ଅର୍ଥ ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଅପସାରଣ କରିବା ଏବଂ କୋଠାଘର, ଘର, ଦୋକାନ, ବୁଥ, ପାତ୍ର, ଯାନ ଓ ଶିବିର ଆଦି “ସ୍ଥାନ” ର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟେ । ଡିଏସ୍‌ର ପାଇକାରୀ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ DS-1 ଫର୍ମରେ ଏବଂ ଖୁଚୁରା ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ DS-2 ଫର୍ମରେ ଲାଇସେନ୍ସ ବିଆୟାଜନଥାଏ ।

ଦୁଇଟି¹⁵ ଡିଲିଭର ଡିଏସ୍ ପାସ୍ ଇସ୍ୟୁ ରେଜିଷ୍ଟର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚବେଳେ ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2013) ଯେ 9.36 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଟିଏଫ୍ ଆଦାୟ ନହୋଇ 2.34 ଲକ୍ଷ ବିଏଲ୍ ଡିଏସ୍ ପରିବହନ ପାଇଁ ଡିଏସ୍-2 ଲାଇସେନ୍ସ ଧାରୀ ମାନଙ୍କୁ 929 ଟି ପାସ୍ ଇସ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସକ୍ତି, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏସକ୍ତି, କଟକ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ଇସ୍‌କ୍‌ର 10 ଜୁଲାଇ 2007 ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଟିଏଫ୍ ଆଦାୟ କରାଯାଇନାହିଁ । ଯାହା ହେଲେ ବି ଏସକ୍ତି ଅସଦୃଶ୍ୟ, ପ୍ରତି ଅବସରରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଡିଏସ୍ ପରିବହନ

ସମୟରେ ଟିଏଫ୍ ଆଦାୟ ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

ଅଡିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି ଓଡିଶା, କଟକ ଓ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ୍ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଇଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

5.3.14 ଅଧିକ ଅପଚୟ ହୋଇଥିବା ସ୍ୱିଚ୍ଚି ଉପରେ ରାଜ୍ୟ ଅବକାରୀ ଶୁଳ୍କ ସମ୍ମତାଦାୟ

ବିକିଆର 1965 ର ନିୟମ 16 ଅନୁସାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏସକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ତିନିମାସରେ ଥରେ ଡିଷ୍ଟିଲେରୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱିଚ୍ଚି ଷ୍ଟକ୍‌ର ହିସାବ ନେବା କଥା ଏବଂ ସ୍ୱିଚ୍ଚିର ପୁନଃ ପାତନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅତିବେଶୀରେ ଦୁଇ ଶତକଡ଼ାର ଅପଚୟକୁ ଅନୁମତି ଦେବାକଥା । ବିଆଣ୍ଡଓଇ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 2 ଅନୁଯାୟୀ ରେକ୍ଟିଫାଏଡ୍ ସ୍ୱିଚ୍ଚି (ଆରଏସ୍) ବିଦେଶୀ ମଦ ପାଇଁ କମ୍ପାମାଲ ଏବଂ ଏହାକୁ “ବିଦେଶୀ ମଦ” ର ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । 2010-11 ବର୍ଷର ଏଇପି ଅନୁସାରେ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଉପରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଡି ପ୍ରତି ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍ ପିଛା 150 ଟଙ୍କା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି ।

ଏସକ୍ତି, ଖୋର୍ଦ୍ଧାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଡିଷ୍ଟିଲେରୀର ପୁନଃ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଷ୍ଟକ୍ ବିବରଣୀର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ 2010-11 ବର୍ଷରେ ଡିଷ୍ଟିଲେରୀ 83,132 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍‌ର ପୁନଃ ପ୍ରକ୍ରିୟା କରି 70,240 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍‌ର ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ପାଇଥିଲା । ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜନିତ କ୍ଷତିର ଭେଦାତ୍ମକ ଅନୁମୋଦିତ ଅପଚୟ 1,663 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍ (ପୁନଃ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପରିମାଣର ଦୁଇ ଶତକଡ଼ା) ସ୍ଥାନରେ 12,892 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍ ବେଶାଯାଇଥିଲା । ଏଣୁ

11,229 ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍‌ର ଅଧିକ ଅପଚୟ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିକ ଅପଚୟ ପାଇଁ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ଏସକ୍ତି ଏଲ୍‌ପିଏଲ୍ ପିଛା ସର୍ବନିମ୍ନ 150 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ହିସାବରେ 16.84 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସ୍ଥାନରେ ଯୁନିଟ୍ ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ରେ ମାତ୍ର 10.22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପଇଠ କରିଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ 6.62 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଏସକ୍ତି ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ସୁଦ୍ଧା ଏସକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା ।

¹⁵ ଏସକ୍ତି, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଏବଂ କଟକ

ଅଡିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସ୍‌ଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଇସ୍ୟୁ କଲେ ଏବଂ କହିଲେ ଯେ, ଆଦାୟ ପ୍ରାପ୍ତିର ରିପୋର୍ଟ ପାଇବା ପରେ ଅଡିଟ୍ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ଅଡିଟ୍ ଏହି ବିଷୟକୁ ଇସି, ଓଡିଶା, କଟକ ଓ ସରକାରଙ୍କୁ ମଇ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରାଯାଇଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

5.3.15 କମ୍ପୋଜିଟ୍ ଲେବୁଲ୍ ପଞ୍ଜିକରଣ ଫି ଓ ଯୁଜର୍ସ ଫି ଅନାଦାୟ

ଏଇଫି ଅନୁସାରେ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଖୁରୁରା ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ମାନେ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ରାଣ୍ଡର ଆଇଏମଏଫଏଲ୍ / ବିଏର୍‌ର ଲେବୁଲ୍ ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଦୋକାନ ପିଛା ବାର୍ଷିକ 10,000 ଟଙ୍କା ହାରରେ କମ୍ପୋଜିଟ୍ ଏଲ୍‌ଆର୍‌ଏଫ୍ ଦେଇ ପଞ୍ଜିକରଣ କରିବେ । ଆଇଏମଏଫଏଲ୍ / ଓଏସ୍ / ସିଏସ୍ ର ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଦୋକାନ ପିଛା 5,000 ଟଙ୍କା ହାରରେ ଅଣାଫେରସ୍ ଯୁଜର୍ସ ଫି (ୟୁସି) ପଇଠ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଛଅ ଜଣ¹⁶ ଏସ୍‌ଇଙ୍କର ଲାଇସେନ୍ସ ଫି (ଏଲ୍‌ଏଫ୍) ରେଜିଷ୍ଟର ଓ ଚାଲାଇ ରେଜିଷ୍ଟର ସବୁର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2013 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ ଅବକାରୀ ଜିନିଷ ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ଖୁରୁରା ଲାଇସେନ୍ସ ପ୍ରାପ୍ତ 16 ଟି ସାମରିକ କ୍ୟାଣ୍ଟିନ୍ 4.05 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କମ୍ପୋଜିଟ୍ ଏଲ୍‌ଆର୍‌ଏଫ୍ ଓ ଯୁସି ଦେଇନାହାନ୍ତି । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଡିଲ୍‌ଓ ମାନେ ଏହାକୁ ସନ୍ଧାନ କରିବାରେ ବିଫଳ

ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିନଥିଲେ ।

ଅଡିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସ୍‌ଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏସ୍‌ଇ, ରାୟଗଡ଼ା ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିବାକୁ ଫେବୃୟାରୀ 2013 ରେ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । ଏସ୍‌ଇ, ବାଲେଶ୍ଵର ଓ ବଲାଙ୍ଗିର କହିଲେ ଯେ ଏ ବିଷୟରେ ଇସି / ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ମଗାଯିବ । ଏସ୍‌ଇ, ଜଗତସିଂହପୁର ସେମାନଙ୍କର ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ ପରେ ସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ଜଣାଇବାକୁ କହିଥିବା ବେଳେ ଏସ୍‌ଇ, କଟକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକୁ ନୋଟିସ୍ ଇସ୍ୟୁ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଏସ୍‌ଇ, ବଲାଙ୍ଗିର ଓ ବାଲେଶ୍ଵରଙ୍କ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ଯେହେତୁ ସାମରିକ କ୍ୟାଣ୍ଟିନ୍ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଖୁରୁରା ଦୋକାନର ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ଯେଉଁଠାରେ ଆଇଏମଏଫଏଲ୍ / ବିଏର୍ ବିକ୍ରି ହେଉଛି ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉପରୋକ୍ତ ଫି / ଟର୍ଜ୍ ଦାଖଲରୁ ଛାଡ଼ ପାଇନାହାନ୍ତି ।

ଅଡିଟ୍ ଏହି ଘଟଣାକୁ ଇସି, ଓଡିଶା, କଟକ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹⁶ ବାଲେଶ୍ଵର, ବଲାଙ୍ଗିର, କଟକ, ଜଗତସିଂହପୁର, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା ।

5.3.16 ‘ଠିପି ଖୋଲା’ ହୋଟେଲ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଲାଭସେନ୍ଦୁ ଫି ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱାଦାୟ

2011-12 ବର୍ଷ ଏଇପିର ଧାରା 14 ଅନୁଯାୟୀ ସମସ୍ତ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଠିପି ଖୋଲା ଲାଭସେନ୍ଦୁ ସବୁ ବାର୍ଷିକ ଲାଭସେନ୍ଦୁ ଫି ପଇଠ କରି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ଏମଜିକ୍ୟୁ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପୂରଣ କରୁଥିଲେ ସେହି ବର୍ଷ ପାଇଁ ନବୀକରଣ କରାଯାଇ ପାରେ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ସମେତ ରାଜ୍ୟର ଛଅଟି ବଡ଼ ସହରମାନଙ୍କରେ ଲଜିଂ ସୁବିଧା ଥିବା ହୋଟେଲଗୁଡ଼ିକ ମାସିକ ଏମଜିକ୍ୟୁ 100 ଏଲପିଏଲ୍ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଓ 300 ବିଏଲ୍ ବିଏର୍ ସହିତ ବାର୍ଷିକ 3.50 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଲାଭସେନ୍ଦୁ ଫି ଦାଖଲ କରିବେ । ତିନି – ଚାରକା ଓ ତତ୍ପୁର ହୋଟେଲଗୁଡ଼ିକ ମାସିକ ଏମଜିକ୍ୟୁ 75 ଏଲପିଏଲ୍ ଆଇଏମ୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍ ଓ 200 ବିଏଲ୍ ବିଏର୍ ସହିତ ବାର୍ଷିକ 3 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଲାଭସେନ୍ଦୁ ଫି ଦେବେ ।

ଏସ୍‌ଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧାଙ୍କର ଲାଭସେନ୍ଦୁ ଫି ରେଜିଷ୍ଟରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଫେବୃୟାରୀ ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ 2011-12 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସ୍ଥିତ ପାଞ୍ଚଟି ହୋଟେଲ ସେମାନଙ୍କର ଲାଭସେନ୍ଦୁକୁ ବାର୍ଷିକ ପ୍ରୟତ୍ୟ ଲାଭସେନ୍ଦୁ ଫି 3.50 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସ୍ଥାନରେ 3.00 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରି ନବୀକରଣ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 2.50 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଏଲ୍‌ଏଫ୍ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱାଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ଏସ୍‌ଇ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ରେ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଇସ୍ୟୁ କରିଥିଲେ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ବିଷୟ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକକୁ ଜୁନ୍ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ୍ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

5.3.17 ମହୁଲ ଫୁଲର ପରିବହନ ଫି ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱାରୋପଣ

ଓଇ (ଇପି) ନିୟମାବଳୀ, 1970 ର ନିୟମ 6C ସହ ପଠିତ ଓଡ଼ିଶା ଅବକାରୀ ମହୁଲଫୁଲ (ଏମ୍‌ଏଫ୍) ନିୟମାବଳୀ, 1976 ର ନିୟମ 11 ଏବଂ 2010-12 ର ଏଇପି ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁଯାୟୀ ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରୀକୃତ ଗୋଟିଏ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ନ୍ୟୁନତମ ପ୍ରତ୍ୟାଭୃତ ପରିମାଣର ମହୁଲ ଫୁଲ ଉଠାଣ ଓ ଉପଯୋଗ ଉପରେ ବିହିତ ହାରରେ ଉପଯୋଗ ଫି (ୟୁଏଫ୍) ସହିତ ମହୁଲ ଫୁଲ ଉପରେ କ୍ୱିଣ୍ଟାଲ ପିଛା 15 ଟଙ୍କା ହାରରେ ପରିବହନ ଫି (ଟିଏଫ୍) ଆଦାୟ ହେବ । ଲାଭସେନ୍ଦୁଧାରୀ ସମଗ୍ର ଏମଜିକ୍ୟୁ ଉପରେ ଉଠାଣ / ଉପଯୋଗ ନିର୍ଦ୍ଦିଶାରେ ଉପଯୋଗ ଫି ସହିତ ପରିବହନ ଫି ପଇଠ କରିବେ ।

ତିନି ଜଣ ଏସ୍‌ଇ¹⁷ଙ୍କର ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2012 ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ମଧ୍ୟରେ) ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଅଧିନରେ ଥିବା 163 ଆଉଟ୍‌ଷ୍ଟିଲ୍ ଦୋକାନ 2010-12 ବର୍ଷ ପାଇଁ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ଛଅ ଲକ୍ଷ କ୍ୱିଣ୍ଟାଲ ମହୁଲ ଫୁଲର ଏମଜିକ୍ୟୁ ସ୍ଥାନରେ 3.52 ଲକ୍ଷ କ୍ୱିଣ୍ଟାଲ ଉଠାଣ ଓ ଉପଯୋଗ କରିଥିଲେ । ଏଣୁ, ମହୁଲ ଫୁଲ ଉଠାଣ ଓ ଉପଯୋଗରେ 2.48 ଲକ୍ଷ କ୍ୱିଣ୍ଟାଲ କମତି ଥିଲା । ଯଦିଓ ସମଗ୍ର ଏମଜି କ୍ୟୁ ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହାରରେ ୟୁଏଫ୍ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ମହୁଲଫୁଲର କମତି ଉଠାଣ

ଉପରେ 37.22 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ପରିବହନ ଫି ଅନାଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇବାପରେ ଏସ୍‌ଇ ବରଗଡ଼ ଏବଂ ସମଲପୁର କହିଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2012 ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ ସରକାରୀ ପାଉଣା ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଇସ୍ୟୁ କରାଯିବ ଏବଂ ଏସ୍‌ଇ, ବଲାଙ୍ଗୀର କହିଲେ (ଫେବୃୟାରୀ 2013) ଯେ, ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚପରେ ସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଯିବ ।

ଅଡ଼ିଟ୍ ଏହି ବିଷୟକୁ ଇସି, ଓଡ଼ିଶା, କଟକ ଓ ସରକାରଙ୍କୁ ମଇ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରାଯାଇଅଛି (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

¹⁷ ବରଗଡ଼, ବଲାଙ୍ଗୀର ଏବଂ ସମଲପୁର

ଅଧ୍ୟାୟ-VI : ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି

କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର

<p>କର ସଂଗ୍ରହରେ ଅବିଚଳ ବୃଦ୍ଧି</p>	<p>2012-13 ବର୍ଷ ବଜେଟ ଅବକଳ ତୁଳନାରେ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ସଂଗ୍ରହରେ 13.91 ପ୍ରତିଶତ ଓ ପୂର୍ବବର୍ଷ ତୁଳନାର 24.59 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ଯାହାର କାରଣ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନ୍ସ୍ (ଆଇବିଏମ୍) ଦ୍ୱାରା ଲୁହାପଥର, କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ଇତ୍ୟାଦିର ରାଜଭାଗ ହାର ବୃଦ୍ଧିକୁ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଆରୋପିତ କରାଯାଇଥିଲା ।</p>
<p>ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ଗୁଡ଼ିକରେ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ମନ୍ତବ୍ୟ ତୁଳନାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ</p>	<p>2007-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 1,180 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 2,929.27 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ, ଅଚଳକର, ପୃଷ୍ଠକର ଇତ୍ୟାଦି ଅନାରୋପଣ / ସମ୍ଭାରୋପଣ, ଅନାଦାୟ / ସମ୍ଭାଦାୟ ହୋଇଥିବା ସମୀକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ 865 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 2,018.05 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ବିଭାଗ ଗ୍ରହଣ କରି ମାତ୍ର 210 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 9.16 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥିଲା । ସାକ୍ଷୁତ ହୋଇଥିବା ଆପଣା ତୁଳନାରେ ଆଦାୟର ସ୍ଥିତି ହାରାହାରି 0.45 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।</p>
<p>2012-13 ସମୀକ୍ଷାର ପରିଣାମ</p>	<p>2012-13 ବର୍ଷରେ “ଇସ୍ମାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା” ଉପରେ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷା ସଞ୍ଚାଳିତ ହୋଇଥିଲା । ଖଣି ପ୍ରାପ୍ତିର 18 ଗୋଟି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ନଥିପତ୍ର ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇ 886 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 12544.63 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ, ଅଞ୍ଚଳ କର, ପୃଷ୍ଠକର ଅଣଦାବି / ସମ୍ଭ ଦାବି, ସୁଧ ଅନାଦାୟ / ସମ୍ଭାଦାୟ ଏବଂ ବିବିଧ ଅନିୟମିତତା ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଇଥିଲା ।</p> <p>2012-13 ବର୍ଷରେ ବିଭାଗ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 206 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 6,090.64 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଖଣି ପ୍ରାପ୍ତି ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ଏବଂ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ମାମଲାରେ 1.49 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।</p>
<p>ମୂଖ୍ୟାଂଶ</p>	<p>ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା (ଡିଏମଓ) ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଡିଡିଏମ) ଓ ଖଣି ଅଧିକାରୀ (ଏମଓ)ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ପର୍କିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ଆଦାୟ ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଆନୁଗତ୍ୟ ଅଭାବରୁ “ଇସ୍ମାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା” ଉପରେ 5,414.45 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟରୁ 232.54 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଯୁକ୍ତ ମାମଲା ସମୀକ୍ଷା ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଅଛି ।</p> <p>ଏହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ବିଷୟ ଯେ, ସାଦୃଶ୍ୟ ଅକୃତିଗୁଡ଼ିକ ବିଗତବର୍ଷ ଗୁଡ଼ିକରେ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ବାରମ୍ବାର ଦର୍ଶାଯାଉଥିଲେ ହେଁ ବିଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସଂଶୋଧନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନାହିଁ ।</p>
<p>ଉପସଂହାର</p>	<p>ସମୀକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଓ ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟରେ ରାଜଭାଗ ଓ ଫି ଇତ୍ୟାଦିର ଅନାଦାୟ ଓ ରାଜଭାଗର ସମ୍ଭାଦାୟର ଆଦାୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ବିଭାଗ ଏହାର ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ସଂକ୍ଳିୟକୁ ବଳଗାଳୀ କରିବା ଦରକାର ।</p>

6.1.1 ଅଣକର ରାଜସ୍ୱ ପରିଚ୍ଛଳନା

ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ସଂଗ୍ରହ ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ (ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) (ଏମ୍.ଏମ୍.ଡି.ଆର) ଅଧିନିୟମ 1957, ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିହାତି (ଏମ୍.ସି) ନିୟମାବଳୀ 1960 ଏବଂ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବିକାଶ (ଏମ୍.ସି.ଡି) ନିୟମାବଳୀ 1988 ଓ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ଓଡ଼ିଶା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଚେରି, ଚେରାଗଲାଣ ଓ ବେଆଇନ ଖଣି କାରବାର ନିବାରଣ ଓ ଦଖଲ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ଗଠିତ, ବ୍ୟାପାର ଓ ପରିବହନ (ଓଏମ) ନିୟମାବଳୀ 2007 ଅଧୀନରେ ପରିଚ୍ଛଳିତ ହୁଏ । ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ ସରକାରଙ୍କ ଇଚ୍ଚାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କ ସାମଗ୍ରିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚ୍ଛଳିତ ହୁଏ । ତାଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟ ଦପ୍ତର କର୍ମଚାରୀ ଓ ସର୍କଲ ଗୁଡ଼ିକର ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓ ଖଣି ଅଧିକାରୀମାନେ ସହାୟତା କରିଥାଆନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି ଖଣିଜ ଉତ୍ତୋଳନ ଓ ଅପସାରଣ ଉପରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ଯଥା ରାଜଭାଗ, ଫିସ୍ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଇତ୍ୟାଦିର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରନ୍ତି ।

6.1.2 ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା

2008-09 ରୁ 2012-13 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବାସ୍ତବ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ଏବଂ ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ମୋଟ ଅଣକର ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ତୁଳନାତ୍ମକ ଚିତ୍ର ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ପ୍ରଦତ୍ତ କରାଗଲା ।

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)						
ବର୍ଷ	ବଜେଟ୍ ଅଟକଳ	ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତି	ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଧିକ୍ୟ (+)	ପରିବର୍ତ୍ତନର ହାର	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଅଣକର ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି	ମୋଟ ଅଣକର ପ୍ରାପ୍ତି ତୁଳନାରେ ବାସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ହାର
2008-09	1,250.00	1,380.60	130.60	10.45	3,176.15	43.47
2009-10	1,550.00	2,020.76	470.76	30.37	3,212.20	62.91
2010-11	2,556.48	3,329.25	772.77	30.23	4,780.37	69.64
2011-12	3,804.63	4,571.57	766.94	20.16	6,442.96	70.95
2012-13	5,000.00	5,695.70	695.70	13.91	8,078.03	70.51

ଉତ୍ସ : ଆର୍ଥିକ ହିସାବ

ବର୍ଷ ଗୁଡ଼ିକରେ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ଅବିଚଳିତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି ଓ 2012-13 ବର୍ଷରେ ଏହା ଅଣକର ରାଜସ୍ୱର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ ହୋଇଅଛି (70.51 ପ୍ରତିଶତ) । ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ସରୁପ ଲୁହାପଥର ଓ କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ରାଜଭାଗ ବୃଦ୍ଧି କାରଣ ରୂପେ ବିଭାଗ ଦର୍ଶାଇଛି ।

6.1.3 ବଜେଟ୍ ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ବିଭାଗ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ସୁଦ୍ଧା ବଜେଟ୍ ରାଜସ୍ୱର ସ୍ଥିତି 2012-13 ବର୍ଷର ବାକି, ଆଦାୟ ଓ ଅବଶିଷ୍ଟ ପରିମାଣ ସ୍ଥିରାକୃତ ହୋଇନଥିବାରୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିନଥିଲା । ଏହା ସୂଚନା ଦେଇ, ବିଭାଗ ପାଉଣା ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ ଡପ୍ପର ହୋଇନଥିଲା । ବିଭାଗ ଦାବି, ଆଦାୟ ଓ ଅବଶେଷ ସ୍ଥିର କରି ବଜେଟ୍ ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସମୀକ୍ଷା ସୁପାରିଶ କରୁଅଛି ।

6.1.4 ସମୀକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଭାବ

ବିଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଯଥା 2007-08 ରୁ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ 1,180 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 2,929.97 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ, ଅଟଳକର, ପୃଷ୍ଠକର ଓ ସୁଧ ଇତ୍ୟାଦିର ଅନାରୋପଣ / ସଞ୍ଚାରୋପଣ, ଅନାଦାୟ / ସଞ୍ଚାଦାୟ ହୋଇଥିବା ସମୀକ୍ଷା ଦର୍ଶାଇଥିଲା । ବିଭାଗ ଏଥିମଧ୍ୟରୁ 865 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 2,018.05 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ସାକାର କରିଥିଲା ଏବଂ 210 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 9.16 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥିଲା ।

ଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ ବିଭାଗ ସ୍ୱାକ୍ଷରିକୃତ ପରିମାଣର ମାତ୍ର 0.45 ପ୍ରତିଶତ ଆଦାୟ କରିଥିଲା ।

ବିଭାଗ ଅତିଶୀଘ୍ର ସ୍ୱାକ୍ଷରିକୃତ ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ ପରିମାଣକୁ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ସମୀକ୍ଷା ସୁପାରିଶ କରୁଅଛି ।

6.1.5 ସମୀକ୍ଷାର ପରିଣାମ

2012-13 ବର୍ଷରେ ସରକାରଙ୍କ ଇସ୍ତଫତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କମିଶନର ତଥା ସଚିବ, ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା, ଖଣି ଅଧିକାରୀ ଓ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇ ଇସ୍ତଫତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଉପରେ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷା ସଞ୍ଚାଳନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବିଭାଗର ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ସଂପର୍କିତ 886 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 12,544.63 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ, ଅଚଳକର, ପୃଷ୍ଠକର ଅନାରୋପଣ / ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତାପଣ, ସୁଧ ଅନାଦାୟ / ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତାପଣ, ବେଆଇନ / ଅପ୍ରାଧିକୃତ ଖଣି ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନିୟମିତତା ହୋଇଥିବା ସମୀକ୍ଷା ଦର୍ଶାଇଥିଲା ।

2012-13 ବର୍ଷରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା 206 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ 6,090.14 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ଅଣନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନିୟମିତତା ବିଭାଗ 2012-13 ବର୍ଷରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ଏବଂ 2008-09 ବର୍ଷରେ ଆପରି ଉଠାଯାଇଥିବା ପାଞ୍ଚଗୋଟି ମାମଲାରେ 1.49 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥିଲା ।

6.2 ଇସ୍ତାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷା

ମୁଖ୍ୟାଂଶ

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୀର୍ଘମିଆଦି ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି ନ ଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.8)

ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ / ଖଣି ଲିଜ୍ / ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଏବଂ ବନ୍ଦିତ ଖଣିର ଅତିକ୍ରମ ପ୍ରସାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ପ୍ରକାଶକରଣ ଏବଂ ଫର୍ମସଲା ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟସୀମା ନଥିବା ଫଳରେ ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ବିଳମ୍ବରେ ଫର୍ମସଲା ହେବାରୁ ପରିଣାମତଃ ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.9.1 ଏବଂ 6.2.9.2)

ଡିନି ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ କାଳରେ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପାଳନ ହୋଇନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.9.3)

ପ୍ରଭାବହୀନ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ପଦ୍ଧତି ଫଳରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମତି ବିନା ଖଣି ଲିଜ୍ ଅନ୍ତରଣ ଅଲକ୍ଷିତ ରହିଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.10.1)

ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ପୂର୍ବକ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁଥିବା ଅନୁମତି ମଞ୍ଜୁରୀ ଫଳରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅବୈଧ ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.10.2 ଏବଂ 6.2.10.3)

552.50 କୋଟି ଟଙ୍କାର 47.42 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ବେଆଇନ ଉତ୍ତୋଳନ / ମହଜୁଦ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସନ୍ଧାନ ହୋଇନଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.11.1)

ଭୂମିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଫଳରେ 273.23 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ସଂଗ୍ରହପଣ ହୋଇଥିଲା ।

(ଅନୁକ୍ଷେପ 6.2.12.1)

6.2.1 ଉପକ୍ରମ

ଦେଶର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ମାନଚିତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶା ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛି । ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ଉତ୍ତମମାନର ଲୁହାପଥର, ବକ୍ସାଇଟ୍, କ୍ରେମାଲଟ୍ ଓ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଧାତୁ ପଥର ସହିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା କୋଇଲା ରୂନପଥର, ଡୋଲୋମାଇଟ୍, ଟିଣ, ନିକେଲ୍, ଭାନାଡ଼ିଅମ୍, ରତ୍ନ ପଥର, ସାସା, ଗୁମ୍ଫାଲଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଉପଲବ୍ଧ ।

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଗୋଟି ବିଭାଗରେ ଶ୍ରେଣୀକୃତ ହୋଇଥାଏ, ଯଥା ବୃହତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଲଘୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ । ଲଘୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଗୃହନିର୍ମାଣ ପଥର, ବାଲିଗରଡ଼ା, ସାଧାରଣ ମାଟି ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବା ବାଲି ବ୍ୟତୀତ ସାଧାରଣ ବାଲି ଓ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଗେଜେଟ୍ରେ ଲଘୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ଘୋଷିତ ଅନୁସୂଚିତ ହେଉଥିବା ଅନ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଲଘୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ଶ୍ରେଣୀକୃତ ହୋଇନଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବୃହତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରୂପେ ପରିଗଣିତ । କୋଇଲା, ଲୁହାପଥର, କ୍ରେମାଲଟ୍, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ବକ୍ସାଇଟ୍, ରୂନପଥର ଇତ୍ୟାଦି ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

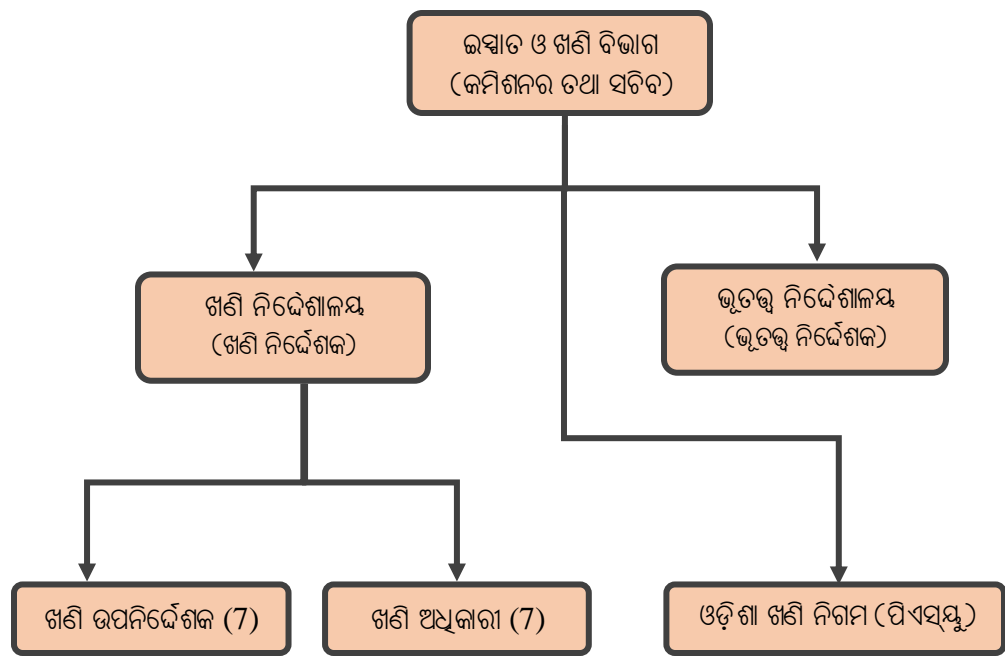
ବୃହତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଲିଜ୍ ଲାଇସେନ୍ସ ମଞ୍ଜୁରୀ, ଓ ରାଜଭାଗ ଉପରେ କରବସାଣ ଖଣି ଓ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ (ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ 1957 ଏବଂ ତଦଧୀନ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ ପରିଚାଳିତ ହୁଏ । ଲଘୁ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଶା ଲଘୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ 2004 ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ । ବୃହତ

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଲିଜ୍ ପ୍ରାପ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ସାଜସଜ୍ଜାରେ ବ୍ୟବହୃତ ପଥର ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଲଘୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଖାଗଲେ ଏହା ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟର ଦାୟିତ୍ୱ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲଘୁ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚ୍ଛଳନା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପରିଚ୍ଛଳିତ ହୁଏ ।

ଇସ୍ପାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗ ବିନିୟମକ କ୍ଷମତା ଅଧୀନରେ ରାଜ୍ୟର ଖଣିଜ ସମ୍ବଳର ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ପଛତିଗତ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଏବଂ ରାଜ୍ୟରେ ଗଠିତ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟର ଆକଳନ ଏବଂ ତାହାର ଉପଯୋଗ, ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡିର ପରିଚ୍ଛଳନା, ବେଆଇନ ଖଣି ଉତ୍ତୋଳନ ଓ ଚୋରାଚଲାଣା ରୋକିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଉପାୟ ଓ ଖଣି ରାଜସ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ସଂଗ୍ରହ, ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ପରିବେଶ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ଆଧାରରେ ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଆବଶ୍ୟକତାନୁଯାୟୀ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଗବେଷଣା କରି ସ୍ଥିର କରିବା ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ କ୍ରିୟାକଳାପ ଅଟେ । ରାଜ୍ୟରେ ଗଠିତ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉପଯୁକ୍ତ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିଚ୍ଛଳନା ଏବଂ ଖଣି ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କରନ୍ତି । ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ଦରଖାସ୍ତର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଏବଂ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ସମନ୍ୱୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ରାଜ୍ୟର ଖଣିଜ ସମ୍ବଳ ସାଧନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ନିମନ୍ତେ ଖଣିଜ ଅନୁସନ୍ଧାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କରନ୍ତି ।

6.2.2 ସାଙ୍କଠନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଇସ୍ପାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗ ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗ ଅଟେ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ସରକାରଙ୍କ କମିଶନର ତଥା ସଚିବ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ବିଭାଗର ଦୁଇଗୋଟି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଯଥା ଖଣି ଓ ଭୂତତ୍ତ୍ୱର ମୁଖ୍ୟ ରୂପେ ଯଥାକ୍ରମେ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓ ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଅଛନ୍ତି । ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା (ଡିଏଫ୍‌ଓ) କୁ ମୁଖ୍ୟ ଦପ୍ତରରେ ଖଣି ଯୁଗ୍ମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଏବଂ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଡିଡିଏଫ୍) ଓ ଖଣି ଅଧିକାରୀ (ଏଫ୍‌ଓ) ମାନେ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ସହାୟତା କରନ୍ତି । ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ଯୁଗ୍ମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକମାନେ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ସହାୟତା କରନ୍ତି । ବିଭାଗର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଉଦ୍ୟୋଗ (ପିଏସ୍‌ୟୁ) ରହିଛି । ବିଭାଗର ସାଙ୍କଠନିକ ଚର୍ଚ୍ଚା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

6.2.3 ସମୀକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ଓଡ଼ିଶାର ଇସ୍ମାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷା (ପିଏ) ନିମ୍ନ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ନିରୂପଣ ନିମନ୍ତେ ସଞ୍ଚାଳିତ ହୋଇଥିଲା :

- ପରମ୍ପରା ମଞ୍ଜୁରୀ, ଲାଇସେନ୍ସ ଏବଂ ଖଣି ଉତ୍ତୋଳନ ଲିଜ୍ ସଙ୍କଳ୍ପ ଏବଂ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୀତି, ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ;
- ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ନକ୍ସା ଓ ଲିଜ୍ ସର୍ତ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନିୟମାବଳୀ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମୁତାବକ ଖଣି ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ;
- ଖଣି ଉତ୍ତୋଳନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ସାମଗ୍ରିକ ବସ୍ତୁଗତ କ୍ରିୟାକଳାପ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ;
- ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ନିୟମାବଳୀ ଓ ପରିବେଶ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମୁତାବକ ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନରେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା / ନିୟମାବଳୀର ଅନୁପାଳନ ହୋଇଅଛି କି ନାହିଁ;
- ଅଧିନିୟମ ଓ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁଦେଶ ଅନୁସାରେ ରାଜଭାଗ, ଅଚଳକର ପୃଷ୍ଠକର ଜୋରିମାନା ଓ ସୁଧ ଆରୋପଣ ଓ ଆଦାୟ ହୋଇଅଛି କି ନାହିଁ; ଏବଂ
- ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ ଆଡ଼ଃ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ସକ୍ରିୟା ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟ ସହ ଆନୁପାତିକ ଥିଲା କି ନାହିଁ ।

6.2.4 ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡର ଆଧାର ଥିଲା ।

- ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ (ଏମ୍ଏମ୍‌ଡିଆର୍) ଅଧିନିୟମ 1957;
- ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ (ଏମ୍‌ସି ରୁଲ୍‌ସ) 1960;
- ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବିକାଶ ନିୟମାବଳୀ (ଏମ୍‌ସିଡିଆର୍) 1988;
- ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ଅଧିନିୟମ 1986;
- ବାୟୁ (ପ୍ରଦୂଷଣ ନିବାରଣ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ 1981;
- ଜଳ (ପ୍ରଦୂଷଣ ନିବାରଣ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ 1974;
- ଓଡ଼ିଶା ଲଘୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ (ଓଏମ୍‌ଏମ୍‌ସି ରୁଲ୍‌ସ) 2004;
- ଓଡ଼ିଶା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ (ରେଗୁଲେଟି, ରେଗୁଲେଟାଣ୍ଡ ଓ ବେଆଇନ ଖଣି ଉତ୍ତୋଳନ ନିବାରଣ ଏବଂ ଦଖଲ, ଗଞ୍ଜିତ, ବ୍ୟାପାର ଏବଂ ପରିବହନ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ନିୟମାବଳୀ (ଓଏମ୍ ରୁଲ୍‌ସ) 2007;
- ଭାରତୀୟ କ୍ଷାମ୍ପି (ଆଇଏସ) ଅଧିନିୟମ 1899;
- ଭାରତୀୟ ନିବନ୍ଧନ (ଆଇଆର୍) ଅଧିନିୟମ 1908; ଏବଂ
- କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏବଂ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ଥରକୁ ଥର ଜାରି ହୋଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅନୁଦେଶ ।

6.2.5 ସମୀକ୍ଷାର ପରିସର ଓ ପରିସୀମା

ଇସ୍ମାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର 2007-08 ରୁ 2011-12 ବର୍ଷର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ମଇ ରୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2013 ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷେତ୍ର ସମୀକ୍ଷା ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଇସ୍ମାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗ, ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଓ ଚଉଦଗୋଟି ଖଣି ସର୍କଲ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ 2011-12 ବର୍ଷର ସଂଗୃହୀତ ରାଜସ୍ୱ

ପରିମାଣକୁ ଆଧାର କରି ସ୍ତରୀକୃତ ଯାଦୃହିକ ନମୁନା ଚୟନ ପଦ୍ଧତି ଦ୍ୱାରା ବଛାଯାଇଥିବା ସାତଗୋଟି¹ ଖଣି ସର୍କଲ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ସମାପ୍ତରେ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଧିକତ୍ୱ ଭୂତତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟର ଗଢ଼ିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅନୁସନ୍ଧାନ, ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ସୁପରଭିଶ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ର ମଧ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଇଣ୍ଡିଆନ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନ୍ସ (ଆଇବିଏମ୍), ବାଣିଜ୍ୟ କର ବିଭାଗ ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରୁ ସଂଗୃହୀତ ତଥ୍ୟ ସହ ବିଭାଗର ନଥିପତ୍ର ସତ୍ୟାପନ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଭାଗର ଏକମାତ୍ର ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମ ଗୋଟିଏ ପଟ୍ଟା ଗ୍ରହଣ କାର୍ଯ୍ୟଦାୟୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଏକ ଖଣି ଲିଜ୍‌ଧାରୀ ହିସାବରେ ଏହାର କ୍ରିୟା କଳାପ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ।

25 ମଇ 2013 ରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସମାପ୍ତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ମାନଦଣ୍ଡ ଓ ପରିସର ଇତ୍ୟାଦି ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ 2014 ରେ ପ୍ରସ୍ତାବନ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସମାପ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର (ଜାନୁଆରୀ 2014) ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ ଯଥାଯଥ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଅଛି ।

6.2.6 ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ୱାକାର

ସମାପ୍ତକୁ ଆବଶ୍ୟକ ସୂଚନା ଓ ନଥିପତ୍ର ଏବଂ ସମାପ୍ତ ମତ୍ରବ୍ୟ ଅନୁପାଳନ ଉପଲକ୍ଷ କରାଯାଇଥିବା ବିଭାଗର ସହଯୋଗକୁ ଆମେ ସ୍ୱାକାର କରୁଅଛୁ ।

6.2.7 ସମାପ୍ତ ମତ୍ରବ୍ୟ

6.2.7.1 ଆରକ୍ଷିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ

2007-08 ରୁ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଆରକ୍ଷଣ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା ।

(ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ହିସାବରେ)

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ	ଆରକ୍ଷିତ ଅଟକଳ	ଉତ୍ପାଦନ				
		2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12
କୋଇଲା	6,63,073.00	896.86	977.87	1,054.89	1,110.95	1,051.20
ଲୁହାପଥର	59,302.00	745.05	771.95	796.79	728.10	660.86
ବକ୍ସାଇଟ୍	18,105.00	46.86	47.35	48.79	48.57	50.46
ଚୁନପଥର	17,830.00	28.31	30.71	27.09	38.09	31.35
କ୍ଲୋମାଇଟ୍	1,900.00	32.84	27.94	34.08	43.03	37.93
ମାଙ୍ଗାନିଜ୍	1,900.00	7.06	9.51	6.04	6.29	5.43

ଉତ୍ସ : ଭୂତତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଏବଂ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ

2010-11 ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ 2011-12 ବର୍ଷରେ ବକ୍ସାଇଟ୍ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହ୍ରାସ ବୈଧାନିକ ମଞ୍ଜୁରୀ ଅଭାବରୁ କିମ୍ବା ଖଣି ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ହେତୁ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିବା ଏବଂ 2011-12 ବର୍ଷରୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଲଗାମ ହେତୁ ହୋଇଥିବା ବିଭାଗ ଦର୍ଶାଇଥିଲା (ଜାନୁଆରୀ 2014) ।

¹ ଡିଡିଏମ୍ ଯୋଡ଼ା, ଡିଡିଏମ୍ କୋଇଡ଼ା, ଡିଡିଏମ୍ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼, ଡିଡିଏମ୍ ରାଉରକେଲା, ଡିଡିଏମ୍ ସମଲପୁର, ଏମ୍‌ଓ କେନ୍ଦୁଝର, ଏମ୍‌ଓ ବହୁପୁର ।

6.2.7.2 ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହ

2007-12 ବର୍ଷରେ ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନରୁ ସଂଗୃହୀତ ଖଣି ରାଜସ୍ୱ ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଗଲା :

(ଟଙ୍କା କୋଟି ଆକାରରେ)

ଉପାଦାନଓଡ଼ିଆ ସଂଗୃହୀତ ଖଣି ରାଜସ୍ୱ								
ବର୍ଷ	ରାଜଭାଗ		ଅଚଳ କର	ପୃଷ୍ଠ କର	ବ୍ୟାପାର ଲାଇସେନ୍ସ ଫି	ଜୋରିମାନା	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ	ମୋଟ
	ବୃହତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ	ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ						
2007-08	967.53	111.89	1.73	0.05	5.17	3.00	36.69	1,126.06
2008-09	1,216.59	142.59	1.72	0.06	4.09	5.94	9.61	1,380.60
2009-10	1,791.49	202.65	2.75	0.05	5.67	10.65	7.50	2,020.76
2010-11	3,034.93	231.89	4.27	0.07	5.10	11.68	41.31	3,329.25
2011-12	4,287.17	255.70	5.75	0.05	4.51	2.54	15.85	4,571.57

ଉତ୍ସ: ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ହିସାବ ପୁସ୍ତକ

ପୃଷ୍ଠକର, ବ୍ୟାପାର ଲାଇସେନ୍ସ ଫି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ 2008-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦୋଳାୟମାନ ଧରା ଦର୍ଶାଉଥିବା ବେଳେ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ 11.68 କୋଟି ଟଙ୍କା (2010-11) ରୁ 2.64 କୋଟି ଟଙ୍କା (2011-12) କୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ବାରମ୍ବାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କର୍ମରାଜ୍ୟ ଚତାଉ ଫଳରେ ବେଆଇନ ଖଣି ଖନନ ଓ ଚୋରି ମାମଲା ଭଳି ଅପରାଧକ ଘଟଣାମାନ ହ୍ରାସ ପାଇବାରୁ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ ହ୍ରାସ ହୋଇଥିବା ସରକାର ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ।

ସରକାର କହିଲେ ଯେ, ସର୍ବିଲ ଅଧିକାରୀ ଓ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଦଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବାରମ୍ବାର ଚତାଉ ହେବା ଫଳରେ ଚୋରି ଓ ଅବୈଧ ଖଣି ଖନନ ଘଟଣାମାନ ଯଥେଷ୍ଟ ହ୍ରାସ ହେବାରୁ ଜୋରିମାନା ରାଶି ହ୍ରାସ ହୋଇଥିଲା । 2007 ରୁ 2012 ବର୍ଷରେ 1,167 ଗୋଟି ମାମଲାରେ 18.35 ଲକ୍ଷ² ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଜବତ ହୋଇଥିଲା ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ଜୋରିମାନା ଆକାରରେ 61.49 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବର୍ଷଓଡ଼ିଆ ଚତାଉ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଓ ପ୍ରକୃତ ଚତାଉ ହୋଇଥିବା ନଥିପତ୍ର ସମାକ୍ଷାକୁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇନଥିବାରୁ ଉଭରଟି ସତ୍ୟାପିତ ହୋଇପାରିନଥିଲା ।

6.2.8 ରାଜ୍ୟର ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି ରୂପାନ୍ତ ନ ହେବା

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ, ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଓ ଅନୁକ୍ଷଣ, ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ବଳର ତାଲିକା ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ, ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶର କୌଶଳ, ଗବେଷଣା ଓ ଉନ୍ନୟନ ଇତ୍ୟାଦିରେ ରାଜ୍ୟର ଭୂମିକା ଉପରେ ଜାତୀୟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି 1993 ଏବଂ 2008 ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ରର ସମାକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ଯେ, କଥିତ ନୀତି ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଓ ରୂପାନ୍ତ କରିବାକୁ ଏକ କମିଟି ଚିଠା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି 2005 ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲା ଏବଂ ଏହା ପୁନଶ୍ଚ 2007 ଓ 2010 ରେ ମାର୍ଚ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ସାତବର୍ଷ ବିତି ଯିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି ରୂପାନ୍ତ ହୋଇପାରିନାହିଁ ।

ଉଭରରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ, ବିଷୟଟି ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ 2011 ରେ ଏକ ଉଚ୍ଚ କ୍ଷମତାପନ୍ନ କମିଟି ଗଠନ ହୋଇଅଛି । ମାତ୍ର ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଦୀର୍ଘ ମିଆଦି କୌଶଳ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାନ୍ତା ଏବଂ ଖଣି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜିଲଗାଣକାରୀଙ୍କ ଆତ୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା ।

² ଲୁହା ପଥର 18,19,045.122 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ 15,418.120 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍, କୋଇଲା 294.790 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଏବଂ ବକ୍ସାଇଟ୍ 270 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ।

6.2.9 ପରିମିତ / ଲାଇସେନ୍ସ / ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ

6.2.9.1 ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ / ଖଣି ଲିଜ୍ ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକର ବିଭାଜନ

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ 1960 ର ନିୟମ 63 A ଅନୁସାରେ ଦରଖାସ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତିର ନଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ ଓ 12 ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଫର୍ସଲାଇ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9 ଏବଂ ଧାରା 22 ଅନୁସାରେ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ / ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦରଖାସ୍ତ ଜଣେ ପ୍ରାଧିକୃତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଜରିଆରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଦିଆଯିବ ।

ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ମଇ 1966 ପରିପତ୍ର ଅନୁସାରେ ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତିହେବା ପରେ ସର୍କାର ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେବ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଆଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରକାରଙ୍କୁ ରୂପାନ୍ତ ବିଭର ନିମନ୍ତେ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା ନିକଟକୁ ପଠାଯିବ ।

2007 ରୁ 2012 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ (ପିଏଲ୍) ଏବଂ ଖଣି

ଲିଜ୍ (ଏମ୍ଏଲ୍) ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକର ବିଭାଜନ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା ।

ସର୍କଲର ନାମ	ଦରଖାସ୍ତ ସଂଖ୍ୟା									
	1 ଅପ୍ରେଲ 2007 ସୁଦ୍ଧା ବିଭାଜନ		2007-12 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାପ୍ତ		ମୋଟ		ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଯାଇଥିବା		31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ସୁଦ୍ଧା ବିଭାଜନ	
	ପିଏଲ୍	ଏମ୍ଏଲ୍	ପିଏଲ୍	ଏମ୍ଏଲ୍	ପିଏଲ୍	ଏମ୍ଏଲ୍	ପିଏଲ୍	ଏମ୍ଏଲ୍	ପିଏଲ୍	ଏମ୍ଏଲ୍
କେନ୍ଦୁଝର	362	691	312	128	674	819	57	124	617 ³	695 ⁴
ରାଉରକେଲା	0	29	258	121	258	150	247	120	11	30
ଜେ.କେ ରୋଡ଼	29	50	84	32	113	82	8	2	105	80
ସମଲପୁର	49	7	211	35	260	42	22	5	238	37
ବ୍ରହ୍ମପୁର	0	0	6	8	6	8	3	7	3	1
ମୋଟ	440	777	871	324	1311	1101	337	258	974	843

ଉତ୍ସ: ବିଭାଗଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟ

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ବିଗତ ପଞ୍ଚବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସାତ ଗୋଟି ସର୍କଲ ମଧ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ସର୍କଲରେ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ ଦରଖାସ୍ତ 440 ରୁ 974 କୁ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଖଣି ଲିଜ୍ ଦରଖାସ୍ତ 777 ରୁ 843 କୁ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଗୋଟି ସର୍କଲର ଆବଶ୍ୟକ ସୂଚନା ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା ଓ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇନଥିଲା ।

ସରକାର ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଯେ, ଜଙ୍ଗଲ ଓ ରାଜସ୍ୱ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟରୁ ରିପୋର୍ଟ ଉପଲବ୍ଧ ନହେବାରୁ ଦରଖାସ୍ତଗୁଡ଼ିକ ବିଭାଜନ ଅଛି । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ, ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ / ଖଣି ଲିଜ୍ ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ସମୟାନୁସାରେ ଫର୍ସଲାଇ ହୋଇନଥିଲା ।

³ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାନୁଆରୀ 2014 ରେ ସଂଖ୍ୟା 688 କୁ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇଥିଲା ।

⁴ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାନୁଆରୀ 2014 ରେ ସଂଖ୍ୟା 624 କୁ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇଥିଲା ।

⁵ ଡିଡ଼ି ଏମ୍, ଯୋଡ଼ା, ଡିଡ଼ି ଏମ୍, କୋଇତା

6.2.9.2 ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ ଫର୍ମସଲା

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ 1960 ର ନିୟମ 24 (A) (1) ଏବଂ (6) ଅନୁସାରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ ଲିଜ୍ ସମୟ ସମାପ୍ତ ହେବାର 12 ମାସ ପୂର୍ବରୁ ହେବା ଦରକାର । ମୂଳ ଲିଜ୍ ସମାପ୍ତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଦରଖାସ୍ତ ଫର୍ମସଲା ହୋଇନଥିଲେ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ମିଳିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲିଜ୍ ଅବଧି ସଂପ୍ରସାରିତ ହେଲା ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ ।

ଉପସ୍ଥାପନ କରିବେ ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଡିନିଗୋଟି⁶ ସର୍କଲରେ 2007 ଏବଂ 2012 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ 52 ଗୋଟି ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ 17 ଗୋଟି ଦରଖାସ୍ତ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 35 ଗୋଟି ଦରଖାସ୍ତ ସର୍କଲ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିତରଣଧାରୀ ଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ଚାରିଗୋଟି⁷ ସର୍କଲ ସୂଚନା ଉପଲବ୍ଧ କରିନଥିଲେ ।

ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଫର୍ମସଲାର ସ୍ଥିତି ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା ଓ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ନଥିପତ୍ରର ଯାଞ୍ଚରୁ ସମାକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 1992 ରୁ 2011 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ 111 ଗୋଟି ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ 2008 ରୁ 2011 ମଧ୍ୟରେ ସରକାରଙ୍କୁ ସୁପାରିଶ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ମଞ୍ଜୁରୀ / ଖାରଜ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅପେକ୍ଷାରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ଏବଂ ମୂଳ ଲିଜ୍ ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଖଣିଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ବିବେଚିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ ଲିଜ୍ ପଞ୍ଜୀକରଣ ନିଷ୍ପଦନ ଓ ପଞ୍ଜିକରଣ ନହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଶୀଘ୍ର ଫର୍ମସଲା ନିମନ୍ତେ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକର ପରୀକ୍ଷା କରି ବୈଧାନିକ ମଞ୍ଜୁରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ତିନିଦିନ ମଧ୍ୟରେ ନିମନ୍ତେ କମିଟିମାନ ଗଠନ ହୋଇଅଛି ।

6.2.9.3 ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀରେ ଅନିୟମିତତା

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଜଣେ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କୁ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇପାରିବ ଯଦି ସେ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ ସମାପ୍ତ ହେବାର ତିନିମାସ ମଧ୍ୟରେ ଲିଜ୍ ଦରଖାସ୍ତ କରିଥିବେ ଏବଂ ସେହି ଜମିରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ପଳ ଅଛି ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାକୁ ଯଦି ସେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁ ରଖୁଥିବେ ଏବଂ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ ନିବନ୍ଧିତ ଓ ସର୍ତ୍ତ ଭଙ୍ଗ କରିନଥିବେ । ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 2 ଅନୁସାରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁମୋଦନ ବିନା ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅଣ ଜଙ୍ଗଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମ ମାର୍ଗ ଦର୍ଶିକା ଅନୁସାରେ ଯଦି କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉଭୟ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଅଣ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିରେ ଜଡ଼ିତ ଥାଏ ତେବେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ବିନା ଅଣ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିରେ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଗୋଟିଏ ଖଣି ଲିଜ୍ ଦରଖାସ୍ତ ପ୍ରାୟ ହେବା ତାରିଖ ଠାରୁ ଏକବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଫର୍ମସଲା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ବଛାଯାଇଥିବା ସର୍କଲ, ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଓ ବିଭାଗର ନଥିପତ୍ରର ସମ୍ୟକ୍ ପରୀକ୍ଷାରୁ ସମାକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ 2007 ଏବଂ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଗୋଟି⁸ ସର୍କଲରେ ତିନି ଗୋଟି ଖଣି ଲିଜ୍ ଅନିୟମିତ ଭାବେ ମଞ୍ଜୁର ଓ ନିଷ୍ପଦନ ହୋଇଥିଲା । ଦେଖାଯାଇଥିବା ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟତା ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଗଲା ।

6 ଜେ.କେ ରୋଡ଼, କେନ୍ଦୁଝର ଏବଂ ରାଉରକେଲା
7 ଯୋଡ଼ା, ସମଲପୁର, କୋଇଲା ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମପୁର
8 ଯୋଡ଼ା ଏବଂ ସମଲପୁର

- (i) ଯୋଡ଼ା ସର୍କଲ ଅଧୀନରେ 26.89 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥାଇ 47.219 ହେକ୍ଟର ପରିମିତ ଏକ ଖଣି ଲିଜ୍ ନଭେମ୍ବର 2008 ଦରଖାସ୍ତ ଉପରେ ଜାନୁଆରୀ 2009 ରେ ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇ ନଭେମ୍ବର 2009 ରେ ଲିଜ୍ ଡ୍ରିଡ୍ ନିଷ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା । ସମାପ୍ତରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଲିଜ୍ଧାରୀ ଅପ୍ରେଲ 1998 ଠାରୁ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପାଇଁ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ ମଞ୍ଜୁରୀ ପାଇଥିଲେ, ମାତ୍ର ପଞ୍ଜାବୀରୀ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ମନ୍ତ୍ରାଳୟର ଅନୁମୋଦନ ହାସଲ ନକରି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁ କରିଥିଲେ ଯାହା ଲାଇସେନ୍ସ ସର୍ତ୍ତକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରୁଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ ସମୟ ସାମା ସମାପ୍ତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ (ଫେବୃୟାରୀ 2000) ଖଣି ଲିଜ୍ ଦରଖାସ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏତଦ୍ୱ୍ୟତୀତ ଲୁହାପଥର ଓ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ନିମନ୍ତେ ଉପରୋକ୍ତ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ପରିମାଣର ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇସାରିଥିଲା ଏବଂ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆରକ୍ଷିତ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା ।
- (ii) ଯୋଡ଼ା ସର୍କଲ ଅଧୀନରେ ଫେବୃୟାରୀ 1986 ରେ ଦରଖାସ୍ତ ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ 4.84 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଲିଜ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2008 ରେ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଲିଜ୍ କବଲା ଜାନୁୟାରୀ 2010 ରେ ନିଷ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା । ପଞ୍ଜାବୀରୀ ଲିଜ୍ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସମୁଦାୟ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ମନ୍ତ୍ରାଳୟର ଅନୁମୋଦନ ହାସଲ କରି ନଥିଲେ ଏବଂ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ବିନା ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ଓ ନିଷ୍ପାଦନ ନକରିବାକୁ ଜୁନ୍ 2008 ରେ ମନ୍ତ୍ରାଳୟର ସ୍ୱତ୍ୱାକରଣ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲିଜ୍ ଅବଧି (ଜୁଲାଇ 1986) ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ରିପୋର୍ଟ ଉପସ୍ଥାପନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଦରଖାସ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ।
- (iii) ସମଲପୁର ସର୍କଲର ଅନ୍ୟ ଏକ ମାମଲାରେ 25.046 ହେକ୍ଟର ଖଣି ଲିଜ୍ ଅପ୍ରେଲ 2007 ରେ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଲିଜ୍ କବଲା ନଭେମ୍ବର 2007 ରେ ନିଷ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା, ଯଦିଓ ପୂର୍ବେକ୍ଷଣ ଲାଇସେନ୍ସ ଅବଧି (ଅକ୍ଟୋବର 1996) ସମାପ୍ତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଅକ୍ଟୋବର 1995 ରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ନିମନ୍ତେ ପଞ୍ଜାବୀରୀ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ।

ଏହା ସୂଚିତ କରାଉଅଛି ଯେ, ଖଣି ଲିଜ୍ ଗୁଡ଼ିକର ଦରଖାସ୍ତ ସଫଳତା ଅବଲମ୍ବନ ନହୋଇ ଏବଂ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ପାଳନ ନ ହୋଇ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର ତାଙ୍କ ଉତ୍ତରରେ ଏହି ତୃଟି ନିମନ୍ତେ କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ନଥିଲେ ।

6.2.9.4 ଭେଦାତ୍ମକ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫି ଅନାଦାୟ

ବିଭାଗର ଅଧିସୂଚନା (ଜାନୁଆରୀ 2012) ଅନୁସାରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ନିଷ୍ପାଦନ ଓ ନିବନ୍ଧନ ସମୟରେ ପଞ୍ଜାବୀରୀ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଖଣି ଯୋଜନା / ଖଣି ପରିକଳ୍ପନାରେ ପରିକଳ୍ପିତ ସର୍ବାଧିକ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ଆଧାରରେ ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ରାଜ ଭାଗ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୁଏ । ଏହି ମାର୍ଗ ଦର୍ଶିକା ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବରୁ ନିଷ୍ପାଦନ ହୋଇଥିବା ଲିଜ୍ ନିମନ୍ତେ ଲାଗୁ ହେବ ଯେଉଁଠାରେ ଆବେଦନକାରୀ କମ୍ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବେ ।

ସାତଗୋଟି ସର୍କଲ ମଧ୍ୟରୁ ତିନିଗୋଟି⁹ ସର୍କଲର ଲିଜ୍ ନଥିପତ୍ରର ସମାପ୍ତ ସମୟକ ପରୀକ୍ଷାରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ଯେ 2005 ଏବଂ 2011 ମଧ୍ୟରେ ନିବନ୍ଧିତ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ ମାମଲାରେ ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ଆଧାରରେ 61.39 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଫି ସ୍ୱ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଖଣି ଯୋଜନା / ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା ରିପୋର୍ଟରେ ଘୋଷିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ଆଧାରରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବା ପରିମାଣ 156.27 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହିସାବ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ 94.88 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ

⁹ ବହୁପୁର, ଯୋଡ଼ା ଏବଂ ସମଲପୁର

ଏବଂ ନିବନ୍ଧନ ଫିସ୍ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଥିଲା । ସର୍ବମୁଖ୍ୟତଃ ଭେଦାତ୍ମକ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଶୁଳ୍କ ଓ ନିବନ୍ଧନ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା ଓ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟ ଚଳା ବସାଣ ଓ ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ସମାକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ, ଜୁଲାଇ 2013 ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ 2014 ରେ ଦାବି ନୋଟିସ ଜାରି ହୋଇଥିଲା, ଯାହାମଧ୍ୟରୁ 6.78 ଲକ୍ଷ ଚଳା ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.2.9.5 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନ ଥିବା ଲିଜ୍ ସମାପ୍ତିରେ ବିଳମ୍ବ

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ ନିୟମ 28 ଅଧୀନରେ ଲିଜ୍ ନିଷ୍ପାଦନ ହେବା ଦିନ ଠାରୁ ଦୁଇବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲେ କିମ୍ବା ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଦୁଇବର୍ଷ ଧରି ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏକ ଆଦେଶ ବଳରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ ହେଲା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବେ ଏବଂ ଏହି ଘୋଷଣାନାମାକୁ ପଠାଧାରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇଦେବେ ।

କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉନଥିବା ଲିଜ୍ ଗୁଡ଼ିକ ସମାପ୍ତି ହେବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଆଦେଶ ମିଳିବା ପରେ ସର୍ବମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀମାନେ ସରକାରଙ୍କ ରୂଡ଼ାନ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିମନ୍ତେ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଯୋଗାଯୋଗ କରନ୍ତେ ।

ଝରିଗୋଟି¹⁰ ସର୍ବମୁଖ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ପରୀକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକ ସମାକ୍ଷାରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ଯେ ଯଦିଓ 56 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଲିଜ୍ ନିଷ୍ପାଦନ

ହେବା ପରେ ଦୁଇବର୍ଷରୁ ଅଧିକ କାଳ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନଥିଲା କିମ୍ବା ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁ ହେବା ପରେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ଦୁଇବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସର୍ବମୁଖ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଲିଜ୍ ସମାପ୍ତି ପ୍ରସ୍ତାବ ପଠାଇବାରେ ଏକ ବର୍ଷରୁ 34 ବର୍ଷ ବିଳମ୍ବ କରିଥିଲେ ।

ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ସ୍ତରରେ 2007 ରୁ 2012 ବର୍ଷରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁନଥିବା ଲିଜ୍ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସୂଚନା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସମାକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ 2007 ଏବଂ 2011 ମଧ୍ୟରେ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଠାଯାଇଥିବା 76 ଗୋଟି ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁ ନଥିବା ଲିଜ୍ ବାଟିଲ ପ୍ରସ୍ତାବ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧ୍ୟାବଧି ଫର୍ମା ହୋଇନଥିଲା । ତେଣୁ, ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସର୍ବମୁଖ୍ୟ ଓ ସରକାରଙ୍କ ସ୍ତରରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର ଜଣାଇଥିଲେ ଯେ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କେତେକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତି ଆଧାରରେ ସରକାର ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ବିଚାର କରିବାକୁ ନିୟମାବଳୀରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଏବଂ ବାଟିଲ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡ଼ିକ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଉଅଛି । ମାତ୍ର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ ଦୁଇବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି ବନ୍ଦ ରହିଥିବା ଖଣି ଲିଜ୍ ବାଟିଲ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର ଯଥାର୍ଥ ନୁହେଁ ।

¹⁰ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼, ଯୋଡ଼ା, କୋଇଡା ଏବଂ ସମଲପୁର

6.2.10 ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତୋଳନ

6.2.10.1 ଖଣି ଲିଜ୍ ଅନ୍ତରଣ

ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ ନିୟମ 17 ଅଧୀନରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବ ଲିଖିତ ଅନୁମତି ବିନା କୌଣସି ପଟ୍ଟାଧାରୀ ଖଣି ଲିଜ୍‌କୁ ଅନ୍ୟକୁ ସମର୍ପଣ, ଭଡ଼ା, ବନ୍ଧକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସୁତ୍ରରେ ହସ୍ତାନ୍ତର, ସତ୍ତାଧିକାର କିମ୍ବା ଲିଜ୍ ଜନିତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା ମାଲିକାନା ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏଭଳି କୌଣସି ଚୁକ୍ତି କିମ୍ବା ବୁଝାମଣା କରିପାରିବେ ନାହିଁ ଯାହାଫଳରେ କି ପଟ୍ଟାଧାରୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥଲାଭ କରିବେ କିମ୍ବା ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ ବା କାରବାର ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାହା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭୁତ ଭାବେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ ଯେ କୌଣସି ଲିଜ୍ ସମାପନ କରିପାରିବେ ଯଦି ସରକାରଙ୍କ ମତରେ ପଟ୍ଟାଧାରୀ ଉପରୋକ୍ତ ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭଙ୍ଗ କରିଥିବେ ।

ଖଣି ଲିଜ୍ ଅନ୍ତରଣ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ରର ସମ୍ୟକ ପରୀକ୍ଷାରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଜଣାଗଲା ଯେ 2003 ଓ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଗୋଟି¹¹ ନିବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ 18 ଗୋଟି ମାମଲା ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିଲା । ଆଠଜଣ ପଟ୍ଟାଧାରୀ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବ ସହମତି ନ ନେଇ ଭାଗିଦାରୀ (ଗୋଟିଏ ମାମଲା)/ ସାଧାରଣ କ୍ଷମତା ପତ୍ର (ସାତ ଗୋଟି ମାମଲା) ରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ତରଣ ଏବଂ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁ ରଖିବା ଅଧିକାର ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପଞ୍ଜିକରଣ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ 639.553 ହେକ୍ଟର ଲୁହାପଥର,

ମାଙ୍ଗାନିଜ୍, ଚୁନପଥର ଏବଂ କ୍ୱାର୍ଟଜାଇଟ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଖଣି ଲିଜ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭୁତ ଭାବେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହିଭଳି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ବିଭାଗ ନିକଟରେ କୌଣସି ସଂକ୍ରିୟା ନଥିଲା । ନିବନ୍ଧନ ଅଧିକାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ କବଳା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାକରଣ ସମୟରେ ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିନଥିଲେ । ଏହି ଭଳି, ବିଭାଗ ଅନିୟମିତ ଖଣି ଲିଜ୍ ଅନ୍ତରଣ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁପାଳନ କରି ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ, ଚାରିଜଣ ପଟ୍ଟାଧାରୀ ନିୟମାବଳୀର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥିଲେ । ଦୁଇଗୋଟି ମାମଲାରେ ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ଗୋଟିଏ ମାମଲା ପରୀକ୍ଷାଧୀନ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଉତ୍ତରରେ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ସୂଚନା ନଥିଲା । ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ ଉତ୍ତର ମିଳିନଥିଲା ।

¹¹ ଦ୍ୱି-ସ୍ୱାଧୀନ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଏବଂ ଦ୍ୱି-ସ୍ୱାଧୀନ, କେନ୍ଦୁଝର

6.2.10.2 ବେଆଇନ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 8 (2) ଅନୁସାରେ ଗୋଟିଏ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ 20 ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇପାରିବ । ନିୟମାବଳୀ ଉପଧାରା 3 ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ମତାନୁସାରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଯଦି ଦରକାର ହୁଏ ତେବେ କାରଣ ଉଲ୍ଲେଖ ସହିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ନବୀକରଣ 20 ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ କରାଯାଇପାରିବ । ନିୟମ 24 A (3) ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ଯେ ଖଣି ଲିଜ୍ ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ନବୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଇଚ୍ଛିତ୍ୱାନ୍ୱୟରୂପେ ଅପ୍ ମାଲ୍ ନୁ ଠାରୁ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ମଞ୍ଜୁରୀ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ସ୍ୱାର୍ଥରେ କି ନୁହେଁ ରିପୋର୍ଟ ଲୋଡ଼ିବେ । ସେପ୍ଟେମ୍ବର 1994 ରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 24 A (6) ଅନୁସାରେ ଲିଜ୍ ସମାପ୍ତ ହେବାର ବାରମାସ ପୂର୍ବରୁ ଯଦି ଜଣେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଧାରୀ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ କରିଥିବେ ଏବଂ ଦରଖାସ୍ତଟି ଫସଲ ହୋଇନଥାଏ ତେବେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଅବଧି ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହେଲା ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ନିୟମ 31 (2) ଅନୁସାରେ କବଲା ନିଷ୍ପାଦନ ହୋଇ ପଞ୍ଜିକରଣ ହେବା ଦିନ ଠାରୁ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ ହେଲା ବୋଲି ଧରି ନିଆଯାଏ । ଅଧିକତ୍ୱ ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 21 (5) ଅନୁଯାୟୀ ଆଇନ ପ୍ରାଧିକୃତ ନହୋଇ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିକଟରୁ ଉକ୍ତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ କିମ୍ବା ଏପରି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ନିକାଶ ଯଦି ହୋଇସାରିଥିବ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ରେଷ୍ଟ, ରାଜଭାଗ କିମ୍ବା କର ଆଦାୟ କରି ପାରିବେ । ପୁନଶ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 2 ଅନୁସାରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ବିନା ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅଣ ଜଙ୍ଗଲ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

14 ଗୋଟି ମାମଲାର ଖଣି ଲିଜ୍ ନଥି, ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ରାଜଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିର ସମ୍ପର୍କ ପରୀକ୍ଷାରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ଯେ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ମାମଲାରେ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ନହୋଇ, ବୈଧ ଲିଜ୍ କବଲା ନଥାଇ, ନବୀକରଣ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଏବଂ ପଞ୍ଜାଧାରୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଗୋଟିଏ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅସ୍ୱାୟା କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁମତି (ଟିଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁପି) ଆଧାରରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ।

ଅନିୟମିତତାର ପ୍ରକାର ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ବିଶଦ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଗଲା ।

(i) ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ ସର୍କଲ, କ୍ରେମାଲଟ ପଥର 170.240 ହେକ୍ଟର (ଜଙ୍ଗଲ ଜମି 101.850 ହେକ୍ଟର)

- ମୂଳ ଲିଜ୍ 1988 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଧିମାନ ଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ (1987) ବିରୁଦ୍ଧାଧୀନ ଥିଲା ବେଳେ, ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ମନ୍ତ୍ରାଳୟର ଅସ୍ୱାୟା କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁମତି (ଟିଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁପି) ଜାରି ନକରିବାକୁ ଅଗଷ୍ଟ 1989 ଅନୁଦେଶକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଖଣ୍ଡିତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ନଭେମ୍ବର 1997 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ୱାୟା କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁମତି (ଟିଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁପି) ଦ୍ୱାରା ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ ।
- ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 1996 ରେ ଅନୁମୋଦନ ଲାଭ କରିଥିଲା, ଏହି ଅନୁବନ୍ଧରେ ଯେ ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ମଞ୍ଜୁରୀ ପୂର୍ବରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମର ଓ ତଦଧୀନ ପ୍ରଣାତ ନିୟମାବଳୀ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମକୁ ଅନ୍ତର୍ଗତ କରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲାଗୁ ହେଉଥିବା ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀର ସଂଶୋଧିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନୁପାଳନକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବେ । ପଞ୍ଜାଧାରୀ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଉପରେ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ମନ୍ତ୍ରାଳୟରୁ ଅନୁମତି ଆଣିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିବାରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଖାରଜ କରିବାକୁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି (2003) କରି ଏହାକୁ ଅନୁସରଣ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଲିଜ୍ ବାଟିଲ ନ

କରି ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁ ରଖିବାକୁ (ଫେବୃୟାରୀ 2008 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ।

- ଉପରୋକ୍ତ ପଟ୍ଟାଧାରା ଦ୍ୱିତୀୟ ନବୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ମୂଳ ଲିଜ୍ 20 ବର୍ଷ ସମୟ ବିବେଚନା କରି ପ୍ରଥମ ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ସମୟ ସମାପ୍ତିର 12 ମାସ ପୂର୍ବରୁ ଫେବୃୟାରୀ 2007 ରେ ଦରଖାସ୍ତ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଯଦିଓ ପିଛିଲା ଭାବେ 2009 ରେ ମଞ୍ଜୁରୀ ହୋଇଥିଲା ଦଲିଲ୍ ନିଷ୍ପାଦନ ଓ ନିବନ୍ଧନ ହୋଇନଥିଲା (20 ବର୍ଷ ପାଇଁ 2008 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 1988 ରେ ମଞ୍ଜୁର ହେବାକୁ ଥିଲା) ଏବଂ ମଞ୍ଜୁରୀ ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଡିସେମ୍ବର 2013 ରେ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନ୍ସ୍ ଠାରୁ ରିପୋର୍ଟ ଲୋଡ଼ିଥିଲେ । ପଟ୍ଟାଧାରାଙ୍କ ନିକଟରେ ବିଧିମାନ୍ୟ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ୍ ନଥିଲା ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ବିବେଚନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧିନରେ (ଏହାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଅବଧି ମନେ କରି) ପଟ୍ଟାଧାରା 2008 ରୁ ଆଗକୁ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁରଖି 2000-12 ମଧ୍ୟରେ 8.70 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ପଥର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲେ ଯାହା ଅଧିନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥିଲା । ବିଭାଗ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ରଖିବାକୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ 294.08 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିନଥିଲେ ।

ସମୀକ୍ଷା ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ ପଟ୍ଟାଧାରାଙ୍କୁ 294.08 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜମା କରିବାକୁ କୁହାଯାଇ ଅଛି (ଜାନୁଆରୀ 2014) । ଯାହାହେଉ ଆଦାୟର ସ୍ଥିତି ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

(ii) କୋଇଡ଼ା ସର୍ଜିଲ ଲୁହା ଓ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପଥର 1212.470 ହେକ୍ଟର (ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ 1205.940 ହେକ୍ଟର)

- ମୂଳ ଲିଜ୍ ଅପ୍ରେଲ 1985 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଧିମାନ୍ୟ ଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ (1984) ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲାବେଳେ ବିଭାଗ ପଟ୍ଟାଧାରାଙ୍କୁ ଖଣିତ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଅବଧି (1985 ରୁ 2000) ରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବାନୁମତି ନନେଇ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଅସ୍ୱାଭାବିକ କାର୍ଯ୍ୟ ମଞ୍ଜୁରୀ (ଟିଡ଼ବ୍ୟୁପି) ଆଧାରରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ଅବଧିର ଅସ୍ୱାଭାବିକ କାର୍ଯ୍ୟ ମଞ୍ଜୁରୀ ନଥିଲେ ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିଲା । ଏହିପରି ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଅବଧି (ଅପ୍ରେଲ 2005 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ)ରେ ଖଣି ଚାଲୁ ରଖିବା ଅନୁମତି ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥିଲା ।
- ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ମଞ୍ଜୁରୀ ନିମନ୍ତେ ପଟ୍ଟାଧାରା ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଅବଧି ସମାପ୍ତ ହେବାର 12 ମାସ ପୂର୍ବରୁ (ମୂଳ ଲିଜ୍ ସମାପ୍ତିର 20 ବର୍ଷ ନିମନ୍ତେ ମଞ୍ଜୁରୀ ମନେ କରି) ଅପ୍ରେଲ 2004 ରେ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ମଞ୍ଜୁରୀ ହୋଇନଥିଲା, ଲିଜ୍ ଦଲିଲ୍ ନିଷ୍ପାଦନ ଓ ନିବନ୍ଧନ ହୋଇନଥିଲା । ମଞ୍ଜୁରୀ ନିମନ୍ତେ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନ୍ସ୍ ରିପୋର୍ଟ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲୋଡ଼ାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହି ଭଳି ଦ୍ୱିତୀୟ ନବୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ପଟ୍ଟାଧାରାଙ୍କ ନିକଟରେ ବିଧିମାନ୍ୟ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ୍ ନଥିଲା । ଫଳରେ ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ 1,566.62 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 120.82 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ ଅଧିନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବିଭାଗ ପଟ୍ଟାଧାରାଙ୍କୁ ଅପ୍ରେଲ 2010 ରୁ ଆଗକୁ (ଏହାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ମନେକରି) ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁ ରଖିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ଓ ଉତ୍ତୋଳିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମୂଲ୍ୟ ଦାବି କରିନଥିଲା ଏବଂ ଲିଜ୍ ସ୍ତରୀତ / ବାଟିଲ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନଥିଲେ ।

ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ, 2000-01 ରୁ 2009-10 ଅବଧି ନିମନ୍ତେ 1718.09 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି ହୋଇଅଛି (ଅକ୍ଟୋବର 2012) । ବିଗତ ଦଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତାପନ ସତ୍ୟାପନ ନିମନ୍ତେ ଗଠିତ (ଜୁଲାଇ 2010) ଏକ ବିଭାଗୀୟ କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ଆଧାରରେ ଏହି ରାଶି ଦାବି

ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2010 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତୋଳିତ 645.86 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବିଷୟରେ ଉତ୍ତର ନୀରବ ଥିଲା ।

(iii) କୋଇଡ଼ା ସର୍ଜିଲ ଲୁହା ଓ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପଥର 2486.383 ହେକ୍ଟର (ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ 2347.673 ହେକ୍ଟର)

- ମୂଳ ଲିଜ୍ ଜାନ୍ତୁକ୍ଷରୀ 1990 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଧିମାନ୍ୟ ଥିଲା । 1990 ରୁ ଆଗକୁ 20 ବର୍ଷ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ (1989) ଦରଖାସ୍ତ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲାବେଳେ ପଢାଧାରୀଙ୍କୁ 1995 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରାୟା ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁମତି ମଞ୍ଜୁରୀ ଆଧାରରେ ଖଣି ଗଲୁ ରଖିବାକୁ ଅନୁମତି ମିଳିଥିଲା । ଏବଂ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅନୁମୋଦନ ନଥାଇ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଗଲୁ ରହିଥିଲା । 395.635 ହେକ୍ଟର (ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳର ଅଂଶ) ପରିବର୍ତ୍ତନର ମଞ୍ଜୁରୀ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ମନ୍ତ୍ରାଳୟରୁ ଅପ୍ରେଲ 2007 ରେ ମିଳିଥିଲା । ଏହିଭଳି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପରିବର୍ତ୍ତନର ଅନୁମୋଦନ ଥାଇ ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଅବଧି (1990 ରୁ 2010) ରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେବା ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥିଲା ।
- ମଞ୍ଜୁରୀ ନିମନ୍ତେ ଦ୍ୱିତୀୟ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2007) ପଢାଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୂଳ ଲିଜ୍ ଅବଧି ସମାପ୍ତିର (ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ 20 ବର୍ଷ ବିବେଚନା କରି) 12 ମାସ ପୂର୍ବରୁ ଦାଖଲ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ ନିଷ୍ପାଦନ ଓ ନିବନ୍ଧନ ହୋଇନଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ମଞ୍ଜୁରୀ ନିମନ୍ତେ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ରିପୋର୍ଟ (ଡିସେମ୍ବର 2013 ରେ ଲୋଡ଼ା ଯାଇଥିଲା) ହାସଲ ହୋଇନଥିଲା । ଏହିପରି ପଢାଧାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ବିଧିମାନ୍ୟ ଦଲିଲ ନଥିଲା । ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ପଢାଧାରୀ ଅପ୍ରେଲ 2010 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ 1,232.34 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 57.72 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଲିଜ୍ ସ୍ତୃତିତ / ବାତିଲ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବିଭାଗ ପଢାଧାରୀଙ୍କୁ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ।

ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ, 2001 ରୁ 2010 ଅବଧିର 3990.26 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି କରାଯାଇଥିଲା ।

ବିଗତ ଦଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ପାଦନ ସତ୍ୟାପନ ନିମନ୍ତେ ଗଠିତ (ଜୁଲାଇ 2010) ଏକ ବିଭାଗୀୟ କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ଆଧାରରେ ଏହି ରାଶି ଦାବି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2010 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତୋଳିତ 1232.34 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବିଷୟରେ ଉତ୍ତର ନୀରବ ଥିଲା ।

(iv) ଯୋଡ଼ା ସର୍ଜିଲ ଲୁହାପଥର 74.870 ହେକ୍ଟର (ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ 71.035 ହେକ୍ଟର)

- ମୂଳ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 1987 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଧିମାନ୍ୟ ଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଆବେଦନ (1986) ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲାବେଳେ ବିଭାଗ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବାନୁମତି ନନେଇ ପଢାଧାରୀଙ୍କୁ ଖଣିଜ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳରେ 1989 ରୁ ଡିସେମ୍ବର 1995 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରାୟା ଅନୁମତି ମଞ୍ଜୁରୀ ଆଧାରରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଗଲୁ ରଖିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ଏବଂ ତା ପରେ ମଧ୍ୟ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ।
- ଅଗଷ୍ଟ 1997 ରେ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ 27.10 ହେକ୍ଟର (71.035 ହେକ୍ଟର ମଧ୍ୟରୁ) ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ । ଏହିପରି ସମସ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପରିବର୍ତ୍ତନର ଅନୁମୋଦନ ନ ଥାଇ ବିଭାଗ ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଗଲୁ ରଖିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।
- ପଢାଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଆବେଦନ ମୂଳ ଲିଜ୍ ଅବଧି ଶେଷର 12 ମାସ ପୂର୍ବରୁ (ଅଗଷ୍ଟ 2006) ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣର 20 ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ବିବେଚନା କରାଯାଇ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ଲିଜ୍ ଦଲିଲ ନିଷ୍ପାଦନ ଓ ନିବନ୍ଧନ ହୋଇନଥିଲା । ମଞ୍ଜୁରୀ ନିମନ୍ତେ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ରିପୋର୍ଟ ଲୋଡ଼ାଯାଇନଥିଲା ।

ଏହିପରି, ପଢାଧାରାଙ୍କ ନିକଟରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣର ବିଧିମାନ୍ୟ ଲିଜ୍ ଦଲିଲି ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା (2007 ଆଗକୁ) । କିନ୍ତୁ ଅଧିନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ବିଭାଗ ପଢାଧାରାଙ୍କ ଲିଜ୍ ସ୍ଥଗିତ/ ବାତିଲ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ 2007 ଆଗକୁ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁ ରଖିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା (ଏହାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଅବଧି ବିବେଚନା କରି) ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2007 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତୋଳିତ 57.37 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମୂଲ୍ୟ 922.59 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିନଥିଲା ।

ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ 2000-01 ରୁ 2009-10 ଅବଧି ନିମନ୍ତେ 646.36 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ଜାରି ହୋଇଅଛି । ବିଗତ ଦଶବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ସତ୍ୟାପନ ନିମନ୍ତେ ଗଠିତ (ଜୁଲାଇ 2010) ଏକ ବିଭାଗୀୟ କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ଆଧାରରେ ଏହି ରାଶି ଦାବି ହୋଇଥିଲା । ଅପ୍ରେଲ 2010 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତୋଳିତ 572.36 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଷୟରେ ଉତ୍ତର ନୀରବ ଥିଲା ।

(v) ଯୋଡ଼ା ସର୍ଜିଲ ଲୁହା ପଥର 365.026 ହେକ୍ଟର

- ଲିଜ୍ 1986 ରେ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା । ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ (ଜୁଲାଇ 2011) ଏକ କମିଟିର ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଆଧାର କରି ପଢାଧାରାଙ୍କ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅନ୍ୟ ଏକ କମ୍ପାନୀ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବାରୁ ସରକାର କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ଜାରି (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2011) କରିଥିଲେ ।
- ପଢାଧାରୀ ସାକାର କରିଥିଲେ ଯେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିଲା ଯାହା ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 4 ର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରୁଥିଲା । ମାତ୍ର ବିଭାଗ ଏହିଭଳି ବେଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ଜୁଲାଇ 2011 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଜ୍ଞ ଥିଲେ ଏବଂ 2003-04 ରୁ 2010-11 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତୋଳିତ 2814.36 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 239.57 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହା ପଥର ଉପରେ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିନଥିଲେ (ସମାକ୍ଷାକୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ ତଥ୍ୟ ହିସାବରେ) ।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଥିଲେ ଯେ, 2000-01 ରୁ 2009-10 ଅବଧି ପାଇଁ 3872.62 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆଦାୟ ପାଇଁ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ଜାରି ହୋଇଅଛି (ଅକ୍ଟୋବର 2011 ଏବଂ 2012) । ବିଗତ ଦଶ ବର୍ଷର ଅଧିକ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ସତ୍ୟାପନ ନିମନ୍ତେ ଗଠିତ (ଜୁଲାଇ 2010) ଏକ ବିଭାଗୀୟ କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ଆଧାରରେ ଏହି ରାଶି ଦାବି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 2010-11 ରେ ଉତ୍ତୋଳିତ 845.24 କୋଟି ଟଙ୍କାର 46.88 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଷୟରେ ଉତ୍ତର ନୀରବ ଥିଲା ।

2000-01 ରୁ 2009-10 ମଧ୍ୟରେ ବୈଧାନିକ ସାମାନ୍ତ ଅଧିକ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଚ୍ଵରିଗୋଟି ମାମଲାରେ (ଦୁଇ ର ପାଞ୍ଚ) ପଢାଧାରାଙ୍କ ଉପରେ ଦାବି / କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିଥିଲେ । ଅତଏବ ସମସ୍ତ ଲିଜ୍ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଯଥାଶୀଘ୍ର ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ କରି ପ୍ରାଥମିକ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁପାଳନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଅଛି ।

6.2.10.3 ଖଣି ପରିକଳ୍ପନାରେ ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଥିବା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୈଧାନିକ ଅନୁମତି ନ ଥାଇ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ ନିୟମ 22 A ଏବଂ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନିୟମାବଳୀ ନିୟମ 9 ଏବଂ 10 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା / ଖଣି ଯୋଜନା ଅନୁସାରେ ହୁଏ । ଏସି ମେହେଗା ବନାମ ଭାରତ ସରକାର, ଏଆଇଆର 2004 ଏସସି 4016 ସୁପ୍ରିମ 685 ରେ ନ୍ୟାୟିକ ମତାନ୍ୱୟରେ କେବଳ ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା ଏବଂ ଖଣି ଯୋଜନାରେ ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣାତ୍ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଜଣେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଧାରୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୈଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯଥା ପରିବେଶ (ସୁରକ୍ଷା) ଅଧିନିୟମ, ବାୟୁ (ପ୍ରଦୂଷଣ ନିବାରଣ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ, ଜଳ (ପ୍ରଦୂଷଣ ନିବାରଣ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମମାନ ପାଳନ କରିବାକୁ ହେବ । ଖଣି ଓ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 21 (5) ଅଧୀନରେ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ଆଇନ ପ୍ରାଧିକୃତ ନଥାଇ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳକୁ କୌଣସି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ କରନ୍ତି ତେବେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ କିମ୍ବା ଉକ୍ତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିକାଶ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ରେଷ୍ଟ, ରାଜଭାଗ କିମ୍ବା କର ଆଦାୟ କରିପାରିବେ ।

ଅଗଷ୍ଟ 1974 ରେ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅନୁଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଞ୍ଜାବୀରା ବିହିତ ଫର୍ମରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରକ୍ଷଣ ହେଉଥିବା ରେଜିଷ୍ଟରରୁ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ନିକାଶର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ଦର୍ଶାଇ ସର୍କଲ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିବେ । ଛଅଗୋଟି ସର୍କଲର ଲିଜ୍ ନଥିପତ୍ର ଏବଂ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ସମାକ୍ଷର ସମ୍ପାଦକ ପରୀକ୍ଷାରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ଯେ ପଞ୍ଜାବୀରାମାନେ ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୈଧାନିକ ଅନୁମତି ନଥାଇ ନିମ୍ନମତେ ଅଧିକ ପରିମାଣ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ¹²

2007 ଏବଂ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲେ ।

- (i) ତିନିଗୋଟି¹³ ସର୍କଲରେ 10 ଗୋଟି ଖଣିରେ ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା / ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀ / ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡର ମଞ୍ଜୁରୀ ନଥାଇ କିମ୍ବା ଉପରୋକ୍ତ ଅନୁମତି ଗୁଡ଼ିକରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ ଠାରୁ ଅଧିକ 912 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 429.17 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ବିଭାଗ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥିତିର ରଖିବାକୁ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିନଥିଲେ ।
- (ii) ଦୁଇଗୋଟି¹⁴ ସର୍କଲରେ 57 ଗୋଟି ଖଣିରେ ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା / ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀ / ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡର ମଞ୍ଜୁରୀ ନଥାଇ କିମ୍ବା ଉପରୋକ୍ତ ଅନୁମତିରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ପରିମାଣ ଠାରୁ ଅଧିକ 564.28 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିଲା, ଯାହାପାଇଁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ମାନ 65 ରୁ 68 ମାସ ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେବା ପରେ ଅକ୍ଟୋବର ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 2012 ରେ ଜାରି ହୋଇଥିଲା ।

ରାଉରକେଲା ସର୍କଲରେ ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ 2007 ରୁ 2011 ମଧ୍ୟରେ ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା ନଥାଇ 1,565.38 କୋଟି ଟଙ୍କାର 264.55 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ କୋଇଲା ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା ପିଛିଲା ଭାବେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ରେ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଥିଲା । ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଆଦାୟ କରିବାକୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇନଥିଲା ।

ଏହିଭଳି ସର୍କଲ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟମାନେ ଆବଶ୍ୟକ ମଞ୍ଜୁରୀ ନଥାଇ କିମ୍ବା ମଞ୍ଜୁରୀର ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣ ଠାରୁ ଅଧିକ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ଯଦିତ ପଞ୍ଜାବୀରାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁରକ୍ଷଣ

¹² ଲୁହା ଏବଂ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍, ଗ୍ରେ ମାଇଟ୍, ଡ୍ରାଲୋମାଇଟ୍, ଏବଂ କୋଇଲା
¹³ କେନ୍ଦୁଝର, କୋଇଡା ଏବଂ ସମଲପୁର
¹⁴ ଯୋଡ଼ା ଏବଂ କେନ୍ଦୁଝର

ହୋଇଥିବା ନଥିବାରୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ସରକାର ମଧ୍ୟ ଏହି ଭଳି ବେଆଇନ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଏହିଭଳି ଉତ୍ତୋଳିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଅଭିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ବାଜ୍ୟତ୍ୱ କରିବାକୁ ଏବଂ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଥିଲେ ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସର୍କଲମାନେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2010 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ / ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିଅଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ସମୋଦ୍ଦେଶିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରି ଆଇନଗତ ଉତ୍ତୋଳନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାରେ ବିଭାଗ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

6.2.10.4 ପଥର ଖାଦାନ ନିଲାମ

ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ 2004 ନିୟମ 27 (1) ଅନୁଯାୟୀ ତହସିଲଦାର ପଥରର ସାଜସଜ୍ଜା ଉପଯୁକ୍ତତା ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ / ଖଣି ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଭୁଲି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପଥର ଖାଦାନ ଆବେଦନ ଉପରେ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ଲୋଡ଼ା ଦେ ଏବଂ ଏହି ରିପୋର୍ଟ ଜ୍ଞାପନ ପ୍ରାପ୍ତିର ଦୁଇମାସ ମଧ୍ୟରେ ଦିଆଯିବ । ଅନ୍ୟଥା ଏହା ଧରି ନିଆଯିବ ଯେ ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ / ଖଣି ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଖାଦାନ ଲିଜ୍ କିମ୍ବା ଏହାର ନବୀକରଣରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ ।

ସାଜସଜ୍ଜା ନିମନ୍ତେ ପଥର ଖାଦାନର ଲିଜ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ସାଧାରଣ ପଥରର ଲିଜ୍ ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚ୍ଛେଦନା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ । ଖଣି ଅଧିକାରୀ ବ୍ରହ୍ମପୁରଙ୍କ ଇଲାକାରେ ଥିବା ପଥର ଖାଦାନର ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ ସମ୍ପର୍କିତ ତହସିଲଦାର ବ୍ରହ୍ମପୁର ଓ କନିଷ୍ଠିକା ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ସୂଚନାରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା

ଯେ 2007 ରୁ 2012 ମଧ୍ୟରେ 358 ଗୋଟି

ପଥର ଖାଦାନ ମାମଲାରେ ମଞ୍ଜୁରୀ ଓ ନବୀକରଣ ଖଣି ଅଧିକାରୀ ବ୍ରହ୍ମପୁରଙ୍କ ଠାରୁ ରିପୋର୍ଟ ଲୋଡ଼ା ନଯାଇ ବାର୍ଷିକ ଲିଜ୍ / ନିଲାମ ସ୍ଥିରାକୃତ ହୋଇଥିଲା । ଖଣି ସର୍କଲ ବ୍ରହ୍ମପୁରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହିଭଳି ମାମଲାର ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇନଥିଲା ।

ଖଣି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ନଥିବାରୁ ପଥରର ପ୍ରକାର ଏବଂ ଗୁଣବତ୍ତା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହୋଇନଥିଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସାଜସଜ୍ଜାରେ ବ୍ୟବହୃତ ପଥରର ରାଜଭାଗ ସାଧାରଣ ପଥର ଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଥିବାରୁ ରାଜସ୍ୱ ହାନିର ଓ ମୂଲ୍ୟବାନ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅନୁଚିତ ବ୍ୟବହାରର ଯଥେଷ୍ଟ ଆଶଙ୍କା ଥିଲା ।

ସରକାର ଜଣାଇଥିଲେ ଯେ, ତହସିଲଦାର ମାନେ ଖଣି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଠାରୁ ବିନା ଆପତ୍ତି ପ୍ରମାଣପତ୍ର ହାସଲ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଅଛନ୍ତି । ସମୀକ୍ଷାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ବିଷୟରେ ଖଣି ଅଧିକାରୀ ବ୍ରହ୍ମପୁର ପରୀକ୍ଷା କରି ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ।

6.2.11 ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ / ଧାତୁପଥର ନିକାଶ

6.2.11.1 ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ବେଆଇନ ମହଜୁଦ

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 9(2) ଅନୁସାରେ ଜଣେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଧାରୀ କୌଣସି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅପସାରଣ କରିଥିଲେ କିମ୍ବା ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ ତା ବାବଦ ରାଜଭାଗ ଦେବେ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 21(4) ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଇନ ପ୍ରାଧିକୃତ ନଥାଇ କୌଣସି ଜମିରୁ କୌଣସି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତୋଳନ, ପରିବହନ କରିଥିଲେ କିମ୍ବା ଉତ୍ତୋଳନ କିମ୍ବା ପରିବହନର କାରଣ ହୋଇଥିଲେ ଏହି ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ରୂପରେ କ୍ଷମତାପନ୍ନ ଜଣେ ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଉକ୍ତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଅଭିଗ୍ରହଣ କରି ବାଜ୍ୟାପ୍ତ ଏବଂ ନିକାଶ କରିପାରିବେ । ପୁନଶ୍ଚ, ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 2 ଅନୁସାରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବ ଅନୁମତି ନଥାଇ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅଣା ଜଙ୍ଗଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

6.2.11.1(a) ଯାଜପୁର ରୋଡ୍ ସର୍କିଲରେ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଦଳ (ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଏସ୍) କ୍ଷେତ୍ର ରିପୋର୍ଟ (ଅଗଷ୍ଟ 2011) ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିପତ୍ରର ସମ୍ୟକ୍ ପରୀକ୍ଷାରୁ ସମାକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ (ଜୁନ୍ 2011) ଜଣେ ପଟ୍ଟାଧାରୀ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳ ବାହାରେ 5.56 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ଏକ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିରେ ଗଦା କରି ରଖିଥିଲେ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରସ୍ତବ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଦ୍ୱାରା ରୂପାନ୍ତ ହୋଇନଥିଲା । ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଲୁହାପଥର ଅପସାରଣ କରି ଅନ୍ୟତ୍ର (ବଳି ପର୍ବତ) ଗଦା କରିବାକୁ ଖଣି

କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଗ୍ରାମଜିଟ ପରିମିଟ୍ କିମ୍ବା ଗ୍ରାମଜିଟ ପାସ୍ ଜାରି କରିନଥିଲେ । ଅତଏବ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିବହନ ଓ ମହଜୁଦ ବେଆଇନ ଥିଲା ଏବଂ ଉକ୍ତ ଗଚ୍ଛିତ 149.60 କୋଟି ଟଙ୍କା (ରାଜଭାଗ 13.60 କୋଟି ଏବଂ ମୂଲ୍ୟ 136.00 କୋଟି) ମୂଲ୍ୟର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ ହେବାର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଉକ୍ତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଅଭିଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ କିମ୍ବା ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିନଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କୁ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ ହୋଇଅଛି (ଜୁଲାଇ 2013), କିନ୍ତୁ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.2.11.1(b) ଯୋଡ଼ା ସର୍କିଲ ଅଧୀନରେ ଜଣେ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ଲିଜ୍ ନଥିପତ୍ର ସମାକ୍ଷାରେ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଏବଂ ଦେଖାଗଲା ଯେ ବରିଷ୍ଠ ଖଣି ନିରୀକ୍ଷକ ଯୋଡ଼ା ଡାକ୍ତର ଖଣି ନିରୀକ୍ଷଣ କାଳରେ (ନଭେମ୍ବର 2011) ଦେଖିଥିଲେ ଯେ 402.90 କୋଟି ଟଙ୍କାର 41.86 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ପାଲଟୁ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳ ବାହାରେ ଗଚ୍ଛିତ ଥିଲା ଏବଂ ପଟ୍ଟାଧାରୀ ଏହାକୁ ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣରେ ଦର୍ଶାଇନଥିଲେ । ଅତଏବ ଗଚ୍ଛିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବେଆଇନ ଥିବାରୁ ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ ଏବଂ ନିକାଶ ହୋଇ ସରକାରୀ ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ହେବାର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସମାକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଭିଗ୍ରହଣ ନିମନ୍ତେ ସମାକ୍ଷା ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇନଥିଲା ଯଦିଚ ଏହି ଅନିୟମିତତା ନିମନ୍ତେ ଜାରି କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍‌ର ଅନୁପାଳନ (ଅଗଷ୍ଟ ଓ ଡିସେମ୍ବର 2011) ପଟ୍ଟାଧାରୀ ଉପଲବ୍ଧ କରିଥିଲେ ।

ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କୁ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି (ଜୁଲାଇ 2013) ହୋଇଅଛି ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର ଅନୁଧ୍ୟାନ ପରେ ଅଧିକତର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବ । ମାତ୍ର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଭିଗ୍ରହଣ ଓ ନିକାଶ ହୋଇ ମୂଲ୍ୟ ଆଦାୟ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.2.11.2 ଅନୁମୋଦିତ ପରିମାଣଠାରୁ ଅଧିକ ଧାତୁ ପଥର ଅପସାରଣ

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆର୍ଟି ନିୟମାବଳୀ ନିୟମ 27 ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଜାବୀ ଖଣିରୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ଏବଂ ନିକାଶିତ ସମସ୍ତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିମାଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସନୀୟ ହିସାବ ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରକ୍ଷିତ ରେଜିଷ୍ଟରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ଏହାର ଉଚ୍ଚତାଂଶ ରିଟର୍ଣ୍ଣରେ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ / ଖଣି ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇବେ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ଓଡ଼ିଶା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିୟମାବଳୀ 2007 ନିୟମ 10 (8) ଅନୁସାରେ ଖଣି ଅଧିକାରୀ / ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅପସାରଣ / ପରିବହନ ନିମନ୍ତେ ପରମିଟ୍ ଜାରି କରିବେ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 21 (4) ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଜଣେ ଆଇନତଃ ପ୍ରାଧିକୃତ ନଥାଇ କୌଣସି ଜମିରୁ କୌଣସି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତୋଳନ / ପରିବହନ କରିଥାଏ କିମ୍ବା ଉତ୍ତୋଳନ / ପରିବହନର କାରଣ ହୋଇଥାଏ ତେବେ ଉକ୍ତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଭିଗୃହୀତ, ବାଜ୍ୟପ୍ର ଏବଂ ନିକାଶ ହୋଇପାରିବ ।

ଡିନିଗୋଟି¹⁵ ସର୍କଲର ପାଞ୍ଚ ଜଣ ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କ ପରିମିଟ୍, ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ ନିକାଶ ରେଜିଷ୍ଟରର ସମ୍ପାଦକ ପରୀକ୍ଷାରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2008-09 ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଜାବୀମାନେ 30.59 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅପସାରଣ କରିବାର ପରମିଟ୍ ଥିଲା ବେଳେ 67.82 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅପସାରଣ କରିଥିଲେ । ଅତଏବ 75.16 କୋଟି ଟଙ୍କାର 37.23 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ

ବୈଧ ପରମିଟ୍ ନଥାଇ ଅପସାରିତ ହୋଇଥିଲା । ଖଣି ଅଧିକାରୀ / ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମାନେ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ ଏହି ତ୍ରୁଟିକୁ ସନ୍ଧାନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ବୈଧ ପରମିଟ୍ ନଥାଇ ଅପସାରିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଭିଗୃହଣ, ବାଜ୍ୟପ୍ରି କରିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିନଥିଲେ । ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟ ପରମିଟ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିକାଶର ହିସାବ ମିଳାମିଶା ଓ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିବାକୁ କୌଣସି ଅନୁଦେଶ ଜାରି କରିନଥିଲେ ।

ସମୀକ୍ଷା ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯାଜପୁର ରୋଡ୍ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମାମଲାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖଣିର ରିଟର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ ହେଉଅଛି ଏବଂ ଚୁଡ଼ାତ୍ର ଅନୁପାଳନ ରିପୋର୍ଟ ନଥିପତ୍ରର ସତ୍ୟାପନ ପରେ ଦିଆଯିବ । ଚୁଡ଼ାତ୍ର ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.2.11.3 ବ୍ୟାପାର ଲାଇସେନ୍ସର ମଞ୍ଜୁରୀ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ

ଓଡ଼ିଶା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିୟମାବଳୀ 2007 ନିୟମ 3 ଅନୁସାରେ ବ୍ୟାପାର ଲାଇସେନ୍ସର ସର୍ତ୍ତ ଓ ନିବନ୍ଧନ ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟର କୁସ୍, ଦଖଲ, ମହଜୁଦ୍, ବିକ୍ରୟ, ଯୋଗାଣ, ବନ୍ଧନ କିମ୍ବା ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ବିତରଣ କିମ୍ବା କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ନିୟମ 7 ଅନୁଯାୟୀ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାସର ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ବିହିତ ଫର୍ମରେ ଦାଖଲ କରି ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୁଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ୍ ନିକଟରୁ ବିନା ଆପତ୍ତି ପ୍ରମାଣପତ୍ର ହାସଲ କରିବେ । ନିୟମ 10 ଅନୁସାରେ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ କ୍ଷମତାପତ୍ର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟରୁ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅପସାରଣ ଓ ପରିବହନ ନିମନ୍ତେ ବିହିତ ଗ୍ରାଜିଟ୍ ପାସ୍ (ଟିପି) ହାସଲ କରିବେ । ନିୟମ 9 ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷମତାପତ୍ର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଲାଇସେନ୍ସ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଲାଇସେନ୍ସର ସର୍ତ୍ତ ଓ ନିବନ୍ଧନର ଖୁଲାସା ହୋଇଥିଲେ ଲାଇସେନ୍ସ ସ୍ଥିତି ଏବଂ ରଦ୍ଦ କରିପାରିବେ ।

6.2.11.3(a)
ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କୌଣସି ବେଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟ ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 21 ଅଧୀନରେ ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆକର୍ଷଣ କରେ ।

ଛଅଗୋଟି¹⁶ ସର୍କଲରେ 139 ଗୋଟି ବ୍ୟାପାର ଲାଇସେନ୍ସ ମଞ୍ଜୁରୀ ମାମଲାରେ ସମୀକ୍ଷାର ସମ୍ପାଦକ ପରୀକ୍ଷାରୁ ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ତ୍ରୁଟିଗୁଡ଼ିକ ଦେଖାଗଲା ।

¹⁵ ଯାଜପୁର ରୋଡ୍, ଯୋଡ଼ା ଏବଂ ସମଲପୁର
¹⁶ ଯାଜପୁର ରୋଡ୍, ଯୋଡ଼ା ଏବଂ ସମଲପୁର, କୋଇଲା, କେନ୍ଦୁଝର ଏବଂ ବାଉରକେଲା

ଡିନିଗୋଟି¹⁷ ସର୍କଲରେ 10 ଜଣ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୁଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡର ସାକ୍ଷୁତି ହାସଲ ନକରି 2008 ରୁ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗଠିତ କରି ରଖିଥିଲେ ।

ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କରିନଥିବାରୁ ଡିନିଗୋଟି¹⁸ ସର୍କଲର 14 ଜଣ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବ୍ୟାପାର ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଲାଇସେନ୍ସ ସୁଗତ କିମ୍ବା ରଦ୍ଦ କରିବାକୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇନଥିଲା ।

ଝରିଗୋଟି¹⁹ ସର୍କଲରେ ଲାଇସେନ୍ସ ସର୍ତ୍ତର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରି ସାତଗୋଟି ବ୍ୟାପାର ଲାଇସେନ୍ସ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ଲୁହାପଥର ରଥାନି ବିଷୟରେ ବନ୍ଦର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷକଠାରୁ ସେମାନଙ୍କର କାରବାର ସ୍ଥାନର ସୂଚନା ସୁନିଶ୍ଚିତ ନକରି ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା ।

ଯଦିଓ ବିଭାଗକୁ ପ୍ରଦୁଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଉପାୟମାନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବ୍ୟାପାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଯଥାର୍ଥ ସ୍ଥାନରୁ ଆହାରଣ, ମହକୁଦ ଏବଂ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ବିକ୍ରୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାର ଥିଲା, ବିଭାଗ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିପାରିନଥିଲା ।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ (ଜାନୁଆରୀ 2014) ସମୀକ୍ଷା ମତ୍ତବ୍ୟ ସାକାର କରିଥିଲେ ।

6.2.11.3(b) ରଥାନୀ ବିକ୍ରୟ ମିଳାମିଶା ନ ହେବା

ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯୋଡ଼ାଙ୍କୁ ଜଣେ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇଥିବା 2008-09 ର ବାର୍ଷିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନା ରିପୋର୍ଟରୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ନିକାଶ ତଥ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା ଆଣିଥିଲା । ଏଥିସହିତ ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷକ ନିକଟରୁ ଆନୀତ ରଥାନୀ ତଥ୍ୟର ପ୍ରତି ସତ୍ୟାପନରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ 9,32,872 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଜଣାଇଥିଲେ ହେଁ ବନ୍ଦର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷକ ନିକଟରେ 9,40,072 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ନିକାଶ ହୋଇଥିବାର ଜଣା ପଡ଼ିଲା । ଫଳରେ 1.05 କୋଟି ଟଙ୍କାର 7,200 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ରଥାନୀ ତଥ୍ୟ ଗୋପନ ରଖିଥିବାରୁ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଅର୍ଥ ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 21 (4) ଅନୁସାରେ ଆଦାୟ ହେବାର ଥିଲା । ବିଭାଗ ଲୁହାପଥରର ରଥାନୀ ବନ୍ଦର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷକ ସହଯୋଗରେ ମିଳାମିଶା କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିନଥିଲେ ।

ଏହା ଦର୍ଶାଯିବା ପରେ ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଥିଲେ ଯେ ରେଳବାଇ ଓ ବନ୍ଦର ସହିତ ତଥ୍ୟ ମିଳାମିଶାର ପଛତ ନଥିବାରୁ ଏହିଭଳି ରୂଟି ସନ୍ଧାନ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ଯଥାଶୀଘ୍ର ଏକତ୍ରିକୃତ ହେବ । ସରକାର ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ କହିଥିଲେ ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଉପରେ 1.05 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରି ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଆଦାୟ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.2.11.3(c) କାରବାରରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ କ୍ଷତି

ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ପରିଚାଳନା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଧିନିୟମ ଓ ନିୟମାବଳୀରେ ଅଭିବହନ କିମ୍ବା କାରବାରରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ଷତିର ମଞ୍ଜୁରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଯୋଡ଼ା ସର୍କଲ ଅଧୀନରେ ଜଣେ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥିବା ଅକ୍ଟୋବର 2008 ରୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ମଧ୍ୟ ଅବଧିର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ଓ ନିକାଶର ବିଶଦ୍ ବିବରଣୀର ସମୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ଯେ 1.91 କୋଟି ଟଙ୍କାର 18,870.670 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ମାର୍ଚ୍ଚ 2010 ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ରେ ଅଭିବହନ ଓ କାରବାର ଜନିତ କ୍ଷତି ରୂପେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଭଳି କ୍ଷତି ବେଆଇନ ନିକାଶ ରୂପେ ଧରିନେବା କଥା । ମାତ୍ର ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯୋଡ଼ା ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଯାଞ୍ଚବେଳେ ଏହି ଭଳି କ୍ଷତିର ସନ୍ଧାନ କରିପାରିନଥିଲେ ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମୂଲ୍ୟ ଆଦାୟ କରିନଥିଲେ ।

¹⁷ ଯାକପୁର ରୋଡ଼, ଯୋଡ଼ା ଏବଂ ସମଲପୁର,
¹⁸ ଯାକପୁର ରୋଡ଼, ଯୋଡ଼ା ଏବଂ ସମଲପୁର
¹⁹ ଯାକପୁର ରୋଡ଼, ଯୋଡ଼ା, କୋଇଡା, ରାଉରକେଲା

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଥିଲେ ଯେ ଆଦାୟ ନିମନ୍ତେ 1.91 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବା ଉତ୍ତାପନ ହୋଇଥିଲା ।

6.2.12 ରାଜସ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ସଂଗ୍ରହ

6.2.12.1 ମୂଲ୍ୟାନ୍ୱୟାୟା ରାଜଭାଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ 1960 ନିୟମ 64 D ରେ ବିହିତ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ଅନୁଯାୟୀ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ “ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନର ମାସିକ ପରିସଂଖ୍ୟାନ” ରେ ଥିବା ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ବିଭିନ୍ନ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟ ରାଜଭାଗ ସଂଗଣନା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି ବ୍ୟବହାର ମୂଲ୍ୟରେ 20 ପ୍ରତିଶତ ଯୋଗକରି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବେ ଯାହା ଉପରେ ରାଜଭାଗ ସଂଗଣନା ହେବ । ଏହି ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା 10.12.2009 ରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଖଣି ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଦ୍ୱାରା ମାର୍ଜିତ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ଅନୁସାରେ ରାଜଭାଗ ହାର ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ହିସାବ ହେବ ।

ବିଭିନ୍ନ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟାନ୍ୱୟାୟା ରାଜଭାଗର ହାର ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ମୂଲ୍ୟରେ 20 ପ୍ରତିଶତ ଯୋଗ କରାଯାଇ ସ୍ଥିର କରାଯାଏ । 10 ଡିସେମ୍ବର 2009 ଅଧିକାରୀ ପରେ ମୂଲ୍ୟାନ୍ୱୟାୟା ରାଜଭାଗ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟାନ୍ୱୟାୟାରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଥାଏ । ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିବାରୁ ଯାହା ସମୟରେ ସମାକ୍ଷରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ବିଭାଗ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟକୁ ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଭାବେ ନେଇ ରାଜଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲା ଯଦିଓ ଏହା ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଦ୍ୱାରା ଜାନୁଆରୀ 2011 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇନଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟରେ 20 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ନକରି ରାଜଭାଗ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ ଚ୍ରିଗେଟି²⁰ ସର୍କଲରେ 33 ଗୋଟି ମାମଲାରେ ଲୁହାପଥର, କୋମ୍ପାଲଟ୍ ଏବଂ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପଥର ବାବଦରେ 273.23 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ହୋଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷରେ ଏହା ଦର୍ଶାଗଲା ପରେ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସର୍କଲମାନଙ୍କୁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟରେ 20 ପ୍ରତିଶତ ଯୋଗ କରି ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ ଅନୁଦେଶ ଜାରି (ଡିସେମ୍ବର 2013) କରିଥିଲେ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ଉତ୍ତରରେ (ଜାନୁଆରୀ 2014) ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ, ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁସାରେ ରାଜଭାଗ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ସଂସ୍କାରଣ ଦେଇଥିଲେ ଯେ 10 ଡିସେମ୍ବର 2009 ରୁ ଜାନୁଆରୀ 2011 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ପରେ ପ୍ରକାଶିତ ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଭିନ୍ନତା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଖଣି ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଦ୍ୱାରା 10 ଡିସେମ୍ବର 2009 ରେ ମାର୍ଜିତ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକାରେ ମୂଲ୍ୟାନ୍ୱୟାୟା ରାଜଭାଗ ସଂଗଣନାରେ ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ (ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟ ନୁହେଁ) ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଖଣି ମୁହଁ ମୂଲ୍ୟର ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟରେ ହିସାବ କରାଯାଏ, କିନ୍ତୁ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଏପରି କରିନଥିଲା ।

²⁰ ଯାକପୁର ରୋଡ୍, ଯୋଡ଼ା, କେନ୍ଦୁଝର ଏବଂ କୋଇଡା

6.2.12.2 ସାଇଜ୍ ହୋଇଥିବା କୋଇଲା ଉପରେ ରାଜଭାଗ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରୋପଣ

ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ କୋଇଲା ମହାଲୟର 10 ଅଗଷ୍ଟ 2007 ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଅନୁସାରେ କୋଇଲାର ରାଜଭାଗ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିରାକୃତ ଉପାଦାନ (ଶ୍ରେଣୀକୃତ ରାଜଭାଗ ହାର) ଏବଂ ଗୋଟିଏ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ଉପାଦାନ ଯାହା ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ମୂଳ ପିଟ୍ ହେଡ୍ ରନ୍ ଅଫ୍ ମାଇନୁ ହାରରେ ହିସାବ ହୋଇଥାଏ ଯାହା ବିକ୍ରୟ ଇନଭେସ୍‌ସରେ କର ଲେଭି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେୟକୁ ଛାଡ଼ି ଥାଏ । ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ 1960 ନିୟମ 64 (B) (1) ଅନୁସାରେ ଖଣି ଅଞ୍ଚଳରେ ରନ୍ ଅଫ୍ ମାଇନୁର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଅପସାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ରାଜଭାଗ ଆୟର୍ସ ହୁଏ ।

ସମ୍ବଲପୁର ସରକାର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନଥିବାରୁ ଯାଞ୍ଚରୁ ସମାକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ମେସର୍ସ ମହାନଦୀ କୋଲ ଫିଲ୍ଡ୍ସ ଲିଡ୍ (ଏମସିଏଲ୍) ଅପ୍ରେଲ 2010 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ମଧ୍ୟରେ 48.62 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ସାଇଜ୍ କୋଇଲା (100 ମିଲିମିଟରରୁ କମ୍ ସାଇଜ୍) ନିକାଶ କରି ରନ୍ ଅଫ୍ ମାଇନୁ ହାରରେ ରାଜଭାଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ମାତ୍ର ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପିଛା 61 ଟଙ୍କା ହାରରେ ସାଇଜିଂ ଖର୍ଚ୍ଚ ରାଜଭାଗ ହିସାବ

କଲାବେଳେ କୋଇଲା ମୂଲ୍ୟରେ ଯୋଗ କରାଯାଇ ହିସାବ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ 1.48 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରୋପଣ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ ଜଣାଇଥିଲେ ଯେ ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ 1.48 କୋଟି ଟଙ୍କା ନିମନ୍ତେ କାରଣ ଦର୍ଶାଏ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିଅଛନ୍ତି (ଜୁଲାଇ 2013) । କିନ୍ତୁ ଆଦାୟର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.2.12.3 ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ନିକାଶ ପରିମାଣରେ ତ୍ରୁଟି

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ ନିୟମ 45 ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଟ୍ଟାଧାରୀ ମାସିକ ଓ ବାର୍ଷିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ବିହିତ ଫର୍ମରେ ଦାଖଲ କରିବେ । ନିୟମ 52 ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଟ୍ଟାଧାରୀ ଏକ ସମୟରେ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ନକଲ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଦାଖଲ କରିବେ ।

(i) ଡିନିଗୋଟି²¹ ସରକାର ନଅ ଜଣ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କର 2007 ରୁ 2012 ବର୍ଷର ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଠାରୁ ନିକାଶ ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ପରିମାଣ ଏବଂ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ ଉପଲକ୍ଷ ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ପରିମାଣ ସମାକ୍ଷାରେ ଯାଞ୍ଚ କଲାବେଳେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଏହି ପରିମାଣ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନତା ରହିଥିଲା । ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ଉପଲକ୍ଷ ହୋଇନଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର (7.45 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍) ମୂଲ୍ୟ 156.07 କୋଟି ଟଙ୍କା ହିସାବ ହୋଇଥିଲା ।

(ii) ସେହିଭଳି ଦୁଇଗୋଟି²² ସରକାର ଛଅଜଣ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରୟର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ବାଣିଜ୍ୟ କର ବିଭାଗରୁ ସମାକ୍ଷା ଆଣି ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାଙ୍କୁ ଉପଲକ୍ଷ ହୋଇଥିବା ନିକାଶ ପରିମାଣ ତୁଳନା କଲା ବେଳେ ଜଣାଗଲା ଯେ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ କମ୍ ପରିମାଣର ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରୟ ହୋଇଥିବାର ତଥ୍ୟ ଦିଆଯାଇଅଛି । ଏହି ଗୋପନ ଫଳରେ ଚାରିଜଣ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କର 696.15 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର (58.63 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍) ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିକାଶର ତଥ୍ୟ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଜାଣି ପାରିନଥିଲେ ।

ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନିଂ, ବାଣିଜ୍ୟ କର ବିଭାଗ ଏବଂ ଖଣି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ରିଟର୍ଣ୍ଣରେ ଥିବା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିକାଶ ପରିମାଣର ମିଳାମିଶା ହୋଇନପାରିବାରୁ ସମାକ୍ଷାରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବାବଦ ରାଜଭାଗ ଆଦାୟ ହୋଇଅଛି କି ନାହିଁ ଜଣାଗଲା ନାହିଁ । ଅତଏବ ପ୍ରକୃତ ନିକାଶ ପରିମାଣ ଜାଣିବାକୁ ଏବଂ ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷତି ଏଡ଼ାଇବାକୁ ବିଭିନ୍ନ ସଂଗଠନକୁ ପଟ୍ଟାଧାରୀମାନେ ଉପଲକ୍ଷ କରାଉଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ନିକାଶର ତଥ୍ୟ ସାମୟିକ ଭାବେ ମିଳାମିଶା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଅଛି ।

²¹ ସାଇପୁର ରୋଡ୍, ଯୋଡ଼ା ଏବଂ କୋଇଡ଼ା
²² ଯୋଡ଼ା ଏବଂ କୋଇଡ଼ା

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଥିଲେ ଯେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ପରୀକ୍ଷଣ ହେଉଅଛି ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହେବ ।

6.2.12.4 ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ନିକାଶ ନ ହେବା

ନଭେମ୍ବର 2008 ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ସର୍କଲ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମକୁ ତାଙ୍କର ସ୍ୱକ୍ଷମତ୍ୱରେ ଗଢ଼ିତ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହେବ ।

ଡିନିଗୋଟି²³ ସର୍କଲର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଅଭିଗ୍ରହଣ ନଥିବାରୁ ସମ୍ପାଦକ ପରୀକ୍ଷାରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା 46,411.082 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା ଲୁହାପଥର, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପଥର ଏବଂ କୋଇଲା ଇତ୍ୟାଦି ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇ ମାର୍ଚ୍ଚ

2012 ସୁଦ୍ଧା ନିକାଶ ହେବା ନିମନ୍ତେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ 6.29 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅନାଦାୟ ଥିଲା ଯାହା ହେଉଛି ଏହି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମୂଲ୍ୟ ଯାହା ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ମାଇନୁର ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ର ଦର ଏବଂ ସରକାରି ନିଲାମ ଦର (କୋଇଲା ପାଇଁ) ଆଧାରରେ ମୂଲ୍ୟାୟନ ହୋଇଥିଲା । ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ସମୟସ୍ୱାରା ବିଶ୍ଳେଷଣ ସମୀକ୍ଷାକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇନଥିଲା । ଉରିଗୋଟି²⁴ ସର୍କଲରୁ ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ସୂଚନା ମଗାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇନଥିଲା ।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଥିଲେ ଯେ ସର୍କଲ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟମାନେ ଏହି ବିଷୟରେ ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମ ସହ ବାରମ୍ବାର ଚିଠି ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମ ଏକ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ଏବଂ ବିଭାଗ ସମଗ୍ର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ହେଁ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ନିକାଶ ନିମନ୍ତେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନଥିଲା ।

6.2.13 ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତି

ଆଇନ, ନିୟମାବଳୀ ଏବଂ ବିଭାଗୀୟ ଅନୁଦେଶ ଗୁଡ଼ିକର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହା ମଧ୍ୟ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ସୂଚନା ପଦ୍ଧତି ସୃଷ୍ଟିକରେ ଏବଂ ସରକାରୀ ରାଜସ୍ୱର ସୁରକ୍ଷା କରେ ।

6.2.13.1 ତନଖୁଫାଟକ ଏବଂ ଓଜନ ସେତୁ ଗୁଡ଼ିକରେ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଓ କର୍ମଚାରୀ ମୁତୟନ

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିକାଶ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ 1957 ଧାରା 23 (C) କୁ ଆଧାର କରି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିୟମାବଳୀ 2007 ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ । ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଆଇନ ପ୍ରାୟକୃତ ନଥାଇ ଉତ୍ତୋଳିତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିବହନ ଓ ମହଜୁଦକୁ ରୋକିବା ଏବଂ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଡ୍ରିପୋକୁ ପରିବହନ ହେଉଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଗୁଣ ଓ ପରିମାଣକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସରକାର ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ତନଖୁ ଫାଟକ ଓ ଓଜନ ସେତୁ ସ୍ଥାପନ କରିପାରିବେ ।

ଓଜନ ସେତୁ ଏବଂ ତନଖୁ ଫାଟକ ଗୁଡ଼ିକର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ପର୍କିତ ନଥିବାରୁ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ବିଦ୍ୟମାନ ଓଜନ ଓ ତନଖୁ ଫାଟକ ଗୁଡ଼ିକର ପରିଚାଳନା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତତ୍କ୍ଷଣାତ ଅନୁଧ୍ୟାନ ସହ କର୍ମଚାରୀ ମୁତୟନ ଏବଂ ଅଧିକ ଓଜନ ସେତୁ ସ୍ଥାପନ ପୂର୍ବକ ଶତ ପ୍ରତିଶତ ଓଜନ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଦ୍ୱାରା

ରାଜ୍ୟରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଚୋରି ରୋକିବାକୁ ସରକାର ଜୁଲାଇ 2009 ରେ ଏକ କମିଟି ଗଠନ କରିଥିଲେ । ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଡାକ୍ତର ପ୍ରସାଦରେ (ନଭେମ୍ବର 2009) 16 ଗୋଟି ନୂତନ ଓଜନ ସେତୁ, 11 ଗୋଟି ଅଚଳ ଓଜନ ସେତୁକୁ ସରକାରୀ, ଅଧିକ 251 ଜଣ ତନଖୁ ଫାଟକ କିରାଣି ଓ 251 ଜଣ ତନଖୁ ଫାଟକ ପିଅନ ସରକାରୀ ତଥା ପଞ୍ଚାଧାରୀମାନଙ୍କ ବେସରକାରୀ ଓଜନ ସେତୁରେ ମୁତୟନ କରିବାକୁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଓଜନ

²³ ରାଉରକେଲା, କୋଇଡ଼ା ଏବଂ କେନ୍ଦୁଝର
²⁴ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼, ଯୋଡ଼ା, ସମଲପୁର ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମପୁର

ସେତୁ ସ୍ଥାପନ / ପୁନଃଗୁଞ୍ଜାର ଏବଂ ଖାଲି ପଡ଼ିଥିବା ସ୍ଥାନରେ କର୍ମଚାରୀ ମୁତୟନ ନିମନ୍ତେ ନିଆଯାଇଥିବା ପଦକ୍ଷେପ ବିଷୟରେ ନଥିପତ୍ର (ଅଗଷ୍ଟ 2013) ନଥିଲା । ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ତନଖୁ ଫାଟକ ଓ ଓଜନ ସେତୁ ସହ ଆବଶ୍ୟକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଅଭାବରୁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖେରୀ ରୋକାଯାଇ ପାରିନଥିଲା କିମ୍ବା ଶତ ପ୍ରତିଶତ ଓଜନ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପାରିନଥିଲା ।

ଏହା ଦର୍ଶାଯିବା ପରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ ବିଦ୍ୟମାନ ତନଖୁ ଫାଟକ ଏବଂ ଓଜନ ସେତୁ ଗୁଡ଼ିକୁ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ସ ପଦ୍ଧତିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଅଛି, ରେକ ଜରିଆରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନକୁ ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇଅଛି ଏବଂ ତନଖୁ ଫାଟକ କିରାଣୀ / ପିଅନ ନିୟୁକ୍ଲି ନିମନ୍ତେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆ ଯାଉଥିଲା ଏବଂ ନୂତନ ଫାଟକ ଓ ଓଜନ ସେତୁ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ହୋଇଥିଲା ।

6.2.13.2 ଖଣି ନିରୀକ୍ଷଣ

ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ ଅନୁଦେଶ (ଜୁଲାଇ 1987) ଅନୁସାରେ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ / ଖଣି ଅଧିକାରୀମାନେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଲିଜ୍ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମରେ ଛଅ ମାସରେ ଥରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନଥିବା ଲିଜ୍ ଗୁଡ଼ିକୁ ବର୍ଷରେ ଥରେ ଏବଂ ବୃହତ ଖଣିଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମରେ ତିନିମାସରେ ଥରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବେ । ନିରୀକ୍ଷଣ ରିପୋର୍ଟ ଖଣି ନିରୀକ୍ଷଣ ମାସର ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାସର 15 ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟରେ ଦାଖଲ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଗୋଟିଏ ସର୍କଲ (ଫୋଡ଼ା) ରୁ ଉପଲବ୍ଧ ସୂଚନାରୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ଯେ 2007-08 ରୁ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନଥିବା ଖଣିଗୁଡ଼ିକର ଯଥାକ୍ରମେ 76 ଏବଂ 65 ଥର ନିରୀକ୍ଷଣ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ବିହିତ ମାନଦଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ଏହି ନିରୀକ୍ଷଣ ଯଥାକ୍ରମେ 536 ଏବଂ 237 ଥର ହେବା କଥା । ବିହିତ ମାନଦଣ୍ଡ ତୁଳନାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଖଣି ଗୁଡ଼ିକର ବାର୍ଷିକ ନିରୀକ୍ଷଣର ହାର 11 ଏବଂ 21 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଏବଂ

କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନଥିବା ଖଣିଗୁଡ଼ିକର ବାର୍ଷିକ ନିରୀକ୍ଷଣର ହାର 22 ରୁ 32 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା । ଏହିଭଳି ନିରୀକ୍ଷଣର ପୌନଃପୁନିକତା ଯଥେଷ୍ଟ ନଥିଲା । ତିନିଗୋଟି²⁵ ସର୍କଲ ସୂଚନା ଦେଇନଥିଲେ ଏବଂ ତିନିଗୋଟି²⁶ ସର୍କଲ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ଖଣିଗୁଡ଼ିକ ନିରୀକ୍ଷଣ ନହେବା ଦ୍ୱାରା ଅବୈଧ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ, ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅପ୍ରାୟୁକୃତ ଉତ୍ତୋଳନ / ପରିବହନ ହେବା ସହ ରାଜ୍ୟ ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବାର ଆଶଙ୍କା ଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ ସର୍କଲଗୁଡ଼ିକ ନିୟମିତ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ନିରୀକ୍ଷଣ ସପକ୍ଷରେ ସର୍କଲଗୁଡ଼ିକ ବିଶଦ ଭାବରେ ଜଣାଇନଥିଲେ ।

6.2.13.3 ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା

ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ ଗୋଟିଏ ଏବଂ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଅଧୀନରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଏହିପରି ଦୁଇଗୋଟି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଅଛି । ଇସ୍ପାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗର ନଥିପତ୍ର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ନିମ୍ନ ତୃଟିଗୁଡ଼ିକ ଦେଖାଯାଇଥିଲା ।

2007-08 ରୁ 2011-12 ଅବଧିରେ 14 ଗୋଟି ଖଣି ସର୍କଲରେ 34 ଗୋଟି ଯୁନିଟ୍ରେ ସମୀକ୍ଷା ହେବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ 15 ଗୋଟି ଯୁନିଟ୍ରେ ସମୀକ୍ଷା ହୋଇଥିଲା ।

ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ସୁଦ୍ଧା 370.71 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 82 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟରୁ 3.97 କୋଟି ଟଙ୍କାର 12 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପର ମାମାଂସା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 366.64 କୋଟି ଟଙ୍କାର 70 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଷେପ ମାମାଂସା ନିମନ୍ତେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା ।

²⁵ କୋଇଡ଼ା, ରାଉରକେଲା ଏବଂ ସମଲପୁର
²⁶ ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ ଏବଂ କେନ୍ଦୁଝର

ସେହିଭଳି ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ପରିଚାଳନା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନରେ ଥିବା ବିଭାଗୀୟ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗର କ୍ରିୟାକଳାପର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚକୁ ଜଣାଗଲା ଯେ 2007-08 ରୁ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ ମାତ୍ର 12 ଗୋଟି ଯୁନିଟ୍ ସମାକ୍ଷା ହୋଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହୋଇଥିଲା ଓ ସମାକ୍ଷା ଶେଷ ହୋଇଥିଲା ।

ମାର୍ଚ୍ଚ 2012 ସୁଦ୍ଧା 137.59 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 67 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ ମଧ୍ୟରୁ 5.96 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ପାଞ୍ଚଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ ମାମାଂସା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 131.63 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 62 ଗୋଟି ଅନୁକ୍ଳେଦ ମାମାଂସା ନିମନ୍ତେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା ।

ଏହିଭଳି ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଜନାର ଅଭାବ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହୋଇଥିବା କ୍ଷେତ୍ର ଯୁନିଟ୍ ଗୁଡ଼ିକର ସମାକ୍ଷା ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଏବଂ ଜାରି ସମାକ୍ଷା ରିପୋର୍ଟ ଗୁଡ଼ିକର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଅବହେଳା ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଉତ୍ତମ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗରେ ଦେଖାଯାଇଥିଲା ।

6.2.14 ଉପସଂହାର

କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମାକ୍ଷାରେ ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନରେ ବହୁ ତ୍ରୁଟି ରହିଥିବାର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବିକାଶ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ କୌଶଳ ଥିବା ରାଜ୍ୟ ବିନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୀତି ନଥିଲା । ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ ପଞ୍ଜି, ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ତଥା ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ଧାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସଂଗ୍ରହରେ ତ୍ରୁଟି ଥିବାର ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା । ଖଣି ଲିଜ୍ / ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ / ପୁନର୍ବିକାଶ ଲାଇସେନ୍ସ ଦରଖାସ୍ତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବିହିତ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଫର୍ମସଲା ନହେବା ଫଳରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ମାମଲା ବିଚାରାଧୀନ ରହିବାରୁ ପରିଣାମତଃ ରାଜସ୍ଵ ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା । କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନଥିବା ଖଣି ଲିଜ୍ ଗୁଡ଼ିକ ଅବିଳମ୍ବେ ସମାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ଲିଜ୍ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖାଯାଇନଥିଲା । ଜଙ୍ଗଲ ମଞ୍ଜୁରୀ ନଥାଇ ବେଆଇନ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ, ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀ ନଥାଇ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁ ରହିବା, ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା ଅନୁବନ୍ଧ ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ ନରହିବା ସମ୍ଭାନ ହୋଇନଥିଲା । ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନରେ ପ୍ରଭାବୀ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇନଥିଲା । ନିୟମିତ ରୂପେ ଖଣି ନିରୀକ୍ଷଣ ହୋଇନଥିଲା । ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ ଦୁର୍ବଳ ଓ ଅପ୍ରଭାବୀ ଥିଲା । ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଅବିଳମ୍ବେ ନିକାଶ ହୋଇନଥିଲା । ଏହି ତ୍ରୁଟିଗୁଡ଼ିକ ଫଳରେ ରାଜସ୍ଵ ଗଳନ, ଅନାରୋପଣ, ସମ୍ଭାରୋପଣ, ସମ୍ଭାଦାୟ, ରାଜସ୍ଵ ଅବରୋଧ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟରେ ବେଆଇନ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁଥିଲା ।

6.2.15 ସୁପାରିଶ

ସରକାର :

- ପୁନର୍ବିକାଶ ଲାଇସେନ୍ସ / ଖଣି ଲିଜ୍ / ଖଣି ଲିଜ୍ ନବୀକରଣ ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ଲାଇସେନ୍ସ / ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ ଇତ୍ୟାଦି ସହ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଫର୍ମସଲା କରିବାକୁ ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି;
- କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନଥିବା ଖଣି ଯଥା ସମୟରେ ସମାପ୍ତ ଏବଂ ଖଣି ଲିଜ୍ ଅବୈଧ ହସ୍ତାନ୍ତରଣର ସମ୍ଭାନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ;
- ଖଣି ଲିଜ୍ ଅନିୟମିତ ମଞ୍ଜୁରୀ, ବେଆଇନ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ, ରାଜସ୍ଵର ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣକୁ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିୟମିତ ଖଣି ନିରୀକ୍ଷଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ;
- ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିକାଶ ନିମନ୍ତେ ସମୟ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଦାରଣର ବିଚାର କରନ୍ତୁ; ଏବଂ
- ନିୟମିତ ରୂପେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମାକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ଓ ଅଧିନିୟମ / ନିୟମାବଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପାଳନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ।

6.3 ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ

ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶା, ଉପ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଏବଂ ଖଣି ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଅନୁରକ୍ଷିତ ନଥିପତ୍ରର ସମୀକ୍ଷାର ସମ୍ପର୍କ ପରୀକ୍ଷାରୁ ରାଜଭାଗ ଅନାରୋପଣ / ସମ୍ଭାରୋପଣ, ବେଆଇନ ଖଣି ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ରାଜସ୍ୱ ହାନି ମାମଲା ମାନ ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଯାହା ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକ୍ଷେପ ମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ କରାଗଲା । ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୂଳକ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷାର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହି ଭଳି ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ପୁନରାବୃତ୍ତି ନହେବା ନିମନ୍ତେ ସରକାର ପ୍ରଭାବୀ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତି ପାଇଁ ଅନୁଦେଶ ଜାରି କରିବାକୁ ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି ।

6.4 ଅଧିନିୟମ/ ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଳନ ନହେବା

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ 1957, ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଆଡ଼ି ନିୟମାବଳୀ 1960, ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବିକାଶ ନିୟମାବଳୀ 1988 ସହ ପଠିତ କେନ୍ଦ୍ର / ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଥରକୁ ଥର ଜାରି ଅଧିସୂଚନା ଏବଂ ଅନୁଦେଶ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ

- କୌଣସି ବିଧିମାନ୍ୟ ଲିଜ୍ ନଥାଇ ବେଆଇନ ଉତ୍ତୋଳିତ ସହ 1993-94 ର ଉତ୍ପାଦନ ସ୍ତରରୁ ଅଧିକ ଏବଂ ଅନୁମୋଦନ ପରିମାଣରୁ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇ ନିକାଶ ହୋଇଯାଇଥିବା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ;
- ଅଭିଗ୍ରହଣ ହୋଇ କ୍ଷମତାପୂର୍ଣ୍ଣ ନ୍ୟାୟଲୟ ଦ୍ୱାରା ନିକାଶ ହୋଇଥିବା ବେଆଇନ ଉତ୍ତୋଳିତ, ଅପସାରିତ ପରିବହନ ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ;
- ଖଣି ଲିଜ୍ ଧାରୀଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀୟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ବିହିତ ହାରରେ ରାଜଭାଗ;
- ରନ୍ ଅଫ୍ ମାଇନୁ (ଆର୍ଓଏମ୍) ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ହୋଇଥିବା ଅଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ରାଜଭାଗ; ଏବଂ
- ଖଣି ଦେୟ ବିଳମ୍ବ ଜନିତ ପୈଠ ଉପରେ ସୁଧ

ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ଧାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସଂଗ୍ରହ ହୋଇଥାଏ । ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନିମ୍ନ ଅନୁକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକରେ ପାଳନ ହୋଇନଥିବା ଦର୍ଶାଗଲା ।

6.4.1 ବିଧିମାନ ଲିଜ୍ ନିୟମାବଳୀ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ବେଆଇନ ଉତ୍ତୋଳନ, ଅପସାରଣ ଏବଂ ଧାରଣ

ଖଣି ଓ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 4(1) ଅନୁଯାୟୀ କେବଳ ମଞ୍ଜୁରୀପ୍ରାପ୍ତ ଖଣି ଲିଜ୍ ନିବନ୍ଧନ ଓ ସର୍ତ୍ତ ଅନୁସାରେ ଏବଂ ତାହା ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ କରି ପାରିବେନାହିଁ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ଅଧିନିୟମ ର ଧାରା 21(4), 4 (A) ଏବଂ (5) ଅନୁସାରେ କୌଣସି ଆଇନ ପ୍ରାଧିକୃତ ନିୟମାବଳୀ କୌଣସି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଥିଲେ କ୍ଷମତାପତ୍ର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବାଜ୍ୟସ୍ତ୍ର ଓ ନିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଅଭିଗ୍ରହଣ ହେବ । ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଆଇନ ପ୍ରାଧିକୃତ ନିୟମାବଳୀ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରୁ ଉତ୍ତୋଳନ କରନ୍ତି ତେବେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ସେହି ଉତ୍ତୋଳିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ କିମ୍ବା ସେହି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ନିକାଶ ହୋଇଥିଲେ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ତା ଉପରେ ରେକ୍ସ, ରାଜଭାଗ ଓ କର ଆଦାୟ କରିପାରିବେ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ ନିୟମ 24(A) (1) (6) ଏବଂ (10) ଅନୁସାରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ନିବନ୍ଧନ ଦରଖାସ୍ତ୍ର ଲିଜ୍ ଅବଧି ଶେଷ ହେବାର ଅତିକମରେ 12 ମାସ ପୂର୍ବରୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରାଧିକୃତ କ୍ଷମତାପତ୍ର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଜରିଆରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଦିଆଯିବ । ଯଦି ବିହିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଖଣି ଲିଜ୍ ନିବନ୍ଧନ ଦରଖାସ୍ତ୍ର ଲିଜ୍ ଅବଧି ଶେଷ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଫସଲ ହୋଇନଥାଏ ତେବେ ଲିଜ୍ ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକତର ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଛି ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ । ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ ନିୟମ 31 ଅନୁସାରେ ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରୀ ହେବାର ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଲିଜ୍ କବଳା ନିବନ୍ଧନ ହେବ ।

ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯୋଡ଼ାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଖଣି ଲିଜ୍ / ଖଣି ଲିଜ୍ ନିବନ୍ଧନର ସମ୍ପର୍କିତ ନଥି, ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଗୁଡ଼ିକର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଜଣେ ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କୁ 20 ବର୍ଷ ନିମନ୍ତେ ଦୁଇ ଗୋଟି ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା (1 ଫେବୃୟାରୀ 1964 ରୁ 31 ଜାନୁଆରୀ 1984 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) । ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନିବନ୍ଧନ 20 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଡିସେମ୍ବର 1986 ରେ 31 ଜାନୁୟାରୀ 2001 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ସହିତ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା । ପଞ୍ଜାବୀ ଏହିଭଳି ଖଣି ଲିଜ୍ ନିବନ୍ଧନ ଆଦେଶରେ ଥିବା ସର୍ତ୍ତକୁ ପାଳନ କରିନଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ଖଣି ପରିକଳ୍ପନା ଏବଂ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ନକ୍ସା ଓ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇବା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା ଏବଂ ଉକ୍ତ ଆଦେଶର ତିନିମାସ ମଧ୍ୟରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ଥିଲା ।

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଲିଜ୍ କବଳାଗୁଡ଼ିକ ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 31 ଜାନୁଆରୀ 2014 କୁ ଶେଷ ହେଉଥିବା ପ୍ରଥମ ଖଣି ଲିଜ୍ ନିବନ୍ଧନ ଅବଧି ପୂର୍ବରୁ ଏପରିକି ସମୀକ୍ଷା ଦିନ ପୂର୍ବରୁ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013)

ନିବନ୍ଧିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହିଭଳି ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କ ଜାନୁୟାରୀ 1987 ରୁ ଜାନୁଆରୀ 2004 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ବିବେଚିତ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ହୋଇନଥିବାରୁ ବେଆଇନ ଥିଲା ।

ଜାନୁୟାରୀ 1987 ରୁ ଜାନୁୟାରୀ 2004 ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବେଆଇନ ଉତ୍ତୋଳନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ତଥ୍ୟ ନଥିବାରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଉକ୍ତ ଅବଧି ନିମନ୍ତେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମୂଲ୍ୟ ଅନାଦାୟର ହିସାବ ହୋଇପାରି ନଥିଲା ।

ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣି ଲିଜ୍ ନିବନ୍ଧନ ଦରଖାସ୍ତ୍ର (31 ଡିସେମ୍ବର 2003) ଲିଜ୍ ସମାପ୍ତିର 12 ମାସ ପୂର୍ବରୁ (31 ଜାନୁଆରୀ 2004) ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇନଥିଲା କିମ୍ବା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବିଳମ୍ବକୁ ମାଫ୍ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଅତଏବ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ବିବେଚିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉଭୟ ଖଣି ନିମନ୍ତେ ଡିସେମ୍ବର 1988 ଠାରୁ ଲାଗୁ ହେଉନଥିଲା ଏବଂ ଫେବୃୟାରୀ 2004 ଏବଂ ଆଗକୁ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ କୌଣସି ମତେ ପ୍ରାଧିକୃତ ନଥିଲା । ତେଣୁ 176.43 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର 21.42 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ଏବଂ 188.5 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପଥର ଯାହା 2004-11 ମଧ୍ୟରେ ନିକାଶ ହୋଇଥିଲା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କ ଠାରୁ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ଏତଦ୍ୱ୍ୟତୀତ ମାଇନିଂ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ବେଆଇନ ଉତ୍ତୋଳିତ 24.88 କୋଟି ଟଙ୍କାର 1.30 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହା ପଥର ଏବଂ 251.2 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପଥରକୁ ବିଭାଗ ନିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଅଭିଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଡିସେମ୍ବର 1986 ପରେ ପଢାଧାରୀଙ୍କ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ କୌଣସି ଆଇନ ସିଦ୍ଧ ଅଧିକାର ନଥିବା ବେଳେ ସରକାର ଅସ୍ଥାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ ପରମିଟ୍ (ଟିଡ୍‌ରୁପ୍‌ସି) ମାନ ଜାରି କରି ଧାରୁ ପଥର ଅପାସାରଣ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବକ ଫେବୃୟାରୀ 1984 ରୁ ଜୁନ 1994 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରାମଜିଟ୍ ପାସ୍ ଜାରି କରିଥିଲେ ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଯାଉଛି ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯୋଡ଼ା କହିଥିଲେ ଯେ ପଢାଧାରୀଙ୍କୁ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ନୋଟିସ୍‌ର ଜବାବ ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବ ।

ସମାକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାକୁ ମଇ 2013 ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଅଗଷ୍ଟ 2013 ରେ ଜଣାଇ ଥିଲା । ସରକାର ଉତ୍ତର ଦେଲେ (ନଭେମ୍ବର 2013) ଯେ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯୋଡ଼ା ଖଣି ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଅକ୍ଟୋବର 2013 ର 201.32 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଉତ୍ତାପନ କରିଅଛନ୍ତି ।

6.4.2 ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ହାନି ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀୟ କ୍ଲୋମାଇଟ୍, ଫାଇନ୍‌ସ୍ ଉପରେ ରାଜଭାଗ ଅନାରୋପଣ

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 9 (2) ଅନୁସାରେ ଜଣେ ଖଣି ଲିଜ୍‌ଧାରୀ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳକୁ କୌଣସି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅପସାରଣ କିମ୍ବା ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ ଅଧିନିୟମର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହାରରେ ରାଜଭାଗ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । କ୍ଲୋମାଇଟ୍, ଲମ୍ପିସ୍ ଏବଂ ଫାଇନ୍‌ସ୍ ଦ୍ୱାରା କ୍ଲୋମାଇଟ୍‌ର ଡିନିଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀପାଇଁ 40 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, 40-52 ଏବଂ 52 ଅଧିକ ପ୍ରତିଶତ ଉପାଦାନକୁ ନେଇ ମୂଲ୍ୟାନ୍ୱୟାୟା ରାଜଭାଗ ହିସାବ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ମୂଲ୍ୟ ହାର ସ୍ଥିର ହୋଇଅଛି ।

ଉପ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ପଢାଧାରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ନଥିପତ୍ର ସହିତ ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଅନୁମତି ନଥିର ସମ୍ପର୍କ ପରୀକ୍ଷାରୁ ଏହା ଦେଖାଗଲା (ଫେବୃୟାରୀ / ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ 40 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ଉପାଦାନ ଥିବା 9.05 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ କ୍ଲୋମାଇଟ୍, ଫାଇନ୍‌ସ୍ ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ସୁଦ୍ଧା ଡାକ୍ତର କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ପଥର ହିତକାରୀ ପ୍ଲାଟ୍ (ସିଓବିପି)କୁ ଉଚ୍ଚମାନର

ଗାଢ଼ କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ପଠାଯାଇ ଥିଲା । 2011-12 ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଧାରୁପଥର ହିତ ସାଧନ କାଳରେ 4.16 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ 25 ପ୍ରତିଶତ ରୁ କମ କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ଉପାଦାନ ଥିବା କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ପଥରକୁ ଚେଲିଙ୍ଗ୍ (ବିକ୍ରୟ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀୟ) କୁହାଯାଇ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଅନୁପଯୁକ୍ତ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା । ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ରାଜଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କାଳରେ ଉକ୍ତ କ୍ଲୋମାଇଟ୍ ପଥର ଉପରେ 13.84 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ଆୟ ନକରିବା ଫଳରେ ସରକାରଙ୍କ ରାଜସ୍ୱ ହାନି ହୋଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଗଲା ପରେ ଉପ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ କହିଥିଲେ ଯେ ନଥିପତ୍ରର ଯାଞ୍ଚ ପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବ ।

ସମାକ୍ଷା ବିଷୟଟିକୁ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓଡ଼ିଶାକୁ ମଇ 2013 ରେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.4.3 ଲୁହାପଥର ଉପରେ ରାଜଭାଗ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 9 ଅଧୀନରେ ଜଣେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଧାରୀ କୌଣସି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅପସାରଣ କିମ୍ବା ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ ଉକ୍ତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ବାବଦକୁ ଅଧିନିୟମର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅନୁସୂଚୀରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ହାରରେ ରାଜଭାଗ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ 64 (B) (1) ନିୟମ ଅନୁସାରେ ରନ୍ ଅଫ୍ ଫାଇଲ୍ (ଆରଓଏଫ୍) ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରେ ହୋଇଥିଲେ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଅପସାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ରାଜଭାଗ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ । ଅତଏବ ଲୁହାପଥରକୁ ପ୍ରବେଶ କରାଯାଇଥିବା ଧାରୁ ପଥର ଆରଓଏଫ୍ ନଥିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ସେଥିରେ ଖଣିଜ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ବାହ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ନଥିଲେ ରାଜଭାଗ ଅଣପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟରୁ ବାହାରିଥିବା ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟଉପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ।

ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯୋଡ଼ାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଜଣେ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥି, ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଅପସାରଣ ଅନୁମତିର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ପଟ୍ଟାଧାରୀ + 65 ପ୍ରତିଶତ ଆଇରନ୍ ଥିବା ଲୁହା କ୍ୱିଞ୍ ଯୁନିଟ୍‌ରୁ ବାହାର କରି ଇନପୁଟ୍ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରି କୌଣସି ଟେଲିଙ୍ଗ୍ /ରିଜେକ୍ଟ୍ /ଫ୍ରେଷ୍ଟ୍ କ୍ଷତି ନଥାଇ ଡାକ୍ତର ବେନିଫିକେସନ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ଯାହାହେଉ, + 65 ପ୍ରତିଶତ ଆଇରନ୍ ଥିବା ଫାଇଲ୍‌ରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ 0.24 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ର + 65 ପ୍ରତିଶତ ଥିବା ଆଇରନ୍ ଫାଇଲ୍ ଏବଂ

4.46 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ - 65 ପ୍ରତିଶତ ଥିବା ଆଇରନ୍ ଫାଇଲ୍ ଅପ୍ରେଲ 2010 ଏବଂ ଅକ୍ଟୋବର 2010 ମଧ୍ୟରେ ପଠାଇଯାଇଥିଲା । ଯାହାଉପରେ ଫାଇଲ୍ ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବା ହାରରେ ରାଜଭାଗ ପ୍ରଦାନ ହୋଇଥିଲା (ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାରୁ କମ୍) । ଯେଠି ହୋଇଥିବା ରାଜଭାଗକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଫଳରେ 9.12 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ସଞ୍ଚାଦାୟ ହୋଇଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ପଟ୍ଟାଧାରୀ ମାସଖୋରା ବିଶଦ ବିବରଣୀ ନଥାଇ ମଇ 2004 ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2010 ମଧ୍ୟରେ 3.01 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍²⁷ ଲୁହା ପଥର ପଠାଇଥିଲେ । ଅତଏବ ବିଭାଗ ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା କରି ଯଥାର୍ଥ ହାରରେ ରାଜଭାଗ ଧାର୍ଯ୍ୟକରି ସମୀକ୍ଷାକୁ ଜଣାଇବା ଦରକାର ।

ସମୀକ୍ଷା ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁଲାଇ 2013 ରେ ବିଷୟଟି ଜଣାଇଥିଲା । ସରକାର କହିଥିଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 2013) ଯେ ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଯୋଡ଼ା ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ଉପରେ 9.12 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଉତ୍ତାପନ (ଜୁଲାଇ 2013) କରି ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଆଦାୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ ଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.4.4 ବିଳମ୍ବରେ ରାଜଭାଗ ପ୍ରଦାନ ହେତୁ ସୁଧ ଅନାରୋପଣ

ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରିଆଡି ନିୟମାବଳୀ 1960 ନିୟମ 64 A ଅଧୀନରେ ବିଳମ୍ବରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ରାଜଭାଗ ଉପରେ ସାଧାରଣ ସୁଧ 24 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଯଥା ସମୟରେ ଯେଠି ହୋଇନଥିବା ରାଜଭାଗ ପ୍ରଦାନ ଦିନର 60 ଦିନ ଠାରୁ ଲାଗୁ କରାଯାଏ ।

ଝରିଗୋଟି²⁸ ସର୍କଲର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନଥିପତ୍ର ରାଜ ଭାଗର ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଟ୍ରେଜେରି ଝଲାଇ ଗୁଡ଼ିକର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା (ଜାନୁଆରୀ ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2013) ଯେ ଆଠଗୋଟି ମାମଲାରେ ଯେଠି ହେବାକୁ ଥିବା 140.17 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2009 ରୁ ଡିସେମ୍ବର 2012 ର ରାଜଭାଗ ବିଳମ୍ବରେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2012 ମଧ୍ୟରେ ଯେଠି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବିଳମ୍ବର ଅବଧି ଗୋଟିଏ ଦିନ ରୁ 775 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ / ଖଣି ଅଧିକାରୀ ମାନେ ବିଳମ୍ବରେ ଯେଠି ଜନିତ ସୁଧ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଟ୍ଟାଧାରୀଙ୍କ ଉପରେ 5.92 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଅନାରୋପଣ ହୋଇଥିଲା ।

²⁷ 50405.7 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ +65 ପ୍ରତିଶତ ଆଇରନ୍ ଓ 250446.278 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ -65 ପ୍ରତିଶତ ଆଇରନ୍
²⁸ ଡିଡ଼ି ଏମ୍ ଯୋଡ଼ା, ଏମ୍‌ଓ, କେଉଁଝର, ଡିଡ଼ି ଏମ୍, କୋଇଡ଼ା ଏବଂ ଡିଡ଼ି ଏମ୍, ସମଲପୁର

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଯାଏ ଯେ ସରକାର କହିଥିଲେ (ଫେବୃଆରୀ 2014) ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଚାଧାରୀଙ୍କ ଉପରେ ସମସ୍ତ ପରିମାଣର ଦାବି ନୋଟିସ୍ ଜୁଲାଇ 2013 ରୁ ଜାନୁଆରୀ 2014 ମଧ୍ୟରେ ଜାରି ହୋଇଅଛି ।

6.4.5 ଷ୍ଟିମ୍ କୋଇଲା ଉପରେ ରାଜ ଭାଗ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ

ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରାଳୟ, କୋଇଲା ବିଭାଗ (ଏମ୍‌ଓସି, ଡିଓସି) ତାଙ୍କର 16 ଜୁଲାଇ 1979 ଅଧିସୂଚନାରେ ସ୍ୱତ୍ୱାକରଣ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ରନ୍ ଅଫ୍ ମାଇନୁ କୋଇଲା ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଆକୃତିର ଅଟେ ଯେହେତୁ ଏହା ବିନା କୁସିଙ୍ଗ୍ ଏବଂ ସ୍ଥିତି ସମୟରେ ବାହାରେ । ସ୍ଥିତି ସମୟରେ ରନ୍ ଅଫ୍ ମାଇନୁ କୋଇଲାର ଯେଉଁ ଅଂଶ ସ୍ଥିତିରେ ରହିଯାଏ କିମ୍ବା ଲୋଡ଼ିଙ୍ଗ୍ ବେଳେ ଯେଉଁ କୋଇଲା ଫର୍ଜ୍ ସୋଭେଲରେ ରହିଯାଏ ତାକୁ ଷ୍ଟିମ୍ କୋଇଲା କୁହାଯାଏ । କୋଲ ଇଣ୍ଡିଆ ଲିଃ (ସିଆଇଏଲ୍) ଦ୍ୱାରା ଥରକୁ ଥର ଅଧିସୂଚିତ ମୂଲ୍ୟ ସୂଚୀ ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ଥିରାକୃତ ରାଜଭାଗର ଅଂଶ ସହ ମୂଲ୍ୟାନୁଯାୟୀ ବଦଳୁଥିବା ରାଜଭାଗର ଅଂଶ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତାଳଚେରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଜଣେ ପଞ୍ଚାଧାରୀଙ୍କ²⁹ ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ବୋଝେଇ ବିବରଣୀ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦେଶ ନଥିପତ୍ରର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରୁ ଦେଖାଗଲା (ଫେବୃଆରୀ 2013) ଯେ ପଞ୍ଚାଧାରୀ ଅପ୍ରେଲ ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2011 ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର କୋଇଲା ଖଣିରୁ 27.38 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ + 100 ମିଲିମିଟର୍ ଆକୃତିର ଏଫ୍ ଗ୍ରେଡ୍ କୋଇଲା ପଠାଇ ଥିଲେ । + 100 ମିଲି ମିଟର୍ ଆକୃତିର କୋଇଲା ଷ୍ଟିମ୍ କୋଇଲା

ଶ୍ରେଣୀୟ ଅଟେ ଯେହେତୁ ଏହି ଆକୃତିର କୋଇଲା ସ୍ଥିତି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସମୟରେ ବକ୍ସାବନ୍ଧିରୁ ମିଳିଥାଏ । ଅତଏବ ଷ୍ଟିମ୍ କୋଇଲା ଉପରେ ଲାଗୁ ହେଉଥିବା ରାଜଭାଗ + 100 ମିଲିମିଟର୍ ଆକୃତି କୋଇଲା ଉପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ରାଜଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ସମୟରେ ରନ୍ ଅଫ୍ ମାଇନୁ କୋଇଲା ଉପରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ରାଜଭାଗ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଫଳରେ 2.11 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜଭାଗ ଅବନିର୍ଦ୍ଧାରଣ / ସହାୟା ହୋଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାରେ ଏହା ଦର୍ଶାଯିବ ପରେ ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତାଳଚେର କହିଥିଲେ (ଫେବୃଆରୀ 2013) ଯେ ନଥିପତ୍ରର ସତ୍ୟାପନ ପରେ ପଞ୍ଚାଧାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଭେଦାତ୍ମକ ଦାବି ଉତ୍ତାପନ ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବ ।

ସମାକ୍ଷା ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ମଇ 2013 ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁଲାଇ 2013 ରେ ବିଷୟଟି ଜଣାଇଥିଲା । ଉଭୟ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

6.4.6 ‘ବି’ ଗ୍ରେଡ୍ ଇ-ନିଲମ୍ପ କୋଇଲା ରାଜଭାଗ ସ୍ୱତ୍ୱାରୋପଣ

ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ କୋଇଲା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ (ଏମ୍‌ଓସି) 1 ଅଗଷ୍ଟ 2007 ଅଧିସୂଚନା ଅନୁସାରେ କୋଇଲା ଉପରେ ରାଜଭାଗ ବିନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ପରିମାଣ ଏବଂ ଦୋଳାୟମାନ ମୂଲ୍ୟାନୁଯାୟୀ ପରିମାଣର ସଂଯୋଗ ହେବ ଯାହା ରନ୍ ଅଫ୍ ମାଇନୁର କର ଲେଭି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚାର୍ଜ୍ ବ୍ୟତୀତ ପିଟ୍ ହେଡ୍ ଇନଭେସ୍ଟ୍ ମୂଲ୍ୟର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ହେବ । କୋଲ ଇଣ୍ଡିଆ ଲିଃ (ସିଆଇଏଲ୍) ‘ବି’ ଗ୍ରେଡ୍ କୋଇଲାର ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ 27 ଫେବୃଆରୀ 2011 ରୁ 1,290 ଟଙ୍କାରୁ 3,990 ଟଙ୍କାକୁ ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି । ତଦନୁସାରେ ଟନ୍ ପିଛା ‘ବି’ ଗ୍ରେଡ୍ କୋଇଲା ଉପରେ ରାଜଭାଗ 194.50 ଟଙ୍କାରୁ (130 ଟଙ୍କା + 1290 ଟଙ୍କାର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ) 329.50 ଟଙ୍କାକୁ (130 ଟଙ୍କା + 3,990 ଟଙ୍କାର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ) ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ସେହି ଦିନ ଠାରୁ ହୋଇଅଛି । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ କୋଇଲା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ 18 ଅକ୍ଟୋବର 2007 ରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବା କୋଇଲାର ‘ଇ’-ନିଲମ୍ପ ଯୋଜନା କୋଇଲା କମ୍ପାନୀ ମାନେ ଅଧିସୂଚିତ ମୂଲ୍ୟ ରୁ କମ୍ ହୋଇନଥିବା ଅଯୋଷିତ ଆରକ୍ଷଣ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପାଇବେ ।

²⁹ ମହାନଦୀ କୋଲ୍ ଫିଲ୍ଡ୍‌ସ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏମ୍‌ସି ଏଲ୍)

ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତାଳଚେରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଜଣେ ପଢ଼ାଧାରୀଙ୍କ³⁰ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ନଥିବାରୁ ସହ ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରେ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2013) ଯେ ମାର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ଅକ୍ଟୋବର 2011 ମଧ୍ୟରେ ପଢ଼ାଧାରୀ ଇ-ନିଲମ ଆଧାରରେ 0.28 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ 'ବି' ଗ୍ରେଡ଼ କୋଇଲା, ପ୍ରେରଣ କରି ରାଜଭାଗ ବାବଦକୁ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପିଛା 194.50 ଟଙ୍କା ହାରରେ ରାଜଭାଗ ପୈଠ କରିଥିଲେ ଯାହା ପୁନରୀକ୍ଷିତ ଏବଂ ଅନୁସୂଚିତ ହାର ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପିଛା 329.50 ଟଙ୍କା ରୁ କମ୍ ଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ 24.34 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ରାଜ ଭାଗ ସଂଗ୍ରହ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ତ୍ରୁଟି ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପରୋକ୍ତ ଅବଧିର ରାଜଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ସମୟରେ ଜଣା ପଡ଼ିନଥିଲା ।

ସମୀକ୍ଷା ଏହି ବିଷୟ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଜୁନ 2013 ରେ ଜଣାଇଥିଲା । ସରକାର କହିଥିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2013) ଯେ ଖଣି ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତାଳଚେର ପଢ଼ାଧାରୀଙ୍କ ଉପରେ 24.34 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଦାବି ଉତ୍ତାପନ (ଜୁଲାଇ 2013) କରିଅଛନ୍ତି । ରୁଡ଼ାନ୍ତ ଅନୁପାଳନ ମିଳିନଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2014) ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର
ତାରିଖ

(ଏସ୍. ଏସ୍. ଦାଡ଼େ)
ପ୍ରମୁଖ ମହାଲେଖାକାର
(ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷେତ୍ର ଲେଖାପରୀକ୍ଷା)
ଓଡ଼ିଶା

ପ୍ରତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ

ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀ
ତାରିଖ

(ଶଶିକାନ୍ତ ଶର୍ମା)
ଭାରତର ମହାଲେଖା ନିୟନ୍ତ୍ରକ ତଥା ମହା ସମୀକ୍ଷକ

³⁰ ମହାନଦୀ କୋଲ୍ ଫଲ୍ଡ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏମ୍‌ସିଏଲ୍) ର ତାଳଚେର କୋଇଲା ଖଣି

ପରିଶିଷ୍ଟ -1

(ଅନୁକ୍ରମ 2.4.5 ସହଭାବରେ)

ନିଜ ନିଜ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣୀକୃତ ବାର୍ଷିକ ସମାପ୍ତିତ ହିସାବର ଅବିକଳ ନକଲ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇନଥିବା ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଦର୍ଶାଉଥିବା ବିବରଣ

(ଟଙ୍କାରେ)

କ୍ର. ସଂ.	ମଣ୍ଡଳର ନାମ	ବର୍ଷ	ସମାପ୍ତିତ ହିସାବ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଦାୟାଥିବା ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା	ସମାପ୍ତିତ ହିସାବ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇନଥିବା ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା	ଉପସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ	କେଉଁ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପସ୍ଥାପନ ହୋଇନଥିଲା	ବିଳମ୍ବର ଅବଧି (ଦିନ ସଂଖ୍ୟା)	ଜୋରିମାନା ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ କିନ୍ତୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା (ଟଙ୍କାରେ)
1	ଅନୁଗୁଳ	2010-11	154	145	31.10.2011	30.11.2012	396	5742000
2	ବାଲେଶ୍ୱର	2010-11	782	675	31.10.2011	07.05.2012	189	12757500
3	ବଡ଼ବିଲ	2010-11	344	221	31.10.2011	31.12.2012	427	9436700
4	ବରଗଡ଼	2010-11	413	74	31.10.2011	31.12.2012	427	3159800
5	ଭଦ୍ରକ	2010-11	454	237	31.10.2011	31.07.2012	274	6493800
6	ଭୁବନେଶ୍ୱର-I	2010-11	784	407	31.10.2011	30.04.2012	182	7407400
7	ଭୁବନେଶ୍ୱର -II	2010-11	815	394	31.10.2011	31.08.2012	305	12017000
8	ଭୁବନେଶ୍ୱର-III	2010-11	739	437	31.10.2011	28.05.2012	210	9177000
9	କଟକ -I-କେନ୍ଦ୍ରୀୟ	2010-11	713	77	31.10.2011	31.10.2012	365	2810500
10	କଟକ -I-ପଶ୍ଚିମ	2010-11	343	160	31.10.2011	15.09.2012	319	5104000
11	କଟକ -II	2010-11	509	173	31.10.2011	19.10.2012	354	6124200
12	ଗଞ୍ଜାମ-I	2010-11	942	564	31.10.2011	31.07.2012	273	15397200
13	ଜଗତସିଂହପୁର	2010-11	262	236	31.10.2011	30.06.2012	243	5734800
14	ଜଟଣା	2010-11	354	79	31.10.2011	31.05.2012	213	1682700
15	ଝାରସୁଗୁଡ଼ା	2010-11	549	191	31.10.2011	30.09.2012	334	6379400
16	କଳାହାଣ୍ଡି	2010-11	266	189	31.10.2011	10.12.2012	406	7673400
17	ମୟୂରଭଞ୍ଜ	2010-11	498	444	31.10.2011	16.10.2012	351	15584400
18	ନୟାଗଡ଼	2010-11	53	32	31.10.2011	31.10.2012	365	1168000
19	ପୁରୀ	2010-11	401	246	31.10.2011	31.05.2012	213	5239800
20	ରାଉରକେଲା-I	2010-11	773	373	31.10.2011	30.11.2012	396	14770800
21	ସମଲପୁର-I	2010-11	568	188	31.10.2011	31.08.2012	304	5715200
	21 ଗୋଟି ମଣ୍ଡଳ		10716	5542				159575600

ପରିଶିଷ୍ଟ II

(ଅନୁକ୍ଷେପ 2.4.7 ସମ୍ବନ୍ଧରେ)

କର ପ୍ରଦାନରେ ବିଳମ୍ବ ପାଇଁ ସୁଧ ଓ ଜୋରିମାନା ଅନ୍ତର୍ଭାଗ୍ୟ ଦର୍ଶାଉଥିବା ବିବରଣୀ

(ଟଙ୍କାରେ)

କ୍ର. ସଂ.	ରେଞ୍ଜ/ ମଣ୍ଡଳ ନାମ	ବ୍ୟବସାୟ କ୍ଷେତ୍ର	ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିବା କର ଅବଧି ପରିସର	ବିଳମ୍ବର ପୈଠ ହୋଇଥିବା କର ଅବଧି ସଂଖ୍ୟା	ସାମିଲ ହୋଇଥିବା କର ପରିମାଣ	ବିଳମ୍ବର ପରିସର	ସୁଧ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ କିନ୍ତୁ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନଥିଲା	ମୋଟ କର + ସୁଧ (ଟଙ୍କାରେ)	କର + ସୁଧ ଉପରେ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଜୋରିମାନା	ମୋଟ (କର + ସୁଧ) (ଟଙ୍କାରେ)
ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାମଲା										
1	ବାଲେଶ୍ୱର ମଣ୍ଡଳ	1	ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ଅଗଷ୍ଟ 2011	1	135725	1559	70532	206257	214370	284902
2	ଭଦ୍ରକ ମଣ୍ଡଳ	1	ଅପ୍ରେଲ 2008 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2010	19	20156484	07 ରୁ 132	324644	20481128	664894	989538
3 (i)	ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଞ୍ଜ (i)	1	ଅପ୍ରେଲ 2007 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2008	1	96882	1006	32488	129370	86764	119252
3(ii)	ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଞ୍ଜ (ii)	1	ଅପ୍ରେଲ 2005 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2006	3	12047995	02 ରୁ 10	83192	12131187	168025	251217
3(iii)	ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଞ୍ଜ (iii)	1	ଜୁନ 2008 ରୁ ଜୁଲାଇ 2011	60	11891885	02 ରୁ 386	177324	12069209	395788	573112
4	ସମଲପୁର-II ମଣ୍ଡଳ	1	ଅପ୍ରେଲ 2009 ରୁ ଫେବୃୟାରୀ 2010	11	630551	08 ରୁ 281	33982	664533	72836	106818
5	ସମଲପୁର ରେଞ୍ଜ	1	ଜାନୁଆରୀ 2007 ରୁ ଜୁଲାଇ 2010	57	15409669	04 ରୁ 63	74747	15484416	150472	225219
	ଉପ ମୋଟ	7		152	60369191		796909	61166100	1753149	2550058
ରାଜସ୍ୱ ମାମଲା										
6	ଅନୁଗୁଳ ମଣ୍ଡଳ	34	2011-12	53	6051498	06 ରୁ 182	54192	6105690	110947	165139
7	ଭୁବନେଶ୍ୱର-II ମଣ୍ଡଳ	56	2011-12	68	16121803	10 ରୁ 159	399495	16521298	822188	1221683
8	କଟକ-II ମଣ୍ଡଳ	43	2011-12	65	24586533	06 ରୁ 443	196806	24783339	411377	608183
9	କଟକ-I କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମଣ୍ଡଳ	17	2011-12	19	1919885	20 ରୁ 156	26422	1946307	53782	80204
10	ରାଉରକେଲା-I ମଣ୍ଡଳ	286	2011-12	688	94657497	02 ରୁ 312	775704	95433201	1595572	2371276
11	ରାଉରକେଲା-II ମଣ୍ଡଳ	241	2011-12	518	126109876	06 ରୁ 260	925020	127034896	1882870	2807890
12	କୋରାପୁଟ ମଣ୍ଡଳ	19	2011-12	49	18677816	07 ରୁ 150	166643	18844459	338639	505282
13	ନୟାଗଡ ମଣ୍ଡଳ	1	ଅପ୍ରେଲ 2011 ରୁ ଜାନୁଆରୀ 2012	12	16498341	02 ରୁ 06	21081	16519422	42252	63333
	ଉପ ମୋଟ	697		1472	304623249		2565363	307188612	5257627	7822990
	ଗାଏମୋଟ (ଦୁଇଗୋଟି ରେଞ୍ଜ ଏବଂ 11 ଗୋଟି ମଣ୍ଡଳ)	704		1624	364992440		3362272	368354712	7010776	10373048

ପରିଭାଷା

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପ	ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସାରଣ
ଏଏ	ଆସେସିଜ୍ ଅଥରିଟି
ଏସିସିଟି	ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ କମିଶନର ଅଫ୍ କମରସିଆଲ ଟ୍ୟାକ୍ସ
ଏଡିଏମ୍	ଆଡିସନାଲ ଡିଷ୍ଟ୍ରିକ୍ଟ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍
ଏଇପି	ଆନୁଆଲ ଏକସାଇଜ୍ ପଲିସି
ଏଏସ୍ଡି	ଆଡିସନାଲ୍ ସ୍ପାଏ ଡ୍ୟୁଟି
ଏଏସ୍ପି	ଆଭାରେଜ୍ ସେଲ ପ୍ରାଇଭ୍
ଏଟିଏନ୍	ଆକ୍ସନ୍ ଟେକେନ୍ ନୋଟ୍
ଏଇଆର୍	ଅଡିଟ୍ ଭିଜିଟ୍ ରିପୋର୍ଟ
ବି ଆଣ୍ଡ ଓଇ	ବିହାର ଏଣ୍ଡ ଓଡ଼ିଶା ଏକସାଇଜ୍
ବିଇ	ବଜେଟ୍ ଏକ୍ସମେଟ୍
ବିଇଆର୍	ବୋର୍ଡ୍ ଇକସାଇଜ୍ ରୁଲ୍
ବିଏଫ୍	ବଟଲିଙ୍ଗ୍ ଫି
ବିଜି	ବ୍ୟାଙ୍କ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି
ବିଏମ୍ଭି	ବେସ୍ଟି ମାଜି ଭାଲୁଏସନ୍
ବିଓଆର୍	ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ରେଭେନ୍ୟୁ
ସି.ମନି	କନସିଡିରେସନ୍ ମନି
ସିଏ	କଲ୍ୟାଣରେଟେଡ୍ ଏଗ୍ରିମେଣ୍ଟ
ସିଏଏଏ	ସାର୍ଟିଫିଏଡ୍ ଆନୁଆଲ ଅଡିଟେଡ୍ ଆକାଉଣ୍ଟସ୍
ସିଏଜି	କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଏଣ୍ଡ ଅଡିଟର ଜେନେରାଲ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ
ସିସିଟି	କମିଶନର ଅଫ୍ କମରସିଆଲ ଟ୍ୟାକ୍ସ, ଓଡ଼ିଶା
ସିଏଫ୍	କନଜରଭେଟର ଅଫ୍ ଫରେଷ୍ଟ
ସିଆଇଏଲ୍	କୋଲ ଇଣ୍ଡିଆ ଲିମିଟେଡ୍
ସିଏମ୍ଭି	ସେକ୍ସୁଆଲ ମୋଟର ଭେଇକିଲ
ସିଓବିପି	କ୍ଲୋମ୍ ଓର ବେନିଫିକେସନ୍ ପ୍ଲାନ
ସିଏସ୍	କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍
ସିଏସ୍ଡି	ସେକ୍ସୁଆଲ ସେଲ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସ
ସିଟିଓ	କମରସିଆଲ ଟ୍ୟାକ୍ସ ଅଫ୍ ଫର
ଡିଏ	ଡେଭେଲପମେଣ୍ଟ ଏଗ୍ରିମେଣ୍ଟ
ଡିଏସି	ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟାଲ ଅଡିଟ୍ କମିଟି
ଡିସିବି	ଡିମାଣ୍ଡ କଲେକସନ୍ ଏଣ୍ଡ ବାଲାନୁ
ଡିସିସିଟି	ଡିପ୍ୟୁଟି କମିସନର ଅଫ୍ କମରସିଆଲ ଟ୍ୟାକ୍ସ
ଡିସିଆର୍	ଡିମାଣ୍ଡ କଲେକସନ୍ ରେଜିଷ୍ଟର
ଡିଡିଏମ୍	ଡିପ୍ୟୁଟି ଡିରେକ୍ଟର ଅଫ୍ ମାଇନ୍
ଡିଇଓ	ଡିଷ୍ଟ୍ରିକ୍ଟ ଏକ୍ସାଇଜ୍ ଅଫିସର
ଡିଇପିବି	ଡ୍ୟୁଟି ଏକ୍ସାଇଜ୍ମେଣ୍ଟ ପାସ୍ ବୁକ୍
ଡିଜିଏଫ୍ଟି	ଡିରେକ୍ଟର ଜେନେରାଲ ଅଫ୍ ଫରେନ, ଟ୍ରେଡ୍
ଡିଏଲ୍ଏଫ୍	ଡିପୋଜିଟ୍ ଲାଇସେନ୍ସ ଫି
ଡିଏମ୍	ଡିରେକ୍ଟର ଅଫ୍ ମାଇନ୍
ଡିଓସି	ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଅଫ୍ କୋଲ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପ	ସଂପ୍ରସାରଣ
ଡିପି	ଡ୍ରାଫ୍ଟ ପାରାଗ୍ରାଫ୍
ଡିଏସ୍	ଡିନେଟ୍ୟାଡ୍ ସିରିଜ୍
ଡିଏସ୍ଆର	ଡିଷ୍ଟ୍ରିକ୍ଟ୍ ସର୍ଭିସ୍ ରେଜିଷ୍ଟର
ଇସି	ସକସାଇଲ୍ କମିଶନର, ଓଡ଼ିଶା
ଇସି	ଏନ୍.ଭାରାଣ୍ଟମେଣ୍ଟ କ୍ଲିଅରାନ୍ସ
ଇଡି	ଏକ୍ସସାଇଲ୍ ଡ୍ୟୁଟି
ଇଡିସି	ଡେପ୍ୟୁଟି କମିସନର ଅଫ୍ ଏକ୍ସସାଇଲ୍
ଇଏସ୍ଏଚ୍	ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଷ୍ଟେଟ୍ ହାଇଡ୍ରେ
ଇଟି	ଓଡ଼ିଶା ଏକ୍ସଚେନଜମେଣ୍ଟ ଟ୍ୟାକ୍ସ
ଇଡବ୍ଲ୍ୟୁ	ଏନଫରସମେଣ୍ଟ ଟ୍ରିଙ୍ଗ୍
ଏଫ୍ସି	ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଅଫ୍ ଫିଟନେସ୍
ଏଫ୍ଡି	ଫାଇନାଲ୍ ଡିପାଟମେଣ୍ଟ
ଏଫ୍ଏଲ୍	ଫରୋଜ୍ ଲିକର
ଜିଓଆଇ	ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ
ଜିପିଏ	ଜେନେରାଲ ପାଞ୍ଚାର ଅଫ୍ ଆଟେଣ୍ଡି
ଜିଆରଏନ୍	ଗୁଡ୍ ରିସିଭିଭ୍ ନୋଟ୍
ଜିଟିଓ	ଗ୍ରାସ୍ ଟକ୍ସଓଭର
ଜିଭିଡବ୍ଲ୍ୟୁ	ଗ୍ରାସ୍ ଡେଇଲିଲ ଡ୍ରେଟ୍
ଏଚ୍ଓଡିଏସ୍	ହେଡ୍ ଅଫ୍ ଦ ଡିପାଟମେଣ୍ଟ୍
ଏଚ୍ଓଏସ୍	ହେଡ୍ ଅଫ୍ ଦ ଅଫିସେସ୍
ଆଇଏ	ଇନଟରନାଲ୍ ଅଡିଟ୍
ଆଇଏଆର	ଇନଟରନାଲ୍ ଅଡିଟ୍ ରିପୋର୍ଟ
ଆଇଏଡବ୍ଲ୍ୟୁ	ଇନଟରନାଲ୍ ଅଡିଟ୍ ଟ୍ରିଙ୍ଗ୍
ଆଇବିଏମ୍	ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବ୍ୟୁରୋ ଅଫ୍ ଫାଇନାନ୍ସ
ଆଇସିଏମ୍	ଇନଟରନାଲ୍ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ମେକାନିଜିମ୍
ଇଡକୋ	ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଇନଫ୍ରାଷ୍ଟ୍ରକଚର ଡେଭେଲପମେଣ୍ଟ କର୍ପୋରେସନ୍ ଅଫ୍ ଓଡ଼ିଶା ଲିମିଟେଡ୍
ଆଇଏଫ୍	ଇମ୍ପୋର୍ଟ ଫି
ଆଇଜିଆର	ଇନ୍ଦ୍ରେକ୍ଟ୍ ଜେନେରାଲ୍ ଅଫ୍ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍
ଆଇଏମ୍ଏଫ୍ଏଲ୍	ଇଣ୍ଡିଆ ମେଡ୍ ଫରୋଜ୍ ଲିକର
ଆଇପିଆର	ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ପଲିସି ରିଜୋଲ୍ୟୁସନ୍
ଆଇଆର	ଇନ୍ଦ୍ରେକ୍ଟ୍ ରିପୋର୍ଟ
ଆଇଏସ୍	ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଷ୍ଟାମ୍ପ୍
ଆଇଟିସି	ଇନପୁଟ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସ କ୍ଲେଡିଟ୍
ଜେସିସିଟି	ଜଏକ୍ସ କମିଶନର ଅଫ୍ କମରସିଆଲ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସେସ୍
ଏଲ୍ଏ	ଲୋକାଲ୍ ଅଥରିଟି
ଏଲ୍ସି	ଲ୍ୟାଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ କୋଷ୍ଟ
ଏଲ୍ଏଫ୍	ଲାଇସେନ୍ସ ଫି
ଏଲ୍ଆରଏଫ୍	ଲେବୁଲ୍ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ଫି
ଏଲ୍ଟିୟୁ	ଲାଇ ଟ୍ୟାକ୍ସ ପେୟର ଯୁନିଟ୍
ଏମସି	ମିନେରାଲ୍ କନସେସନ୍
ଏମ୍ସିଡିଆର	ମିନେରାଲ୍ କନଜରଭେସନ୍ ଡେଭେଲପମେଣ୍ଟ ଗୁଲ୍ଡ୍

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପ	ସଂପ୍ରସାରଣ
ଏମ୍‌ସିଏଲ୍	ମହାନଦୀ କୋଲ ଫିଲ୍ଡ ଲିମିଟେଡ୍
ଏମ୍‌ଏଫ୍	ମହୁଆ ଫ୍ଲାଓର
ଏମ୍‌ଜିକ୍ୟୁ	ମିନିମମ୍ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟେଡ୍ କ୍ୱାଣ୍ଟିଟି
ଏମ୍‌ଆଇଏସ୍	ମ୍ୟାନେଜମେଣ୍ଟ ଇନ୍‌ଫରମେସନ୍ ସିଷ୍ଟମ
ଏମ୍‌ଏଲ୍	ମାଇନିଙ୍ଗ୍ ଲିଜ
ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର	ମାଇନ୍ସ ଏଣ୍ଡ ମିନେରାଲସ୍ (ଡେଭେଲପମେଣ୍ଟ ଏଣ୍ଡ ରେଗୁଲେସନ୍)
ଏମ୍‌ଓ	ମାଇନିଙ୍ଗ୍ ଅଫିସର
ଏମ୍‌ଓସି	ମିନିଷ୍ଟ୍ର ଅଫ କୋଲ
ଏମ୍‌ଓସି	ମିନିଷ୍ଟ୍ର ଅଫ ଏନର୍ଜି
ଏମ୍‌ଓଇଏଫ୍	ମିନିଷ୍ଟ୍ର ଅଫ ଏନଭାଇରମେଣ୍ଟ ଏଣ୍ଡ ଫରଷ୍ଟ
ଏମ୍‌ପିଆର	ମିସାଇଲିୟସ ପ୍ଲୋସିଡିଙ୍ଗ୍ ରେଜିଷ୍ଟର
ଏମ୍‌ଭି	ମୋଟର ଭେଇକିଲ
ଏମ୍‌ଭିଜି	ମାରକେଟ୍ ଭ୍ୟାଲୁ ଗାଇଡ୍‌ଲାଇନସ୍
ଏମ୍‌ଭିଟି	ମୋଟର ଭେଇକିଲ ଟ୍ୟାକ୍ସ
ଏନ୍‌ଡିସି	ନୋ ଡିଡାକ୍ଟନ୍ ସାଟିଫିକେଟ୍
ଏନ୍‌ଏଚ୍	ନ୍ୟାସନାଲ ହାଇଡ୍ରୋ
ଏନ୍‌ଟିଓ	ନେଟ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସେସ୍ ଟର୍ଣ୍ଣ ଓଭର
ଓବିଏମ୍	ଓଡିଶା ବଜେଟ୍ ମ୍ୟାନୁଆଲ
ଓଇଇପି	ଓଡିଶା ଏକସାଇଜ୍ ଏକ୍ସକ୍ୟୁସିଭ ପ୍ରିଭିଲେଜ
ଓଇଇପିଏଫ୍‌ଏଲ୍	ଓଡିଶା ଏକ୍ସାଇଜ୍ (ଏକ୍ସକ୍ୟୁସିଭ ପ୍ରିଭିଲେଜ) ଫରୈନ୍ ଲିକର ରୁଲସ୍
ଓଇଟି	ଓଡିଶା ଏଣ୍ଟ୍ରି ଟ୍ୟାକ୍ସ
ଓଆଇସି	ଅଫିସର ଇନ‌ଚାର୍ଜ
ଓଏଲ୍‌ଏ	ଓଡିଶା ଲେଜିସ୍ଲେଟିଭ ଆସେମ୍ବ୍ଲି
ଓଏମ୍	ଓଡିଶା ମିନେରାଲ୍ସ
ଓଏମ୍‌ସି	ଓଡିଶା ମାଇନିଙ୍ଗ୍ କରପୋରେସନ୍
ଓଏମ୍‌ଏଫ୍‌ସି	ଓଡିଶା ମାଇନର ମିନେରାଲ କନସେସନ୍
ଓଏମ୍‌ଭି	ଓଡିଶା ମୋଟର ଭେଇକିଲ୍ସ
ଓପିଡିଆର	ଓଡିଶା ପବ୍ଲିକ୍ ଡିମାଣ୍ଡ ରିଜର୍ଭ
ଓଆର	ଅଫ୍ ରୋଡ୍
ଓଆର‌ଆର	ଅଫ୍ ରୋଡ୍ ରେଜିଷ୍ଟର
ଓଏସ୍	ଆଉଟ୍‌ଷ୍ଟାଣ୍ଟ
ଓଏସ୍‌ସିସି	ଓଡିଶା ସ୍ଟେଟ୍ ବିଭରେଜସ୍ କର୍ପୋରେସନ୍ ଲିମିଟେଡ୍
ଓଏସ୍‌ଟି	ଓଡିଶା ସେଲ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସ
ଓଟିସି	ଓଡିଶା ଟ୍ରେଜେରୀ କୋଡ୍
ଓଟିଟି	ଓ୍ୱାନ୍ ଟାଇମ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସ
ଓଭିଏଟି	ଓଡିଶା ଭ୍ୟାଲୁ ଆଡ୍ଡେଡ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସ
ପିଏ	ପରଫରମାନ୍ସ ଅଡିଟ୍
ପିଏସି	ପବ୍ଲିକ୍ ଆକାଉଣ୍ଟସ୍ କମିଟି
ପିଏଜି	ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ୍ ଆକାଉଣ୍ଟେଣ୍ଟ ଜେନେରାଲ (ଇଏଣ୍ଡଆରଏସଏ), ଓଡିଶା
ପିଏଲ୍	ପ୍ରସପେକ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ଲାଇସେନ୍ସ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପ	ସଂପ୍ରସାରଣ
ପିଓଏ	ପାଠ୍ୟର ଅର୍ଥ ଆବଣ୍ଟି
ପିପି	ପାରମାନେଷ୍ଟ ପରମିଟ୍
ପିପି	ପ୍ରସପେକ୍ଟିଭ ପରଚେଜର
ପିଆର	ପରମିଟ୍ ରେଜିଷ୍ଟର
ପିଏସ୍‌ସ୍‌ସ୍	ପବ୍ଲିକ୍ ସେକ୍ଟର ଅଣ୍ଟରଟେକିଙ୍ଗ୍
ପିଏସ୍‌ଭି	ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ସଭି ସଭେଇଜିଲ
ପିୟୁସି	ପଲ୍ଲୀସନ୍ ଅଣ୍ଟର କଣ୍ଟୋଲ
ଆର୍‌ସି	ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଅର୍ଥ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍
ଆର୍‌ଏଫ୍	ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ଫି
ଆର୍‌ଆଇ	ରେଭେନ୍ୟୁ ଇନସପେକ୍ଟର
ଆର୍‌ଏଫ୍‌ଏଲ୍	ରିନ୍ୟୁୟାଲ୍ ଅର୍ଥ ମାଇନିଙ୍ଗ୍ ଲିଜ୍
ଆର୍‌ଓଏଫ୍	ରନ୍ ଅର୍ଥ ମାଇନିଙ୍ଗ୍
ଆର୍‌ଏସ୍	ରେକ୍ଟିଫିକାସନ୍ ସିରିଜ୍
ଆରଟିୟୁ	ରାଉରକେଲା ଟାଉନ ଯୁନିଟ୍
ଏସ୍‌ସିଏନ୍	ସୋ କୋଲ୍ ନୋଟିସ୍
ଏସ୍‌ଡି	ସ୍ଟାମ୍ପ ଡ୍ୟୁଟି
ଏସ୍‌ଇ	ସୁପରିନଟେଣ୍ଡେନ୍ଟ୍ ଅର୍ଥ ଇକ୍‌ସାଇଜ୍
ଏସ୍‌ଇ	ସୁପରିନଟେଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ ଇଜିନିୟର
ଏସ୍‌ଇଡି	ଷ୍ଟେଟ୍ ଏକ୍‌ସାଇଜ୍ ଡ୍ୟୁଟି
ଏସ୍‌ଏର୍	ଷ୍ଟେଟ୍ ହାଇଡ୍ରୋ
ଏସ୍‌ଆଇଓଏନ୍	ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଇନପୁଟ୍ ଆଉଟପୁଟ୍ ନମି
ଏସ୍‌ଏଲ୍‌ଇଏସ୍	ଷ୍ଟେଟ୍ ଲେବେଲ୍ ଏନଫର୍ସମେଣ୍ଟ୍ ସ୍ୱାଡି
ଏସ୍‌ପିସିବି	ଷ୍ଟେଟ୍ ପୋଲ୍ଲୀସନ୍ କଣ୍ଟୋଲ ବଡି
ଏସ୍‌ପିଆର	ସେସିଆଲ୍ ପରମିଟ୍ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର
ଏସ୍‌ଆର	ସବ-ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର
ଏସ୍‌ଟିଏ	ଷ୍ଟେଟ୍ ଟ୍ରାନ୍ସପୋର୍ଟ ଅଥରିଟି
ଏସ୍‌ଟିଏ	ସେଲ ଟେକ୍ସ୍ ଅଥୋରିଟି
ଟିସି	ଟ୍ରାନ୍ସପୋର୍ଟ କମିଶନର
ଟିସି	ଟ୍ରେଜେରୀ ଗଲାନ
ଟିଡିଏ	ଟ୍ୟାକ୍ସ୍ ଡିଡାକ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ଅଥୋରିଟିଜ୍
ଟିଡିଏସ୍	ଡିଡାକ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ଅର୍ଥ ଟ୍ୟାକ୍ସ୍ ଆଟ୍ ସୋସି
ଟିଇଆର	ଟ୍ୟାକ୍ସ୍ ଇଭାଜନ୍ ରିପୋର୍ଟ
ଟିଏଫ୍	ଟ୍ରାନ୍ସପୋର୍ଟ ଫି
ଟିପି	ଟ୍ରାନଜିଟ୍ ପରମିଟ୍
ଟିପି	ଟ୍ରାନ୍ସପୋର୍ଟ ଅର୍ଥ ପ୍ରପଟି
ଟିଟିଓ	ଟ୍ୟାକ୍ସ୍ ଟୁଲ୍ ଚର୍ଚ୍ଚି ଓଭର
ଟିଡିଏସ୍‌ପି	ଟେମ୍ପୋରାରି ଡ୍ରାକ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ପରମିଟ୍
ୟୁସି	ୟୁଜର ଚର୍ଚ୍ଚିସ
ୟୁଏଫ୍	ୟୁଟିଲାଇଜେସନ୍ ଫି
ଭିଏଟିଆଇଏସ୍	ଭିଏଲ୍ ଆଡ୍‌ଡିଡ୍ ଟ୍ୟାକ୍ସ୍ ଇନଫର୍ମେସନ୍ ସିଷ୍ଟମ୍
ଭିସିଆର	ଭେଇଜିଲ ଟେକ୍ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର

© ଭାରତର ମହାଲେଖାନିୟୁକ୍ତ ତଥା ମହାସମାପକ
www.cag.gov.in

www.agorissa.nic.in